

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları

Faaliyetler ve Hedefler

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları

Faaliyetler ve Hedefler

ISBN: 978-625-7377-46-1

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları
Faaliyetler ve Hedefler

© 2023 CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI

Yayıncı Sertifika No: 45482

1. Baskı, İstanbul, 2023

İletişim

Kızılırmak Mahallesi Mevlana Bulv. No:144 Çankaya
Ankara/TÜRKİYE

T +90 312 590 20 00 | webinfo@iletisim.gov.tr

Baskı

Prestij Grafik Rek. ve Mat. San. ve Tic. Ltd. Şti.

T 0 212 489 40 63, İstanbul

Matbaa Sertifika No: 45590

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları

Faaliyetler ve Hedefler

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları Faaliyetler ve Hedefler

İÇİNDEKİLER ■

TAKDİM	
Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan	9
GİRİŞ	11
1. BİLİM, TEKNOLOJİ VE YENİLİK POLİTİKALARI KURULU	19
1.1. Kurul Hakkında	21
1.2. Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulunun Faaliyetleri	23
1.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	58
2. EĞİTİM VE ÖĞRETİM POLİTİKALARI KURULU	63
2.1. Kurul Hakkında	65
2.2. Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun Faaliyetleri	67
2.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	88
3. EKONOMİ POLİTİKALARI KURULU	91
3.1. Kurul Hakkında	93
3.2. Ekonomi Politikaları Kurulunun Faaliyetleri	95
3.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	108
4. GÜVENLİK VE DIŞ POLİTİKALAR KURULU	111
4.1. Kurul Hakkında	113
4.2. Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunun Faaliyetleri	115
4.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	131

5. HUKUK POLİTİKALARI KURULU	135
5.1. Kurul Hakkında	137
5.2. Hukuk Politikaları Kurulunun Faaliyetleri	139
5.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	155
6. KÜLTÜR VE SANAT POLİTİKALARI KURULU	171
6.1. Kurul Hakkında	173
6.2. Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun Faaliyetleri	176
6.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	192
7. SAĞLIK VE GIDA POLİTİKALARI KURULU	195
7.1. Kurul Hakkında	197
7.2. Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulunun Faaliyetleri	199
7.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	218
8. SOSYAL POLİTİKALAR KURULU	221
8.1. Kurul Hakkında	223
8.2. Sosyal Politikalar Kurulunun Faaliyetleri	224
8.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	239
9. YEREL YÖNETİM POLİTİKALARI KURULU	247
9.1. Kurul Hakkında	249
9.2. Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun Faaliyetleri	250
9.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu	274

Cumhurbaşkanlığı
Politika Kurulları
Faaliyetler ve Hedefler

TAKDİM

Uzun ve zorlu mücadeleler neticesinde aziz milletimizin takdiriyle ÷lkemize kazandırdığımız Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin en yenilikçi unsurlarından biri Politika Kurullarıdır. Kurulların ihdasıyla birlikte ilk kez yürütme içinde icra ve politika üretme işlevleri birbirinden ayrılmıştır. Yürütmenin politika üretme kapasitesi artırılarak, daha aktif ve öncü bir rol oynamasının önü açılmıştır.

Bu Kurullara, politika ve strateji önerileri geliştirmek, kamu kurum ve kuruluşlarına görüş bildirmek, izleme ve raporlama yapmak gibi son derece önemli görevler tevdi ettik. Kurulların işlevlerinden birisi de istişari zeminde devlet ve millet buluşmasını sağlamaktır. Gündemdeki konularla ilgili kamunun, toplumdaki tüm paydaşlarla, yani üç yüz atmış derece bakış açısıyla, ortak çalışmalar yapmasını mümkün kıldık. Politika Kurullarının bu vasfının katılımcı ve müzakereci demokrasi açısından kritik rol oynadığını görüyoruz.

Kurullarımız, özellikle politika ve strateji önerileri geliştirirken toplumun birikiminden ve konunun uzmanlarından her mecrada yararlanmamıza katkı sağladı. Toplumsal talepleri görmemizi kolaylaştıran Politika Kurulları sayesinde, Cumhuriyet tarihimizde ilk kez meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları, akademik çevreler, düşünce kuruluşları ve hatta bireyler yürütmeye doğrudan önerileriyle yön verme imkânına kavuştu.

2018 yılı Ekim ayından itibaren göreve başlayan Politika Kurulları, dört yılı aşan zaman içerisinde mevzuattaki görevleri çerçevesinde

birçok çalışmaya imza attı. Koronavirüs salgını ve yaşanan diğer krizler sebebiyle çalışmaların bir kısmı icraî alana aktarılamadıysa da önemli bir fikrî müktesebat oluştu. Önümüzdeki dönemde bunlardan ziyadesiyle faydalanılacaktır.

Elinizdeki bu eser, Politika Kurullarının, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin birinci döneminde bugüne kadar yaptıkları çalışmaların genel hatlarıyla bir hasılasını içeriyor. Ayrıca her Kurul, Türkiye Yüzyılı bağlamında kendi mecrası ve görev alanı çerçevesinde temel yaklaşımları ve vizyoner bakışları dikkatinize sunuyor.

Millete hesap verme tasavvurumuzun yeni bir nişanesi olarak gördüğüm bu eserin ülkemiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum. Değerli fikirleriyle, tenkit ve teklifleriyle, ufkumuzu açan değerlendirmeleriyle Kurullarımıza katkı veren herkese teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI
RECEP TAYYİP ERDOĞAN

GİRİŞ

Kamu politikası, birçok faktörün ve aktörün etkisiyle oluşturulmakta ve şekillenmektedir. Bu yönüyle kamu politikası kavramı, farklı bakış açılarıyla ele alınıp tanımlanmaktadır. Kamu politikası, en genel ifadeyle ülkelerin yönetim şekline de bağlı olarak, belirli bir toplumsal talep doğrultusunda ortaya çıkan kamusal sorunların çözümü için yasama, yürütme ve yargı organlarından oluşan resmî otoritelerin nispeten planlı ve amaca dayalı olarak geliştirdikleri eylem biçimleri ya da eylemsizlikler olarak ortaya konulan uygulamaları tanımlamaktadır.

Kamu politikaları toplumsal sorunların çözümü noktasında kamu yönetimi disiplini altında siyasi karar alma ve yönetsel uygulamaya dönük süreçlerden oluşmaktadır. Bu bağlamda, kamu politikaları toplumun ortak kaynakları ile toplumun hangi ortak ihtiyaçlarının karşılanacağını belirlenmesiyle ilgilenmektedir. İhtiyaç duyulan kamu politikalarının ulusal düzeyde oluşturulması için bir dizi aktörün birlikte çalışması gerekmektedir. Kamu politikalarının oluşturulmasından sorumlu olan aktörler ve onların politika yapımı sürecindeki rolleri -diğer faktörlerin yanında- devletin üniter veya federal yapıya sahip olmasına, başkanlık veya parlamenter hükümet sistemine dayanmasına bağlı olarak da farklılaşmaktadır.

Devlet ile toplum arasında nitelikli bir iletişimin kurulması, politika yapım ve uygulamalarının da başarılı olmasını sağlayacaktır. Nitekim toplum ile devlet arasındaki bu iletişimin sağlanması ve kamu

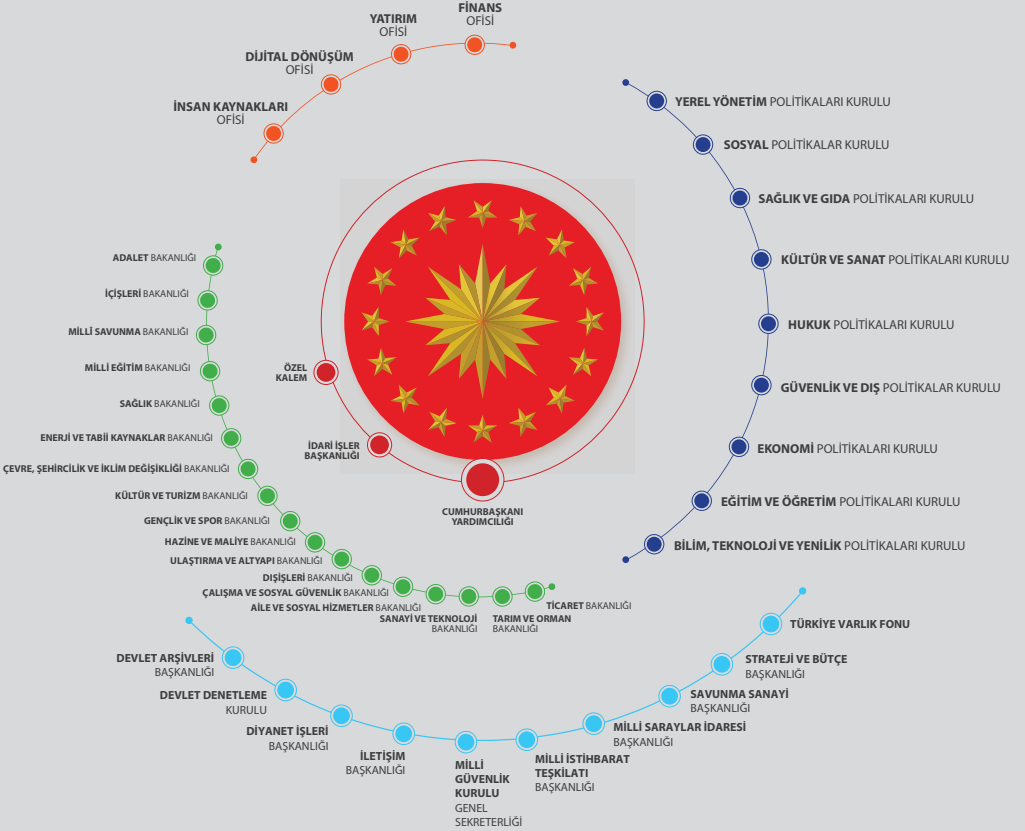
politikalarının hayata geçirilebilmesi için gücünü hukuktan alan çeşitli uygulamalar geliştirilmiştir. Bunların kullanımında resmi ve gayri resmi birçok politika aktörü doğrudan veya dolaylı bir şekilde rol oynamaktadır. Ancak politika yapım süreci açısından değerlendirildiğinde toplumsal talepler doğrultusunda uygulamaya konulacak kamu politikalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında en güçlü aktörler şüphesiz devleti oluşturan erkler olacaktır. Bu bağlamda kamu politikalarının hedefine ulaşması için oluşturulma ve uygulanma sürecinde bu erklerin koordineli ve eş zamanlı hareket etmeleri büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de bu süreçte rol alan önemli aktörler yürütme organı, yasa organı, bürokrasi, siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları ile vatandaşların talep ve beklentileridir. Bu aktörlere Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte politika kurulları ve ofisler de eklenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne 2017 yılında yapılan referandum ile geçilmiş ve bu yeni yönetim sistemi 2018 yılında gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile uygulanmıştır. Seçimlerden kısa bir süre sonra çıkarılan 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile de kamu politikasında rol alacak aktörler şekillenmiş ve bu yeni aktörler ortaya çıkmıştır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nde merkezi yönetim yapısı; ofisler, politika kurulları, bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar olmak üzere dört yapıdan oluşmuştur.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçişle birlikte Türk kamu yönetimi sisteminde politika kurulları ve ofisler yeni kamu politikası aktörleri olarak yerini almıştır. Ofisler, politika ön araştırma ve hazırlık; politika kurulları, politika geliştirme ve oluşturma ve bakanlıklar ise, politika uygulama ile görevlendirilmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı

Cumhurbaşkanlığı teşkilat yapısı içerisinde de yer alan politika kurullarının ülke uygulamalarında çoğunlukla danışma ve tavsiye niteliğinde yapılar şeklinde tasarlandığı görülmektedir. Bundan dolayı kurmay bir birim olarak çalışmaktadırlar. Cumhurbaşkanı ile doğrudan çalışma, bürokrasiyi azaltma, bakanlıklar ile çalışma ve politika oluşturma ya da geliştirme sürecine ilgili paydaşların katılımını sağlama gibi avantajlara sahip olduğu için Cumhurbaşkanının etkin bir şekilde kamu politikası oluşturmada önemli aktörlerden birisi olmuştur. Hangi alanlarda politika kurulu kurulduğuna ve görev ve yetkilerinin neler olduğuna 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile yer verilmiştir.

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin dördüncü kısmında

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarının oluşumu, kurulların genel görev ve yetkileri ile her bir kurulun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 20. maddesinde kurulların oluşumuna yer verilerek dokuz politika kurulu oluşturulmuştur.

MADDE 20- (1) Cumhurbaşkanlığı bünyesinde aşağıda yer alan kurullar kurulmuştur.

- a) Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu
- b) Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu
- c) Ekonomi Politikaları Kurulu
- d) Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu
- e) Hukuk Politikaları Kurulu
- f) Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu
- g) Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu
- h) Sosyal Politikalar Kurulu.
- i) Yerel Yönetim Politikaları Kurulu

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 21. maddesinde Kurul Başkanı, başkanvekilleri ve üyeleri düzenlenmiştir.

MADDE 21- (1) Cumhurbaşkanı, kurulların başkanıdır.

(2) Kurullar en az üç üyeden oluşur. Kurul üyeleri Cumhurbaşkanınca atanır. Cumhurbaşkanı kurul üyelerinden birini başkanvekili olarak görevlendirir.

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 22. maddesinde kurulların genel görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 22- (1) Kurulların genel görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Cumhurbaşkanınca alınacak kararlar ve oluşturulacak politikalarla ilgili öneriler geliştirmek.
- b) Geliştirilen politika ve strateji önerilerinden Cumhurbaşkanınca uygun görülenler hakkında gerekli çalışmaları yapmak.

- c) Küresel rekabetin getirdiği ani değişimlere karşı strateji ve politika önerileri geliştirmek.
- d. Görev alanlarına giren konularda kamu kurum ve kuruluşlarına görüş vermek.
- e. Görev alanlarına giren konularda Bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve ilgili diğer ilgililerin görüşünü alarak uygulanan politikaları ve gelişmeleri izlemek, yapılan çalışmalarla ilgili Cumhurbaşkanına rapor sunmak.

4 10/1/2019 tarihli ve 30651 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 27 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 5 inci maddesi ile bu fıkra “Cumhurbaşkanlığı” ibaresinden sonra gelmek üzere “merkez teşkilatı” ibaresi eklenmiştir.

- f. Cumhurbaşkanlığı programına uygunluk açısından, bakanlıklar ile kurum ve kuruluşların uygulamalarını izlemek ve Cumhurbaşkanına rapor sunmak.
- g. Bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve ilgili diğer ilgililerin davet edilmesi suretiyle genişletilmiş kurul toplantıları yapmak.
- h. Görev alanlarına giren konularda talep, ihtiyaç ve etki analizi yapmak ve/veya yaptırtmak.
- i. Cumhurbaşkanınca verilen diğer görevleri yapmak.

1 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 23. maddesinde Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulunun, 24. maddesinde Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun, 25. maddesinde Ekonomi Politikaları Kurulunun, 26. maddesinde Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunun, 27. maddesinde Hukuk Politikaları Kurulunun, 28. maddesinde Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun, 29. maddesinde Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulunun, 30. maddesinde Sosyal Politikalar Kurulunun, 31. maddesinde Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

Yeni hükümet sisteminde kurmay birimler olarak Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları ve Cumhurbaşkanlığı Ofislerinin ön plana çıktığı

görülmektedir. Bu nedenle bu yapıların daha detaylı incelenmesi, büyük önem taşımaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarının görev ve yetkilerine bakıldığında belirlenen alanlara göre kamu politikaları oluşturma, geliştirme ve önerme konusunda önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. Özetle; Politika kurulları, en az üç üyeden oluşmakta ve Cumhurbaşkanı tarafından atanacak olan kurul üyelerinden bir tanesi de başkan vekili olarak görevlendirilmektedir. Cumhurbaşkanının atama yetkisine binaen oluşturulan dokuz politika kurulu için en az üç üye atanabilmektedir. Politika kurullarının bütçe ve personel ihtiyacı ise Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı tarafından karşılanmaktadır ve kurulların görev ve yetkileri de aynı kararname ile düzenlenmiştir.

Politika kurulları Cumhurbaşkanının gündeminde olan konularda öneriler oluşturacak ve Cumhurbaşkanı tarafından uygun görülen önerilerin hayata geçirilmesi için çalışacaktır. Ayrıca, politikaların uygulanmasında bakanlıkların çalışmalarını takip edecek ve Cumhurbaşkanına geri bildirimde bulunacaktır. Bu husus politika kurullarının kamu politikası oluşturma sürecinde etkin bir aktör olduğunu göstermektedir. Kurullar politika oluşturma sürecinin daha sağlıklı işleyebilmesi için analiz yapabilecek veya yaptırabileceklerdir. Ayrıca politika kurulları çalışma alanları ile ilgili konularda resmî-gayri resmî politika aktörleriyle toplantı düzenleyebileceklerdir.

01

Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu

01

Bilim, Teknoloji ve
Yenilik Politikaları Kurulu**1.1. Kurul Hakkında****Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu Üyeleri**

Prof. Dr. Hasan Mandal (Başkanvekili)

Prof. Dr. Mehmet Çelik

Mehmet Ali Yalçındağ

Dr. Osman Coşkun

Çalışmalarıyla kurula önemli katkılar sağlayan ve Aralık 2021 tarihinde vefat eden kurul üyelerinden Prof. Dr. Şaban Teoman Durallı'yı rahmetle ve minnetle anıyoruz.

Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulunun Görev ve Yetkileri

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 23. maddesinde Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 23- (1) Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- Bölgesel ve küresel rekabette mukayeseli üstünlük kazandıracak alanları tespit edip bu alanlara yönelik tavsiyelerde bulunmak,

- b) Türkiye'nin hedefleri doğrultusunda bilim ve teknoloji alanında politika önerilerinde bulunmak,
- c) Bilgi toplumuna ilişkin hedef ve strateji tavsiyelerinde bulunmak,
- d) Ar-Ge çalışmalarının özendirilmesi, teşvik edilmesi ve sonuçların ürünleştirilmesi için politika önerilerinde bulunmak,
- e) Bilim ve teknoloji alanındaki araştırma ve geliştirme politikalarının ekonomik kalkınma, sosyal gelişme ve millî güvenlik hedefleri doğrultusunda tespit edilmesi, yönlendirilmesi ve koordinasyonunun sağlanması amacıyla altyapı, insan kaynağı ve diğer tüm kaynakların geliştirilmesine yönelik araştırmalar yaparak öneriler oluşturmak,
- f) Stratejik önemi haiz teknoloji alanlarını belirlemek için araştırmalar yapmak ve bu alanlara ilişkin öneriler oluşturmak,
- g) Teknolojik dönüşüm alanlarını tespit ederek orta ve uzun vadeli millî teknoloji politika önerileri oluşturmak,
- h) Girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması için araştırmalar yapmak ve öneriler oluşturmak,
- i) Sanayimizin ithalat bağımlılığını azaltacak, rekabet gücünü artıracak programların hayata geçirilmesi ile sanayi ürünleri güvenliği ve denetimi politikasının ve endüstri bölgeleri kurulacak alanların belirlenmesi amacıyla çalışmalar yürütmek,
- j) Serbest bölgelerde yapılan faaliyetleri değerlendirmek, bu bölgelerin geliştirilmesine ve sorunların çözümüne ilişkin stratejileri belirlemek ve önerilerde bulunmak,
- k) Araştırma altyapılarıyla ilgili genel strateji çalışmaları yapmak ve bu konuda öncelikleri değerlendirmek,
- l) İnternet ortamının ekonomik, ticari ve sosyal hayat ile bilim, eğitim ve kültür alanında etkin, yaygın, kolay erişilebilir olarak kullanımını teşvik edecek politika ve strateji önerileri hazırlamak.

1.2. Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulunun Faaliyetleri

Cumhurbaşkanlığı Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu (BTYPK), ilk toplantısını icra ettiği 18 Kasım 2018 tarihinden 26 Ocak 2023 tarihine kadar olan süreçte toplamda 135 kurul toplantısı gerçekleştirmiştir. Toplantılarda; üniversitelerden, kamu kurumlarından, özel sektörden ve sivil toplum kuruluşlarından alanında uzman kişiler ile ortak çalışmalar yürütülmüş, araştırma geliştirme (Ar-Ge) ve yenilik ekosisteminin etkinleştirilmesine yönelik istişare toplantıları düzenli olarak icra edilmiştir.

Kurul tarafından üniversitelerden, kamu kurumlarından, özel sektörden ve sivil toplum kuruluşlarından toplamda 884 alanında uzman kişinin katkılarıyla politika önerileri raporları ve teknoloji yol haritaları hazırlanmış ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın tensiplerine arz edilmiştir. İçeriğinde toplamda 273 ihtiyaç maddesi, 494 bilimsel teknolojik ve destekleyici çözüm önerisi ve 196 politika önerisi yer alan Politika Önerileri Raporları ile 20 ilaç etkin maddesi (Biyoteknolojik İlaç Teknoloji Yol Haritası özelinde), 153 kritik ürün, 52 sektörel uygulama ve 45 teknolojik hedef yer alan Teknoloji Yol Haritaları aşağıda ayrı ayrı listelenmiştir.

Politika Önerileri Raporları

1. Diğer Ülkelerin Politika Kurulları ile İş Süreçleri Örneklerinin İncelenmesi
2. Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları ve Stratejileri Çerçevesi “Çığır Açıcı Stratejik Yaklaşım”
3. Türkiye'nin Odaklanacağı Öncelikli Teknoloji Alanlarının Belirlenmesi
4. Teknolojik ve Yenilikçi Girişimlerin Finansman Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi ve Etkin Hâle Getirilmesi
5. Üniversite Sanayi İş Birliğinin Geliştirilmesi
6. Gıda Arz Güvenliği

7. Biyogüvenlik
8. Siber Güvenlik
9. Tıbbi Cihaz
10. İlaç ve Aşı
11. 5G ve Ötesi Yeni Nesil İletişim Teknolojileri
12. Atık Geri Dönüşüm ve Atıktan Enerji Üretim Teknolojileri
13. Hidrojen Teknolojileri
14. Yeni Nesil Nükleer Teknolojiler
15. Enerji Depolama Teknolojileri
16. Kenevir Teknolojileri
17. Deprem Teknolojileri
18. Temel Bilimler
19. Sosyal Bilimler

Teknoloji Yol Haritaları

1. Yapay Zekâ
2. Biyoteknolojik İlaç
3. İleri Fonksiyonel Malzeme
4. Büyük Veri ve Bulut Bilişim
5. Motor
6. Siber Güvenlik

Politika Önerileri Raporları

Kurul; üniversiteden, kamu kurumlarından, özel sektörden ve sivil toplum kuruluşlarından alanında uzman kişilerden oluşturulan çalışma grupları vasıtasıyla Politika Önerileri Raporları hazırlamaktadır. Raporlarda; çalışma grubu üyelerinin katkılarıyla, öncelikle her

bir alan bazında durum tespiti yapılmakta, akabinde Türkiye'nin konuyla ilgili ihtiyaçları, tespit edilen ihtiyaçlara yönelik bilimsel, teknolojik ve destekleyici çözüm önerileri ve bu çözümlerin hayata geçirilmesine ilişkin politika önerileri belirlenmektedir. Bugüne kadar tamamlanmış olan raporların detaylı açıklamaları ve içlerinde yer alan önemli bazı politika önerileri aşağıda sunulmaktadır.

1.Diğer Ülkelerin Politika Kurulları ile İş Süreçleri Örneklerinin İncelenmesi

Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulunun (BTYPK) etkin bir işleyiş yapısına sahip olabilmesine yönelik uygun modelin oluşturulması amacıyla yürütülen analiz çalışmasının sonuçlarını içeren raporda, öncelikle uluslararası ülke örnekleri dikkate alınarak ülkelerin bilim, teknoloji ve yenilik ekosistemi yönetim yapıları irdelenmiştir. Çalışma kapsamında, çoğunluğu G20 ülkeleri olmak üzere, Küresel Rekabetçilik Endeksi ve Küresel Yenilik Endeksi'nde bilim, teknoloji ve yenilik (BTY) alanında öne çıkan 20 gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke göz önünde bulundurulmuştur. BTY ekosistem-

lerinde rolleri olan aktörler dört farklı grup tanımlanarak haritalandırılmıştır. Bu gruplar; Politika Yapıcı, Politika Uygulayıcı, Danışma ve Araştırma Yapıcı yapılarıdır. Bu haritalama neticesinde, BTY politika yapma süreçlerindeki kurumsal yapıların (üst kurullar ve politika yapmaya katkı sağlayan yapılar ayrıntılı olmak üzere), politika üretme sistematiikleri ve mekanizmaları incelenmiştir. Ek olarak, öncelikli alanlarının nasıl belirlendiğine dair yönetim modelleri araştırılmıştır.

Raporda, Ar-Ge ve yenilik ekosisteminin çok katmanlı ve döngüsel yönetimini başarı ile uygulayan ve kurul üyeleri tarafından uygun görülen iki ülke olan Japonya ve Güney Kore örneklerinin detaylı incelemesi yapılmış; Türkiye bilim, teknoloji ve yenilik ekosisteminin yönetim yapısına ilişkin mevcut durum Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri çerçevesinde incelenmiş ve Türkiye’de bilim, teknoloji ve yenilik politikaları geliştirme sistemi ve kurumların rolleri irdelenmiştir. Ülke örneklerine ilişkin analiz sonuçları ve Cumhurbaşkanlığı Politika Kurullarının mevzuata dayalı görevleri ve kullanabilecekleri araçları göz önünde bulundurularak BTYPK’nın yönetişimi ve çalışma yapısına ilişkin öneri geliştirilmiş ve BTYPK’nın bu kapsamda önümüzdeki döneme ilişkin planlamalarını içeren yol haritası ile öngörülen çıktılara ilişkin özet bilgi sunulmuştur.

2. Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları ve Stratejileri Çerçevesi “Çığır Açıcı Stratejik Yaklaşım”

Türkiye, son 20 yılda, bilim, teknoloji ve yenilik alanında önemli bir ivme yakalamıştır. Millî gelirimizin hızlı bir şekilde arttığı bu dönemde, Ar-Ge harcamasının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) içindeki oranı 2001-2021 döneminde yüzde 0,52’den yüzde **1,40’a** yükselmiştir. Özel sektörün toplam Ar-Ge harcamaları içindeki payı, 2001 yılında yüzde 33,7 iken 2021 yılında yüzde **61,3’e** yükselmiştir. 2001 yılında 27.698 olan tam zaman eşdeğer (TZE) Ar-Ge personeli sayısı 2021 yılında **221.811’e**, aynı dönemde 5.607 olan özel sektörün TZE Ar-Ge personeli sayısı ise 149.569’a ulaşmıştır.

Gerçekleşen rakamlar göstermektedir ki, özellikle 2012 yılından itibaren, özel sektör hem kendi imkân ve kabiliyetini hem de devletin sağladığı teşvik ve destekleri kullanarak Ar-Ge harcamalarını artır-

makta, Türkiye'nin teknolojik ve ekonomik gelişimindeki rolünü pekiştirmekte ve nitelikli insan kaynağı istihdamında öncü olmaktadır.

Özellikle 2021 yılında imalat sanayinde gerçekleştirilen **35 milyar 613 milyon TL**'lik Ar-Ge harcamasının **%46,3**'ünün yüksek teknoloji ve **%39,6**'sının orta yüksek teknoloji faaliyetinde yer alan girişimler tarafından gerçekleştirildiği düşünüldüğünde, uygulanan politikaların ve verilen destek ve teşviklerin ne kadar doğru kanalize edildiği ve Türkiye'nin 2053 ve 2071 hedeflerine adım adım yaklaştığı görülmektedir.

Bu sonuçlar ışığında Türkiye'nin Ar-Ge ve yenilik ekosistemine baktığında, kapasite oluşturma anlamında çok önemli bir mesafe alındığı görülmekle birlikte; oluşan bu kapasitenin etkin ve verimli kullanımı, yenilikçi ve katma değeri yüksek ürünlerin geliştirilmesi, üretilip müşteri ile buluşturulması aşamalarının geliştirilmesi gerekliliği gözlenmektedir. Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri yapan kurum ve kuruluşların kendi bünyelerinde sahip olduğu bilgi birikimi ve teknolojik yetkinliklerinin, iş birliği oluşumlarıyla ve yenilikçi ürün hedefleriyle en hızlı biçimde ulusal ölçekte faydaya dönüştürülmesi, yani ekonomiye yüksek katma değer olarak dönmesi gerekmektedir. Bu hususta ise özel sektörün liderliğinin sağlanması oldukça önem arz etmektedir.

Kurula tevdi edilen “Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın Hazırlanması” görevine istinaden gerçekleştirilen ve önümüzdeki döneme ilişkin Türkiye Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları ve Stratejileri'nin çerçevesini oluşturan bu raporda, Ar-Ge ve yenilik ekosisteminde yürütülen faaliyetler sonucu yaratılması beklenen etki boyutu birincil düzeyde önceliklendirilmiştir. Özellikle, ekonomik katma değer yaratmaya odaklanan çığır atlatıcı bir stratejik yaklaşımın gerekli olduğu benimsenmiştir.

Raporda, Türkiye Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları ve Stratejileri'nin çerçevesine ilişkin öneri; politika öncelikleri, stratejik hedefler ve performans göstergeleri olarak sunulmaktadır. Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları ve Stratejileri çalışmasına eş zamanlı olarak Ar-Ge ve yenilik ekosistemindeki darboğazların tespit edilerek ortaya konulması ve çözümler geliştirilmesi açısından yürütülen bir analiz

çalışması da yapılmış olup çalışma sonuçları Ar-Ge ve yenilik ekosisteminin etkinleştirilmesi için kullanılan politika araçları olarak değerlendirilmektedir.

Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 5 adet politika önerisi ve her bir politika önerisinin içerisinde ayrı ayrı yer alan toplam 21 adet stratejik hedef bulunmakta olup bazı politika önerileri ve stratejik hedefler aşağıda sunulmaktadır.

- » Ar-Ge ve yenilik faaliyet çıktılarının sosyo-ekonomik etkileri güçlendirilmeli.
 - Türkiye'nin ekonomik göstergelerinin iyileştirilmesinde kaldıraç rolü üstlenilmesi.
 - Yüksek ve orta-yüksek teknolojili imalatteki ve bilgi yoğun faaliyetlerdeki istihdamda artış.
- » Bilim, teknoloji ve yenilikçilik aracılığıyla Türkiye'nin kritik sektörlerde dışa bağımlılığının azaltılması sağlanmalı.
 - İthalat bağımlılığını azaltmaya katkı sağlayacak alanların belirlenmesi ve bu alanlarda yerleştirme.
 - Acil ihtiyaçların, Ar-Ge ve yenilik yoluyla karşılanması.
- » Altyapılar nitelikli bilgi üretimini destekleyecek şekilde iyileştirilmeli.
 - Araştırma altyapılarının paylaşımı ve ortak kullanımı.
 - Dijitalleşme ve açık veri/açık bilime yönelik iyileştirmeler.

3. Türkiye'nin Odaklanacağı Öncelikli Teknoloji Alanlarının Belirlenmesi

Kurula tevdi edilen “Türkiye'nin Odaklanacağı Öncelikli Teknoloji Alanlarının Belirlenmesi” görevine istinaden; araştırmalara, verilere ve uzman görüşlerine dayalı bir dizi analizden oluşan çalışmalar yapılmıştır. Söz konusu çalışma, 12 Eylül 2019 tarihinde, Cumhurbaşkanlığı BTYPK üyelerinin koordinasyonunda Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde düzenlenen istişare toplantısında; bakanlıklardan bakan yardımcısı, başkanlıklardan ve sivil toplum kuruluşlarından

başkan ve başkan yardımcısı düzeyinde 50'ye yakın üst düzey bürokratin görüş ve değerlendirmesine sunulmuştur.

Çığır açıcı stratejik yaklaşım doğrultusunda hazırlanan bu raporda; Türkiye'de Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin ortak bir vizyon doğrultusunda yönlendirileceği öncelikli teknoloji alanlarının ortaya konulmasına yönelik nicel ve nitel analizler yapılmıştır. Bu analizler; uluslararası teknolojik öngörü çalışmaları, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde odaklanılan teknoloji alanları ile Türkiye'nin çeşitli politika belgelerinde yer alan ve ülke ihtiyaçları ve güvenliği açısından kritik önemi haiz olan teknoloji alanları dikkate alınarak belirlenen 27 teknoloji alanı üzerinden gerçekleştirilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1: Analize Tabi Tutulan 27 Teknoloji Alanı

Küresel eğilimler ve ulusal ihtiyaçlar açısından ön plana çıkan teknoloji alanları, etki ve yapılabilirlik olmak üzere iki temel boyutta nicel olarak analiz edilmiştir. Teknoloji alanları etki boyutunda; ekonomik etki, toplumsal fayda etkisi ve ulusal güvenlik etkisi olmak üzere üç alt boyutta değerlendirilmiştir. Yapılabilirlik boyutunda ise uluslararası yayınlar üzerinden akademik bilgi birikimi, özel sektör proje yetkinliği, araştırma altyapıları, Türkiye'deki patent birikimi, nitelikli insan kaynağı, finansmana erişim kolaylığı ve ilgili teknolojilerin Türkiye'deki teknolojik hazırlık seviyesini içeren alt boyutlarda değerlendirilmiştir. Nitel analizler ise alanlarında yetkin akademisyenler ve aktif olarak Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri gerçekleştiren özel sektör kuruluşlarından uzmanların katılımıyla yapılan Delfi yöntemi ile ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak, analize tabi tutulan 27 teknoloji alanı yaratacakları etki ve Türkiye'de yapılabilirlikleri boyutlarında değerlendirilerek; Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal kalkınmasına Ar-Ge ve yenilik faaliyetleriyle en etkin şekilde katkı sağlayacak teknoloji alanları birbirlerine kıyasla ortaya konulmuştur. Çalışma sonucunda, *“ileri fonksiyonel malzeme ve enerjetik malzeme teknolojileri, motor teknolojileri, biyoteknolojik ilaç, nesnelerin interneti, enerji depolama, robotik, mekatronik ve otomasyon, yapay zekâ ve makine öğrenmesi, büyük veri ve veri analitiği, bilgi güvenliği, geniş bant teknolojileri ve mikro/nano ve opto elektronik teknolojileri”* hem yapılabilirlik hem de etki açısından ön plana çıkan alanlar olmuştur. Bununla birlikte, her bir teknoloji alanı için alt boyutlarda yapılan kapsamlı analizlerin, iyileştirmeye yönelik ihtiyaç duyulan müdahale alanlarının belirlenmesinde yol gösterici olacağı değerlendirilmektedir.

4. Teknolojik ve Yenilikçi Girişimlerin Finansman Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi ve Etkin Hâle Getirilmesi

Türkiye'de Ar-Ge ve yenilik yatırımlarına yönelik birçok finansal destek ve teşvik kaynağı mevcuttur. Bununla birlikte, küresel endekslerde konu ile ilgili göstergelerdeki karşılaştırmalara göre Türkiye'nin finansman kaynakları açısından göreceli olarak daha iyi bir noktada olması gerektiği öngörülmektedir. Bu gerekçeyle Kurula tevdi edilen “Teknoloji Finansman Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi ve Etkinleştirilmesi” görevine istinaden teknoloji gelişim ekosisteminin önemli

öğelerinden biri olan Ar-Ge ve yenilik yatırımlarında finansmana erişimin etkinleştirilmesi, kaynakların çeşitlendirilmesi ve alternatif yöntemlerin ortaya konması, sanayinin Ar-Ge harcamalarına katılımının artırılması, yabancı teknoloji yatırımcılarının çekilmesi, banka ve özel finans kuruluşlarının ekosisteme katılımının sağlanması sayesinde ürünleşme ve ticarileşme açısından hızlı bir ilerlemenin kaydedilmesi amaçlarıyla politika önerileri geliştirilmiştir.

Raporda, konu hakkında özel sektörde faaliyet gösteren yenilikçi şirket kurucuları, melek yatırımcılar ve fon yöneticileri ile yapılan görüşmelerden ve literatürün taranması sonucunda derlenen bilgilerden hareketle gelişen yeni ihtiyaçlara göre küresel örnekler ve Türkiye'deki para piyasaları ve aktörlerinin kamu kurumları ile iş birliği içindeki mevcut uygulamaları incelenmiş olup Türkiye'de mevcut olmayan veya regülasyon olarak hazır olsa bile pratikte uygulama imkânı bulamamış alternatif finansman kaynaklarına ilişkin öneriler oluşturulmuştur. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 6 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Kamu kaynakları ile kamu paydaşlarının bizzat girişim sermayesi fonları kurmasının sağlanması.
- » SPAC'ların aynı anda birçok borsaya (örnek; NASDAQ) eşzamanlı olarak kote olması için mevzuatın düzenlenmesi.
- » Türkiye'de teknoloji alanında faaliyet gösteren girişim şirketlerine melek yatırımcıların katılımının artırılması amacıyla SAFE hukuki sistemin ticaret hukuku mevzuatına kazandırılması.

5. Üniversite Sanayi İş Birliğinin Geliştirilmesi

Bilginin kaynağı olan üniversiteler ile bilginin uygulamaya geçirilerek ekonomik değere çevrilme aracı olan sanayi arasındaki iş birliklerine dair geçmişten günümüze birçok faaliyet gerçekleştirilmiştir. Her ülke kendi coğrafyasına, kültürüne ve çalışma prensiplerine göre yöntemler geliştirmeye ve bu yöntemlerin iyileştirilmesi üzerine çalışmıştır.

Türkiye'de yükseköğretimde yatay bir büyüme gerçekleştirilmiş olup üniversitelerde dönüştürücü ve öncü rol oynayarak atılacak di-

key adımlarla akademik olarak sanayi merkezli sorunlara birlikte çözüm üretilmesinin de sağlanması için politikalar geliştirilmiştir. Bu birlikte geliştirme yaklaşımı sonucunda, eğitim etkin bir şekilde yaygınlaştırılarak bilimsel gelişim sağlanacak, kilit teknolojilerin geliştirilmesi ve millileştirilmesiyle de ihracatta ve üretimde katma değer artması ve böylelikle cari açığın kapanması ile toplum refahının yükselmesi temin edilecektir.

Yapılan tespit ve analizler sonucunda Türkiye’de Üniversite–Sanayi iş birliğinin canlandırılması ve endüstriyel büyümeye doğrudan katkı sağlar seviyeye getirilmesi için temelde üç aşamalı gelişim hedeflenmektedir. Birinci aşamada teşvik sistemlerinde sağlanan reformla üniversite ve özel sektör kuruluşları arasında aktif, gönüllülük esasına dayalı ve sürdürülebilir bir bilgi paylaşım sistemi oluşturulması hedeflenmiştir. İkinci aşamada iş birliğini geliştirmek üzere ihtiyaç duyulan yasal ve finansal düzenlemelerin yapılması, üçüncü aşamada ise üniversitelerin sanayinin beklentilerine uygun olarak eğitim ve araştırma yetkinliklerinin artırılması, sanayi firmalarının öz kaynaklı Ar-Ge programlarında filiz firma ve üniversitelerin etkin olarak yer alacağı teknoloji stratejilerine sahip olmaları hedeflenmiştir.

Bu çerçevede, Türkiye’de üniversite–sanayi iş birliğinin geliştirilmesine yönelik politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 10 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Üniversite ve sanayinin ortak çalışmasını sağlayacak ekosistem ve yasal zemin oluşturulmalı.
- » Kısa ve uzun dönemde ekonomik değer yaratan insan kaynağı ve teknolojik gelişim hayata geçirilmeli.
- » Sanayinin, bölgesinde yer alan üniversitelerdeki bilgi birikiminden azami düzeyde faydalanması sağlanmalı.
- » Kritik sektörlerdeki ortak Ar-Ge’ye dayalı milli teknolojilerin gelişmesi desteklenmeli.
- » Üniversite-Sanayi iş birliğinin iyi işleyebilmesi için üniversitelerin bu konuda mali özerkliği sağlanmalı.
- » Akademik girişimcilik özendirilmeli.

- » Toplumun yenilikçi çalışmalardan en üst düzeyde faydalanması ve yeniliğin sosyo-ekonomik etkilerinin artırılması sağlanmalı.

6.Gıda Arz Güvenliği

Gıda Arz Güvenliği; bilimsel olarak gıda güvencesi (food security) ve gıda güvenliği (food safety) kavramlarını içine almaktadır. Gıda güvencesi, tüketicinin gıdaya erişim hakkını garanti altına alınması; gıda güvenliği ise gıdanın tarladan/çiftlikten sofraya tüketici sağlığına zararlı etkenler açısından güvenli hale getirilmesidir. Bu kavramlar hep birlikte değerlendirildiğinde, gıda arz güvenliği konusu; tedarik zincirinin temel bileşenleri olan birincil üretim, gıda sanayi üretimi, taşıma, depolama, perakende ve tüketimi kapsayan birçok aşamadan meydana gelmektedir. Diğer bir ifade ile gıda arz güvenliği konusu, tarladan/çiftlikten çatala (farm-to-fork) yani birincil üretimden son tüketiciye kadar faaliyet alanlarının tamamını kapsamaktadır. Böylece birincil üretimden tüketiciye kadar gıda arzının güvenli bir şekilde sağlanması hedeflenmektedir.

COVID-19 salgını ile birlikte ilk gündeme gelen konulardan biri de ülkelerin gıda arz zincirlerinde herhangi bir kopma yaşanmadan bireylerin güvenilir gıdalara erişiminin sorunsuz bir şekilde sağlanabilirliği olmuştur. Salgından diğer ülkeler gibi etkilenmiş olmasına rağmen Türkiye, birçok ülkeden daha hızlı bir şekilde tedbirler alarak, en az etkilenen ülkeler arasında yer almayı başarmıştır. Bu başarının elde edilmesindeki en büyük etkenler; hükümetin hızlı karar alma ve yönetim tecrübesine sahip olması ve sağlıktaki güçlü altyapı ve başarılı yönetim ile güçlü tarımsal ve gıda üretim altyapısına sahip olmasıdır. Türkiye, sanayileşen bir ülke olsa da tarımsal üretim ve gıda imalatı potansiyelinin yüksekliği sayesinde salgın sürecinde de kendi kendine yeten bir ülke olma yolundaki potansiyelini göstermiştir.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından, 15 Nisan 2020’de yapılan Kabine Toplantısı sonrasında, COVID-19 süreci ve sonrasında kritik öneme sahip olduğu vurgulanarak Türkiye’nin imkân ve kabiliyetlerinin artırılmasına yönelik talimat verdiği üç alandan biri Gıda Arz Güvenliği olmuş ve bu talimat kapsamında Kurul bünyesinde ve Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu ile iş birliği içinde Türkiye’nin gıda arzı konusunda “kendi kendine yeten” ve

“güçlenen” bir konumda olmasını sağlayacak politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 25 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Gıda tedarik zinciri kısaltılmalı ve etkinleştirilmeli.
- » Tarımda ve gıda sanayinde kritik girdilerde dışa bağımlılık bitirilmeli.
- » Tarım ve gıdada Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri güçlendirilmeli.
- » Akıllı tarım, hassas tarım ve tarımda dijital uygulamalarla ilgili teknolojiler yaygınlaştırılmalı.
- » Daha rekabetçi, mukayeseli üstünlüğü olan ürünlerle ihracat artırılmalı.
- » Tarım ve gıdada döngüsel ekonomi mekanizmalarıyla sıfır atık-sıfır israf hedeflenmeli.
- » “Tek Sağlık” kavramı hayata geçirilmeli ve ilgili tarafların bu yaklaşıma uygun hareket etmesi sağlanmalı.

7.Biyogüvenlik

Biyogüvenlik, en basit tabirle insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliği korumak amacıyla bilimsel ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde, modern biyoteknolojik uygulamalar sonrasında elde edilen genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar (GDO) ve bunların ürünlerinin kullanımından kaynaklanacak her türlü tehlikenin önlenmesi için alınması gereken politik, teknolojik ve işlevsel tedbirlerin tamamı olarak tanımlanabilir. Ancak son yıllarda ülkemizde ve dünyada biyolojik ajanlar (her türlü patojen mikroorganizma, zararlı bitki, hayvan ve mantarlar) veya bunların bileşenlerinin başta insan (sivil ve askeri) sağlığı olmak üzere, tarım, hayvancılık ve çevre üzerinde yol açtıkları ciddi olumsuzluklar, Biyogüvenlik kavramının sadece GDO ve ürünlerinin kullanımı ile sınırlı olmayacak kadar geniş ve önemli olduğunu göstermiştir.

Biyolojik ajanların kitlesel imha amacıyla silah olarak savaşlarda kullanılması yüzyıllardır bilinen bir sorun olarak karşımızda dururken, 11 Eylül 2001 sonrasında şarbon sporlarının insanları öldürmek

amacıyla kullanılması terörizme yeni bir biçim kazandırmış ve biyoterörizm kavramını ortaya çıkarmıştır. Diğer taraftan, son yıllarda yaşanan SARS, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi, Kuş Gribi, Domuz Gribi, MERS, EBOLA, Zika Virüs salgınları pek çok hastalık etkeni biyolojik ajanın hayatımızı ne kadar kolay, şiddetli ve tehlikeli olarak etkileyebileceğini göstermiştir. Özellikle COVID-19 pandemisi biyogüvenlik alanında dünyanın yeterince hazırlıklı olmadığını açıkça göstermiştir. Bununla birlikte, biyogüvenlik zafiyeti nedeniyle meydana gelebilecek tehlikeli sonuçların tarım ve hayvancılık, gıda, turizm, ekonomi ve ulaşım gibi birçok alanı dolaylı olarak etkileyebileceğini de göstermiştir.

Türkiye’de biyogüvenlik kavramı, genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar (GDO) ve bunların ürünlerinden kaynaklanacak tehlikelerin izlenmesi, düzenlenmesi ve engellenmesini kapsayacak şekilde dar bir kapsamda ele alınmaktadır. Ancak biyogüvenlik, sadece GDO’lar ve bunların ürünlerinden doğacak risklerle sınırlandırılmayacak kadar önemli ve geniş bir kavramdır. Bazı farklılıklar görülmekle birlikte, birçok ülkede biyogüvenlik kavramı insan, hayvan, bitki ve çevre sağlığını ve biyoçeşitliliği etkileyebilecek her türlü biyolojik tehdidi içerecek şekilde geniş bir kapsamda değerlendirilmekte ve buna göre politika ve programlar uygulanmaktadır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından, 15 Nisan 2020’de yapılan Kabine Toplantısı sonrasında, COVID-19 süreci ve sonrasında kritik öneme sahip olduğu vurgulanarak Türkiye’nin imkân ve kabiliyetlerinin artırılmasına yönelik talimat verdiği üç alandan bir diğeri de Biyogüvenlik olmuş ve bu talimat kapsamında, biyogüvenlik konusunun çok bileşenli (insan, bitki, hayvan ve çevre), çok katmanlı (tespit, teşhis, tedavi, koruma/önleme) ve çok yönlü (biyogüvenlik, bioemniyet, biyosavunma) yapısı benimsenerek Kurul bünyesinde politika önerileri geliştirilmiştir.

Raporda, sahip olduğu stratejik önem sebebiyle biyogüvenlik kavramı; bioemniyet, biyosavunma, biyoterrorizm ve biyoterörizm gibi ilişkili kavramları da içerecek şekilde her türlü biyolojik tehdidin insan, hayvan, bitki, çevre ve biyoçeşitlilik üzerinde oluşturabileceği risklerin belirlenmesi, kontrolü ve engellenmesine yönelik tedbirleri ve düzenlemeleri içine alacak şekilde geniş bir kapsamda değerlendirilmiştir. Doğal patojenik veya modifiye edilmiş tüm patojenik mikroorganiz-

malar, parazitler, istilacı zararlı hayvan ve bitki türleri ve bunların toksinleri gibi ürünler tehlike oluşturabilecek olası biyolojik riskler olarak kabul edilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 9 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Millî Biyogüvenlik Envanteri oluşturulmalı.
- » Millî Biyogüvenlik Altyapısı güçlendirilmeli.
- » Yerli ve Millî Biyogüvenlik Çözümleri Seferberliği başlatılmalı.
- » Biyogüvenlik alanında nitelikli insan kaynağı yetiştirilmeli.
- » Millî Biyogüvenlik Teknolojileri Yol Haritası hazırlanarak gerekli Ar-Ge ve Ür-Ge çalışmaları önceliklendirilmeli.
- » “Tespit-Uyarı-Değerlendirme-Danışma-Acil Müdahale” aşamalarının hepsini ulusal çapta bütünsel bir bakış açısıyla ele alan Ulusal Biyogüvenlik Müdahale Sistemi geliştirilmeli.

8.Sibergüvenlik

Dijital teknolojilerin gelişimi, her alanda hızlı bir değişimi tetiklemektedir. Bu eğilimlere örnek olarak; akıllı sistemler, nesnelerin interneti, veri miktarındaki ve veri trafik akışındaki artış, büyük veri ve verinin depolandığı sistemlerin buluta taşınması, akıllı görüntüleme teknolojileri, sosyal ağlar ve kişisel bilgilerin siber tehditlere açık hale gelmesi, bağlantı çeşitliliğinin artması, 5G ve ötesi mobil ve yakınsayan ağ teknolojilerin gelişmesi, güvenlik teknolojilerinin kullanılabilirliğinin artması (biyometrik doğrulama, sürekli kimlik doğrulama, finansal teknolojiler ve sanal para, vb.) verilebilir. Ayrıca iletişim altyapısı, günümüz dijital çağın omurgası durumundadır ve bu dönemde sağlık, eğitim, imalat ve hizmet sektörlerinin en kritik bileşeni haline gelmiştir. Bu eğilimler, siber tehditlerin artışı, dolayısıyla siber güvenlik teknolojilerinin gelişmesini de doğrudan etkilemektedir. Günümüzde dijital çağın getirdiği en önemli problemlerden biri olarak siber saldırıların gelişmişliği ve sıklığının artması görülmektedir. Bireysel ya da kurumsal olarak sektör fark etmeksizin her alanda siber saldırıların/tehditlerin arttığı ve ciddi boyutlarda maddi ve maddi olmayan kayıpların yaşandığı görülmektedir. Örneğin, dijital dönüşümle beraber sadece Avrupa’da yılda ortalama

265 milyar avroya mâl olan siber suçlar ile mücadele etmek için siber güvenlik, odaklanılması gereken konuların başında görülmektedir. 2018 yılında fidye yazılım kaynaklı saldırıların ABD iş dünyasına maliyeti 8 milyar dolar, sağlık sektöründeki zararı 25 milyar dolar olmuştur.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından, 15 Nisan 2020’de yapılan Kabine Toplantısı sonrasında, COVID-19 süreci ve sonrasında kritik öneme sahip olduğu vurgulanarak Türkiye’nin imkân ve kabiliyetlerinin artırılmasına yönelik talimat verdiği üç alandan bir diğeri ise Sibergüvenlik olmuş ve bu talimat kapsamında Kurul bünyesinde politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 15 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Ulusal siber istihbarat ağı ve tehdit izleme sistemleri güçlendirilmeli.
- » Siber Güvenlik ekonomisinin sürdürülebilir büyümesinin sağlanması için yerli siber güvenlik üreticilerine rekabet avantajı sağlanmalı.
- » Siber Güvenlik alanında “birlikte geliştirme” yaklaşımı çerçevesinde iş birlikleri ve kümelenmeler desteklenmeli.
- » “Yerli ve Millî Siber Güvenlik Çözümleri Seferberliği” başlatılmalı.

- » Yerli ve millî Siber Güvenlik çözümlerinin geliştirilmesine yönelik araştırma ve üretim altyapılarının kapasitesi güçlendirilmesi.
- » Siber Güvenlik alanında Türkiye'yi geleceğe taşıyacak nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi/kazanılması sağlanmalı.
- » Dijital hizmet ve uygulama kaynaklı ulusal güvenlik riskleri bertaraf edilmeli.

9.Tıbbi Cihaz

Tıbbi Cihaz kavramsal olarak; hastalığın tanı teşhis süreçlerinde ve tedavinin takip edilmesi süreçlerinde aktif olarak kullanılan araç, gereç, cihaz ve malzemeler olarak tanımlanabilir. Başka bir tanımda ise; asli fonksiyonunu farmakolojik, immünolojik veya metabolik etkiler ile sağlamayan fakat fonksiyonu yerine getirirken bu etkiler tarafından desteklenebilen sistemler/cihazlar/ürünler olarak tanımlanmaktadır. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere tıbbi cihazlar; insan vücudunda ilaç gibi bir sonuç üretmeyen ancak tedavi sürecinin planlanması, takip edilmesi veya yaşam konforunun desteklenmesi için kullanılan sistemler/ürünler olarak ifade edilebilir.

Süregelen ve önümüzdeki dönemlerde de devam etmesi beklenen tıbbi cihaz teknolojisinin; insan sağlığını koruma ve tedavi yöntemlerine yeni bakış açıları kazandırarak, biyomalzeme, biyomekanik, biyoelektronik teknolojileri ve nanoteknoloji ile doku mühendisliği alanındaki gelişmelerin ışığında, hızlı ve erken teşhis, hastalığın seyrine yönelik daha iyi öngörüm, yan etkilerden arındırılmış daha etkili tedavi yöntemlerinin geliştirilmesine ve böylelikle teşhis/tanı/tedavi/önleyici ve bireysel tıp alanında ileri gelişmelere öncülük edeceği beklenmektedir.

Tıbbi cihazlar endüstrisinde sektör tarafından benimsenen stratejiler arasında; iş birlikleri ve ortaklıklar yoluyla ürün portföylerinin geliştirilmesi ve birleşme ve devralma yoluyla coğrafi olarak operasyonların genişletilmesi yer almaktadır. Tıbbi cihaz endüstrisi tüm dünyada yaygın olarak düzenlenmiş olup benzersiz büyüme fırsatları sunmaktadır. Son yıllarda sıkça tekrarlanan viral epidemi ve pandemiler (İspanyol gribi, Ebola, AIDS ve COVID-19 gibi) nedeniyle

ölümcül salgınların tespiti için gelişmiş *in vitro* tanı tıbbi cihazları ve salgınların yayılmasının önlenmesinde önemi anlaşılan hastane ve hijyen malzemeleri, bu ürünlere yönelik pazar talebini büyük ölçüde değiştirmiştir. Bununla birlikte Dünya Sağlık Örgütü (WHO) uluslara ve bölgelere tıbbi cihazlar açısından kaliteli, etkin ve güvenilir hizmetlerin sağlanması konusunda tıbbi cihazların en iyi imalat uygulamalarını takip etmeleri için yönergeler sağlamıştır. Daha iyi sağlık tedavisi ve tesisleri sağlamak için yenilikçi teknolojilerin mevcut sağlık teknolojileri ile iş birliği, sağlık endüstrisinin başlıca önceliğidir. Sağlık sektöründe büyük verilerin toplanmasının ve analiz edilmesinin, küresel ölçekte bu verilerin kullanımı için yeni medikal yazılımların, tıbbi cihaz pazarı için yakın gelecekte umut verici fırsatlar sunacağı düşünülmektedir. Dijital dönüşüm hizmetlerindeki kolaylıklar ve küresel ölçekli sağlık sektöründeki Ar-Ge yatırımların artması, ilaç, veri analizi ve hizmetleri gibi önemli sektörlerin iş birliği, sağlık endüstrisinin gelişiminde geniş bir alana sahiptir ve sonunda tıbbi cihaz pazarının büyümesine neden olacaktır.

Türkiye’de son yıllarda sektöre yönelik önemli yasal, kurumsal ve teknolojik gelişmeler yaşanmakla birlikte çoğunlukla üretim, Ar-Ge temelli olmak yerine montaja yönelik ve teknolojik içeriği düşük ürünleri kapsamakta, geliştirilen tıbbi cihazın stratejik alt bileşenlerinde dışa bağımlılık devam etmekte, katma değeri yüksek tıbbi cihazların ülkemizde üretimi kısıtlı miktarlarda yapılabilmektedir. Bunun nedenlerinin; cihaz geliştirme sürecinin uzun olması, pahalı klinik testler ve validasyon çalışmaları, yerli pazarın bazı ürünlerde üretim maliyetlerini karşılayacak kadar büyük olmaması ve/veya yoğun rekabet nedeniyle risklerin artması, yerli üreticilerin dünya pazarına açılmasında tecrübe eksiklikleri ve yurtdışından kalitesi düşük olmasına rağmen daha ucuza benzer ürünlerin getirilmesinin olduğu belirtilmektedir.

Bu kapsamda Kurul bünyesinde ve Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu ile iş birliği içerisinde, Türkiye’nin “Tıbbi Cihaz” alanında yerli ve milli ürün yelpazesinin geliştirilmesi ve ihracat potansiyelinin artırılması amacıyla politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 12 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » İlaç, aşı ve tıbbi cihaz sektörlerinde, kurumlar arası eşgüdüm ve koordinasyonu sağlayarak tıbbi cihazların üretiminin yerleştirilmesi ve sertifikasyon süreçlerinde firmalara gerekli desteği sağlayacak, Cumhurbaşkanlığına bağlı “Sağlık Sanayi Başkanlığı” kurumsal bir üst yapı olarak oluşturulmalı.
- » Piyasada millî ve yerli tıbbi cihaz üreticilerine rekabet avantajı sağlanmasına ilişkin düzenleme ve uygulamalar geliştirilmeli.
- » Tıbbi cihaz ekosistemi paydaşları arasındaki teknolojik bilgi birikimi aktarımı güçlendirilmeli, pazara yönelik ürün geliştirme odaklı iş birlikleri artırılmalı.
- » Üniversiteler ve araştırma merkezlerinin çalışmalarının ticarileşmesi için teknoloji aktarımı faaliyetlerinin teşvik edilmesi ve önceliklendirilmesi sağlanmalı.
- » Çok disiplinli çalışmalar teşvik edilmeli ve sektöre temel bilimlerin katkısının artırılması sağlanmalı.
- » Sağlıkta dijital dönüşüme hizmet edecek teknolojilerin yerli ve millî imkânlar ile geliştirilmesi sağlanmalı.

10. İlaç ve Aşı

İlaç sanayi, imalat sanayi içerisinde en yüksek katma değere sahip sektörler arasındadır. *İlaç Ar-Ge harcamaları uzun süreç ve yüksek maliyet gerektirmektedir. Bir molekülün beşerî ilaca dönüşmesi ortalama 10-15 yılı bulabilmekte ve araştırma aşamasından itibaren ilacın pazara sürülmesi yüksek yatırım tutarları gerektirmektedir.* Dünya ilaç sektörü son yıllarda hızlı bir büyüme süreci içerisine girmiş olup; 2019 yılında küresel Ar-Ge harcamalarının %15’ini tek başına gerçekleştirmiştir. Bu Ar-Ge ve yenilik odaklı büyüme seyrinin artarak devam edeceği ve 2019 yılında yaklaşık 186 milyar dolar olan küresel ilaç Ar-Ge harcamalarının 2024 yılında 204 milyar dolar seviyesine ulaşacağı beklenmektedir.

İlaç endüstrisi son yıllarda herkesin üretebildiği kimyasal küçük moleküller yerine, “kişiye özel ilaç” tanımı ile yeni teknolojiler kullanarak yüksek maliyetli ürünlere yönelmiştir. Özellikle son yıllarda, biyoteknolojik ilaçların dünya ilaç pazarındaki payı kademeli olarak

artmaktadır. 2020 yılında dünya ilaç pazarının yaklaşık %28'ini biyoteknolojik ilaçlar oluşturmuş olup; bu payın ilerleyen süreçte artmaya devam ederek 2024 yılında %31'e ulaşacağı öngörülmektedir.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak, Türkiye'de de biyoteknolojik ilaçların üretimine geçilmesi zorunlu gözükmektedir. Bununla birlikte, özellikle uzun yıllara dayanan bir üretim kültürümüzün bulunduğu konvansiyonel ilaç alanına oranla, biyoteknoloji alanında birikimimiz çok daha azdır ve yetkinliklerimizin hızla geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu kapsamda Kurul bünyesinde ve Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu ile iş birliği içinde, Türkiye'de yenilikçi teknolojilerle üretilmiş yerli ve milli ilaç ve aşı çalışmalarını ivmelendirmek, sektördeki ithalat bağımlılığını azaltıp ihracat potansiyelini artırmak gibi amaçlara hizmet edecek politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda, Türkiye'de koruyucu hekimlik ve tedavi amacıyla kullanılan tüm ilaç, aşı, tıbbi ürün ve destek tedavilerin geliştirilme ve üretilme süreçleri ile akılcı kullanımlarına yönelik tüm düzenlemeleri ve geri ödeme süreçlerini

kapsayan bir değerlendirme yapılmıştır. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 13 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Sağlık alanında ülkenin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik icracı nitelikte olan, kurumlar arası stratejik koordinasyonu sağlayan, sağlık alanının kendi dinamiklerine göre oluşturulmuş, sanayiye sevk ve idare edecek; Cumhurbaşkanlığına bağlı “Sağlık Sanayii Başkanlığı” oluşturulmalı.
- » *İlaç ve aşı üretiminde kullanılan* kimyasal ve biyolojik hammaddelerin ve hammadde başlangıç maddelerinin üretimini teşvik edecek önlemler alınmalı.
- » *İlaç ve aşı sektöründe kullanılan* GMP (Good Manufacturing Practices – İyi Üretim Uygulamaları) uyumlu makine ve teçhizat ile sarf malzemelerinin ülke içinde üretilmesi teşvik edilmeli.
- » Uluslararası tanınırlığı olan GMP normlarından ödün vermeden yerli ilaç ve aşı üretimini sağlayacak ve teşvik edecek yöntemler geliştirilmeli.
- » Yerli ilaç sanayi tarafından yapılacak olan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen ilaç ve aşı geliştirilmesi sürecindeki faz çalışmaları ve klinik araştırmalar teşvik edilmeli.
- » Türkiye’de Ar-Ge ihtiyaçlarını karşılayacak yüksek güvenli (BSL-3, BSL-4) laboratuvarlarının kurulması, sürdürülmesi, denetlenmesi ve ortak kullanımının teşviki çerçevesinde gerekli düzenlemeler yapılmalı.
- » Ar-Ge ve üretim aşamalarında farklı disiplinlerle çalışabilecek yetişmiş insan gücü artırılmalı ve etkin kullanımı sağlanmalı.

11. 5G ve Ötesi Yeni Nesil İletişim Teknolojileri

Mobil iletişim teknolojileri sektörü, küresel GSYİH’ye %4,7 büyüklükte bir katkı vermekle birlikte, diğer sektörlerin gelişiminin güçlü bir telekomünikasyon altyapısına bağlı olması nedeniyle dijital dönüşüm, ekonomik kalkınma ve sosyal refahın artırılması açısından kritik bir noktadadır. Günümüzde gündemde olan 5G teknolojisi dikey sektörler olarak adlandırılan sanayi, otomotiv, enerji, sağlık,

tarım gibi birçok alanda dijital dönüşümü hızlandırarak yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi ve kullanılmasında etken olacaktır. Bu durum aynı zamanda yapay zekâ, makine öğrenmesi, büyük veri ve nesnelerin interneti (IoT) gibi yenilikçi uygulamaların gelişimini de hızlandırarak sürdürülebilir kalkınmada anahtar bir rol oynayacaktır. Akıllı şehir/ev/fabrika, dağıtık sensörler, otonom araçlar, uzaktan ameliyat, artırılmış gerçeklik, gelişmiş endüstriyel robot gibi uygulamalar bu teknoloji üzerine kurulacaktır. Kurumsal dünyada ise yapay zekâ ve robotik teknolojilerinin sanayideki uygulamaları akıllı fabrikaları inşa edecektir. Telekomünikasyon hizmetlerine göre di-

key sektör konumunda bulunan bu alanlar için geliştirilmek istenen birtakım uygulamaların talep ettiği gecikme süresi, şebekeye bağlanacak cihaz sayısı ve ulaşılabilecek veri hızı ile ilgili gereksinimler, mevcut 4.5G hücresel iletişim sistemlerinden ziyade 5G teknolojisinin oluşumuna ihtiyaç duymaktadır.

Dikey sektör uygulamalarının yanı sıra kamu güvenliği, afet yönetimi ve askeri haberleşme uygulamaları için dünya genelinde 5G teknolojilerinin öne çıkması 5G’de siber güvenlik konusunu kritik hale getirmiştir. Kablolü ve kablosuz genişbant ana taşıyıcı (backhaul) ve erişim teknolojileri, yazılım tabanlı çekirdek ağ teknolojileri, dikey sektör uygulamaları ve siber güvenlik çözümleri 5G ve ötesi yeni nesil iletişim teknolojileri kapsamında öne çıkan konulardır. Yeni nesil teknolojilerin fırsat eşitleyici gücüyle başta engelli vatandaşlar olmak üzere toplumun genel hayat kalitesinin ve sosyal refahın artırılması, kamu hizmetlerinde verimlilik ve etkin yönetişimin sağlanması 5G kapsamında öne çıkan diğer konulardır. 5G ve ötesi teknolojiler kullanılarak sağlıktan tarıma, ulaştırmadan eğitime, endüstriden kritik altyapılara geniş yelpazede dikey sektör uygulamaları geliştirilmektedir.

Bu gelişmelerden hareketle Kurul bünyesinde, ülkemizin teknolojik bağımsızlığının sağlanmasının yanı sıra ekonomik kalkınma ve güvenli iletişim açısından yeni nesil iletişim teknolojilerinin ülkemizde üretilmesi, katma değeri yüksek yerli ve milli ürünlerin geliştirilmesi, patentlerin alınması ve dışa bağımlılığın azaltılmasına yönelik kamu politikalarının oluşturulması amacıyla politika önerileri oluşturulmuştur. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 14 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » 5G ve ötesi iletişim altyapılarının kurulumunda kritik teknolojilerin ve ürünlerin yerli ve millî olarak geliştirilmesine yönelik yol haritası oluşturulmalı.
- » Elektronik haberleşme sektöründe yerli ve millî ekosistemin güçlendirilmesine ve katkı oranının artırılmasına yönelik yerlilik/millilik kriterleri belirlenmeli ve denetlenmeli.
- » Haberleşme ürünleri kapsamında ihracat potansiyeli yüksek yerli ürünlerin küresel boyutta markalaşması desteklenmeli.

- » Yerli ürünlerin ulusal ve uluslararası rekabet gücünü artırmaya yönelik tedbirler alınmalı.
- » 5G ve ötesi teknolojilerine yönelik standartlara etki eden patentlere sahip teknolojiler geliştirilmeli.

12. Atık Geri Dönüşüm ve Atıktan Enerji Üretim Teknolojileri

Entegre atık yönetim sistemi; atığın önlenmesini, en aza indirgenmesini, maddesel ve enerji geri kazanımı ile atığın azami derecede kaynağa dönüştürülmesini, depolanmak suretiyle bertaraf edilen atık miktarının azaltılmasını, böylece sıfır atık yaklaşımının güçlendirilmesini ve döngüsel ekonominin tesisini hedeflemektedir. Bu hedeflerin bütüncül anlamda uygulanması, sürdürülebilir bir atık yönetimi için vazgeçilmez unsurlardır.

Atık geri dönüşümü ve atıktan enerji üretimi konusu, atık çeşitliliğinin fazla olması nedeni ile oldukça geniş bir yelpazede yer almakta-

dır. Öncelikli olarak atık yönetim sistemlerinin çevresel olarak etkin, ekonomik olarak katlanılabilir ve sosyal olarak kabul edilebilir bir sistem olması gerekmektedir.

Bu kapsamda Kurul bünyesinde, Türkiye’de güçlü ve sürdürülebilir bir atık yönetimini, sıfır atık sürecinin gelişimini, atık sektörüne yönelik teknoloji gelişimini ve Yeşil Mutabakat ve Döngüsel Ekonomi hedef ve yükümlülüklerine uyumu sağlayacak politika önerileri geliştirilmiştir.

Rapor, atıkların maddesel geri kazanımını (geri dönüşümü), ikincil ham madde, uç ürün ve yenilikçi malzemelerin üretilmesini, maddesel geri kazanımı ekonomik veya mümkün olmayan atıkların enerji vb. olarak başka şekillerde geri kazanımını, bu amaçla geliştirilmesi gereken tümleşik atık yönetimi kapsamında yapılması gerekenleri kapsamaktadır.

Yönetişim noktasında ise katı atıkların geneli dikkate alınırken, çözüm ve politika önerilerinde maddesel ve enerji geri kazanıma konu olan katı atıklar odak noktasına alınmıştır. Bu bağlamda belediye atıkları, sanayi atıkları, tarım, gıda, hayvancılık ve orman atıkları çalışmanın merkezinde yer almıştır. Ulusal Sıfır Atık çalışmaları ile sürdürülebilir kalkınma hedefleri, iklim değişikliği, AB Yeşil Mutabakat Belgesi gibi küresel ve bölgesel eğilimler de incelenmiştir. Giderek önem kazanan nadir elementlere erişim çerçevesinde batarya, elektrikli ve elektronik atıkların geri kazanımı ayrıca değerlendirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 9 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Ulusal atık yönetimi mevzuatına ilişkin bütüncül bir düzenleyici etki analizi yapılarak “Ulusal Atık Önleme, Azaltma ve Geri Kazanım Strateji Belgesi” hazırlanmalı.
- » Dijital teknolojilerle desteklenmiş, güncel ve dinamik bir “Bütünleşik Atık Yönetimi Veri tabanı” kurulmalı.
- » Küresel ölçekte rekabetçi, yenilikçi, yerli ve millî atık geri kazanım teknolojilerinin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesine yönelik teknoloji geliştirme yol haritası ve uygulama planı hazırlanmalı, bütünsel bir çerçevede hayata geçirilmeli.

13. Hidrojen Teknolojileri

Dünya nüfusunun giderek artması ve teknolojinin hızla gelişmesiyle enerji kaynaklarına olan ihtiyaç katlanarak artmaktadır. Artan enerji talebi ise başlıca fosil yakıtlardan karşılanmaktadır. Ancak bu yakıtların çevreye vermiş oldukları küresel ısınma ve hava kirliliği gibi geri dönüşü olmayan zararları mevcuttur.

Çevresel kaygılar ve karbonsuzlaşma politikaları, sürdürülebilir ekosistem, yenilenebilir elektrik üretim payının artması gibi nedenlerle hidrojen teknolojilerine duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. 2050 yılında tamamen karbondan arınma hedefleri doğrultusunda birçok ülke hidrojen ekonomisine geçiş için stratejik planlarını ve politikalarını belirlemektedir. Ayrıca fosil enerji kaynaklarının dağılımı bölgesel eşitsizlik göstermekteyken, hidrojen yenilenebilir enerji kaynaklarının olduğu her yerde suyun elektrolizi yoluyla üretilmektedir. Bu durum da etkin rüzgâr, güneş ve hidroelektrik gibi yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarına sahip olan Türkiye'yi temiz hidrojen üretimi açısından birçok ülkeye göre oldukça avantajlı duruma getirmektedir. Bununla birlikte, petrol ürünleri, doğal gaz ve kömürün enerji sektöründe uzun yıllar daha ana oyuncular olarak kalacağı öngörülmekte ve hidrojen teknolojilerinin gelişen koşullara uyum sağlaması için öncelikle mevcut teknolojilerle birlikte kullanılması (doğal gaz sistemlerine hidrojen katılması gibi) ve fosil yakıtlardan sera gazları salmadan üretilmesi de değerlendirilmektedir.

Hidrojenin kimyasal enerjisinden doğrudan elektrik enerjisi üreten yakıt pilleri, yüksek verime ve güç yoğunluğuna ek olarak; sessiz olma, modüler yapıya sahip olma, şebekeden bağımsız elektrik üretme, yakıt esnekliği ve çevre dostu olma gibi üstünlüklere sahip olduğundan, ulaşım araçlarından evsel ve endüstriyel uygulamalara kadar geniş bir kullanım potansiyeli bulunmaktadır. Ayrıca, yüksek enerji yoğunluğu ve düşük ısıya sahip olma gibi özellikleriyle savunma sektöründe de oldukça çekici hale gelmekte ve kullanımı her geçen gün artmaktadır. Yakıt pillerinin uzay alanında kullanımları da devam etmekte olup bunun en güncel örneklerinden biri olarak NASA tarafından Mars'a gönderilen Perseverance isimli araçta katı oksit elektrolizör sisteminin kullanılmasıdır. Bu gelişmeler kapsamında, hidrojen ekosisteminin oluşması ve her geçen gün gelişim gösteren

hidrojen teknolojilerinde geride kalmamak adına ülkemizin gelecek vizyonunu ortaya koyan “Hidrojen Stratejisi” hazırlanması son derece elzemdir.

Hidrojen değer zincirinin üretim/dönüşüm, saflaştırma, depolama, iletim/dağıtım ve tüketim/kullanım halkalarında katma değeri yüksek ileri teknolojilerin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu alanlarda araştırma, geliştirme ve üretim ekosisteminin oluşturulması ve sürdürülmesi için gereken kaynakların ve kurumsal koşulların sağlanması gerekmektedir. Sağlayacağı stratejik avantajlar nedeniyle, temiz hidrojen üretim ve kullanım teknolojilerinin yerli ve millî olarak geliştirilmesi, Türkiye’nin güçlü ve bağımsız sanayi, enerji ve savunma hedeflerine hizmet edecektir.

Bu gelişmelere kayıtsız kalmamak adına Kurul bünyesinde, Türkiye’nin hidrojen ve hidrojen teknolojileri ihracatı gerçekleştirerek rekabetçi bir konuma ulaşmasını ve enerji güvenliğini/çeşitliliğini sağlayacak politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 11 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Yeşil hidrojen üretimine yönelik yerli ve milli elektrolizör ile yakıt pili sistemleri geliştirilmeli; üretimi sağlanmalı.
- » Hidrojen iletim, dağıtım ve depolama altyapısı ve dolum istasyonları kurulmalı ve yaygınlaştırılmalı.
- » Türkiye linyitlerinden ve organik atıklardan hidrojen ve sentetik gaz üretimi için çalışmalar yapılmalı.
- » Zengin bor kaynaklarımızı kullanan hidrojen üretimi ve depolama teknolojilerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi sağlanmalı.
- » Hidrojen teknolojileri konularında nitelikli insan gücü yetiştirilmeli ve istihdamda sürekliliği sağlanmalı.
- » Savunma, havacılık ve uzay uygulamalarındaki hidrojen teknolojileri teşvik edilmeli ve önceliklendirilmeli.

14. Yeni Nesil Nükleer Teknolojiler

Küresel ekonomik büyüme ve dünya nüfustaki artış, enerjiye olan ihtiyacı ve talebi artırmaktadır. Toplumların elektrik kullanım seviyeleri arttıkça fosil yakıt kullanımı nedeniyle karbon salımının yüksek seviyelere ulaşması, dünyayı küresel ısınma ve iklim değişikliği tehlikesiyle karşı karşıya bırakmakta ve ülkeleri yenilenebilir enerji kaynaklarına ve nükleer enerjiye yöneltmektedir. Günümüzde, dünya elektriğinin yaklaşık yüzde 60'ı kömür, petrol ve doğal gaz gibi dünyada belirli bir rezerve sahip olan ve yenilenebilir olmayan fosil yakıtlardan sağlanmaktadır.

2022 yılı sonu itibarıyla dünyada faaliyette olan 422 nükleer reaktör dünya elektriğinin yaklaşık %10'unu üretmektedir. Güneş enerjisi ve diğer yenilenebilir enerji kaynakları ilerleme kaydetmeye devam etse de hiçbir enerji açığını kapatmak için yeterli olamamaktadır. Bu bağlamda dünyanın artan nüfusu ve teknolojik gelişmelerle büyüyen enerji ihtiyacı ve gittikçe azalan enerji kaynakları, nükleer enerjiyi vazgeçilmez bir seçenek haline getirmektedir.

Türkiye'de yıllık enerji talep artışı, gayri safi milli hasılanın artışına paralel olarak, %7-8 civarında olup, Türkiye bu alanda dünyada Çin'den sonra ikinci sırada, Avrupa'da ise birinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin 2022 Kasım itibarıyla elektrik kurulu gücünün kaynaklara göre dağılımı ise; %30,5'i hidrolik enerji, %24,4'ü doğal gaz, %21,1'i kömür, %11,0'ı rüzgâr, %9,0'ı güneş, %1,6'sı jeotermal ve %2,4'ü ise diğer kaynaklar olarak gerçekleşmiştir.

Rüzgâr, güneş, jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynakları; değişken enerji arzı, enerji dağıtım ağı kısıtları ve yüksek enerji depolama maliyetleri gibi dezavantajları beraberinde getirmektedir. Diğer taraftan, nükleer enerji santralleri ise kesintisiz, uzun süreli elektrik enerjisi üretebilen, yüksek yük faktörüne sahip bir temel santral görevini sağlayabilecek niteliktedir. Elektrik enerjisi üretiminde dışa bağımlılık nedeni ile ortaya çıkan cari açığın kapatılabilmesi için Türkiye'nin enerji politikaları içerisine, nükleer enerji üretim teknolojilerinin ivedilikle dâhil edilmesi stratejik açıdan önemlidir.

Bu kapsamda Kurul bünyesinde, ülkemizin enerjide geleceğini şekillendirecek, enerjide dışa bağımlılığını azaltacak, nükleer enerji

teknolojilerini ülkemize kazandırarak enerji çeşitliliğini ve enerji arz güvenliğini sağlayacak politika önerileri geliştirilmiştir.

Raporda; mevcut toryum yataklarımızdan elde edilecek toryum tuzlarının yakıt olarak kullanılabileceği, IV. nesil reaktör teknolojileri içinde en olgun ve ticarileşmeye en yakın olarak görülen Ergimiş Tuz Reaktör (ETR) teknolojileri değerlendirilmiş, ülkemizde bu teknolojilerin üretimine yönelik yol haritası hazırlanmış; alternatif olarak nükleer enerjiden elektrik enerjisi üretilmesi için düşük ilk yatırım sermayesi gerektiren, ileri nükleer teknolojilerin kullanıldığı, düşük güçlü Küçük Modüler Reaktör (KMR) teknolojilerinin (BSR temelli tümleşik KMR) araştırılmasının uygun olacağı vurgusu yapılmış ve politika önerilerinde bu teknolojilere ilişkin olarak da önerilerde bulunulmuştur. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 9 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » IV. nesil reaktör teknolojilerinden toryum esaslı yerli/millî Ergimiş Tuz Reaktör (ETR) teknolojileri geliştirilmeli.
- » İleri III. ve III+ teknolojilere dayalı KMR teknolojilerinin, araştırma ve üretim imkânlarının incelenmesi çalışmalarına başlanmalı.
- » Mevcut nükleer teknoloji araştırma altyapılarının kapasiteleri güçlendirilmeli ve yenileri kurulmalı.
- » Nükleer enerji programı oluşturulmalı.
- » Nükleer Enerji Enstitüsü kurulmalı.

15. Enerji Depolama Teknolojileri

Dünya genelinde gelişen teknolojiye ve kalkınmaya bağlı olarak elektrik enerjisine olan talep sürekli artış göstermekte ve enerji arz-talep yönetimi hayati önem taşımaktadır. Çevresel nedenler ve getirilen düzenlemelere bağlı olarak yenilenebilir kaynaklardan enerji üretme eğilimi artmaktadır. Yenilenebilir enerji, üretim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin sonucu olarak üretim maliyetlerinin düşmesiyle yaygınlaşmaktadır. Türkiye'nin elektrik üretimi toplam kurulu gücünde yenilenebilir enerji kaynaklarının payı her geçen gün artmaktadır. Ancak üretilen enerjinin şebekeye verilmesi aşamasında

sürekliliğin sağlanması ve arz-talep dalgalanmasının yönetilmesi gerekmektedir. Talebin düşük, arzın yüksek olduğu durumlarda enerjinin depolanması, olası talep artışına bağlı olarak depolanan bu enerjinin şebekeye takviye edilmesiyle şebeke arz-talep dengelenmesi sağlanmaktadır.

Enerji depolama teknolojilerindeki gelişim, şebeke enerjisinin depolanması yanında tüketici elektroniği, mobil sistemler ve otomotiv başta olmak üzere birçok sektörü etkilemektedir. Küresel enerji depolama kapasitesinin 2030 yılına kadar her yıl kümülatif %31 oranında büyüyeceği ve 2030'da 741 GWh değerine ulaşacağı öngörülmektedir.

Küresel ısınma ve buna bağlı olası olumsuz senaryolar nedeniyle yenilenebilir enerji kaynaklarına talebin arttığı, bunun sonucu olarak büyük kapasiteli enerji depolama sistemlerinin önem kazandığı görülmektedir. Enerjinin etkin kullanımının sağlanması, şebeke enerjisinin yönetilmesi, gelecek nesil sistemlerinin enerji depolamaya şiddetli derecede bağlı olması ve etkin enerji depolamanın enerjideki cari açığın üzerine olumlu etkilerinden dolayı, Türkiye'de enerji depolamanın tüm bileşenleri ile kontrol edilmesi ve gelecek planlanmasının yapılması gerekmektedir.

Bu kapsamda Kurul bünyesinde, Türkiye'nin enerji depolama teknolojileri alanında yerelde ihtiyaçlarını karşılayan ve uluslararası alanda rekabet gücü kazandıracak politika önerileri geliştirilmiştir. Raporla detaylı açıklamalarıyla birlikte 8 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Bütünleşik "Akıllı Şebeke" yapısı planlanmalı, projelendirilmeli ve gerçekleştirilmeli.
- » Enerji depolama sistemleri, bileşenleri ve ilgili madenlerden üretime yönelik destekleyici düzenlemeler yapılmalı.
- » Enerji depolama sistemleri için geri dönüşüm/kazanım düzenlemeleri ve çalışmaları yapılmalı.
- » Enerji depolama sistemlerinin geliştirilmesine yönelik olarak Ar-Ge ve Ür-Ge altyapıları güçlendirilmeli.
- » Enerji depolama alanında sürdürülebilir nitelikli insan gücü yetiştirilmeli.

16. Kenevir Teknolojileri

Dünyanın kadim bitkilerinden biri olan kenevir, 20. yüzyılın ortalarından itibaren yeni bir boyut kazanmış; 21. yüzyıla birlikte kenevir esaslı ürünler çeşitlenmeye, kenevire dayalı ekonomi büyümeye başlamıştır. Kenevir bitkisi, kökünden tohumuna kadar tüm kısımları endüstriyel ve medikal amaçlarla katma değere dönüştürülebilen kıymetli bir bitkidir. Bu kapsamda bitkinin her bir bölümüne ait kullanım alanlarının ayrı ayrı ele alınması ve sektörel bazlı üretim/kullanım stratejilerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Gelişmekte olan kenevir ekonomisinden pay alması gereken ülkelerden biri de şüphesiz ki, Türkiye'dir.

Kenevir, Türkiye'de de uzun yıllardan beri bilinen bir bitki olmasına rağmen, son 50 yıldır ciddi bir gerilemeye maruz kalmış ve adeta yok olmaya yüz tuttuğu bir anda, Türkiye'nin sahip olduğu insan kaynağından, doğal koşullarının elverişliliğinden ve güçlü sanayisinden esinlenerek, 2019 yılında, Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla yeniden bir uyanışla ele alınmaya başlamıştır.

Bu gelişmeler ışığında Kurul bünyesinde, Türkiye'nin potansiyeli dikkate alınarak; dünya kenevir pazarındaki gelişmeler, kenevir alanında oluşan yeni eğilimler ve Türkiye'nin uluslararası rekabette yerini alabilmesi için nelerin yapılması gerektiği hususları irdelenmiş ve politika önerileri geliştirilmiştir.

Bu raporda; Kenevir Tarımı, Kenevir Sanayisi, Medikal Kenevir ve Kenevir Mevzuatı konuları ele alınmıştır. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 8 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Kaliteli ve yüksek katma değerli ürünler ile Türkiye, uluslararası pazarlarda rekabetçi konuma getirilmeli.
- » Kenevir tarımını, çeşit ıslahını, sanayisini ve ürün yelpazesini geliştirmeye yönelik inovatif Ar-Ge çalışmaları desteklenmeli.
- » COVID-19 pandemisiyle, ileriye dönük olası başka salgınlarla ve diğer bazı hastalıklarla (Alzheimer, ALS, AIDS, MS, Kanser vb.) mücadeleyi hedef alan kenevir preparatları geliştirilmeli; Kenevir esaslı "yerli ve milli ilaç" hedefi belirlenmeli.

- » Kenevir tarımının ve kenevire dayalı sanayinin rekabetçi ortamda sürdürülebilirliği için tarımsal üretim düzenlenmeli ve teşvik edilmeli; üretim ve sanayiye yönelik dengeli bir yapı oluşturulmalı.

17. Deprem Teknolojileri

Deprem; dünyada büyük alanları tehdit eden, ne zaman olacağı tam olarak kestirilemeyen ve bu sebeple de teknolojik ve toplumsal açıdan hazırlıklı olunmadığı durumlarda çok büyük can ve mal kayıpları ile yıkıcı etkileri bulunan doğa olaylarının başında gelir. Bulunduğu jeolojik konum itibarıyla Türkiye'nin % 92'si deprem tehdidi altında bulunmakta ve nüfusunun çok yüksek bir oranı da (% 95) deprem tehlikesi yüksek bölgelerde yaşamaktadır. Ayrıca, en yüksek deprem riskine sahip yerlerin bir kısmının aynı zamanda Türkiye'nin en kritik sanayi, teknoloji, eğitim, sağlık, savunma, yönetim, finans, lojistik, yerel ve uluslararası ulaşım ve turizm bölgeleri içerisinde olması da dikkate değerdir.

Bu çerçevede Kurul bünyesinde, Türkiye'de deprem sebebiyle meydana gelebilecek can ve mal kayıplarını ve bunların sosyolojik, ekonomik, psikolojik, çevresel, politik ve millî güvenliğe etkilerini azaltabilmek ve yenilikçi deprem teknolojilerini ülkemize kazandırabilmek adına politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda deprem teknolojileri, deprem öncesine yönelik teknolojiler ve deprem esnasına ve hemen sonrasında yönelik teknolojiler olarak iki ana başlığa ayrılmış ve ülkemizde kentleşme stratejileri, yerleşim kararları, inşaat modelleri, mimari tasarımlar ve planlamalarda bilim ve teknoloji tabanlı yöntem ve çalışmalardan azami şekilde faydalanılmasının yanı sıra depremin risk ve etkilerinin anlaşılmasına yönelik araştırmaların elzem olduğu değerlendirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 9 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Deprem teknolojileri kapsamında, yerli ve millî ürün/hizmet çeşitliliğini artırmak amacıyla Ar-Ge ve Ür-Ge projeleri teşvik edilmeli.
- » Deprem teknolojileri alanında nitelikli insan kaynağı artırılmalı, üniversiteler bünyesinde "Deprem Teknolojileri Enstitüleri" kurulmalı.

- » Ulusal mevcut sismik ve GNSS ağ kapasitesi geliştirilmeli, yenilikçi teknolojilerle donatılmış “Ulusal Deprem ve Tsunami Erken Uyarı Sistemi” kurulmalı.
- » Deprem riskinin belirlenmesi maksadıyla ileri teknolojik sistemler geliştirilerek yerel, güvenilir ve sürekli güncellenecek “Akıllı Kent Bilgi Sistemleri ve Kentsel Deprem İzleme Ağı” oluşturulmalı.

18. Temel Bilimler

Temel bilimlerin; teorik ve matematiksel yöntemlerle, gözlem ve deneylerle doğanın gizemlerinin anlaşılması yönünde temel gerçeklerin ortaya konulduğu ve yeni bilgilerin üretildiği bir uğraş alanı olduğu bilinmektedir. İnsana doğanın işleyişiyle ilgili en zor soruları sorduran da zaman zaman bu sorulara yanıt bulduran da bu meraktır. 115 yıl önce Albert Einstein tarafından açıklanan Görelilik Teorisi ve fotoelektrik etki olmasaydı ne GPS diye bir şey olacaktı ne de güneş enerjisinden yararlanılabilecekti. Bu ve buna benzer tüm teknolojik gelişmelerin ortaya çıkmaları temel bilimcilerin onlarca ve yüzlerce yıl önce sordukları “Ne, neden ve nasıl?” sorularına cevap arama çabalarının sonucudur. Yüzyıllar boyunca devam eden bu değerli merak, insanların yoğun çabalarıyla bilinmeyenlerin bilinenlere dönüşümünü sağlamış ve insanlığa sunmuştur.

Tarih boyunca toplumlar, sürdürülebilir bir yaşama kavuşmak ve daha güçlü ve bağımsız olabilmek için sürekli arayış içinde olmuşlardır. Dünyanın değişik coğrafyalarında ve değişik medeniyetlerinde temel bilim alanlarında önemli keşifler yapılmıştır. Özellikle 20. yüzyılın ilk çeyreğinden başlayarak hızlanan bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin temelinde ise doğa bilimleri alanında 19. yüzyıl boyunca yapılan araştırma sonuçlarının yattığı görülür. Elektrikli arabalardan cep telefonlarına, radarlardan aşılara kadar akla gelebilecek hemen hemen tüm teknolojik gelişmeler temel bilimlere dayanmaktadır. Kısacası, *tüm buluşların oluşumunun altyapısında temel bilimler vardır*. Temel bilimlerin ürettiği bilgilerin pratik sonuçlarını önceden kestirmek oldukça güçtür. Ayrıca bu bilgiler pratik sonuçlar amacıyla üretilmemektedir. Öte yandan temel bilimlerin ortaya koyduğu buluşların pratik sonuçları dünyayı ve insanlığın yaşam biçimi-

ni inanılmaz derecede değiştirmiştir. *Örneğin Prof. Dr. Aziz Sancar* bir hücrenin moleküler düzeyde nasıl yaşadığını uzun yıllar merak etmiş ve sonuç olarak morötesi ışınlardan zarar gören DNA için hücrede var olan temel bir onarım mekanizmasını keşfederek ana vatani Türkiye'yi ve bütün Türk Dünyası'nı onurlandırmıştır.

İnsanlık, Sanayi Devriminden bu yana teknolojiye olağanüstü gelişmelere tanık olmaktadır. Günümüzde öğrenme hızını artıran beyin cihazları, hasar gören dokuları onaran çipler, kanser tedavisinde yapay zekânın kullanımı, bilim insanların başarıyla sürdürdükleri çalışmalardan sadece birkaçıdır. Heyecan veren bu gelişmelerle eş zamanlı olarak 2019 Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan bir virüs, bu çabaların yeterli olmadığını ve insanların daha yapacak çok işinin olduğunu hepimize bir kez daha hatırlatmıştır.

Bu kapsamda Kurul bünyesinde, Türkiye'de bilim ve teknoloji üretiminde dünyanın önde gelen ülkeleri arasına girmesi açısından kritik öneme sahip olan temel bilimlerin geliştirilmesi amacıyla politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 6 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Büyük ölçekli "Araştırma Enstitüleri/Merkezleri" kurulmalı veya mevcut araştırma merkezleri bu amaca yönelik geliştirilmeli.
- » Özel sektörün temel bilimlere yatırım yapmasını cazip kılacak teşvik/destek programları geliştirilmeli ve sürdürülebilirliği sağlanmalı.
- » Eğitim programları, okul öncesi dönemden lisansüstü düzeye kadar, temel bilimler perspektifi ve yenilikçi yaklaşımlar göz önüne alınarak geliştirilmeli.

19. Sosyal Bilimler

İnsanlık tarihinde yaşanan her gelişmenin sosyal hayata yansıyan sonuçları bulunmaktadır. Dinî, iktisadi, siyasi, demografik, teknik vb. bütün değişimlerin toplumlara farklı etkileri olmuştur. Dolayısıyla, sosyal ve beşerî bilimler, insanlığın değişiminin bir ürünüdür. Sosyal bilimlerde üretilen bilgi, toplumların sorunlarını tespit et-

menin yanında değişim ve gelişmelerine dair öngörülerde bulunma imkânı da sağlamaktadır. Bununla birlikte bu bilim grubunun bir toplumun kendi milli ve manevi gerçekliğinden uzak bir şekilde bilgi üretme ve kendi toplumlarına yabancılaşmaya kaynaklık etme durumları da vardır. Bu nedenle sosyal bilimlerin ciddiye alınması ve gelişmesi, her şeyden önce önemli bir mesele olarak kabul edilmek durumundadır. Bu durum ise toplumun kendi gerçekliğini keşfederek ve geleneğe dayanarak düşünce üretmek ile mümkün olabilecektir. Başka toplumlarda üretilmiş teoriler, bir tecrübe olması açısından bilinmeli, ancak hazır reçetelermiş gibi kabul edilmemelidir.

Sosyal bilimler, bir milletin kimliğini oluşturmada önemli işlevler görebilir. Aynı zamanda yakın gelecekte yaşanacak gelişmelerin topluma etkileriyle ilgili sorunları tespit etme ve daha olumlu bir süreç olarak yaşanması konusunda da adım atmaya imkân sağlayabilir. Özellikle yakın dönemde Türkiye’de ve dünyada pek çok yeni gelişme yaşandığı/yaşanacağı düşünüldüğünde bütün bu değişimlerin topluma nasıl yansıtacağı, yeni nesiller açısından hangi sonuçları ortaya çıkaracağı gibi sorular, sosyal bilimlerin verilere dayalı bilgi üretme ve gelecekçi bir bakış açısına sahip olmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu açılardan Kurul bünyesinde, Türkiye’de sosyal bilim alanlarının etkinliği ile eğitim ve araştırma ekosisteminin güncel sorunlara cevap verme yetkinliğinin artırılması, Türkiye’nin kendi kadim geleneğine bağlı olarak bölgesinde bir güç hâline gelebilmesi amacıyla politika önerileri geliştirilmiştir. Raporda detaylı açıklamalarıyla birlikte 6 adet politika önerisi mevcut olup bazıları aşağıda sunulmaktadır.

- » Sosyal bilimler araştırmalarının; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarınca desteklenmesi teşvik edilmeli, araştırma öncelikleri belirlenmeli.
- » Sosyal bilimlerde her türlü verinin kayıt altına alınacağı ve ilgili tüm paydaşların kullanımına sunulacak “dijital arşiv ve kayıt merkezi” oluşturulmalı.
- » “Sosyal İnovasyon” merkezleri ve “SosyoPark” modelleri kurulmalı.

Politika Önerileri Raporlarının Etkileri

Kurul tarafından hazırlanan söz konusu 19 politika önerileri raporunun icraya etkileri olmuştur. Bunlardan:

- » Çığır açıcı stratejik yaklaşım ve teknoloji alanı önceliklendirme çalışmalarının etkilerini “11. Kalkınma Planı’nda”,
- » Biyogüvenlik politika önerileri raporunun etkilerini “Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer Tehdit ve Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği’nde”,
- » Gıda arz güvenliği, siber güvenlik, ilaç ve aşı, tıbbi cihaz, yeni nesil nükleer teknolojiler, hidrojen teknolojileri, enerji depolama teknolojileri, atık geri dönüşüm ve atıktan enerji üretim teknolojileri ile 5G ve ötesi yeni nesil iletişim teknolojileri politika raporlarının etkilerini “Ekonomi Reform Paketi’nde”,
- » ÜSİ politika önerileri raporunun etkilerini ise “ÜSİ Eylem Planı’nda”,
- » Hidrojen Teknolojileri Politika Önerileri Raporunun etkilerini ise “Türkiye Hidrojen Teknolojileri Stratejisi ve Yol Haritası’n-da görmekteyiz.

Teknoloji Yol Haritaları

Kurul bünyesinde hazırlanan “Türkiye’nin Odaklanacağı Öncelikli Teknoloji Alanlarının Belirlenmesi” çalışmasında, küresel eğilimler ve ulusal ihtiyaçlar açısından ön plana çıkan teknoloji alanları, etki ve yapılabirlik olmak üzere iki temel boyutta kapsamlı olarak analiz edilmişti ve analize tabi tutulan 27 teknoloji alanı yaratacakları etki ve Türkiye’de yapılabirlikleri boyutlarında değerlendirilerek; Türkiye’nin ekonomik ve toplumsal kalkınmasına Ar-Ge ve yenilik faaliyetleriyle en etkin şekilde katkı sağlayacak teknoloji alanları, birbirlerine kıyasla ortaya konulmuştu. Bu çalışmanın devamı niteliğinde, Kurul bünyesinde hem yapılabirlik hem etki açısından ön plana çıkan; Yapay Zekâ, Biyoteknolojik İlaç, İleri Fonksiyonel Malzeme, Büyük Veri ve Bulut Bilişim, Motor ve Siber Güvenlik alanları için ayrı ayrı ve kapsamlı Teknoloji Yol Haritaları hazırlanmıştır.

1.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu

Dünyanın yeni ve hayatî meydan okumalarla karşı karşıya olduğu bu dönemde, Cumhuriyet'in yeni yüzyılına her alanda güçlü bir başlangıç yapmak amacıyla hayata geçirilen Türkiye Yüzyılı vizyonu; Türkiye'ye çığır açıcı yeni ufuklar sunmaktadır. Şüphesiz ki özellikle kalkınmanın, bilimin, dijitalin, sürdürülebilirliğin, verimliliğin ve başarının yüzyılı olarak hayata geçirilen bu vizyon, Türkiye'yi bölgesel ve küresel anlamda hak ettiği yerin çok daha ötesine taşıyacaktır. Bu vizyondan hareketle Kurul bünyesinde çalışmaları başlatılan ve önümüzdeki dönemde yürütülecek çalışmalar aşağıda sunulmaktadır.

Türkiye “Vizyon 2035” Teknoloji Öngörüsü Çalışması

Türkiye Yüzyılı vizyonundan hareketle 2035 yılında Türkiye'de ekonomik ve sosyal faydayı en yükseğe çıkartabilecek stratejik gelişim alanlarının ve yükselen teknolojilerin belirleneceği ve uzun vadede geleceğin belirsizliğini azaltmak ve bugünden Türkiye için arzu edilen geleceği şekillendirebilmek için atılacak adımlara önemli katkılar sunacak “Vizyon 2035 Teknoloji Öngörüsü” çalışması başlatılmıştır.

Ön çalışma olarak, önümüzdeki 15 yıl içerisinde dünyada ekonomik ve toplumsal değişime yönelik mevcut eğilimlerin belirlenmesi için ufuk taraması çalışması yapılmıştır. Bu kapsamda 16 uluslararası kuruluşun öngörü özelindeki 45 raporunda yer alan ana eğilimler ve oluşturmaları beklenen dönüşümler teknoloji perspektifinden incelenmiştir.

Referans raporlarda yer alan 569 ana eğilimden Türkiye'nin ihtiyaçları ve hedefleri dikkate alınarak yapılan ileri konsolidasyonla 23 nihai küresel ana eğilim belirlenmiştir. Söz konusu 23 ana eğilim; 76 alt eğilimi ve teknolojik/toplumsal yansımaları içerecek şekilde detaylı olarak raporda yer almaktadır. Ana eğilimler 7 ana başlıkta Ekonomik, Teknolojik, Toplum ve Sosyal Değişim, Jeopolitik, Savunma ve Güvenlik, Sağlık ve Gıda ile Çevre, Enerji ve Doğal Kaynaklar olarak gruplandırılmıştır.

Çalışmanın devamında; belirlenen eğilimlerin Türkiye'ye getireceği fırsatların en üst düzeye çıkarılması ve risklerin en aza indirilmesi

amacıyla, teknolojik ilerleme temelinde gelecek senaryolarının oluşturulması ve bu senaryolara dayanarak uygulamaya yönelik politika önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Hedef 2053 Net Sıfır Emisyon “Ar-Ge ve Yenilik” Atılımı

Uluslararası kuruluşlar tarafından önümüzdeki 5-10 yıllık dönemde en büyük tehdit olarak iklim değişikliği ve beraberinde getireceği yangınlar, seller, depremler, toprak kaymaları gibi aşırı hava olayları, kuraklık, biyoçeşitlilik kaybı ve doğal kaynakların azalması gösterilmektedir. İklim değişikliğinin etkileri tüm ülkelerin enerji, su ve gıda arz güvenliğini tehdit etmektedir. Bu etkilerin vatandaşlar üzerindeki sosyal etkileri de dikkate alındığında iklim değişikliği, ivedilikle üzerinde çalışılması ve aksiyon alınması gereken bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede tüm ülkeler, küresel olarak gelişen bu zorlukların yıkıcı etkilerini bertaraf etme ve küresel ısınmayı sınırlama amacıyla yoğun çalışmalar içindedir.

Öte yandan, iklim değişikliği ile mücadele ve uyuma yönelik “yeşil” teknolojilerin yanı sıra; yapay zekâ, otonomi, bulut bilişim ve büyük veri analitiği gibi dijital teknolojiler tüm sektörlerde iş modellerini dönüştürmektedir. Dünya Ekonomik Forumu’nun son yıllık toplantısında, dijital teknolojilerin yalnızca enerji, malzeme ve mobilite sektörlerindeki uygulamalarıyla sera gazı emisyonlarının 2050 yılına

kadar yüzde 20 azaltılabileceği açıklanmıştır. Bu doğrultuda, Avrupa Birliği'nin 2022-2024 Avrupa Araştırma Alanı Politika Gündemi içerisinde yeşil ve dijital dönüşümün birlikte ele alınması ana önceliklerden birisi olarak yer almıştır. Gittikçe daha da yükselen yeşil ve dijital dönüşümün eş zamanlı olarak tüm sistemleri etkilediği ve “İkili Dönüşüm” olarak adlandırılan bir dönemden geçilmektedir.

Türkiye açısından yeşil kalkınma devrimi olarak tanımlanan “2053 Net Sıfır Emisyon” hedefi Eylül 2021 tarihinde açıklanmış ve yeşil dönüşüm ve büyüme yolunda önemli bir adım atılmıştır. Aynı zamanda, 28 Ekim 2022'de kamuoyuna duyurulan Türkiye Yüzyılı Vizyonu da 2053 Net Sıfır Emisyon hedefine ulaşılması noktasında önemli bir dönüm noktasıdır.

Tüm bu gelişmeler ışığında Türkiye'nin 2053 Net Sıfır Emisyon hedefine yönelik bilim, teknoloji ve yenilik alanında atılacak adımların değerlendirildiği Hedef 2053 Net Sıfır Emisyon “Ar-Ge ve Yenilik Atılımı” Koordinasyon Toplantısı'nın ilki, Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığında ve Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu ev sahipliğinde, 12 Ocak 2023 tarihinde Çankaya Köşkünde düzenlenmiştir. Toplantıda, 2053 yılında Türkiye'nin net sıfır emisyona ulaşma vizyonu çerçevesinde; tüm ulusal çabaların bir araya gelerek güç birliğinin tesis edilmesi, Türkiye'nin yeşil kalkınmasına yönelik ihtiyaçlarına cevap verecek çığır açıcı teknolojilerin yerli olarak geliştirilmesi, küresel risklerin bertaraf edilmesi ve fırsatların yakalanması ve Türkiye'nin kurulmakta olan bu yeni dünya düzeninde rolünün güçlendirilmesi hedefiyle “Ar-Ge ve Yenilik Atılımı” başlatılmıştır.

“2053 Net Sıfır Emisyon” hedefine yönelik belirlenecek çığır açıcı teknoloji alanlarında ülke çapında eşgüdümü sağlayarak, teknoloji tabanlı ulusal girişimlerin (TOGG, COVID-19 Türkiye Platformu gibi) başlatılması karara bağlanmış olup belirlenecek teknoloji tabanlı ulusal girişimler ile yeşil dönüşümde ihtiyaç duyulan geleceğin teknolojileri tabanlı çözümlerin yerli ve millî olarak geliştirilmesi, Türkiye'nin küresel düzlemde öncü rol almasını sağlayacak orta ve uzun vadeli ortak hedefler doğrultusunda tüm ekosistem aktörlerinin bir araya gelerek eşgüdüm içinde hareket etmesi hedeflenmektedir.

“Koordinasyon Toplantılarının” belirli periyotlarla devamlı olarak yapılması kararlaştırılmış olup 2053 net sıfır emisyon hedefine yö-

nelik, çığır açıcı teknolojilerde farklı zaman boyutlarına ilişkin ülkemizin hedefleri belirlenecek ve belirlenen hedeflere yönelik AR-GE ve yenilik faaliyetlerinin ortak planlanması ve takip edilmesi sağlanacaktır.

02

Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu

02

Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu

2.1.Kurul Hakkında

Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Yavuz Atar (Başkanvekili)

Prof. Dr. Abdullah Atalar

Prof. Dr. Ahmet Cevdet Acar

Ahmet Gündoğdu

Doç. Dr. Kemal Şamlıoğlu

Selçuk Pehlivanoglu

Prof. Dr. Tuncay Döğeroğlu

Prof. Dr. Umran S. İnan

Kurulun Görev ve Sorumlulukları

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 24. maddesinde Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 24- (1) Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Türkiye'nin hedefleri doğrultusunda eğitim ve öğretim faaliyetleri ile ilgili politika önerilerinde bulunmak,
- b) Yükseköğretim strateji ve amaçlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi ile ilgili politika önerilerinde bulunmak,
- c) Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin uygulanmasına yönelik çalışmalarını izlemek, ihtiyaç analizi geliştirerek faaliyetlerin geliştirilmesi için politika önerileri oluşturmak,
- d) Kalite, eşitlik ve etkililik ilkeleri ile millî ve toplumsal değerlere dayalı bir eğitim sistemi oluşturmak amacıyla politika önerileri geliştirmek,
- e) Üniversitelerde açılacak fakülte ve bölümlerle ilgili ihtiyaç analizi yaparak stratejik planlamayla ilgili öneriler sunmak,
- f) Ülkenin iş gücü planlamasını dikkate alarak eğitim ve öğretim konusunda politika önerileri oluşturmak,
- g) Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programlarının uygulanması ile ilgili genel politikaların belirlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak,
- h) Mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı her tür ve derecedeki örgün, yaygın ve çıraklık eğitimi, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitimin; planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi konularında politika önerileri geliştirmek.

Kurul bu kapsamda, 2018 yılından bu yana çocukların ve gençlerin ilmen olduğu kadar bedensel, ruhsal, sanatsal, sosyal ve kültürel olarak da çok yönlü ve sağlıklı gelişimlerini desteklemek ve böylelikle her açıdan donanımlı nesillerin yetiştirilmesine katkı sunmak amacıyla bilimsel bir perspektifle eğitim ve öğretim alanında politika önerileri hazırlamaktadır. Bunların yanı sıra ülkemizde eğitim ve öğretim alanında gerçekleştirilen faaliyetlere yönelik izleme ve değerlendirme raporları oluşturmaktadır. Bütün bu çalışmaları gerçekleştirirken pek çok paydaş ile iş birliği yaparak inceleme konusuyla ilgili yazılı ve/veya sözlü olarak görüşlere başvurmakta; konuya ilişkin tüm tarafların bakış açılarını derinlemesine ele almaktadır.

2.2. Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun Faaliyetleri

Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu, eğitim öğretim alanıyla ilgili mevcut sorunlara yönelik çözüm önerileri sunmanın yanı sıra eğitim sisteminin çağın gerektirdiği biçimde dönüşümünü sağlamaya yönelik ve geleceğe dönük perspektifle kapsamlı politika geliştirme çalışmaları gerçekleştirmektedir. Bu çalışmalar büyük çoğunlukla politika öneri belgeleri biçiminde düzenlenmektedir. Bu kapsamda Kurul tarafından hazırlanan ve sunulan politika öneri belgeleri şunlardır:

1. Eğitimin Temel Felsefesine İlişkin Politika Belgesi
2. Yükseköğretim Reformu Politika Belgesi
3. Öğrencilere 21. Yüzyıl Yetkinliklerinin Kazandırılmasına İlişkin Politika Belgesi
4. Okulların Pedagojik Bir Perspektifle, Öğrencilerin Bilişsel, Duygusal ve Gelişimsel Özellikleriyle Uyumlu Olarak Yeniden Yapılanmasına İlişkin Politika Belgesi
5. Değerler Eğitimi Politika Belgesi
6. Din Eğitimi ve Öğretimine İlişkin Politika Belgesi
7. Ortaöğretim ve Yükseköğretime Geçiş Sisteminin Temel Prensiplerine İlişkin Politika Belgesi
8. Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi
9. Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Politika Belgesi
10. Yükseköğretim Kademesinde Açık ve Uzaktan Eğitim-Öğretimin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Politika Belgesi
11. Eğitimde İnsan Kaynakları Yönetimine İlişkin Politika Belgesi
12. Öğretmenlik Mesleği ve Eğitim Kurumu Yöneticiliğinin Temel Prensiplerine İlişkin Politika Belgesi
13. Öğretmen ve Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Mesleki Gelişimine İlişkin Politika Belgesi

14. Eğitimde Rehberlik ve Denetime İlişkin Politika Belgesi
15. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Politika Belgesi
16. Özel Okullar Politika Belgesi
17. Özel Yetenekliler Politika Belgesi
18. Yabancı Dil Eğitimi ve Yabancı Dilde Öğretime İlişkin Politika Belgesi

Söz konusu politika belgelerinin mahiyetine ve içeriğine ilişkin özet bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

1. Eğitimin Temel Felsefesine İlişkin Politika Belgesi

Osmanlı Devleti'nin son döneminden başlayarak Cumhuriyet tarihi boyunca "Nasıl bir eğitim?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya verilen cevaplar farklı olsa da bunların ekseriyetinin ortak noktası, bir bütün olarak eğitim olgusunun değil bunun cüzi unsurları ile sınırlı kalmasıdır. Dolayısıyla Türk millî eğitimine ilişkin tartışmalar, felsefî bir düzlemde ve bütünlüklü olarak gerçekleştirilememiştir. Bu durum çağın gerektirdiği nitelikleri haiz, temelinde insan olan, bütüncül, tutarlı, özgün ve millî bir eğitim politikası geliştirme noktasında kapsamlı bir felsefe tartışmasını zorunlu kılmaktadır.

Kurul, bu anlayıştan hareketle yaptığı çalışmada; güçlü bir felsefeye dayanan, sistemin merkezine insanı koyan, bireylerin sahip olduğu ilgi ve yetenekler doğrultusunda gelişimlerini destekleyen, çağın gerektirdiği becerileri kazandırmaya dönük, millî, manevî ve ahlakî değerler ile akıl ve ilim temelli bir eğitim anlayışının geliştirilmesine yönelik politika önerileri oluşturmaktadır.

2. Yükseköğretim Reformu Politika Belgesi

Günümüzde yaşanan hızlı değişim ve artan rekabet, modern toplumlar için bu gelişmelere ayak uydurabilme çabasını doğurmuş, bu bağlamda yüksek nitelikli insan gücünü anahtar bir konuma taşımıştır. Bu gelişmeler küresel ölçekte vizyona sahip pek çok ülke için yükseköğretim alanını stratejik bir öncelik hâline getirmiştir. Bu çerçevede dünyada pek çok ülkenin geleneksel yükseköğretim anlayışlarında bazı köklü değişikliklere gittiğini görmek mümkündür.

Özellikle 1980'lerden sonra dünya genelinde yükseköğretim sistemlerinde önemli reformlar gerçekleştirilmiştir.

Gerek bilginin üretimi ve yaygınlaştırılması gerekse dönüşümün itici gücü olan beşerî sermayenin yetiştirilmesi ve araştırma-geliştirme çalışmalarıyla sektörel gelişmelerin desteklenmesi yönünde yükseköğretim sisteminin çıktıları, bilim ve ekonomiyi yakından etkilemektedir. Bu bakımdan yükseköğretim sistemlerinde gerçekleştirecek reform çabaları ancak söz konusu sistemin bütün unsurlarının bir arada ele alınmasıyla başarılı olabilir. Yükseköğretimde dönüşüm süreçlerinin çok çeşitli unsurlardan oluşması, uzun vadeli bir perspektif içermesi ve farklı aktörleri ilgilendirmesi, bu alandaki reform çabalarının bütüncül olarak ve stratejik yönetilmesini zorunlu kılmaktadır.

Öte yandan yükseköğretimde kaliteyi ve kalite güvencesini öne çıkaran bir yapılanma anlayışıyla 21. yüzyılda istenen niteliklere uygun bir üniversite yapısını tesis etmek için reform gerçekleştirilmesi gereklidir. Bu reformun içerisinde üniversitelerin bilim dünyasına sağladıkları katkının yanında teknoloji üretmeleri de önemlidir. Bu kapsamda yeni bir Yükseköğretim Kanunu çalışması yapılarak bu kanunda Yükseköğretim Kurulu ile devlet ve vakıf üniversiteleri için oluşturulacak müşterek ve özel hükümler yeniden ele alınmalıdır.

Bu anlayıştan hareketle geliştirilen politika belgesi ile Türkiye'nin hedeflerine ulaşabilmesi için; çeşitlilik, kurumsal özerklik ve hesap verilebilirlik, çıktı ve performans odaklılık, yarışmacı anlayış, çok kaynaklı gelir yapısı, kalite güvencesi, öğrenci merkezli eğitim, bilim insanı yetiştirme, performans geliştirme ve liyakat temellilik, bilimsel ve akademik özgürlük, araştırma-geliştirme ve yenilikçilik, yaşam boyu öğrenme yaklaşımı ve uluslararasılaşma prensipleri doğrultusunda yükseköğretimde yeniden yapılanmaya yönelik politika önerilerine yer verilmektedir.

Söz konusu temel prensiplerden hareketle; yükseköğretim sisteminin geneline, yükseköğretim kurumlarında çeşitliliğin tesisine, akademik hayata ve dış paydaşların katkılarını düzenlemeye ilişkin olmak üzere dört ana başlık altında politika önerileri ortaya konulmaktadır. Bunlar arasında yükseköğretimde kalite odaklı olarak çıktı ve performansa dayalı dönüşümün sağlanması, üniversitelerin sorumluluk

üstlenebilme kapasiteleriyle orantılı olarak özerkliklerinin geliştirilmesi, rekabet ve kalitenin artırılması yönündeki çabalarının ve çeşitliliklerinin desteklenmesi, YÖK'ün yükseköğretimde çeşitlilik, hesap verebilirlik ve sorumluluk üstlenme ile kurum kültürünün güçlendirilmesi anlayışları doğrultusunda koordinasyon, planlama ve denetim misyonuna sahip bir üst kurul olarak yeniden yapılandırılması, üniversitelerle ilgili iş dünyasının ve ilgili diğer paydaşların iletişim ve iş birliklerini kurumsallaştırarak güçlendirecek yapıların tesis edilmesi, öğretim süreçlerinin öğrenci merkezli olarak dönüştürülmesi gibi çok sayıda somut öneri, gerekçeleri ile birlikte ayrıntılı olarak yer almaktadır.

3. Öğrencilere 21. Yüzyıl Yetkinliklerinin Kazandırılmasına İlişkin Politika Belgesi

21. yüzyılda kısa süre içerisinde büyük yenilikler ortaya çıkmakta, özellikle teknoloji alanında olağanüstü bir değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Günümüzde bilgisayarların hızı ve kapasiteleri her geçen gün artmaktadır. Nesnelerin interneti, yapay zekâ ve makine öğrenmesi, biyomühendislik, çok yüksek hızlarda veri transferi, sanal gerçeklik, blok zincir gibi pek çok yeni teknolojiler gelişmekte ve bunların kullanımı süratle yaygınlaşmaktadır. Bilim ve teknolojiye yaşanan bu değişim insan yaşamını, iş ve çalışma koşullarını, bireylerin sahip olması gereken yetkinlikleri ve onlardan beklenen rolleri doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle son yıllarda eğitim ve istihdam politikalarının gözden geçirilmesi ve yeterli sistemlerinin yeniden yapılandırılması pek çok ülkenin ulusal öncelikleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Kurul, Türkiye'de yürütülen çalışmaları desteklemek, bu alanda yeni ve etkin politika önerileri ortaya koymak amacıyla kapsamlı çalışmaların yürütülmesi gerektiğini değerlendirmiştir.

Bu anlayışla yürütülen çalışma ile öğrencilere sabit ve katı sınırlarla çizilmiş akademik ve mesleki bilgi yoğun eğitimler sunmak yerine gelecekte ihtiyaç duyulması muhtemel temel bilgi, beceri ve yetkinliklerin kazandırılmasına odaklanılması, öğretme odaklı anlayıştan öğrenci merkezli bir eğitim anlayışına geçilmesi, öğrencilerin öğretmenlerden dinleyerek değil proje temelli ve yaparak yaşayarak öğrenmelerinin esas olması, gençlerimizin teknolojinin yalnızca tüketicisi

olmak yerine edindikleri tasarım ve kodlama gibi yetkinliklerle aynı zamanda üreticisi konumuna geçmelerinin sağlanması konusunda politika önerileri ortaya konulmaktadır.

4. Okulların Pedagojik Bir Perspektifle, Öğrencilerin Bilişsel, Duygusal ve Gelişimsel Özellikleriyle Uyumlu Olarak Yeniden Yapılanmasına İlişkin Politika Belgesi

Günümüzde hemen her alanda olduğu gibi eğitim alanında da önemli bir dönüşüm yaşanmaktadır. Buna uygun olarak okullardan beklentiler de önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Pedagojik gerekçelerin yanı sıra yaşam alanı olarak okullar; öğrencilerin bilişsel, duygusal ve gelişimsel özellikleriyle birlikte çok yönlü gelişimlerinin desteklenmesi için de oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle öğrencilerin şahsiyet gelişimleri üzerinde etkili olan okulların, çocukların pedagojik özellikleri ve doğasıyla uyumlu olması ve onların gelişimine daha fazla odaklanması gerekmektedir. Bu durum sorumluluk bilinci yüksek, çok yönlü gelişimi önemseyen, sağlıklı ve dengeli bir nesil yetiştirilmesi için okullarda köklü bir reform yapma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu anlayışla gerçekleştirilen çalışmada, çocuğun doğasıyla uyumlu bir öğrenim sürecini tesis etmek ve öğrenme güdüsünü desteklemek amacıyla temel eğitim politikalarının genel çerçevesinin belirlenmesi ve çocukların gelişimi için okulların, çocuklar için nitelikli birer yaşam alanı olarak dönüştürülmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda; eğitime erişimde fırsat eşitliğinin tesis edildiği, öğrencilerin sağlıklı ve dengeli beslenmesi gibi fizyolojik ihtiyaçlarının karşılandığı, eğitimin tüm gün yaşamın bir parçası olarak devam ettiği, öğrencilerin kendi ilgi, ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda sosyal, kültürel sanatsal ve sportif etkinliklerin içerisinde daha fazla yer aldığı, fiziksel alanların, ders, teneffüs ve ders dışı etkinliklerin buna göre belirlendiği bir okul ortamının oluşturulması yönünde önerilere yer verilmektedir.

Ayrıca bu çalışma kapsamında yönetimsel, akademik ve bilişsel süreçlerdeki niteliğin geliştirilmesi için; okul yöneticilerinin birer eğitim lideri olduğu; iş birliği, paylaşım, birlikte öğrenme ve sürekli gelişme kültürünün egemen olduğu, öğretmenlerin eğitim öğretimin niteliğinin geliştirilmesi konusunda etkin sorumluluk üstlendikleri,

şeffaf ve katılımcı okul ikliminin hâkim olduğu, öğretmenler ve eğitim yöneticileri için atanma, mesleki ve kariyer gelişimleri bakımından tüm sistem üzerinde örnek oluşturabilecek insan kaynakları yönetim modeli geliştirilerek rol model öğretmenlerin yetiştirildiği bir okul yapılanması için kapsamlı öneriler sunulmaktadır.

5. Değerler Eğitimi Politika Belgesi

Batı eksenli, insanın yalnızlaştırıldığı, yüzeysel ve pragmatik ilişkiler ile gücün kutsandığı rekabetçi bir medeniyet tasavvuru çerçevesinde toplumlara reçete edilen düşünsel yapı ya da oryantalist politikalarla toplumlara zerk edilmiş teslimiyetçi anlayış Türkiye başta olmak üzere neredeyse tüm gönül coğrafyasında nesilleri kuşatmaktadır. Bu hususta kültürel olarak varlığını devam ettirmeyi amaçlayan, sağlıklı ve mutlu bireylere sahip olmak isteyen uluslar için değerler eğitimi konusu millî bir meselenin de ötesinde insanlığın geleceğine yön verme bağlamında temel bir mücadele alanı olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu çerçevede değerler eğitimi, toplumların ayakta kalabilmeleri ve özünü kaybetmeden geleceğe umutla bakabilmeleri için gerek eğitim sistemi gerekse toplum hayatı açısından çok önemli bir yere sahiptir. Sınırların giderek ortadan kalktığı günümüzde öğrencilerin gelişiminde okul ve ailenin yanında medya ve iletişim araçlarının etkileri de azımsanmayacak bir seviyeye gelmiştir. Özellikle iletişim araçları yoluyla gençler dünya genelinde olumlu ya da olumsuz pek çok durumla karşı karşıya kalabilmekte, bu durum gençleri zihinsel, sosyal ve kültürel açıdan etkilemektedir. Bu nedenle toplumun ve medeniyetin geleceği olan gençlerin kendi değerlerine ve kültürlerine yabancılaşmadan dünyayı tanıyıp anlamaları ve gerek kendi medeniyetine gerekse evrensel medeniyet mirasına katkı sunan, değerlerini özümsemiş, yüksek şahsiyetli bireyler olarak yetiştirilmeleri büyük önem taşır.

Bilindiği üzere bireyin değer kazanma süreci, özellikle temel eğitimde başlayan ve bütün eğitim hayatı boyunca devam eden bir olgudur. Bu bağlamda süreçlerin yönetilmesi, tanım, kavram ve uygulama birliğinin sağlanması, kazandırılması hedeflenen değerlerin belirlenmesi ve izleme süreçleri ile iyileştirmelerin yapılması için değerler

eğitiminin ulusal anlamda bir stratejiye dayandırılması zorunludur. Öte yandan değerler eğitiminin sürekli ve yaşamın her alanına ilişkin bir olgu olması, bu anlamda yapılacak çalışmaların geçici tedbirler ve iyi tanımlanmamış kurumsal faaliyetlerle sürdürülerek başarı elde edilmesini olanaksızlaştırmaktadır. Bu bağlamda değerler eğitimi ile ilgili süreçlerin yürütülmesinde, izlenmesinde ve tedbirlerin alınması için kurumsallaşma gerekir.

Değerler eğitime ilişkin alanyazın incelendiğinde, öğretmene önemli roller ve sorumluluklar verildiği görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin değerler eğitime ilişkin duyarlılığının artırılması ve bu konudaki yetkinliklerinin geliştirilmesi yararlı olacaktır. Ayrıca öğretim süreçlerinde dönüşümü sağlamak üzere; öğretim programlarının, ders materyallerinin ve ders dışı etkinliklerin değerler eğitimi bağlamında yeniden ele alınması önem taşımaktadır.

Sonuç olarak söz konusu gerekçelerden hareketle Kurul, hazırladığı bu belgeyle değerler eğitimi konusunda stratejinin belirlenmesi, kurumsal bir yapının oluşturulması, öğretmen yeterlikleri, mesleki gelişim, öğretim programları, ders materyalleri ve ders dışı etkinliklerin yeniden ele alınması gibi pek çok konuda politika önerisi ortaya koymaktadır.

6. Din Eğitimi ve Öğretimine İlişkin Politika Belgesi

Din eğitimi ve öğretimi ihtiyacının karşılanması, devletin en temel görevlerinden biri olarak görülmektedir. Din eğitimi ve öğretiminden beklenen; kişilerin dinî inanç hakkında doğru bilgi, duygu ve becerileri elde etmelerine yardımcı olmak, dinî anlayış ve bakış açılarına ve bunların yorumlanmasına katkı yaparak insanların ufkunu zenginleştirmektir. Bilgi çağı olarak adlandırılan ve neredeyse hayatın her alanının maddeci öğretilerle kuşatıldığı günümüzde, millî ve manevî değerlerini benimseyen, koruyup geliştiren nesiller yetiştirebilmek için din eğitimi ve öğretimi hususu çok daha önem kazanmaktadır. Bu bağlamda eğitimin her kademesi ve türünde söz konusu gerçeklik dikkate alınmalıdır. Kurul bu anlayışla din eğitimi ve öğretimi meselesini ele alırken gerek temel ve ortaöğretim ile yükseköğretim kademelerinde gerekse yaygın olarak sunulan din eğitimi ve öğretimine yönelik politika önerilerini ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede hazırlanan belgede, temel ve ortaöğretim kademelerinde din eğitime ilişkin olarak; din kültürü ve ahlak bilgisinin öğretimi, seçmeli ders sisteminin yeniden yapılandırılması, imam hatip okullarının ulusal ve uluslararası düzeyde itibarının güçlendirilmesi, kademeler arası geçiş ve imam hatip ortaokulları ve liselerinde eğitim ve öğretimin niteliğinin geliştirilmesi, yönetici seçimi ile yönetici ve öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik kapsamlı politika önerilerine yer verilmektedir.

Temel ve ortaöğretim kademelerinde olduğu gibi yükseköğretimdeki din eğitimi ve öğretimine ilişkin yapılanmanın niteliği de oldukça önemlidir. Türk üniversite yapılanmasında yerini alan ilahiyat fakülteleri ve İslamî ilimler fakülteleri gibi yüksek din öğretimi kurumlarında verilen eğitimin kalitesi, geniş ölçekte teoloji lisans yeterliliğine bağlı olarak sahada üretilen din hizmetinin kalitesiyle de doğrudan ilişkilidir. Akademik bağlamda, içinde yaşanan dönemin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir yüksek din öğretimi yapılanması, modern yaşamın ortaya çıkardığı sorunların çözümünde psiko-pedago-teolojik yaklaşımların gücünü artıracaktır. Günümüzde buna duyulan ihtiyaç her geçen gün daha çok hissedilmektedir. Söz konusu ihtiyaç, tüm dinsel öğretim süreçlerini etkileyecek biçimde yükseköğretim aşamasında yapısal dönüşümleri içeren bir değişimi kaçınılmaz kılmaktadır.

Bu nedenle Kurul, yükseköğretim kademesinde din öğretimine ilişkin olarak; Türkiye’de yüksek din öğretimi bağlamında ilahiyat/İslamî ilimler fakültelerinde hem temel İslam bilimlerinde yeterli hem de çağın gerektirdiği değişimler karşında çok yönlü, derinlikli ve toplumun ihtiyaçlarına çözüm üretebilecek bireylerin yetiştirilmesini desteklemenin yanında; öğretmen yetiştirme konusunda da okul öncesi ve ilkökul başta olmak üzere bütün öğretmen yetiştiren fakültelerin müfredatlarının karakter, ahlak ve değer eğitimi bağlamında güncellenmesine katkı sağlamak üzere politika önerilerine yer vermektedir.

Yaygın din eğitimi ve öğretimine ilişkin olarak ise; temel ve ortaöğretim kademesinde din eğitimi öğretimine yönelik öğretim programlarının akıl ve ilim temelli olarak birbirini bütünleyecek şekilde ele alınması ve din eğitimi öğretimi faaliyetlerinin öğrencilerin pedago-

jik özelliklerine uygun olarak zenginleştirilmesine yönelik politika önerileri ortaya konulmaktadır.

7. Ortaöğretim ve Yükseköğretime Geçiş Sisteminin Temel Prensiplerine İlişkin Politika Belgesi

Okulun merkeze alındığı ve değerli kılındığı; özel ders, kurs ve test odaklı basılı materyallere olan bağımlılığın ortadan kaldırıldığı; okullarda yaşam becerilerinin desteklendiği bir kademeler arası geçiş modelinin oluşturulması ile giriş sınavlarında ölçülen ve değerlendirilen hususların; öğretim programlarının hedefleri ile okulda kazandırılan bilgi, beceri ve yetkinliklere dayandığı adil ve işlevsel bir seçme-yerleştirme yapısının/sisteminin tesis edilmesi Türkiye'nin temel ve öncelikli hedefleridir.

Bu hedeflere erişebilmek için Kurul, Türkiye'de yalnızca teste dayalı sınavlar yerine, okulda öğrendiklerinin önemini pekiştiren ve öğrencinin bütünsel olarak gelişimini destekleyen değerlendirme yaklaşımlarının benimsendiği bir geçiş modeli oluşturulması hususunda sorumlu kurumların çalışmalarına temel teşkil edecek politika önerileri ortaya koymaktadır.

8. Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi

Eğitimin amacı, toplumlarda ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeyi sağlamanın yanında bütün bireyleri yetkinliklerle donatmak ve üretken kılmaktır. Mesleki ve teknik eğitim bir yandan istihdama ve ekonomik büyümeye diğer yandan ise öğrencilerin akademik, zihinsel ve ruhsal gelişimine odaklanan çok boyutlu bir alandır. Bu nedenle başarılı bir mesleki eğitim sistemine sahip olabilmek, ülkelerin gelişimi, refahı ve mutluluğu için stratejik öneme sahiptir. Nitelikli insan kaynağının uluslararası alanda önemli bir rekabet üstünlüğü yarattığı günümüzde, birçok ülkede mesleki ve teknik eğitim önemli bir gündem maddesidir. Başta gelişmiş ülkeler olmak üzere büyümeye ve küresel ölçekte rekabete odaklanan pek çok ülkenin eğitim sisteminde; bilgi ve teknolojiye yaşanan hızlı değişime uyum sağlayabilen, bulunduğu iş kolunda katma değer yaratan, üretken ve yüksek nitelikli mezunların yetiştirilebilmesi için köklü reformların gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu kapsamda mesleki ve teknik eğitimin itibarı ve tercih edirliliği, sektörün talep ettiği niteliklere sahip mezunların yetiştirilmesi, eğitim-istihdam ilişkisi, okul-sektör iş birliği, bilim ve teknolojiye ortaya çıkan hızlı gelişime uyum sağlayabilen ve gerekli esnekliğe sahip bir öğretim sürecinin tesisi gibi konularda köklü reformlara ihtiyaç olduğu kamuoyunda genel kabul görmektedir. Mesleki ve teknik eğitim konusunda eğitim kurumlarının yanı sıra gerek kamu kurumları gerekse sivil toplumun ve özel sektörün etkin biçimde sürecin içerisinde olduğu, sorumlulukların paylaşıldığı uyumlu ve güçlü bir sistemin oluşturulması, sorunların çözümü için temel bir gerekliliktir. Bu anlayışla Kurul, Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma ve ekonomik gelişimi sağlayabilmek amacıyla mesleki ve teknik eğitimde; güçlü bir kurumsal yapılanma, Türkiye’nin öncelikleri ve çağın gereklerine uygun biçimde amaç ve misyonun yeniden ele alınması, sektörel iş birliği ve uyum, müfredat, eğitim ve öğretim, öğretmen ve yönetici yeterlikleri, kamuoyundaki saygınlık, teşvik, yükseköğretime geçiş ve kalite güvencesi ile izleme ve değerlendirme konularında temel prensipleri içeren politika önerileri ortaya koymaktadır.

9. Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Politika Belgesi

Nitelikli insan kaynağının kilit bir öneme sahip olduğu günümüzde, yükseköğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim çok özel bir yere

sahiptir. Meslek yüksekokulları, doğrudan istihdama ve meslek edindirmeye dönük yapısı, iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikte insan yetiştirme potansiyeli, sektörel, yerel ve bölgesel önceliklere kolaylıkla adapte olabilme kabiliyetiyle yükseköğretim düzeyindeki mesleki ve teknik eğitimin en önemli unsurlarından biridir. Kurul bu anlayışla, Türkiye'nin kalkınmasında öncelikli bir alan olarak gördüğü meslek yüksekokullarına ilişkin, milletimizin ihtiyaçlarını ve dünyadaki eğilimleri dikkate alarak politika önerileri ortaya koymaktadır.

Belgede, meslek yüksekokullarına ilişkin; temel felsefe, kurumsal yapılanma ve kurum kültürü, meslek yüksekokullarına yöneltme, lisans programlarına geçiş, kurumlar arası koordinasyon ve planlama, meslek yüksekokullarının iş dünyası ile bütünlüğü, müfredat, staj ve uygulama, mezun istihdam ilişkisi, meslek yüksekokullarında niteliğin geliştirilmesi, kalite güvencesi ve akreditasyon, öğretim elemanlarının niteliği, kurumsal itibarın geliştirilmesi ve teşvikler gibi konularda çeşitli politika önerilerine yer verilmektedir.

10. Yükseköğretim Kademesinde Açık ve Uzaktan Eğitim-Öğretimin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Politika Belgesi

İçinde bulunduğumuz bilgi ve iletişim çağında hemen her alan gibi eğitim ve çalışma hayatı da büyük değişim geçirmektedir. Geleceğe yönelik yapılan tahminlerde bireylerin geçtiğimiz yüzyılda olduğu gibi tek bir işte veya örgütte/işletmede ömrünün sonuna kadar çalışamayacağı, iş yaşamı boyunca farklı işler, meslekler ve sektörlerde farklı yöntemlerle çalışmak zorunda olabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca temel disiplinlerin ötesinde disiplinler arası ya da disiplinler üstü çalışmaların ağırlık kazanacağı, bu bakımdan değişime uyum sağlayabilme ve etkili iletişim kurabilme yeteneklerinin çalışma yaşamı için anahtar kavramlar olacağı öngörülmektedir.

Bu kapsamda yükseköğretim mezunlarından beklentiler de hızla değişmektedir. Artık alana özgü teorik bilgiye sahip olmak yeterli görülmemektedir. Mesleki bilgi ve becerilerin yanı sıra; sürekli gelişim ve öğrenmeye açık olma, değişen şartlara uyum, yenilikçilik ve girişimcilik, liderlik ve sorumluluk üstlenebilme, iletişim ve iş birliği becerileri, iş yaşamında karşılaşılabilecek problemlere hızlı çözümler üretebilme, eleştirel düşünebilme gibi psikososyal ve davranışsal

yetkinlikler hemen her meslek grubu için en çok aranan nitelikler hâline gelmektedir. Bu yetkinlikleri kazandırma konusunda yükseköğretim yaşıntıları büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte iş yaşamındakilerin ve çağ nüfusu dışındakilerin yükseköğretime erişimleri daha güç olmaktadır. Dolayısıyla başarılı bir açık ve uzaktan yükseköğretim modelinin yükseköğretim sistemini ve çalışma yaşamını destekleyeceği kuşkusuzdur. Yaklaşık 8 milyon öğrencinin yarısına karşılık gelen açık ve uzaktan yükseköğretim modelinin bütünüyle yeniden ele alınması bu anlamda kilit bir önem taşımaktadır.

Kurul bu anlayışla, açık ve uzaktan öğretim sisteminin;

- » Temel olarak yükseköğretim çağ nüfusu dışındakiler ile iş yaşamındaki bireylerin gün geçtikçe daha çok artan öğrenme ve yenilenme ihtiyaçları ile eğitimlere erişim durumları göz önünde bulundurularak sertifika ve diploma programlarını da içerecek erişkin eğitimi biçiminde kurgulanması,
- » Öğrencilere alternatif öğrenme ve kariyer geliştirme yollarının sunulması,
- » Öğrenme süreçlerinin çeşitlendirilmesi/zenginleştirilmesi,
- » Eğitime erişim sorunları yaşayan dezavantajlı gruplara yönelik alternatif çözümler üretilmesi,
- » Mezun yetkinliklerinin belgelendirilmesi,
- » Önceki öğrenmelerin tanınması,
- » Yeterliliklerin tespiti ve sertifikasyon, gibi temel işlevlerini yerine getirmesine yönelik politika önerileri ortaya koymaktadır.

Ayrıca belgede, açık ve uzaktan öğretim programlarında öğretim sürecinin niteliğini artırmak üzere;

- » Bütün açık öğretim lisans ve ön lisans diploma programlarının, eş zamanlı ve çevrim içi öğrenme yöntemlerine dayalı olarak sürdürülen ve gereken oranlarda örgün eğitimle harmanlanmış öğretimi içeren uzaktan eğitim programlarına dönüştürülmesi,
- » Uzaktan öğretim uygulamalarının esas olarak örgün öğretimi destekleyecek ve zenginleştirecek bir yapı olarak tasarlanması,

- » Lisans ve ön lisans diploması sunacak eş zamanlı öğretime dayalı uzaktan eğitim programlarının yükseköğretimin genel karakteristiğini oluşturmayacak biçimde sınırlı kontenjanlarla ve prensip olarak yetişkinlerin eğitimini hedefleyecek şekilde değerlendirilmesi,
- » Uzaktan eğitim ve öğretim modeliyle yürütülen eğitimlerde derslerin eş zamanlı olarak karşılıklı etkileşime imkân tanıyan iletişim kanalları aracılığıyla sürdürülmesi ve kişilerin durumlarına uygun olarak esnek olması,
- » Uygulama gerektiren konuların yüz yüze ya da staj/işletme deneyimi yöntemiyle gerçekleştirilmesi,
- » Programlarda çeşitliliği destekleme bağlamında öğrencinin aktif olarak katılacağı ve tüm katılım süreçlerinin takip edileceği uygulamalı etkinliklere yer verilmesi,
- » Ölçme ve değerlendirmenin güvenilirliği ve geçerliği sağlayacak şekilde yeniden kurgulanması ile öğrencilere danışman desteği sunulması gibi çok sayıda öneriye yer verilmektedir.

11. Eğitimde İnsan Kaynakları Yönetimine İlişkin Politika Belgesi

İş ve eğitim hayatında insan unsurunun etkili ve memnuniyet verici şekilde istihdamına ilişkin politika, sistem ve uygulamaları içeren insan kaynakları yönetimi, yaşanan değişimlerin etkisiyle son yıllarda stratejik önem kazanan bir yönetim alanıdır. Tüm sektörlerde, özellikle hizmet sektöründe ve bu sektör içinde önemli bir paya sahip olan eğitim öğretim kuruluşlarında başarının asıl belirleyicisi, insan unsuru ve etkin insan kaynakları yönetimidir.

Eğitim ve öğretim süreçleri ve kuruluşlarının nitelik ve performansının geliştirilmesi, esas olarak eğiticiler, eğitim yöneticileri ve diğer çalışanların nitelik, motivasyon ve performansına bağlıdır. Bu durum bütüncül ve stratejik bir insan kaynakları yönetimi modeli veya yaklaşımının benimsenmesini gerektirir. Bir yönüyle hizmet öncesinde adayların yetiştirilmesinden başlayan insan kaynakları yönetimi sürecinde, iş gören ihtiyacının sayı ve nitelik olarak belirlenmesi, mesleğe en uygun ve nitelikli kişilerin işe alımı, adaylık ve

yetiştirme süreçleri ile bulundukları görevlere uyumunun sağlanması, etkinlik ve verimliliklerini artıracak istihdam şekillerinin ve şartlarının belirlenmesi, durumlarına ve niteliklerine uygun ücretlendirme sistemlerinin oluşturulması, güncel ihtiyaç ve gelişmelere uygun şekilde sürekli meslekî gelişimlerinin sağlanması, çalışma azim ve motivasyonlarını artıracak ve sürekli kılacak bütünlüklü bir kariyer yapısının inşa edilmesi, çalışanların verimliliğini artıracak ve çalışanlar arasında adaleti tesis edecek performans, ödül ve disiplin süreçlerinin tasarlanması gerekmektedir.

Kurul, bu çerçevede temel eğitim ve ortaöğretimde görev yapan öğretmenler ve eğitim kurumu yöneticileri ile yükseköğretim sistemindeki tüm akademik personelin iş yaşamları ve çalışma motivasyonları ile performanslarını olumlu yönde etkileyecek, katı ve bürokratik personel yönetimi anlayışından modern ve stratejik insan kaynakları yönetimi anlayışına geçişi destekleyecek politika önerileri ortaya koymaktadır.

12. Öğretmenlik Mesleği ve Eğitim Kurumu Yöneticiliğinin Temel Prensiplerine İlişkin Politika Belgesi

21. yy ile birlikte teknolojiye yaşanan hızlı değişim; bilginin, tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar hızlı şekilde üretilmesine ve yayılmasına neden olmuştur. Köklü bir sosyolojik dönüşümü de beraberinde getiren bu süreç, toplumsal kuşakların düşünce yapılarını, karakter özelliklerini ve gelecekte beklentilerini farklılaştırmıştır. Bir yandan kuşaklardaki bu değişim diğer yandan mevcut sürece uyum sağlayabilmek için bireylerin sahip olması gereken niteliklerin önemli ölçüde farklılaşması, pek çok ülkenin genç nüfusunu söz konusu değişime hazırlama konusunda yeni politikalar geliştirmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda küresel ölçekte vizyon sahibi ülkeler, özellikle eğitim sistemlerini yeniden ele almış ve bu konuda önemli reformları hayata geçirmiştir.

Birçok araştırma, eğitim süreçlerinin kalitesi üzerinde en temel belirleyicilerden birinin “öğretmen” olduğu bulgusunu ortaya koymaktadır. Bu durumun yanı sıra eğitime ilişkin olarak ortaya konulan politikaların, pratikte öğretmen eliyle karşılık bulduğu da ifade edilmelidir. Bu durum dikkate alındığında politika yapıcılarının öğretmenlik mesleğine ilişkin temel sorun alanlarında iyileşme sağlayabildiği ölçüde eğitimde kaliteyi artırabileceğini ifade etmek mümkündür.

Bu bağlamda, dünya ülkelerindeki önemli eğitim reformları değerlendirildiğinde; eğitim sistemine ilişkin pek çok unsurun yanı sıra öğretmenlik mesleğinin de son derece özel ve önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Kurul bu anlayışla; merak etme, sorgulama, eleştirel düşünme gibi öğrencilerin fitratından gelen temel öğrenme güdülerinin pekiştirildiği, çağın gerektirdiği becerilerin bütün öğrencilere kazandırıldığı, bunun yanı sıra millî, manevî ve evrensel değerleriyle öğrencilerin benlik yapılarının desteklendiği bir eğitim sisteminin inşası için temel bir adım olarak görülebilecek öğretmenlik mesleği konusunu ele almıştır.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin mevcut yapı değerlendirildiğinde; meslek öncesi süreçten emekliliğe değin birbiriyle yakından ilişkili pek çok unsurun bulunduğu görülmektedir. Eğitim sisteminde ve öğretmenlik mesleğinde arzulanan gelişimin sağlanabilmesi için bu unsurların bütüncül bir anlayışla ve birbirini tamamlayacak mahiyette yeniden ele alınması gerektiği görülmektedir. Bu gerekçelerden yola çıkarak, öğretmenliğe yönelik olarak; meslek öncesinde yetiştirme, atama, adaylık, mesleki gelişim, kariyer basamaklarında yükselme, yöneticilik, malî haklar, ödül ve disiplin, etik gibi pek çok temel prensip ortaya konulmaktadır.

Bu kapsamda politika önerilerinin genel çerçevesi değerlendirildiğinde; meslek öncesi yetiştirme süreçlerinde mezun-istihdam dengesinin gözetildiği, daha yoğun öğretmenlik uygulamalarıyla meslek öncesinde deneyime ve pedagojik yetkinliklerin kazandırılmasına daha çok önem verilen bir sürecin tasarlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Öte yandan mezunların mesleğe giriş süreçlerinin de alan bilgisi, uygulama becerisi ve psikososyal özellikler gibi öğretmenlik becerilerinin çok boyutlu ve süreç temelli olarak ölçüldüğü, adil ve şeffaf bir yapının tasarlanmasına ilişkin politika önerileri ortaya konulmaktadır. Bu yönüyle öğretmen olmak isteyenlerin en iyi şekilde yetiştirilip mesleğe en uygun olanların öğretmen olmalarını temin etmek mümkün olabilecektir. Mesleğe kabulün ardından kapsamlı bir adaylık ve yetiştirme süreci ile mesleğe uyumun artırılması, öğretmenlerin mesleki gelişim çalışmalarına yönelik kapsamlı tedbirlerle gelişimlerinin sürekli kılınması, öğretmenin mesleki heyecan ve çalışma motivasyonunu artıracak modern bir kariyer sistemiyle performansın artması sağlanabilecektir.

Eğitim kurumu yöneticiliği ise eğitim öğretimde niteliğin artırılmasında bir diğer stratejik unsurdur. Yöneticilik ve liderlik özellikleri güçlü, çalışma motivasyonu yüksek, eğitim lideri olma vasfı taşıyan, başarılı yöneticilerin görev yaptığı okullarda eğitim-öğretimin niteliği de bununla ilişkili olarak yükselmektedir. Bu bağlamda yöneticiliğe en uygun olanların seçildiği ve yöneticilik sürecindeki başarılarının objektif olarak değerlendirildiği, özlük haklarının yanı sıra görev ve sorumluluklarıyla profesyonel yöneticilik anlayışına geçilmesi eğitim öğretimdeki niteliğin artırılmasına katkı sağlayacaktır. Kurul bu perspektifle eğitim kurumu yöneticiliğine ilişkin politika önerileri ortaya koymuştur.

13. Öğretmen ve Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Mesleki Gelişimine İlişkin Politika Belgesi

Öğrencilerin başarısı üzerinde en kilit faktörlerden biri öğretmenlerin niteliğidir. Bilgi çağı olarak adlandırdığımız bu dönemde öğretmenlerin rolü büyük oranda değişmekte, sürekli olarak bu değişime uyum sağlaması gerekmektedir. Bu ise etkin ve sürekli bir mesleki gelişimle mümkün olabilmektedir. Bu kapsamda eğitimde arzulanan seviyeye erişebilmek için öğretmenlere ve eğitim kurumu yöneticilerine sunulacak hizmet içi eğitimlerin bütüncül bir felsefeyle çağın gerekliliklerine uygun olarak yeniden ele alınması temel bir gerekliliktir. Kurul bu anlayışla hizmet içi eğitim sisteminde niteliği artırmak ve mesleki gelişimin sürekliliğini tesis etmek üzere kapsamlı politika önerileri hazırlamıştır.

Bu anlayışla hazırlanan belgede, hizmet içi eğitim çalışmalarının somut uygulamalara dayalı olduğu, çoğunlukla işbaşında gerçekleştiği, çok yönlü ve çeşitli uygulamaları içeren, öğretmenler arasında iş birliğini artıran, öğretmenlerin kariyer gelişimlerini destekleyen, ödüllendirme sistemiyle ilişkilendirilmiş bir anlayışla yeniden geliştirilmesine dönük politika önerilerine yer verilmiştir.

14. Eğitimde Rehberlik ve Denetime İlişkin Politika Belgesi

Eğitimde teftişin kalite artışını destekleyici rolü gün geçtikçe daha çok önem kazanmaktadır. Eğitim sistemlerinde klasik teftiş anlayışından öğretmen ve yöneticilerin mesleki gelişimlerini destekleyen, okullar arasındaki derin farklılıkları gidermeyi hedefleyen, rehber-

lik odaklı bir teftiş anlayışına hızla geçilmektedir. Bu kapsamda günümüz teftiş anlayışı doğrultusunda Türkiye’de de teftiş sisteminin rehberlik odaklı, sürekli gelişim anlayışına dayalı, yüksek nitelikli, bağımsız ve şeffaf bir yapı olarak yeniden kurgulanması gerekmektedir.

Bu anlayıştan hareketle Kurul, Türkiye’de nitelikli bir teftiş sisteminin kurulabilmesi, okullar arasındaki farklılıkların giderilebilmesi ve nihai olarak eğitim öğretimde topyekûn kalite artışının sağlanabilmesi amacıyla belgede; teftişin temel amacı, organizasyonel yeniden yapılanma, rehberlik ve denetim faaliyetleri ile insan kaynağının geliştirilmesi olmak üzere dört ana başlık altında politika önerileri ortaya koymaktadır.

15. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Politika Belgesi

Eğitim öğretim süreçlerinde belirlenen hedeflere erişilip erişilmediğinin belirlenebilmesi için ölçme ve değerlendirmenin uygulanması kaçınılmazdır. Bu bakımdan ölçme değerlendirme, eğitime ilişkin pek çok süreç üzerinde etkili olan bir faaliyettir. Ölçme değerlendirme sürecinin geçerli, güvenilir ve işlevsel olarak tasarlanması eğitimde bütüncül olarak niteliği artırmanın kilit adımlarından biridir. Son yıllarda dünyada bu alandaki gelişmeler dikkate alındığında; öğrenme sürecinin etkililiğinin artırılması, öğrenci gelişim sürecinin izlenmesi, eğitimcilerin ölçme araç ve yöntemlerini özellikleri çerçevesinde kullanabilmesi, elde ettiklerini uygulamaya yansıtabilmesi amacıyla mevcut ölçme ve değerlendirme anlayışı terk edilerek girdi, süreç ve çıktıyı bir bütün olarak değerlendirmeyi esas alan çoklu değerlendirme yaklaşımları ön plana çıkmaktadır.

Kurul bu anlayışla hazırladığı belgede, öğrenci gelişimini en üst seviyeye çıkarmanın hedeflendiği, güvenilir, esnek ve çok boyutlu değerlendirmenin esas alındığı, üst düzey düşünme becerilerinin desteklendiği, eğitim ve öğretim süreçlerinin tamamının değerlendirilmesine dönük bir ölçme ve değerlendirme sistemi geliştirmeye ilişkin çeşitli politika önerileri ortaya koymaktadır.

16. Özel Okullar Politika Belgesi

Türkiye’de özellikle son yirmi yılda eğitimin pek çok alanında oldukça önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu alanlardan biri de şüphesiz

siz özel okullardır. Son yıllarda vergi teşvikleri, arsa tahsisi, eğitim ve öğretim desteği gibi birçok destek mekanizmasıyla birlikte özel okullaşma oranları önemli ölçüde artmıştır. Bu dönemde uygulanan hükümet politikaları ile dar gelirli ailelerin de talep etmeleri hâlinde özel okullara erişimleri kolaylaşmış, eğitimde fırsat eşitliği konusunda kayda değer gelişmeler sağlanmıştır. Öte yandan teşvik politikalarıyla özel okullarda kalitenin artırılmasına katkı sağlayacak şekilde çok sayıda girişimci özel okul yatırımı yapmış, bu alanda rekabetçi bir sistem ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde son yıllarda özel okullaşmada atılan önemli adımların ara vermeksizin devletin etkin denetimi ve gözetimi altında devam ettirilmesi ve bu bağlamda öncelikle kaliteye odaklanması gerekliliğinden hareketle, eğitimde fırsat eşitliği ve girişim özgürlüğü ilkeleri esas alınarak, gerek eğitim öğretimin kalitesinin artırılması gerekse milli ve manevî değerlerini koruyan, geliştiren ve dünya ile rekabet edebilen yüksek nitelikli bireylerin yetiştirilebilmesine katkı sağlanması amacıyla; belgede, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki her türlü özel okulun yanı sıra bu kademelerdeki öğrencilerin istifade edebilmesi için açılmış diğer özel öğretim kurumlarındaki eğitim öğretim faaliyetlerine yönelik esaslar ile bu kurumların hukukî, idarî ve malî yapılarına ilişkin politika önerileri ortaya konulmaktadır. Bu kapsamda özel okullara ilişkin kurumsal yapı, eğitim, öğretim ve kalite; yönetim ve organizasyon süreçleri, öğrenim ücretleri ve bursluluk, teşvik ve diğer destekler ile izleme, denetim ve koordinasyon hususlarında kapsamlı politika önerilerine yer verilmektedir.

17. Özel Yeteneklilere Yönelik Politika Belgesi

Günümüzde halkının refahını artırmak ve dünya ölçeğinde saygın bir konum edinmek isteyen ülkeler, öz kaynaklarını mümkün olduğunca etkili ve verimli şekilde kullanmaya dönük çabalar ortaya koymaktadır. Nitelikli insan kaynağı, çağımızda bu öz kaynakların en önemlisi olarak kabul edilmektedir. Özel yetenekli bireyler ise kalkınma ve gelişme için kilit öneme sahip olan bu insan kaynağı içerisinde çok daha özel ve kıymetli bir yere sahiptir. Bu bireyler; eğitim, sağlık, bilim, teknoloji, kültür ve sanat gibi toplumun her alanında fark yaratabilecek, bütün insanlığın yararına olumlu işler ortaya

koyabilecek potansiyele sahiptir. Söz konusu bireylerin mümkün olduğunca erken tespit edilmesi ve yetenek alanına en uygun şekilde eğitim almasının sağlanması, içinde yaşadığı topluma ve dahası insanlığa hizmet bağlamında oldukça önemlidir.

Bu değerlendirmeler neticesinde Kurul, Türkiye'nin her yönüyle gelişimine katkı sağlamak amacıyla bu alanda köklü bir dönüşümün gerçekleştirilmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu ile müşterek hazırlanmış olduğu politika belgesinde; Türkiye'deki özel yetenekli bireylerin erken aşamalarda tespit edilmesi, bu bireylerin yetenekleri doğrultusunda geliştirilebilmesi için okul öncesinden yükseköğretime kadar her aşamada en uygun eğitim, öğretim ve destek yapılarının oluşturulması ile bu kimselerin kabiliyetlerini en etkili şekilde kullanmalarını sağlayabilecek istihdam olanaklarının geliştirilmesi hususlarına yönelik öneriler ortaya koymaktadır. Ayrıca bu belgede sürecin her aşamasında ihtiyaç duyulacak nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi ile sürecin en etkili ve istikrarlı biçimde yürütülebilmesi için gerekli kurumsal yapılanmaya yönelik önerilere yer verilmektedir.

18. Yabancı Dil Eğitimi ve Yabancı Dilde Öğretime İlişkin Politika Belgesi

Yabancı dil eğitimi ve yabancı dilde eğitim, Türk eğitim sistemi içerisinde birbiriyle yakından ilişkili iki önemli sorun alanıdır. Ülkemizde, yabancı dil eğitimi konusunda uzun yıllar önemli ölçüde kaynak ve enerji harcanmasına rağmen istenen düzeyde başarı sağlanamamıştır. Yabancı dil eğitimi konusundaki yetersizlik, yabancı dilde öğretimin adeta “yabancı dil öğretme yöntemi” olarak kabulüne ve gereğinden fazla talep görmesine ve yaygınlaşmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, yabancı dilde eğitim olgusu, eğitimin etkinliği, Türkçenin eğitim ve bilim dili olarak kullanımı ve gelişimi başta olmak üzere, bilimsel, sosyal, kültürel ve politik bağlamlarda da yansımaları olan önemli bir mesele olarak görülmektedir. Tüm bu faktörler bütüncül olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'nin gelecek vizyonu çerçevesinde bu alanda yeni politikaların hayata geçirilmesi ve kalite odaklı bir dönüşümün gerçekleştirilmesi zorunludur.

Yabancı dil eğitimi ve yabancı dilde eğitimin etkinliğini azaltan bazı önemli sorun alanlarının varlığı bilinmektedir. Bundan hare-

ketle Kurul tarafından, Türkiye'nin "Türkiye Yüzyılı" vizyonu çerçevesinde her alanda örnek ülkelerden biri olma hedefi doğrultusunda ilgili sorunları giderecek ve yabancı dil öğretimi ile yabancı dilde eğitim konusunda etkinliği artıracak çözüm önerileri ortaya koyulmaktadır.

Bu çalışmada, bütün eğitim kademelerinde yabancı dil öğretiminde somut öğrenme deneyimlerinin ve iletişim becerilerinin öncelenildiği, süreç ve çıktı odaklı, yüksek nitelikli, işlevsel ve bütüncül bir dil öğretimi modelinin ortaya konulmasının yanı sıra yabancı dilde öğretim hususunda kalite takibinin etkin şekilde gerçekleştirildiği, öğrencilerin akademik yetkinliklerinin göz ardı edilmediği bir yapının hayata geçirilmesi için; öğretim programları ile yabancı dil öğretimi süreçlerinin ele alınması, yabancı dil öğretmeni yetiştirme-yeye yönelik yükseköğretim programlarının güçlendirilmesi, yabancı dil öğretmenlerinin yetkinliklerinin sürekli izlenmesi ve geliştirilmesi, yabancı dil öğrenimine yönelik materyallerin teknoloji destekli olarak çeşitlendirilmesi ve bunlara erişimin kolaylaştırılmasına ilişkin politika önerileri ortaya konulmaktadır.

İzleme ve Değerlendirme Çalışmaları

Kurul, politika geliştirme çalışmalarının yanı sıra başta MEB ve YÖK olmak üzere paydaşların eğitim öğretime ilişkin icrai faaliyetlerini izleyerek gerektiğinde bunlar hakkında değerlendirme raporları ve bilgi notları oluşturmaktadır.

Bu kapsamda hazırlanan raporlarda, izleme ve değerlendirmeye konu olan hususlar; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, kanunlar, ilgili diğer çerçeve mevzuat ile hükümet politikaları, kalkınma planları ve diğer üst politikalarla uyum ve tutarlılığı, ülkeye ve ilgili alana katkıları, alandaki somut ihtiyaçlara dayalı olup olmadığı ve yaşanan sorunları kapsamlı olarak ortaya koyarak bunları çözme noktasındaki işlevselliği, bilimsel bir temele dayanıp dayanmaması gibi pek çok açıdan değerlendirilmekte, ayrıca gerektiği durumlarda konuya ilişkin somut politika ve uygulama önerilerine yer verilmektedir. Bu kapsamda Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulunun hazırlamış olduğu bazı izleme ve değerlendirme raporları şunlardır:

» MEB Ortaöğretim Tasarımı Hakkında Değerlendirme Raporu

- » 2023 Eğitim Vizyonu Değerlendirme Raporu
- » Öğretmenlik Meslek Kanunu Taslağına İlişkin Değerlendirme Raporu
- » Öğretmenlik Kariyer Sistemine İlişkin Rapor
- » Ücretli Öğretmenlik ve Usta Öğreticiliğe İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri Raporu
- » Özel Öğretim Kurumlarının Sorunlarına İlişkin Değerlendirme Raporu
- » Özel Öğretim Faaliyetlerinin Denetimine İlişkin Rapor
- » Türkiye’de Faaliyet Gösteren Elçilik Okullarına İlişkin Rapor
- » Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Sorunları ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerini İçeren Rapor
- » Açık Öğretim Liselerinin Sorunları ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerini İçeren Rapor
- » Psikoloji Açık Öğretim Lisans Programları Hakkında Değerlendirme Raporu
- » Covid-19 Küresel Salgını Döneminde Temel Eğitim ve Ortaöğretim Kademelerinde Yeniden Yüz Yüze Eğitime Geçilmesine İlişkin Rapor
- » Covid-19 Küresel Salgını ve Sonrasında Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerinde Uzaktan Eğitim Yöntemlerinin Yaygınlaştırılmasına İlişkin Rapor
- » MEB Telafi Eğitimine İlişkin Rapor
- » Yükseköğretim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Taslağı Hakkında Değerlendirme Raporu
- » YKS’de Barajın Kaldırılmasına İlişkin YÖK Kararı Hakkında Rapor
- » Doçentlik Sınavlarına İlişkin Rapor
- » Pedagojik Formasyona İlişkin Rapor
- » İlahiyat Programlarında Pedagojik Formasyon Eğitimine İlişkin Rapor

- » Özel Yetenek Sınavı ile Öğrenci Kabul Eden Bazı Programlara Yalnızca Merkezi Sınavla Öğrenci Alınmasına İlişkin YÖK Kararı Hakkında Değerlendirme Raporu

Ayrıca Bakanlıklar ve eğitim-öğretimle ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan çeşitli mevzuat düzenlemelerine ilişkin çok sayıda bilgi notu da hazırlanarak Sayın Cumhurbaşkanımıza arz edilmiştir.

2.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu

Eğitim Öğretimde Niteliğin Sürekli Geliştirilmesi ve Değişim Yönetimi

Bilginin üretim ve dağılım hızının katlanarak arttığı, bilmekten ziyade doğru bilgiyi ayırt edebilme ve işlevsel olarak kullanabilmenin önem kazandığı günümüzde, bilgi yükleme ve ezber temelli bir eğitimin işlevsel olmayacağı bilinmektedir. Geleceğin dünyasına uyum sağlayabilmek için sadece yeni fikirler ve ürünler ortaya koymanın yeterli olamayacağı; bireylerin kendilerini sürekli yeniden inşa etmeleri gerekeceği tahminleri yapılmaktadır. Değişimle başa çıkma, yeni şeyler öğrenebilme ve alışılmışın dışında durumlarda ruhsal ve zihinsel olarak dengeli ve sağlıklı kalabilme becerileri gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Öte yandan salt değişime uyum bağlamında edilgen bir varoluş biçimini reddeden paradigmayla, aynı zamanda bu değişimi yöneten ve bunda pay sahibi olan öncü bir nesil yetiştirmek, “Türkiye Yüzyılı” vizyonu hedeflerine erişebilmek için temel bir gerekliliktir. Bu bağlamda geleneksel olarak sürdürülen bilgi temelli eğitim anlayışının yerine uygulamaya dayalı öğrenmeyi öğrenme, eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği ve yaratıcılık ile değişime uyum sağlama ve değişimi yönetme gibi becerileri ön plana alan ve eğitimde niteliğin sürekli olarak geliştirilmesine yönelik bir anlayışa ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle söz konusu gerçekler dikkate alınmak suretiyle yeterlilik temelli olarak bütün müfredat, öğretim süreçleri ve materyalleri yeniden ele alınmalı ve düzenlenmelidir.

Tüm bunlara ilaveten günümüzde yaşanan hızlı değişim süreci, gerekli ve doğru bilginin yayılımı kadar yanlış ve zararlı içerik ve akımların da gençlerimiz arasında hızla yayılmasına ve onlar üzerinde zararlı etkiler yaratmasına neden olabilmektedir. Bu durum gençlerimizin daha önceleri tahmin bile edilemeyecek pek çok küresel tehditle yüzleşmek zorunda kalacaklarına işarettir.

Söz konusu tehditler karşısında gençlerimizin, milletimizin millî, ahlaki, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyerek güçlü ve sağlıklı bir kimlik ve benlik bilincine sahip olmaları önem arz etmektedir. Bu ise kuşkusuz güçlü bir şahsiyet gelişimi ile mümkün olabilecektir. Bu çerçevede okul öncesinden yükseköğretime kadar değerler ve şahsiyet gelişimini önceleyen bir eğitim anlayışını yerleştirecek politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda müfredatın yanı sıra özellikle rol model olacak öğretmenlerin seçilmesi, yetiştirilmesi ve desteklenmesi çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Kurul, Türkiye Yüzyılı projeksiyonuyla yaptığı bütün çalışmalarda bu temel esasları dikkate almakta ve bu anlayışla birbirini bütünleyen politika önerileri geliştirmektedir.

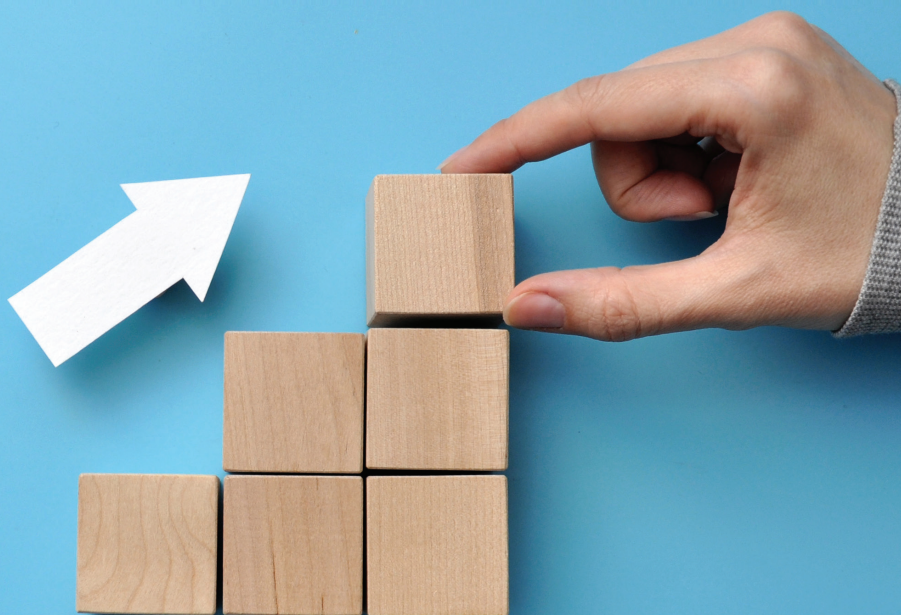

03

Ekonomi Politikaları Kurulu

E K O N O M İ

03

Ekonomi Politikaları Kurulu

3.1. Kurul Hakkında

Ekonomi Politikaları Kurulu Üyeleri

Gülsüm Azeri (Başkanvekili)

Dr. Cemil Ragıp Ertem

Dr. Hakan Yurdakul

Prof. Dr. Hatice Karahan

Mehmet Ali Akben

Meltem Taylan Aydın

Nihat Zeybekci

Prof. Dr. Servet Bayındır

Yiğit Bulut

Doç. Dr. Zeynep Mütde Sakar

Ekonomi Politikaları Kurulunun Görev ve Yetkileri

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 25. maddesinde Ekonomi Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 25- (1) Ekonomi Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Ekonomik istikrarla ilgili gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek,
- b) Ekonomik konularda araştırmalar yapmak,
- c) Küresel ve ulusal ekonomi ve kalkınma konuları ile ilgili gelişmeleri izlemek, değerlendirmek, gerektiğinde araştırmalar yapmak,
- d) Ekonomik güvenlik ve ekonomik savunmaya ilişkin ilke ve esasların tespitine, güncelleştirilmesine yönelik politika önerileri oluşturmak,
- e) Gerektiğinde gelir azaltıcı veya harcama artırıcı önerileri izlemek ve değerlendirmek, uygun görülenler hakkında etki analizlerini yapmak,
- f) Bölgesel gelişme alanında ulusal düzeyde genel politikaların ve önceliklerin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak, önerilerde bulunmak,
- g) Kamu ve özel sektör tarafından yapılan yatırımların süreçlerini hızlandırma amacıyla öneriler geliştirmek,
- h) İhracata dönük üretim stratejilerine yönelik politika önerileri geliştirmek,
- i) Ticaretin kolaylaştırılmasına yönelik stratejilerin ve eylem planlarının oluşumuna katkıda bulunmak,
- j) Faizsiz finans sisteminin daha hızlı ve sağlıklı geliştirilmesi ile Türkiye'nin uluslararası finans merkezi vizyonuna katkı sağlanması amacıyla politika önerileri geliştirmek,
- k) Finansal sistemin bütününe sirayet edebilecek sistemik risklerin belirlenmesi, izlenmesi ve bu tür risklerin azaltılması için gerekli tedbir ve politika önerilerini tespit etmek,
- l) Gümrük ve iç ticaret politikalarının oluşturulması ve uygulanması ile ilgili olarak görüş bildirmek ve bu konularda araştırma ve çalışmalar yapmak,
- m) Devlet desteklerinin ilke ve esaslarının belirlenmesi amacıyla politika önerileri geliştirmek.

3.2.Ekonomi Politikaları Kurulunun Faaliyetleri

Kurul Toplantıları

Ekonomi Politika Kurulu (EPK), Kararname’de belirtilen görevler çerçevesinde hem reel ekonomiye hem de finansal sektöre ilişkin hususlarda Sayın Cumhurbaşkanımıza sunulmak üzere politika önerileri hazırlamaktadır. Bu çerçevede, EPK 2018 yılı Kasım ayından 2022 yılı sonuna kadar 158 Kurul Toplantısı gerçekleştirmiş ve 52 başlıkta politika önerisi arz etmiştir.

İstişare Toplantıları

Söz konusu politika önerileri oluşturulurken gerek yapılan toplantılardaki çalışmaların gerekse konu bazında ilgili tüm taraflarla gerçekleştirilen istişare toplantılarının ve yazılı görüş alma faaliyetlerinin çıktıları temel alınmıştır. Bu bağlamda, toplantı yapılan ve/veya görüş alınan taraflar kamu kurum ve kuruluşlarını (Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Tarım Orman Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, MTA Genel Müdürlüğü, TMO, DSİ, İklim Değişikliği Başkanlığı vd.) özel sektör ve özel sektörü temsil eden şemsiye kuruluşlarını ve alanında uzman akademisyen ve iş insanlarını kapsamaktadır.

Politika Önerileri

Türkiye ekonomisinin en temel sorunu, büyümenin tasarruf açığı nedeniyle cari açığa dayalı olarak sağlanması ve cari açığın finanse edilemediği dönemlerde faiz ve kur dalgalanmalarına yol açan finansal krizlerin yaşanmasıdır. Bu temel sorunu aşmak amacıyla yatırım, istihdam, üretim ve ihracat odaklı Türkiye Ekonomi Modeli 20 Aralık 2021 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanarak uygulamaya konulmuştur.

Türkiye Ekonomi Modeli’nin amacı makroekonomik istikrarı sağlayarak ve yüksek katma değerli yatırımları teşvik ederek; üretimi,

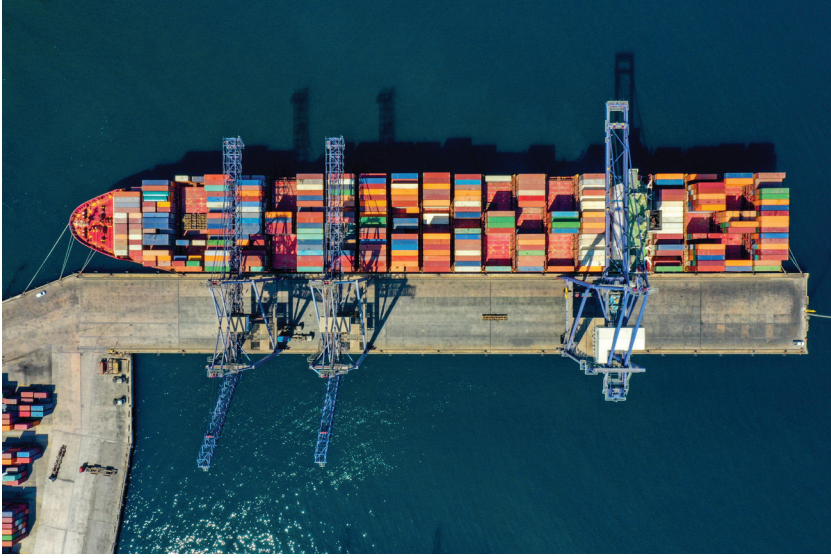
ihracatı ve istihdamı artırmak ve böylece cari açık sorununu kalıcı olarak çözmek, orta gelir tuzağını aşmak ve küresel değer zincirlerinde Türkiye'yi üst sıralara çıkarmaktır. Model, düşük finansman maliyetlerinin üretim, yatırım, istihdam ve ihracatta artışlar meydana getirerek cari işlemler dengesinde iyileşme yaratacağı ve böylelikle dış finansman ihtiyacında ortaya çıkacak azalmanın kurda istikrarı, ülke risk primlerimizde ise düşüşü sağlayacağı, nihayetinde ekonominin arz kabiliyetindeki artış ve kurdaki istikrarla birlikte enflasyonun düşeceğini öngörmektedir. Türkiye Ekonomi Modeli, cari açığın fonlanması için faizlerin yükseltilmesi ve sonrasında yaşanan krizlerin üretim-ihracat-istihdam üzerindeki olumsuz etkilerini kırması için bir fırsat potansiyeli ortaya koymaktadır.

EPK olarak Sayın Cumhurbaşkanımıza sunulan politika önerilerinde, Türkiye Ekonomi Modeli'nin sacayakları olan yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı önceleyen bir ekonomi anlayışına ve sürdürülebilir büyümenin temel koşulu olan fiyat istikrarının (düşük enflasyon) sağlanmasına katkı sunması amaçlanmış olup, politika önerilerinde yer alan hususlar, ilgili oldukları alanlar temel alınarak aşağıda özetlenmiştir.

İhracat

Türkiye Ekonomi Modeli, üretime dayalı ve ihracat öncelikli bir temele dayanmaktadır. Model, ihracatın artırılması ve cari fazla durumuna geçilmesi için ihracata ve döviz kazandırıcı faaliyetlere yönelik politikaların teşvik edilmesini, katma değeri yüksek ürünler ihraç eden sektörlerin desteklenmesini, ihracat ve sanayi şirketleri için vergi ve kredi avantajları sağlanmasını, sanayi ara malı girdilerinde ithalat bağımlılığını azaltacak, üretimde katma değeri artıracak teknolojik ürünlerin üretilmesini öngörmektedir.

Türkiye Ekonomi Modeli kapsamında uygulanan ihracatı teşvik edici politikalar sayesinde Türkiye'nin 2022 yılı ihracatı 2021'e göre yüzde 12,9 artışla 254,2 milyar dolara yükselerek rekor kırmış, Türkiye'nin en önemli ticari ortağı olan Avrupa Birliği'ne olan ihracatı yüzde 12 oranında artış kaydetmiştir. Bununla birlikte Türkiye'nin ihracat yaptığı ülke çeşitliliği de artmakta olup 1996'da 1 milyar doların üzerinde ihracat yapılan ülke sayısı 6 iken; Ocak-Kasım 2022 döneminde ihracatın 1 milyar doları aştığı ülke sayısı 44'e yükselmiş-

tir. Türkiye, güçlü üretim altyapısı, lojistik avantajı ve nitelikli insan gücüyle tedarik zincirlerindeki değişimi avantaja çevirip dünya ticaretindeki payını artırabilme potansiyeline sahiptir.

EPK ihracatın artırılması alanında çalışmalar yapmış ve politika önerileri hazırlayarak Sayın Cumhurbaşkanımıza arz etmiştir. Söz konusu politika önerilerinde;

- » Sanayi sektöründe dijital dönüşümün gerçekleştirilmesi için gerekli adımların tespit edilmesi,
- » İhracatçı KOBİ'lerin sermaye yatırımlarının desteklenmesi,
- » E-ihracatın geliştirilmesi için uluslararası lojistik hizmetlerde ileri teknoloji yazılımlarının kullanımına yönelik yatırımların yapılması,
- » İhracatçılar başta olmak üzere şirketlerin sermaye yapılarının güçlendirilmesi ve öz kaynakla finansmanın teşvik edilmesi,
- » Dayanıklı tüketim malları sektöründeki temel komponentlerin yerli üretiminin teşviki,
- » Küresel marka yaratma konusundaki teşvik sistemi,
- » İhracatın finansmanında desteklerin artırılması, ve diğer konulara yönelik detaylı öneriler yer almaktadır.

Tarım Sektörü

Tarım sektörü, insanoğlunun hayatta kalmasını sağlayan besin, giyinme ve barınma ihtiyaçlarını karşılamasının yanı sıra tarıma bağlı sanayilere hammadde sağlaması, başka sektörlerce üretilen mal ve hizmetlere talep oluşturması ve ihracata doğrudan ve dolaylı katkı sağlaması nedenleriyle kritik bir öneme sahiptir. Tarım sektörü 21. yüzyılın başlarından itibaren yeni bir döneme girmiştir. Küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkileri, hızlı nüfus artışı, jeopolitik riskler ve son dönemde yaşanan küresel salgın gibi olaylar tüm dünyada gıda güvenliğinin ve buna bağlı olarak kendine yeten bir tarım sektörünün ve makul fiyatlarla ulaşılabilen verimli tarım ürünlerinin önemini artırmıştır.

Tarım, Türkiye için özel bir önem taşımaktadır. Ekolojisi, insan kaynağı, büyük tarım işletmeleri ve tarımsal alt yapısıyla Türkiye önemli bir tarımsal potansiyeli barındırmaktadır. Türkiye Ekonomi Modeli'nde de tarıma özel önem verilmiş, küresel iklim değişiklikleri dikkate alınarak yenilikçi tarımsal projelerin desteklenmesi, tarımsal üretim planlamasına katkı sağlanması, çiftçiye hasat döneminde pazarlama sorunu yaşatılmaması, sanayicinin istediği miktar ve kalitede hammaddeye erişiminin sağlanması, fiyat dalgalanmalarının önüne geçilmesi ve tarafların yazılı akide olan güveninin artırılması amacıyla sözleşmeli tarıma yönelik mekanizmalara ilişkin münhasır

bir kanunun çıkarılması ve tarım ve hayvancılık gibi yaşamsal öneme sahip sektörlerde kredilerde öncelik sağlanması öngörülmüştür.

Bu bağlamda, EPK tarımsal üretimi artırmak ve ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla Türkiye Ekonomi Modeli çerçevesini de dikkate alarak çalışmalar yapmış ve Sayın Cumhurbaşkanımıza politika önerilerini sunmuştur. Söz konusu politika önerilerinde;

- » Tarımda sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması,
- » Atıl ve ekilmeyen tarım arazilerinin tarımsal üretime kazandırılması,
- » Tarım arazilerinin bölünmesinin önlenmesi,
- » Tarım alanlarının tarım dışı kullanımının önlenmesi,
- » Lisanslı depoculuğun geliştirilmesi,
- » Tarımın finansmanı,
- » Arazi toplulaştırılması,
- » Yerli tohum kullanımı,
- » Gıda arz güvenliği,
- » Tarımsal destek ve teşvik politikalarının sadeleştirilmesi,
- » Sürdürülebilir tarım,
- » İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı yapılan Ar-Ge çalışmalarının artırılması, söz konusu etkileri azaltmak için teknoloji kullanımına ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması ve diğer konulara yönelik detaylı öneriler yer almaktadır.

İstihdam

Türkiye Ekonomi Modeli'nin temel taşlarından biri de istihdamdır. Üretimi ve ihracatı önceleyen ve böylelikle istihdamın artmasını hedefleyen Türkiye Ekonomi Modeli, reel sektörün ara eleman ihtiyacını karşılamak ve genç işsizlik oranlarını azaltmak amacıyla mesleki eğitim merkezlerinin güçlendirilmesini, iş gücü piyasasını yönlendir-

dirmek için sektörel beceri haritaları oluşturarak sektörel işgücü planlaması yapılmasını öngörmektedir.

EPK, Türkiye Ekonomi Modeli'nde önemi vurgulanan istihdamın artırılması ve mesleki eğitime yönelik çalışmalar yapmış ve politika önerilerini Sayın Cumhurbaşkanımıza arz etmiştir. Ayrıca Kurul, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının hazırladığı 2021-2023 dönemini kapsayan Ulusal Genç İstihdam Strateji (UGİS) Belgesi'ndeki eylem planları üzerinde durmuş ve Strateji Belgesi'ndeki eylemlerin hayata geçirilmesi konusunda ilgili kurumlara destek vermek ve bu kapsamda çalışmaya devam etmek konusunu öncelikleri arasına almıştır.

Cumhurbaşkanımıza arz edilen istihdama ilişkin politika önerilerinde;

- » Zorunlu ve opsiyonel tüm mesleki eğitim programlarının müfredatlarının ve ulusal yeterlik karşılıklarının belirlenmesi,
- » İşgücü piyasasının ihtiyaçları tespit edilerek mesleki eğitimin etkinliğinin artırılması,
- » Eğitim süreci öncesi ve sonrasında bireysel envanter testlerinin uygulanarak gençlerin yeteneklerine uygun mesleki eğitime yönlendirilmesi,
- » İşveren ile gençleri buluşturan iş birliği imkânlarının geliştirilmesi,
- » Gençlere sağlanan staj imkânlarının genişletilmesi,
- » Gençlerimizi nitelikli iş kollarında çalışmaya yetkin hale getirecek eğitimlerin verilmesi ve diğer konulara yönelik detaylı öneriler yer almaktadır.

Enflasyon

1990'lı yıllarda yaşanan yüksek kronik enflasyon, Türkiye ekonomisinin temel makroekonomik sorunları arasında yer almıştır. 2004-2016 döneminde kararlılıkla uygulanan ihtiyatlı politikalar ve bütçe disiplini sayesinde enflasyonda kalıcı iyileşmeler elde edilmiş olup Türkiye'de ortalama yıllık enflasyon tek haneli seviyede gerçekleş-

miştir. Covid-19 salgınının tedarik zinciri üzerinde yarattığı sıkıntılar ve Ukrayna'daki savaşın küresel enerji ve emtia fiyatlarında sebep olduğu artış, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de enflasyon oranlarının ciddi bir şekilde artmasına yol açmıştır.

Yıllık enflasyona en büyük etki eden kalemlerin başında gıda fiyatlarındaki artış gelmektedir. Türkiye'de gıda grubu, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) hesaplamaları içerisinde en çok ağırlığa sahip olan (%25,94) ve genel hesaplamalar düzeyinde en çok etkisi gözlenen birim olup, gıda sektöründeki yüksek fiyat artışlarının önlenmesi enflasyonla mücadele sürecinde büyük önem taşımaktadır.

Türkiye Ekonomi Modeli çerçevesinde enflasyona karşı uygulanan politikalar ile küresel ekonomik koşullardaki iyileşme ve emtia fiyatlarındaki gerileme neticesinde Türkiye, Kasım 2022 itibarıyla enflasyondaki tepe noktayı geride bırakmış, enflasyon oranları bu tarihten itibaren düşüş eğilimine girmiştir.

Enflasyonla mücadele kapsamında EPK, ilgili kurum ve kuruluşlar ile istişarelerde bulunmuş ve enflasyonun düşürülmesine yönelik politika önerilerini Sayın Cumhurbaşkanımıza arz etmiştir. Söz konusu politika önerilerinde;

- » Perakende ticarete ilişkin mevzuat,
- » Hal Yasası,
- » Gıda ürünlerinin ihracatına ilişkin düzenlemeler,
- » Temel gıda ürünleri ile temel ihtiyaç maddelerindeki vergi düzenlemeleri,
- » Gıda sektöründe tekel ve oligopol fiyat davranışları,
- » Tarımın finansmanı,
- » Konut piyasası,
- » İthal ara malı fiyatları üzerindeki kur riski,
- » Enflasyonla mücadelede kooperatifler ile üretici birliklerinin rolü ve diğer konulara yönelik detaylı öneriler yer almaktadır.

Finans Sektörü

EPK, finans sektörüne ilişkin özellikle katılım finans alanı başta olmak üzere birçok politika önerisi sunmuştur.

Esasen risk paylaşımı ve varlığa dayalılık ilkelerine dayanan katılım finans sektörünün gelişmesi, Türkiye'nin finansal kalkınmasının sağlanmasında faiz hassasiyetine sahip kişilere yönelik finansal kapsayıcılığın sağlanması ve yastık altı birikimlerin finansal sisteme kazandırılmasında büyük bir rol oynama potansiyeline sahiptir. Bu kapsamda Kurul, faaliyete başladığı ilk dönemde konvansiyonel bankalar ile aynı mevzuata tabi olan katılım finans kuruluşlarına özel bir yasal düzenleme yapılmasını önermiş ve Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinin koordinasyonunda hazırlanan Katılım Finans Kanun Taslağı'nın oluşturulması aşamasında çalışmalara katılarak katkı sağlamıştır.

Katılım finans sektörüne ilişkin hazırlanan politika önerilerinde; finans sektörüne ilişkin mevzuatta ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Eximbank, banka dışı mali kurumların uygulamalarında katılım finans ilkeleri ile uyuşmayan ve/veya katılım finans kurumlarının kullanımını zorlaştıran ürün/uygulamaların tadiline ilişkin detaylı öneriler sunulmuştur.

Ayrıca, finansal gelişme ve derinleşmenin sağlanması, finansal araçlar arasında dengenin bulunması ve sermaye maliyetlerinin düşürülmesi için büyük önem arz eden sermaye piyasalarının geliştirilmesine yönelik hazırlanan politika belgelerinde;

- » Yurt içi tasarrufların artırılması ve sermaye piyasasına akışının sağlanmasına yönelik teşviklerin artırılması,
- » Şirketlerin borsaya açılımının teşviki,
- » Borsa İstanbul'daki (BİST) değerli şirket sayısının çoğaltılması ve yurt içi kolektif (kurumsal) yatırımcı tabanının genişletilmesi,
- » Piyasalarda güven sağlayıcı önlemlerin alınmasına yönelik uygulamaların etkinliğinin artırılması,
- » Yatırımcı haklarının korunmasına yönelik tedbirlerin sıkılaştırılması,

tırılması,

- » Borsanın yabancı yatırımcıya tanıtımı amaçlı çalışmaların yapılması,
- » Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve BİST'e katılım finansa özel birimlerin oluşturulması; katılım finansa uyumlu ürünlerin sayısının artırılması,
- » Her seviyede finansal okuryazarlığın geliştirilmesi ve diğer konuları kapsayan detaylı politika önerileri yer almaktadır.

Ayrıca, sigortacılık sektörüne, gayrimenkul ve girişim sermayesi fonlarına yönelik de detaylı politika önerileri sunulmuştur.

Diğer Alanlar

Yukarıda belirtilen alanların yanı sıra Covid-19 salgınının Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerine yönelik politika önerisi 2020 yılı mart ayında Sayın Cumhurbaşkanımıza sunulmuştur. Ayrıca;

- » Sağlık turizmi,
- » İlaç ve tıbbi cihaz sektörü,
- » Millî savunma sanayii,
- » Ekonomide dijital dönüşüm,
- » Kooperatifçilik,
- » Yönetim kurullarında kadın üye sayısının artırılması,
- » Turizm sektörü,
- » Yerli konferans sistemlerinin kullanılması,
- » Yurt dışından öğrenci kabulü esasları ve diğer alanları kapsayan politika önerileri de Sayın Cumhurbaşkanımıza arz edilmiştir.

Diğer Faaliyetler

EPK, esas faaliyeti olan Sayın Cumhurbaşkanımıza politika önerileri

sunma görevine ilave olarak ekonomiye ilişkin birçok alanda da faaliyet yürütmüş olup, öne çıkan konu başlıkları aşağıda özetlenmiştir.

Kanun Taslaklarına Yönelik Görüşler

EPK, politika önerileri hazırlama faaliyetlerine ilave olarak ekonomiye ilişkin konuları içeren birçok kanun taslağına;

- » Katılım Finans Kanun Taslağı,
- » İstanbul Finans Merkezi'nin Kuruluşu Hakkında Kanun Taslağı,
- » Sermaye Piyasası Kanunu Değişiklik Taslağı,
- » Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu Değişiklik Taslağı,
- » İcra ve İflas Kanunu Değişikliği Taslağı,
- » Gelir Vergisi Kanunu, Vergi Usul Kanunu ve Diğer Vergi Kanunlarında Değişiklik Taslakları,
- » Endüstri Bölgeleri Kanununda Değişiklik Taslağı,
- » Serbest Bölgeler Kanununda Değişiklik Taslağı,
- » Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,
- » Kooperatifçilik Kanunu Değişiklik Taslağı,
- » Perakende Ticaretin Düzenlenmesine İlişkin Kanunda Değişiklik Taslağı,
- » Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununda Değişiklik Taslağı,
- » Turizm Teşvik Kanunu Değişiklik Taslağı,
- » Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Değişiklik Taslağı ve diğer taslaklara ilişkin görüşlerini Cumhurbaşkanı Yardımcılığı Makamına iletmış ve söz konusu taslaklara yönelik tertip edilen toplantılara katılım sağlayarak katkılarını sunmuştur.

Küresel Tedarik Zincirlerinde Türkiye'nin Konumu

Covid-19 sonrası küresel tedarik zincirlerinde beklenen değişiklikler neticesinde oluşacak yeni üretim üsleri arasında Türkiye'nin de yer almasına yönelik olarak EPK, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı ve özel sektör temsilcilerinin de katılımıyla sürdürülen “*Küresel tedarik zincirlerindeki değişim dinamiklerinin incelenmesi, Türkiye için fırsat penceresi teşkil edebilecek alanların tespit edilmesi ve atılabilecek somut adımların belirlenmesi*” amacıyla bir çalışma başlatılmıştır.

Bu çalışma kapsamında; Almanya ve Birleşik Krallık pazarları ile motorlu kara taşıtları, makine, elektrikli eşya sektörleri öncelikli olarak kabul edilmiş; bu pazarlarda ve sektörlerde hem Türkiye'nin hem Uzak Doğu ülkelerinin pandemi öncesi ve pandemi sürecindeki dış ticaret verileri incelenmiş; talebin farklılaşma ve yoğunlaşma düzeyleri ele alınmış; ürün seçimine yönelik bir karar destek sistemi geliştirilmiş ve öncelikli ürün listeleri oluşturulmuştur.

Çalışmanın sonucunda yapısal cari açığın azaltılması hedefine yönelik olarak küresel tedarik zincirlerine entegrasyonu güçlendirebilecek kısa vadeli tedbirler belirlenmiş ve ivedilikle ele alınması gereken hususları içeren eylem önerileri sorumlu kuruluşları da kapsayacak şekilde oluşturulmuştur.

Yeşil Mutabakat Eylem Planı

Avrupa Birliği (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıklanan Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) kapsamında; emisyonların 2030 yılına kadar en az %55 oranında azaltılması hedefini hayata geçirebilmek amacıyla 2021 yılı temmuz ayında Sınırdaki Karbon Düzenlemesi (SKD) mevzuat önerisi taslağını yayımlamıştır. Taslakta, karbon kaçağına maruz kalma ihtimali “yüksek” olan sektörlerden ilk etapta demir-çelik, alüminyum, gübre, çimento, elektrik olmak üzere 5 sektör seçilmiş olup 2023-2026 yılları arasındaki geçiş dönemi sonrasında, 2026 yılında düzenlemenin uygulanmaya başlaması öngörülmektedir.

Sınırdaki Karbon Düzenlemesi kapsamında AB'ye ithal edilen herhangi bir üçüncü ülke malının üretiminden ortaya çıkan emisyon mik-

tarı, AB tarafından vergi olarak tahsil edilecek, öte yandan ithalatçı, ürünün menşe ülkesinde ödenen karbon fiyatı (3.ülkede ödenen vergi veya Emisyon Ticareti Sistemi-ETS) üzerinden indirim talep edebilecektir.

Bu nedenle Türkiye'nin AB ile olan ticaretine önümüzdeki dönemde yön verecek en önemli husus, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sınırdaki Karbon Düzenlemesi karşısında gerekli ticaret ve sanayi politikalarının revize edilmesi olacaktır. Bu kapsamda, Ticaret Bakanlığı uluslararası rekabetçiliğin korunması için gerekli eylemlerin belirlendiği "Yeşil Mutabakat Eylem Planı"nı 16.07.2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile Resmî Gazete'de yayımlamıştır. Eylem Planında; (1) sınırdaki karbon düzenlemeleri, (2) yeşil ve döngüsel bir ekonomi, (3) yeşil finansman, (4) temiz, ekonomik ve güvenli enerji arzı, (5) sürdürülebilir tarım, (6) sürdürülebilir akıllı ulaşım, (7) iklim değişikliği ile mücadele, (8) diplomasi ve (9) Avrupa Yeşil Mutabakatı bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri başlıkları altında belirlenen hedeflere ulaşılması amacıyla hayata geçirilecek eylemlere yer verilmiştir. Ayrıca, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı da Türkiye için bir Emisyon Ticareti Sistemi kurma çalışmalarını Ticaret Bakanlığı ile iş birliği içerisinde sürdürmektedir.

EPK olarak, en önemli ticaret ve yatırım ortağımız olan AB'nin sadece bir iklim politikası olarak değil; aynı zamanda ekonomik bir dönüşüm programı olarak kurguladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Sınırdaki Karbon Düzenlemesi'nin Türkiye'nin ticaret ve sanayi politikaları üzerinde yaratacağı etki dikkate alınmış ve "Yeşil Mutabakat Eylem Planı" hazırlık sürecinde Ticaret Bakanlığı ile istişarelerde bulunularak sürece katkı sağlanmıştır. Ayrıca eylem planının hayata geçirilme sürecinde de gerekli katkı sunulmaya devam edecektir.

Sürdürülebilir (Yeşil) Kalkınma

Fosil yakıt tüketimine dayalı, doğaya zararlı uygulamaları kapsayan kalkınma modellerinden; doğaya saygılı, gelecek nesilleri düşünen sürdürülebilir kalkınma modeli ve döngüsel ekonomi anlayışına geçiş konusu tüm ülkelerin gündeminde yer almaktadır. Döngüsel ekonomi anlayışı da sürdürülebilir kalkınmanın üretim sürecini ifade etmektedir. Bu anlayış, üretim için ham madde kullanımından atık

oluşumuna kadar olan süreçte sürekliliği ve çevrenin korunmasını odak noktasına alan bir ekonomi modelidir. Geleneksel veya lineer olarak bilinen ekonomi modeli ile kıyaslandığında “Al-Yap-At” yerine “Azalt-Yeniden Kullan-Geri Dönüştür” prensiplerini benimser.

Esasen, küresel iklim değişikliğinin ulusal ekonomiler üzerindeki etkisi sürdürülebilir kalkınma modelinin önemini göstermiştir. Bu bağlamda, iklim değişikliği konusu sadece çevre meselesi değil, millî güvenliği, ekonomiyi ve kalkınmayı ilgilendiren çok boyutlu bir meseledir. Kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör kuruluşlarının da bu anlayışa sahip olarak Türkiye’nin sürdürülebilir kalkınma modelini hayata geçirmek için gerekli hazırlıkları yaptıkları bilinmektedir.

Bu bağlamda, “Sürdürülebilir (Yeşil) Kalkınma” konusu 2020 yılı başından itibaren EPK’nın gündeminde yer almış ve bu dönemde sürece ilişkin başta Ticaret Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı başta olmak üzere ilgili diğer kurum ve kuruluşların yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgi alınmak suretiyle konu takip edilmiştir.

2021 yılından itibaren ise konuya yönelik EPK çalışmaları yoğunlaşmış ve ilgili bakanlık/kurum/kuruluşlardaki çalışmaların takip edilmesinin yanı sıra konu müzakere edilmek üzere toplantılara yetkililer de davet edilmiştir. Toplantılarda alınan görüşler ve Kurul Üyelerinin değerlendirmeleri çerçevesinde, iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında küresel düzeyde önem kazanan “Sürdürülebilir (Yeşil) Kalkınma” sürecine ilişkin, sanayi sektörüne etkileri ile finansman (green finance) boyutu da dâhil olmak üzere çalışmalar yapılmıştır.

Alternatif Enerji Kapsamında Yeşil Hidrojen

Küresel iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması için karbon salınım oranlarının düşürülmesi son dönemde uluslararası alanda en önemli gündem maddesi olmuş ve enerji üretiminde fosil yakıt kullanımının azaltılması gereği daha fazla vurgulanmaya başlanmıştır. Bunu başarmak için, hidrojen gibi toplam küresel CO2 emisyonunun

yüzde 2'sini oluşturan bir elementin üretiminin karbondan arındırılması ve yeşil hidrojen kullanımının yaygınlaştırılması hususunda ülkeler ve şirketler yoğun bir çalışma içine girmişlerdir.

Yeşil hidrojen konusunun AB'nin enerji politikalarında öncelikli gündem maddelerinden biri olduğu görülmektedir. Temmuz 2020'de, Avrupa Komisyonu, temiz hidrojenin Avrupa ekonomisinde oynayacağı merkezî rolü ayrıntılarıyla anlatan ilk somut belge olan 2030 Hidrojen Stratejisi'ni yayımlamıştır. AB Hidrojen Stratejisi, tamamen yeni bir yeşil hidrojen endüstrisinin oluşturulmasının temelini oluşturmaktadır. AB Hidrojen Stratejisi, 2030 yılına kadar 400 milyar Avro'ya kadar toplam yatırım yapılacağını öngörmektedir.

Alternatif enerji kapsamında olan yeşil hidrojen enerjisi konusunu EPK, 2021 yılı ocak ayında gündemine alarak çalışmaya başlamıştır. Türkiye'nin yenilenebilir enerji projeksiyonunda hidrojen enerjisine ilişkin stratejilerin büyük önem kazandığı, karbonsuz (karbon-free) enerji tüketiminin dünyanın gündeminde olduğu bu dönemde Türkiye'nin de hidrojen enerjisi üretme potansiyelinin araştırılıp değerlendirilmesinin gereği ilgili kurumlarla yapılan istişarelerde vurgulanmıştır. EPK, yeşil hidrojen enerjisine ilişkin Türkiye'nin Yol Haritasının ve Kritik Eylem Planı'nın oluşturulmasına katkı sağlamak üzere Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Yatırım Ofisi ile istişarelerde bulunmaya devam etmektedir.

3.3 Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu

Sayın Cumhurbaşkanımız 28 Ekim 2022'de Türkiye Yüzyılı vizyonunu ortaya koymuş ve Türkiye Yüzyılı'nın üretimin ve verimliliğin yüzyılı olduğuna dikkat çekmiştir. Üretimin yüzyılı olma hedefi ile ileri teknolojiye dayalı, yüksek katma değerli, geniş pazarlı, istihdamı artıran doğru üretim alanlarının desteklenerek Türkiye'yi en büyük küresel sanayi ve ticaret merkezlerinden biri haline getirmek amaçlanırken; verimliliğin yüzyılı olma hedefi ile Türkiye ve dünya için hayati öneme sahip alanlarda üretimi ve ihracatı artıracak, yeşil kalkınma devrimine katkı verecek faaliyetleri, verimlilik ilkeleriyle daha da geliştirme amaçlanmıştır.

EPK, önümüzdeki dönemde de Türkiye Yüzyılı vizyonu çerçevesinde, yatırım, istihdam, üretim ve ihracat odaklı Türkiye Ekonomi Mo-

deli hedeflerine katkı sağlamak üzere faaliyetlerine devam edecektir. Ayrıca, küresel ve bölgesel ekonomilerdeki gelişmeler doğrultusunda ulusal düzeyde iktisadi konumumuzun daha da kuvvetlendirilmesi- ni teminen önceliklerimizin tespit edilmesine yönelik çalışmalarını sürdürecektir.

Bu kapsamda ihracat ve üretime yönelik olarak; katma değer yaratan ihracatın artırılması için gerekli üretim stratejilerinin iyileştirilmesi, bu nitelikteki ihracatın ve üretimin desteklenmesi bağlamında kamu kurumları tarafından sağlanan Ar-Ge desteklerinin etkinliğinin artırılması, kamu ve özel sektör tarafından yapılan yatırımların süreç- lerinin hızlandırılması konularına ilişkin yapılan çalışmalara katkı sağlanacaktır.

Enerji sektörüne ilişkin olarak; enerjide yeşil dönüşüm süreci kapsa- mında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Ba- kanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi himayesinde yürütülen yeni yeşil hidrojen projeleri yakından takip edilecek ve sürece destek sağlanacaktır.

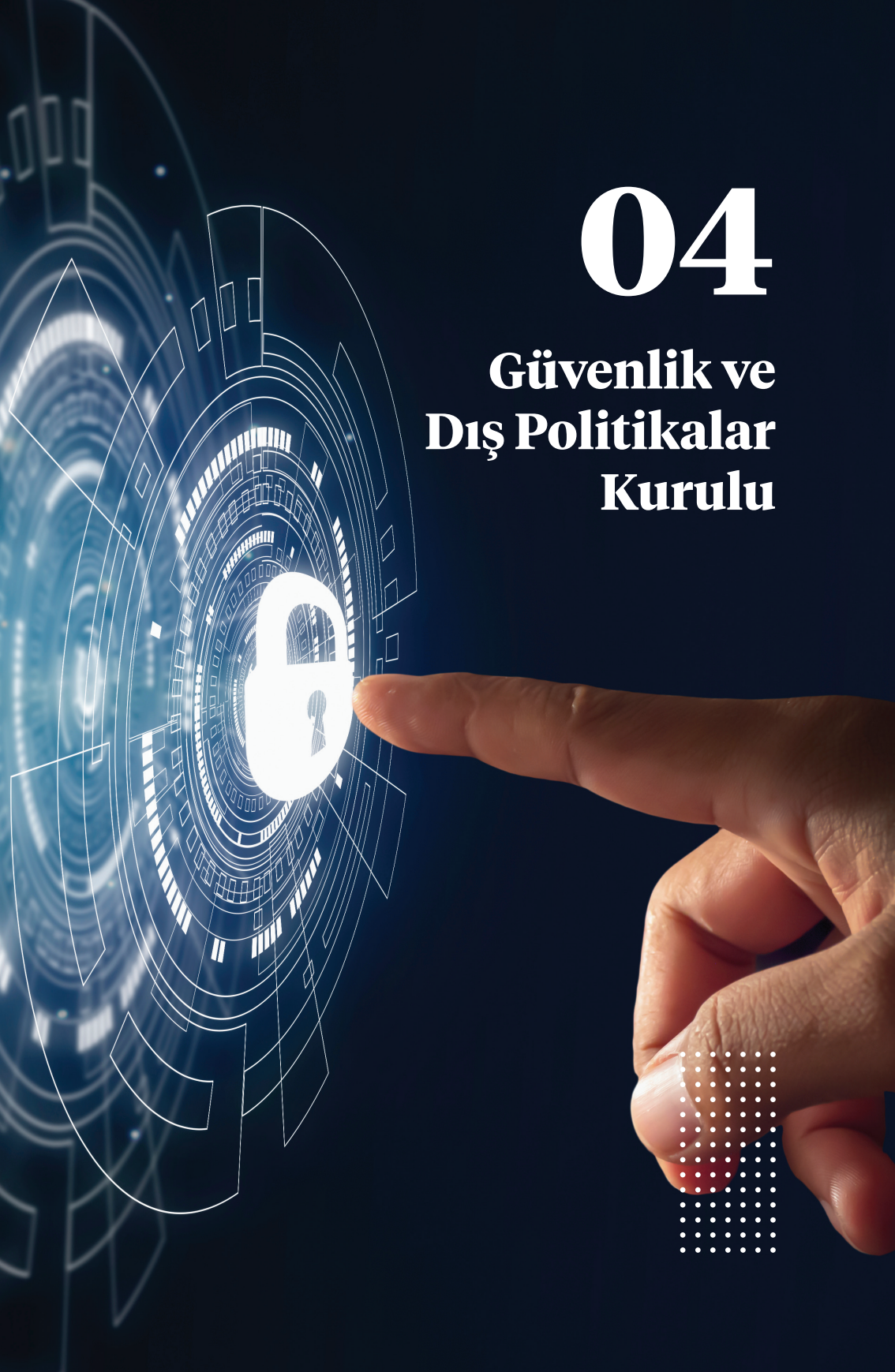
Tarım sektörüne ilişkin olarak; ilgili kurum ve kuruluşlarla bir ara- ya gelinerek tarım sektöründe yapılacak yasal düzenlemeler üzerine istişarelerde bulunulacak, tarımda sözleşmeli üretim ve gıda fiyatla- rında istikrarın sağlanması bağlamında tarımsal üretimin artırılma- sı üzerine çalışmalar devam edecektir.

Finansal sektördeki gelişmeler takip edilecek ve sigortacılıkta tah- kim uygulamasının iyileştirilmesi üzerine çalışılacaktır. Ayrıca, küresel ısınma, iklim değişikliği, düşük karbon ekonomisi, yöneti- şim ve sosyal çevreye duyarlılık gibi konuların gündeme gelmesi- ye önem kazanan “sürdürülebilir kalkınma” modelinin finansman boyutu olan yeşil finansman (green finance) konusu üzerine çalış- ılarak bu konuda icracı kurumların sürdürdüğü faaliyetlere katkı sağlanacaktır.

04

Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu

04

Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu

4.1. Kurul Hakkında

Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. İbrahim Kalın (Başkanvekili)

Prof. Dr. Burhanettin Duran

Prof. Dr. Çağrı Erhan

İlnur Çevik

Doç. Dr. İsmail Safi

Prof. Dr. Mehmet Akif Kireçci

Prof. Dr. Mesut Hakkı Caşın

Prof. Dr. Nurşin Ateşoğlu Güney

Prof. Dr. Seyit Sertçelik

Mustafa Çırak

Prof. Dr. Aygün Attar

Çalışmalarıyla kurula önemli katkılar sağlayan ve 13 Mart 2019 tarihinde vefat eden Kurul üyelerinden Prof. Dr. Beril Dedeoğlu'nu rahmetle ve minnetle anıyoruz.

Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunun Görev ve Yetkileri

Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu (GDPK) Cumhurbaşkanımıza güvenlik ve dış politika alanında politika önerileri sunan ve ihdasından bugüne kadar Türkiye'nin bölgesel ve küresel meselelere ilişkin politikalarının belirlenmesine katkı sağlayan bir Cumhurbaşkanlığı kuruluşudur.

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 26. maddesinde Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 26- (1) Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Türkiye'nin uluslararası ilişkilerine yönelik politika önerileri oluşturmak,
- b) Bölgesel etkinliği artırmaya yönelik politika önerileri oluşturmak,
- c) Bölgesel sorunlara çözüm önerileri geliştirmek,
- d) Küresel gelişmeleri analiz ederek raporlamak,
- e) Değişen güvenlik ortamını analiz ederek, tehditlere, Türkiye Cumhuriyeti sınırlarının yasadışı faaliyetlere karşı korunması, güvenliğinin sağlanması, ülke içinde ve uluslararası alanda iş birliğinin geliştirilmesi ile sınır yönetimine ilişkin güvenlik politika önerileri geliştirmek,
- f) Türkiye'nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek, Göç uygulamalarını izlemek ve önerilerde bulunmak, göç alanında yapılması planlanan yeni düzenlemeleri değerlendirmek, göç politikaları ve hukuku alanında bölgesel ve uluslararası gelişmeleri takip etmek ve bu gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarını değerlendirerek raporlamak,
- g) Afet ve acil durum halleri ile ilgili önleme, müdahale ve iyileştirme konularında politika önerileri geliştirmek,
- h) Sivil havacılık güvenliği ile ilgili politikaların belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak,
- i) Siber güvenlik ile ilgili politika ve strateji önerileri geliştirmek,

- j) Karayolu, demiryolu ve havayolu trafik güvenliği ile ilgili politika önerileri geliştirmek.

4.2. Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunun Faaliyetleri

Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu ihdas edildiği Eylül 2018'den 2022 yılının aralık sonuna kadar 130 defa toplanmıştır. Düzenli olarak yapılan kurul toplantılarında güncel dış politika gelişmeleri, ulusal güvenliği ilgilendiren konular, bölgesel ve küresel meseleler, enerji güvenliği, gıda güvenliği, siber güvenlik, nükleer güvenlik, biyolojik güvenlik, terörle mücadele, savunma sanayii, göç, insanî krizler ve savaşlar tartışılmakta, değerlendirilmekte ve politika önerileri geliştirilmektedir.

Değişmekte olan küresel güç dengeleri, küresel güvenlik mimarisi ve bölgesel dinamikler ışığında Türkiye'nin pozisyonu ve küresel barış ve istikrara yönelik katkıları üzerine odaklanılmıştır. Cumhurbaşkanımızın katıldığı zirvelere yönelik politika önerileri de hazırlanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu, Ekim 2018'den Kasım 2022'ye kadar toplam 45 adet politika önerisi notunu Sayın Cumhurbaşkanımıza arz etmiştir.

Kurul, gündemde olan veya gündeme gelmesi muhtemel konuların yanı sıra Türk dış politikası, ikili ilişkiler ve ulusal güvenliği ilgilendiren stratejik konularda çalıştaylar düzenlemektedir. Bu çalıştaylara, konularına göre ilgili kamu kurumları, akademi, düşünce kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, medya ve iş dünyasından temsilci ve uzmanlar davet edilmektedir. Çalıştaylar vesilesiyle Kurul, sivil paydaşların değerlendirme, fikir ve önerilerinin karar alma mekanizmalarına aktarılmasında köprü vazifesi ifa etmektedir. Bu çerçevede Kurul, ihdasından bugüne kadar 12 çalıştay tertip etmiştir. Çalıştaylarda şu konular ele alınmıştır:

- » Barış Pınarı Harekâtı
- » Türkiye-ABD İlişkileri
- » Libya Mutabakatı Çerçevesinde Doğu Akdeniz'de Stratejik Denklem

- » Filistin'in Geleceği
- » AB ile İlişkilerde Yeni Dönem
- » Almanya-Türkiye İlişkilerinin Geleceği
- » Türkiye'nin Enerji Güvenliği
- » 21. Yüzyılda Yükselen Afrika ve Afrika Ülkeleri ile Türkiye İlişkileri
- » 21. Yüzyılda NATO ve Türkiye- NATO ilişkileri
- » Afganistan'daki Jeopolitik Gelişmelerin Türk Dış Politikasına Etkileri
- » Türkiye'nin Körfez Ülkeleri ve Mısır'la İlişkilerinin Geleceği
- » Ukrayna Savaşı: Bölgesel ve Küresel Etkiler

Kurul, iş birliği, etkin olma ve verimlilik prensiplerini benimseyerek çalışmaktadır. Her bir Kurul üyesinin bürokratik, akademik, entelektüel, siyasi ve saha tecrübeleri göz önünde bulundurularak farklı çalışma konularına dönük bireysel ve takım çalışmaları yürütülmektedir. Bu çerçevede Kurul, politika önerileri hazırlarken tüm paydaşlardan görüş almaya azami gayret göstermektedir. İlgili bakanlıklar ve devlet kurumları, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum örgütleriyle de sürekli temas ve etkileşim içerisinde.

Kurul, çalışmaları sırasında birden çok bakanlık, kurum ve kuruluşların dâhil olduğu bazı güvenlik ve dış politika süreçlerinde koordinasyon işlevi de görmektedir. Cumhurbaşkanımız tarafından onaylanarak politikaya dönüştürülen hususlarda Kurul, süreçleri takip etmekte ve ihtiyaçlar doğrultusunda ek politika önerileri takdim etmektedir.

Kurul, ikili ilişkilerin yanı sıra, Türkiye'nin üye olduğu uluslararası güvenlik ve çok taraflı örgütlerde barış ve istikrar sağlayıcı bir aktör olarak Türkiye'nin rolünü tahkim etmek amacıyla öneriler geliştirmektedir.

Bu amaçla, Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu uluslararası aktörlerin pozisyonlarını, Türkiye'ye yönelik tutum ve söylemlerini farklı kay-

naklardan beslenerek değerlendirmekte ve tartışmaktadır. Bunun yanı sıra Kurul üyeleri, ulusal ve uluslararası mecralarda Türkiye'nin dış politika pozisyonunu anlatmakta, Türkiye'ye yönelik ithamlara karşı tezlerimizi savunmaktadır.

Türkiye'nin Akdeniz'deki doğal kaynaklara erişimi ile ilgili olarak önüne çıkarılan engelleri aşma konusunda Libya ile yapılan "Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası", çok kritik bir adım olarak kayda geçmiştir. Kurul, bu konuyu kapsamlı bir Libya dosyası ile en ince detaylarına kadar incelemiş, uzun soluklu öneriler hazırlamış ve Türk dış politikasının son yıllardaki en önemli başarılarından birini teşkil eden Libya politikasına önemli katkılar sağlamıştır. Bu anlaşma, Türkiye'nin bir deniz hukuku müktesebatı oluşturması açısından atılmış tarihî bir adımı teşkil etmiştir. Türkiye deniz yetki alanlarının ahdi zemininin oluşturulması için siyasi ve hukuki çalışmalarına devam edecektir.

Doğu Akdeniz'deki sorunlar ve deniz sahalarındaki egemenlik tezleri hassas bir şekilde incelenerek, Türkiye aleyhine gelişebilecek olumsuzluklar tespit edilerek zamanında gerekli alternatif öneriler sunulmuştur.

Yunanistan ve Kıbrıs meselesi, kurulun önem verdiği ve yakından takip ettiği bir konu olagelmıştır. Kıbrıs Türklerinin hak ve hukukunun korunması ile Türkiye'nin Ege ve Akdeniz'deki hak ve menfaatlerinin muhafaza edilmesi noktasında politika önerileri içeren raporlar hazırlanmıştır.

Covid-19 Pandemi döneminde Kurul, salgını sağlık güvenliği açısından değerlendirmiş, alınması gereken orta ve uzun vadeli tedbirlere yönelik raporlar hazırlamıştır. Tıbbi yardımlar ve aşıların tedariki konularında yürütülen diplomasiye yönelik politika önerileri geliştirilmiştir. Bu dönemde Türkiye'nin yapıcı ve insani tavrı dünyaya örnek olmuştur.

Rusya Federasyonu ve Ukrayna ile ilişkilerin geliştirilmesi, Ukrayna savaşında Türkiye'nin dengeli ve uzlaştırıcı bir politika izlemesi ve savaşın sonlandırılması için çaba sarf etmesi, kurulun ana gündem maddelerinden biri olmuştur.

Kurul, Suriye'deki gelişmeleri yakından takip etmiş, terörle mücadele, göç, insani durum, sınır güvenliği ve siyasi çözüm süreci ile ilgili politika alternatifleri hazırlayarak Cumhurbaşkanımıza sunmuştur.

Yerlerinden edilmiş ve Türkiye'de geçici koruma statüsündeki Suriyeliler konusu birden fazla politika raporunda ele alınmıştır. İlgili başkanlık ve kurum temsilcileri, uzmanlar, akademisyenler ve sahadaki görevlilerle görüşmeler yapılmıştır. Türkiye'nin geçici sığınmacılarla ilgili sorunlarına çözüm önerileri, göç olgusunun Türkiye'nin mevcut durum ve geleceğindeki yerine ilişkin kısa, orta ve uzun vadeye dönük politika önerileri Cumhurbaşkanımıza sunulmuştur.

ABD, AB ve NATO ile ilişkiler düzenli olarak ele alınmış, Türkiye'nin aleyhine gelişebilecek konularla ilgili politika önerileri geliştirilmiştir. Uluslararası sistemde değişen dengeler bağlamında Türkiye'nin hak ve menfaatlerinin korunması için Türkiye Yüzyılı'nın stratejik hedefleri doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

İran, Irak, Körfez, Filistin meselesi ve Kudüs konuları yakından takip edilmiş, Ortadoğu bölgesinin mevcut durumu ve yakın geleceği ile ilgili raporlar hazırlanmıştır. Bölgede değişen dinamiklere göre Türkiye'nin izleyebileceği politikalara ilişkin öneriler hazırlanmıştır.

Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, İsrail, Ermenistan ve Mısır'la ilişkilerin normalleştirilmesi konuları kurulun önemli gündem maddelerinden olmuştur. Bu ülkelerle ilişkilerin ortak çıkarlar, karşılıklı saygı ve sürdürülebilir iş birliği çerçevesinde yeniden tesis edilmesi için Kurul, geçtiğimiz iki yıl içerisinde politika önerileri geliştirmiştir.

Kurul, Karabağ Savaşı ve Ermenistan konularını sürekli takip etmiş ve Karabağ'ın özgürleştirilmesi ile sonuçlanan süreçte katkılarını sunmuştur. Kurul üyelerinden Prof. Dr. Aygün Attar ve Kurul uzmanlarınca kaleme alınan "Karabağ Zaferi: 44 Günün Perde Arkası" adlı kitap 2021 yılının haziran ayında hem Türkçe hem de İngilizce olarak yayımlanmış ve Karabağ zaferinin stratejik önemi bu eserle tarihe not düşülmüştür. Türkiye-Azerbaycan Dostluk İş Birliği ve Dayanışma Vakfı tarafından yayımlanan eser, Türkiye ile Azerbaycan'ın "tek millet, iki devlet" felsefesine dayalı bir kardeşlik belgesi olarak kamuoyuna takdim edilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk dönemi, küresel alanda son otuz yılın en büyük savaş, kriz ve istikrarsızlıklarına sahne olmuştur. Değişmekte olan küresel güç dengeleri, jeopolitik mücadeleler, salgınlar, göç, iklim krizi ve Rusya-Ukrayna savaşı gibi çoklu krizlerin ürettiği belirsizlikler, uluslararası düzeni derinden etkilemiştir. Bu koşulların ürettiği uluslararası dinamikler karmaşık, çok katmanlı ve çoğunlukla öngörülemez niteliktedir. Pandemi ortamında tetiklenen ekonomik sıkıntılar, bir yandan uluslararası ticareti etkilemiş, diğer yandan da dünyanın her bölgesinde enflasyonu körüklemiştir. Emtia ve enerji fiyatlarındaki artışlar, Rusya-Ukrayna savaşı ile ivme kazanmış, bunlara bir de gıda krizi eklenmiştir.

Uluslararası düzenin büyük sınamalarla karşı karşıya kaldığı bu ortamda, Türkiye'nin ulusal çıkarlarını korumak ve ulusal güvenlik tehditlerini bertaraf etmek amacıyla hızlı, stratejik ve etkili kararlar almak mecburiyetinde olduğu bir süreç yaşanmıştır.

2018'de hayata geçen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin dış politika ve güvenlik bürokrasisine kazandırdığı yeni özellikler, bölgesel ve küresel krizlere cevap verme ve çözüm üretmede Türkiye'yi daha etkin kılmıştır. Türkiye bu kritik süreçte yumuşak ve sert güç unsurlarını dengeli bir şekilde kullanarak kendi bölgesinde ve küresel ölçekte prestijini artırmış, küresel barışın teminatı olan akıl ve etkin bir güç konumuna gelmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin getirdiği yeniliklerden biri olan Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu, bu kritik süreçte Türkiye'yi içerde ve uluslararası alanda daha güvenli, güçlü ve etkili kılmak için çaba göstermiş, sunduğu politika önerileri ve kritik konularda kurumlar arasındaki koordinasyon çabaları ile karar alma mekanizmalarına önemli katkılar sağlamıştır.

Cumhuriyetimizin yüzüncü yılına girdiğimiz 2023 yılında da Kurul, Türkiye'nin "Türkiye Yüzyılı"nda dış politika ve güvenlik alanında daha etkili bir konum elde etmesi için stratejik katkılar yapmaya devam edecektir.

"Türkiye Yüzyılı"nda Güvenlik ve Dış Politika

Çevresindeki bölgelerde güven ve istikrar oluşturmak, çatışmaları önlemek, ekonomik iş birliğini geliştirmek ve küresel-bölgesel barışa kalıcı

katkılar sağlamak, Türkiye'nin izlediği politikaların temel amaçları arasındadır. Uluslararası sistemin giderek daha büyük belirsizlikle sürüklendiği bir dönemde Türkiye'nin izlediği etkin ve etkili diplomasi dünya başkentleri tarafından yakından takip edilmektedir. Türkiye, bu noktaya millî güvenlik çıkarlarını temin etmedeki kararlı tutumu ve izlediği çok yönlü ve dinamik dış politika ile ulaşmıştır.

Türkiye'de refahı, istikrarı, özgürlükleri ve demokrasiyi pekiştirmek hem sınırlarımız içinde hem de sınırlarımız dışında oluşacak sürdürülebilir bir güvenlik ağının tesis edilmesiyle mümkündür. Son dönemde Türkiye'nin güvenliğine yönelik tehditlerin kalıcı surette bertaraf edilmesi amacıyla uygulanan politikalar sonuç vermeye başlamıştır. Türkiye'nin komşularında yaşanan güvenlik sorunlarından doğrudan etkilendiği göz önünde bulundurulduğunda terör ve yasadışı sığınmacılar gibi sorunlara yönelik kararlı politikaların uygulanması kaçınılmazdır. Bu nedenle Türkiye'nin dış politika inisiyatifleri, komşularının ve çevresindeki bölgelerin istikrar ve refahına katkı sağlama ve onlarla iş birliğini derinleştirme hedefi taşımaktadır.

Uluslararası sistem ABD, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti gibi küresel aktörlerin yeni bir güç yarışına girdiği, iklim değişikliği sebebiyle afetlerin ve kuraklığın arttığı, enerji ve gıda krizlerinin yaygınlaştığı, askerî çatışmaların teknoloji rekabetine eşlik ettiği bir dönemden geçmektedir.

İnsanlık, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra küresel ölçekte konvansiyonel ve nükleer savaş riskinin en yüksek noktada olduğu bir döneme tanıklık etmektedir. Böylesi büyük risklerin dünya toplumlarını derin kaygılara sürüklediği bir dönemde Türkiye, kriz yönetimindeki tecrübesi ve barış diplomasisi ile öne çıkmaktadır.

Son yirmi yılda Türkiye, savunma, güvenlik, istihbarat, ulaşım, sağlık ve enerji alanlarında büyük bir altyapı devrimini gerçekleştirerek dış politikada bağımsızlık ilkesini daha güçlü bir şekilde gerçekleştirmiştir. Bu dönemde sabırla ve özgüvenle uygulanan politikalar, Türkiye Yüzyılı diye ifade edilen, Cumhuriyetin ikinci yüzyılında hayata geçirilecek yeni hamlelerin temelini oluşturmaktadır.

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” ilkesinden hareketle temel hak ve hürriyetlerin garanti altına alındığı, özgürlük-güvenlik dengesinin kurulduğu, demokratik ve müreffeh Türkiye'nin tahkim edilmesi için çalışmalarını sürdürmektedir.

Cumhurbaşkanımızın “Dünya beşten büyüktür” ve “Daha adil bir dünya mümkün” ilkeleriyle ifade ettiği yeni bir uluslararası düzen önerisi, Türkiye vizyonunun önemli bileşenleri arasındadır. Sadece Rusya-Ukrayna savaşı bile BM sisteminin daha katılımcı ve kapsayıcı bir mekanizma çerçevesinde yeniden düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir. Dünyamızı yeni nükleer ya da soğuk savaşılar maruz bırakacak büyük güç rekabetinin önüne geçme çabasında Türkiye, diğer ülkelere örnek teşkil etmektedir.

Küresel Güvenlik Mimarisi ve Türkiye Eksen

Rusya-Ukrayna Savaşı ile dünya, küresel güç rekabetinin daha belirgin olduğu ve “İkinci Soğuk Savaş” diye tanımlanabilecek bir döneme girmiştir. Bir öncekinden daha farklı hususiyetler taşıyan bu soğuk savaşta, küresel ve bölgesel bloklar ile ittifaklar arasındaki ilişkiler yeniden düzenlenmektedir. Pandemi, Rusya-Ukrayna Savaşı, uzun süren iç çatışmalar, tedarik zincirindeki sorunlar, ticaret savaşları, gıda ve enerji krizlerinin yanı sıra düzensiz göç, siber saldırılar, radikalleşme ve terörizm gibi ulus aşırı ve konvansiyonel olmayan asimetrik tehditler, küresel ölçekte belirsizlikler ve kırılganlıklar üretmektedir.

Biçim değiştiren küresel riskler, tehditler ve meydan okumalara karşı kurumların etkin çözümler üretememesi, küresel çapta derin bir güvensizliğe neden olmaktadır. Dünyada yeni bir silahlanma artışının da olduğu ve küresel felaketle sonuçlanabilecek nükleer savaş riskinin bulunduğu bu koşullarda, küresel sistem yeni bir güç dengesi arayışı içerisinde. Geçiş dönemi olarak da nitelendirilebilecek bu süreçte küresel sistemde yaşanan dengesizlik ve yönetim sorunu devletleri, ulusal güvenlik stratejilerini yeniden gözden geçirmeye sevk etmektedir.

Küresel güvenlik mimarisinde yeni arayışların hâkim olduğu bu değişim ve dönüşüm sürecinde Türkiye kendi güvenlik eksenini inşa etmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin ulusal güvenlik stratejileri beş temel politika çerçevesinde şekillenmektedir:

- » Türkiye'nin ulusal güvenliğini tehdit eden terör örgütleriyle ulusal ve uluslararası çapta kararlılıkla mücadele edilmesi,

- » Konvansiyonel olmayan yeni tarz ulus ötesi güvenlik tehditlerine karşı uluslararası iş birliği içinde hareket edilerek mücadele edilmesi,
- » Türkiye'nin ulusal güvenlik stratejilerinin uzun vadeli planlarına sadık kalınarak, değişen uluslararası ve bölgesel koşullara uyum sağlayacak nitelikte bir güvenlik anlayışının benimsenmesi,
- » Dünyada barış ve istikrar üretecek yeni bir küresel güvenlik mimarisinin oluşması için Türkiye'nin aktif rol alması,
- » Savunma sanayii ürünlerindeki çeşitlilik, teknolojik kapasite ve yerlilik oranının artırılması.

Türkiye'nin güvenlik konsepti, terör tehditlerine karşı hem yurt içinde hem de sınır ötesinde askeri ve diplomatik araçlarla mücadeleyi gerektirmektedir. Terörizmin ulus ötesi niteliği ve faaliyetleri sebebiyle Türkiye, terörle kapsamlı ve çok boyutlu bir çerçevede mücadele etme stratejisi izlemektedir. Bu bağlamda FETÖ, PKK/PYD/YPG ve DEAŞ dâhil tüm terör örgütlerinin oluşturduğu tehditlerin bertaraf edilmesi için tüm imkânlar seferber edilmektedir.

Türkiye, ulusal güvenlik önceliklerinden sapmadan, küresel barış ve istikrara katkı veren ve vermeye de devam edecek olan bir güvenlik anlayışı ile hareket etmektedir. “Hepimiz güvende olmadan hiçbirimiz güvende değiliz” ilkesi, bu anlayışın temelini teşkil etmektedir.

Çok Yönlü Türk Dış Politikası ve Yerli Savunma Sanayii

Türkiye’nin savunma sanayii çok boyutlu ve etkin bir hâl almış olan dış politikamızın vazgeçilmez unsurlarından biridir. Savunma sanayii alanındaki başarılarımız, Türkiye’nin küresel ve bölgesel anlamda caydırıcılığını artırmakta ve diplomatik etkinlik alanlarımızı çeşitlendirmektedir. Türkiye, yerli ve millî savunma sanayii ürünleri sayesinde güvenlik kapasitesini ve caydırıcılık kabiliyetini güçlendirmektedir. Terörle mücadeleden sınır ötesi operasyonlara kadar birçok alanda savunma sanayii ürünlerimizin etkisi ve başarısı bariz bir şekilde görülmektedir.

Savunma sanayii ürünlerimiz, çeşitliliği, üstün niteliği ve performansı bakımından tüm dünyanın ilgisini çekmektedir. NATO’nun önemli bir üyesi olan Türkiye’nin bu alanda elde ettiği gelişim ve inovasyon çabaları takdir görmektedir.

Türkiye’nin savunma sanayii ürünleri son yıllarda sahada dengeleri değiştirecek bir etkiye sahip olmuştur. Bu da söz konusu ürünlere duyulan uluslararası ilgiyi artırmıştır.

Türkiye, savunma sanayiindeki yerlilik oranını artırmayı sürdürerek, bu oranı dünya standartlarına taşıyacak adımlar atmaya devam edecektir.

Küresel Güç Mücadelesi ve Türkiye

Türkiye, üyesi olduğu NATO ittifakı içinde müttefiklik ruhuyla hareket ederken Çin ve Rusya’nın yanı sıra Ortadoğu, Afrika ve Latin Amerika ülkeleri ile de ilişkilerini geliştirmektedir. Türkiye’nin ABD ve Avrupa ile müttefiklik anlayışı ile hareket etmesi, diğer aktörlerle çeşitli alanlarda iş birliği yapmasının önünde bir engel değildir. Dış politikada ulusal çıkarların korunması ve kazan-kazan ilkesi esastır.

Cumhuriyetin 100. yılına girdiği bu dönemde Türkiye, uluslararası sistemdeki bütün güç dengelerini ve dinamikleri göz önünde bulun-

durarak kendi jeopolitik koşullarına göre biçimlenmiş özgün bir dış politika uygulamaktadır. Türkiye, uluslararası meseleleri Türkiye'yi merkeze koyarak değerlendirmekte ve sistemde yer alan tüm aktörler ile ilişkilerini herkes için güvenlik, istikrar, refah ve iş birliği ilkelerini koruyacak şekilde yürütmektedir.

Barışın Teminatı Olarak Türkiye

Küresel sorunların çözümü ancak küresel dayanışmayla mümkündür. Günümüzde uluslararası aktörlerin bu tutumla hareket etmeye yanaşmaması ve dayanışmadan uzak bir görüntü vermesi, mevcut sistemin yeniden düzenlenmesi ve güncellenmesini elzem hale getirmektedir.

Dünyadaki tüm aktörleri ve bireyleri bünyesinde barındıran, kapsayıcı bir düzen henüz kurulamamıştır. Türkiye, çevresinde gelecek nesiller için kalıcı barışı, adaleti ve güvenliği sağlayabilen ve refah üretebilen bir sistem için çalışmaya devam edecektir. Yeni uluslararası sistem, bünyesindeki tüm unsurların güvenlik endişelerini dikkate alan ve bu endişeleri giderebilecek yeterlilikte olan, kültürel farklılıkları zenginlik olarak gören bir yapıda olmalıdır. Türkiye, uluslararası sistemin tüm güvenlik ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yeniden inşasının zorunlu olduğunu savunmaktadır.

İnsan onurunun korunduğu, temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alındığı, demokratik, çoğulcu, adil ve paylaşımcı bir uluslararası düzenin tesis edilmesi tüm insanlığın faydasıdır. Türkiye, bölgesel ve küresel politikalarını bu ilkeleri esas alarak uygulamaktadır.

Türkiye Yüzyılı vizyonu, Türkiye'nin bölgesinde ve uluslararası düzeyde çok taraflı iş birliğine, çıkarların ortaklaştırılmasına, insanlığı tehdit eden krizlere karşı birlikte çözüm üretilmesine ve küresel barışın tesis edilmesine katkı sağlayacaktır.

Uluslararası Sistem ve Türkiye

Mevcut uluslararası sistem, aktörlerin çıkar odaklı ve birbiri ile çelişen dış politikaları sebebiyle bütünlük sağlamaktan uzaktır. Bu yapı çatışmalar, göçler, terör, yoksulluk, salgınlar, kuraklık, kirlilik, iklim değişikliği vb. küresel krizlere karşı çözüm üretememektedir. Bu koşullarda etkin, ilkeli ve sorumluluk almaktan kaçınmayan uluslara-

rası aktörler, sistem içerisinde çok daha belirgin hale gelecek ve kilit öneme sahip olacaklardır.

Türkiye, konumu itibarıyla uluslararası ilişkilerde hem güç dengelerinin hem de krizlerin etki alanı içindedir. Türkiye, bulunduğu bölgenin meydan okumalarına cevap vermek ve küresel sistemde etkin bir aktör olmak hedefini gütmektedir. Bunun için hem sahada hem de masada Türkiye'nin millî çıkarlarını muhafaza ederken, küresel sorunların çözümüne katkı sunmak adına da etkin bir rol üstlenmektedir. Türkiye, prensiplerinden ve ülkenin çıkarlarından taviz vermeden, üyesi olduğu tüm uluslararası ittifak oluşumlarına destek vermekte ve gerektiğinde tek başına sorumluluk almaktadır.

Türkiye, barış ve istikrarı önceleyerek Ortadoğu, Kafkasya, Doğu Akdeniz başta olmak üzere kriz ve çatışmaların olduğu tüm bölgelerde sorumlu ve yapıcı bir politika izlemektedir.

Türkiye'nin uluslararası krizlerin çözümünde diplomasi, müzakere ve diyalog kanallarının açık tutulması için gösterdiği çaba, Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde imzalanan İstanbul Tahıl Mutabakatı ile meyvesini vermiştir. Bu bağlamda Türkiye, değişen dünya düzeni ve güç dengeleri ile yeniden şekillenen uluslararası sistem içerisinde sorunlara çözümler üretebilen, öncülük yapabilen, barış ve istikrar odaklı bir dış politika izlemeye devam edecektir.

Türkiye'nin Aktif Arabuluculuk Rolü

Uluslararası sistemdeki kaotik ve çalkantılı ortamda Türkiye, sağduyulu bir aktör olarak bulunduğu coğrafya içerisinde ve ötesinde barışın ve istikrarın tesisini ve sürdürebilirliğini amaçlamaktadır. Türkiye bu çerçevede savaş ve çatışmaların müzakere ve uzlaşma aracılığıyla çözülmesi için aktif rol oynayan en önemli aktörlerden biridir. Türkiye'nin yürüttüğü dürüst, şeffaf ve ilkeli dış politika sayesinde, bugün dünyada Türkiye'ye duyulan güven artmaktadır.

Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş; Türkiye, bölge ve uluslararası camia açısından önemli sınamaları da beraberinde getirmiştir. Savaşın başlamasından bugüne kadar olan süreçte Türkiye, Ukrayna'nın toprak bütünlüğünün, bağımsızlığının ve egemenliğinin korunmasından yana olurken sorunların çözümünde diplomasinin esas olduğunu savunan bir tutumda olmuştur.

Türkiye, Rusya ve Ukrayna ile diyalog kanallarının açık tutulması gerektiği anlayışı ile hareket etmektedir. Türkiye, Rusya'ya tek taraflı yaptırım uygulanmaması gerektiğini savunurken, diğer yandan savaşın neden olduğu uluslararası olumsuzlukların da çözümü için gayret sarf etmektedir. Mevcut kriz çerçevesinde Türkiye'nin uluslararası sistemdeki diğer aktörlerden en büyük farkı, savaşın iki taraf ile de açık, doğrudan ve üst düzey bir iletişim kanalına sahip olmasıdır. Rusya ve Ukrayna ile aynı anda güven tesis edebilen Türkiye, taraflar ile yürütülen müzakere sürecinde ve sonrasında tahıl koridoru, esir takası gibi konularda yapılan anlaşmalarla barışa dair müzakerelerin önünü açmıştır.

Bu savaşın galibinin olamayacağı gerçeğine vurgu yapan Türkiye, adil ve onurlu bir barışın iki ülkenin de yararına olacağı gerçeğinin altını çizmektedir. Türkiye bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da giderek daha ciddi sonuçlar doğurabilecek boyutlara ulaşan savaşın, kalıcı ve adil bir barış temelinde sona erdirilmesi için çabalarını sürdürecektir.

Türkiye uzlaştırıcı rolü ile kritik tecrübe ve kazanımlar elde etmiştir. Arabuluculuk çabası sayesinde çatışmanın ve savaşın taraflarını bir araya getirmiştir. Türkiye dünyada Venezuela'dan Irak'a, Somali'den Kırgızistan'a, Ukrayna'dan Afganistan'a geniş bir coğrafyada birçok arabuluculuk rolünde bulunmuştur. Türkiye'nin istikrarı esas alan

arabuluculuk rolü Balkanlar, Kafkaslar, Ortadoğu ve Afrika'da çatışmaların önlenmesinde ve krizlerin çözümünde etkili olmuştur.

Türkiye Yüzyılı, bugüne kadar kazanmış olduğumuz tecrübeler ışığında bundan sonra da bölgesel-küresel istikrarın sağlanması, barış ve refahın kalıcı olması için yeni girişimlerimize tanıklık edecektir.

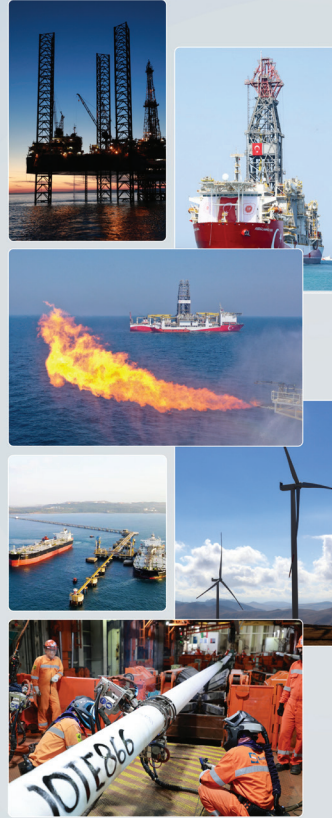
Enerjinin Yeni Merkezi Türkiye

Türkiye, dünya enerji arzının %65'ni sağlayan beş deniz havzasının merkezinde yer almaktadır. Karadeniz, Hazar Denizi, Basra Körfezi, Kızıldeniz ve Doğu Akdeniz bölgelerinin en güvenli ve elverişli enerji koridoru olduğunun bilinciyle Türkiye, enerji diplomasisini, dış politikasının önde gelen unsurlarından biri haline getirmiştir.

Türkiye, enerji arz kaynaklarını da hızla çeşitlendirmektedir. Bu maksatla, Bakü-Ceyhan, TANAP, Türk Akımı, Mavi Akım boru hat-

Türkiye'de 2023 'enerjinin yılı' olacak

Küresel gaz fiyatlarının belirlendiği bir merkez olmaya hazırlanan Türkiye, yeni yılda nükleer reaktör ve yerli gazı devreye alarak ülke tarihinde "ilklere" imza atacak

ları, limanlarımızdaki LNG terminalleri, Anadolu ve Trakya gaz depolama tesisleri ile enerjinin merkezi olma yolunda hızla ilerlemektedir. Yeni deniz sondaj ve arama filosu ile Karadeniz gaz sahasındaki keşifler, Cumhuriyetin 100. yılını taçlandıran en büyük başarılarından olmuştur.

Türkiye, Akkuyu Nükleer Santrali'nin devreye girmesi ile enerji ihtiyacının %10'unu nükleer kaynaklardan sağlayacaktır. Yeni nükleer santraller dışı bağımlılığı daha da azaltacaktır.

Türkiye, enerji iletim ve dağıtım şebekelerinde yapılacak teknolojik yenilikler, idari, teknik ve ekonomik altyapının oluşturulmasında kurumsal enerji piyasalarında rekabet edebilecek kapasitelerini artırmaktadır. İthal edilen enerji kaynaklarının ülke içinde depolanması amacıyla gerekli tesisler inşa edilmektedir. Aynı zamanda başta rüzgâr, güneş ve jeotermal olmak üzere yenilenebilir enerji kaynakları alanında da Türkiye, yaptığı atılımlarla yeşil enerji üretiminde dünyada iddia sahibidir.

Birleşen Türk Dünyası ve Türkiye

Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) yeni bir entegrasyon hareketiyle her geçen gün uluslararası sistemde ağırlığını ortaya koymaktadır. Bunun farkında olan birçok ülkenin TDT ile daha fazla etkileşim kurmak istediği görülmektedir. TDT'nin ulaştırma, savunma, enerji ve ekonomi alanlarında sahip olduğu potansiyel, teşkilatı cazip kılmaktadır.

Asya'dan Avrupa'ya kadar uzanan oldukça geniş bir bölgeyi temsil eden TDT'nin ortaya koyduğu perspektif, barışın, istikrarın ve refahın tüm dünyaya yayılmasına katkı sağlayacaktır. Türk Dünyası 2022-2026 Strateji Belgesi ve 2040 Vizyon Belgesi ile TDT üye ülkelere önümüzdeki dönemde kendilerine rehberlik edecek tüm unsurlara sahiptir.

TDT'nin Semerkand Zirvesi'nde KKTC'nin gözlemci üye olarak kabul edilmesi, bir dönüm noktası olması hasebiyle Kıbrıs davasına sahip çıkışımızın önemli aşamalarından birini temsil etmektedir. Bu anlamda TDT, Türk dünyasının bütün davalarına ve meselelerine bütün olarak sahip çıkılmasına olanak sağlayan önemli bir platform olmaya devam edecektir.

Türkiye, TDT'nin gelişim göstererek ciddi kazanımlar elde etmesinden ve yakaladığı ivmeden memnuniyet duymaktadır. Bu kapsamda Türk dünyasının birlik olması ve yeni bir ufka doğru yol alması umut verici bir gelişmedir. Türk dünyasındaki birleşme hareketi, Karadeniz, Kafkaslar ve Orta Asya'da istikrar, güven ve iş birliği ortamının teminine katkı sağlayacaktır.

Türkiye'nin Bölgesel Politikaları

Türkiye Yüzyılı'nda Türkiye, çevremizdeki bölgelerde istikrar, barış ve iş birliğinin temini için ortak bir gelecek kurma hedefi ile hareket edecektir. Bu amaçla hem ulusal çıkarların korunması hem de bölge ülkeleri ile hakça paylaşım, sürdürülebilir güvenlik ve herkes için refah ilkeleri benimsenecektir.

Türkiye, Ege Denizi'nde uluslararası hukuktan kaynaklanan hak ve yetkilerini korumadaki kararlılığını sürdürecektir. Ege Denizi'ndeki ihtilaflarda Yunanistan'ın tek taraflı, hukuka, hakkaniyete aykırı ve maksimalist politikalarına izin verilmeyecektir.

Doğu Akdeniz'e en uzun kıyısı olan ülke olarak Türkiye, tarihî sorumlulukları ve hakları çerçevesinde ulusal çıkarlarını korumayı ve bölge barışına katkı sunmayı sürdürecektir. Türkiye, sayısız bölge ve bölge dışı aktörün faaliyet gösterdiği bu coğrafyada iş birliği ve istikrarı temin etmek için sorumluluk üstlenmektedir.

Doğu Akdeniz'deki zengin doğalgaz ve petrol kaynakları Türkiye'nin ekonomik hak ve çıkarları açısından azami önem taşımaktadır. Karadeniz'de olduğu gibi Akdeniz'deki enerji kaynakları da Türkiye'nin enerjide dışa bağımlılığını azaltarak ihracatçı ülkeler arasında yer almasını sağlayacaktır. Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) bölgedeki haklarını korumada kararlılık göstermeye devam edecektir.

Türkiye, Ege ve Doğu Akdeniz'de Türk milletinin çıkarlarını hiçe sayan siyasi ve askerî girişimlere izin vermeyecektir. Nitekim Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi hesaba katmayan hiçbir planın hayata geçmeyeceği anlaşılmıştır.

Bölgedeki doğal kaynakların Doğu Akdeniz'e kıyısı olan tüm ülkeler tarafından hakça paylaşımını temin edecek tek yöntem, çoklu iş bir-

liğidir. Bu yönde Türkiye, hakça paylaşım için “Akdeniz Enerji Konferansı” çağrısını yapmayı sürdürecektir. Doğu Akdeniz’deki enerji kaynaklarının bölge ve dünya barışına katkı verecek şekilde değerlendirilmesi Türkiye için öncelikli bir hedeftir.

Türkiye için Ortadoğu tarihsel, kültürel ve toplumsal yakınlık açısından stratejik önemde bir bölgedir. İkili ticari ilişkiler, enerji, jeopolitik gelişmeler ve tarihi bağlar nedeniyle Ortadoğu bölgesindeki tüm gelişmeler Türkiye’yi doğrudan etkilemektedir.

Türkiye, Ortadoğu’da güvenlik, istikrar ve düzenin bölge aktörleri tarafından temin edilmesini önceleyen bir politika izlemektedir. Türkiye bölgede faal, çok boyutlu, etkin, yapıcı bir diplomasi ile iş birliği ve refahı esas alan bir perspektif benimsemektedir.

Türkiye, Ortadoğu’da siyasi, ekonomik, savunma, sosyal ve kültürel alanlarda iş birliğini güçlendirmeye devam edecektir. Bu nedenle Türkiye, bölge ile sürdürülebilir iş birlikleri kurmak ve ilişkileri kalıcı bir zemine oturtmayı amaçlamaktadır.

Türkiye’nin Güney Kafkasya bölgesine yönelik politikasının ana unsurları bölge devletlerinin bağımsızlıklarına, egemenliklerine ve top-
rak bütünlüğüne saygı, iyi komşuluk ilişkileri, ortak çıkarların esas alınması, bölgede siyasi ve ekonomik istikrarın sağlanması ve bölgesel iş birliğinin artmasıdır.

Karabağ sorununun sona ermesi, bölgesel istikrar açısından önemli bir gelişme olmuştur. Karabağ’ın işgalden kurtarılmasının ardından Azerbaycan-Ermenistan ve Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleşmesi ve ikili sorunların çözümü adına diplomatik müzakere süreçlerinin başlaması bölge barışı adına umut verici bir gelişmedir. Ermenistan’la normalleşme sürecinin sağlıklı işleyebilmesi, Ermenistan’ın Azerbaycan’la kalıcı bir barış imzalamasına bağlıdır.

Türkiye’nin, ortak bir kültürel mirasa sahip olduğu Orta Asya ülkeleri ile ekonomik, siyasi ve askerî ilişkileri derinleşmektedir. ABD-Çin arasındaki jeopolitik çekişmenin tırmandığı bir dönemde Türkiye-Orta Asya ilişkilerinin önemi daha da artmaktadır.

Türkiye, Azerbaycan, Özbekistan, Kırgızistan ve Kazakistan’ın tam üye olarak, Türkmenistan, Macaristan ve KKTC’nin ise gözlemci ola-

rak girdiği TDT'nin, Avrupa'dan Çin'e kadar uzanması, TDT'nin jeo-politik önemini güçlendirmektedir.

Türk dış politikasında Afrika kıtasıyla ilişkilerin ve iş birliğinin geliştirilmesi çok yönlü ve çok boyutlu Türk dış politikasının temel ilkelereinden birini oluşturmaktadır. Türkiye'nin Afrika kıtasıyla olan siyasi, ekonomik ve toplumsal ilişkileri Afrika açılımı ile son dönemde ciddi bir gelişme göstermiştir. 21'inci yüzyılda Afrika ülkelerinin belirleyici rolünün bilincinde olan Türkiye, Afrika kıtasıyla ilişkilerini 'kazan-kazan ve eşit ortaklık' temelinde ilerletmeyi ve sürdürülebilir iş birlikleri geliştirmeyi öncelemektedir.

Türkiye Balkan ülkeleri ile siyasi diyalogunu, ekonomik ilişkilerini ve sosyal-kültürel bağlarını gözle görülür bir seviyede artırmıştır. Türkiye, Balkan ülkelerinin kalkınmasına yönelik önemli destekler sunarak bölgenin istikrar ve refahına katkı sağlamaktadır.

Türkiye, Balkanlar siyasetinde giderek daha aktif rol oynamaya başlamış ve bölge ülkeleri arasında sorunları çözmek ve çatışmaları önlemek için önemli arabuluculuk hamleleri yapmıştır.

Mülteci sorununda, pandemi döneminde ve Ukrayna-Rusya savaşı ile ortaya çıkan enerji krizinde de Türkiye, Balkan ülkeleri ile iş birliği ve dayanışmayı esas alan bir tutum izlemiştir.

Türkiye, çok yönlü dış politikası çerçevesinde Latin Amerika ülkeleri ile de siyasi, ticari, ekonomik, askerî, kültürel ve kalkınma alanında iş birliğini geliştirmeyi önceleyen bir politika izlemektedir. İmzalanan ikili anlaşmalar ile ticaret teşvik edilirken, diplomatik temsil ve kültürel etkileşim de artış göstermektedir.

4.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu

2023 Sonrası Dünyada Güçlü Türkiye

Güçlü bir devlet geleneğine sahip Türkiye Cumhuriyeti'nin 100'üncü yılı idrak edilmektedir. Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Türkiye, küresel ve bölgesel barışın teminatı ülke konumuna gelmiştir. 2023 ile milletçe inşa edilecek "Türkiye Yüzyılı", Türkiye'nin bu rolünün tahkim edileceği bir sürecin başlangıcı olacaktır.

Türkiye, küreselleşme çağında, tek bir merkezin kalmadığı ve çok katmanlı bir düzene evrilen dünyada, ulusal çıkarlarının öngördüğü şekilde adımlarını atmaya devam edecektir. “Türkiye Yüzyılı” hedefi çerçevesinde millet ile devletin hak ve çıkarlarını korumak üzere, küresel barış ve istikrarı hedefleyen dış politika çizgisine devam edilecektir. Türkiye, stratejik önceliklerinden hareketle, sorumluluk bilinciyle, küresel ve bölgesel sorunların çözümüne katkı sağlayacak, küresel sınamalar karşısında sahada ve masada millî çıkarlarını tüm imkânlarıyla ve kararlılıkla korumayı sürdürecektir.

Cumhuriyet’in ikinci yüzyılına girerken Türkiye, dünya tarihinin dönüm noktalarına imza atmış bir millet olarak bu yüzyılda da dünya siyasetinde söz sahibi bir ülke olma konumunu güçlendirecektir. Bu olgu, ulusal çıkarlarımızı korumak kadar uluslararası sistemde adaletin tesis edilmesine de katkı sağlamayı öncelemektedir. Bu çerçevede kadim düşünce geleneğimizde önemli bir yer tutan “Adalet Dairesi” felsefesinde olduğu gibi “dünyanın düzenini, kurtuluşunu ve saadetini sağlayan adalettir” ilkesinden hareketle Türkiye, daha adil

bir uluslararası düzen talep etmekte ve politikalarını bu ilke çerçevesinde şekillendirmektedir. Türkiye, bu süreçte bütün ülkelerin hakça temsil edildiği bir dünya düzenine geçişe öncülük edecek aktörlerden biri olma iradesine ve gücüne sahiptir.

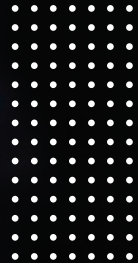
Bugün uluslararası sistem çoklu krizlerin aynı anda yaşandığı bir dönemden geçmektedir. Art arda gelen küresel şoklar, yeni meydan okumaları beraberinde getirmektedir. Değişim ihtiyacının hızla arttığı bu dönemde Türkiye, dünya sahnesinde küresel siyasete yön verme kabiliyet ve kapasitesini artırmaktadır.

Türk Dış Politikası, yakın çevresinde sürdürülebilir barış, istikrar ve kalkınmayı tesis etmeyi, uzak coğrafyalarda ise barış ve kalkınmaya katkı sağlamayı amaçlayan bir politika takip etmektedir. En doğudaki Avrupa ve en batıdaki Asya ülkesi olan Türkiye, jeopolitik konumu gereği mevcut stratejik ilişkilerini güçlendirmek ve çok yönlü dış politika perspektifine sadık kalarak, dünyanın farklı bölgeleri ile yeni stratejik ilişkiler kurmayı hedeflemektedir. Türkiye, bir yandan komşularıyla iyi ilişkiler kurmaya, diğer yandan da dış politika ufku- nu genişleterek yeni coğrafyalara uzanmaya devam edecektir.

05

Hukuk Politikaları Kurulu

05

Hukuk Politikaları Kurulu

5.1. Kurul Hakkında

Hukuk Politikaları Kurulu Üyeleri

Mehmet Uçum (Başkanvekili)

Ayşe Nur Bahçekapılı

Ayşe Türkmenoğlu

Prof. Dr. Burhan Kuzu (Merhum)

Prof. Dr. Hasan Nuri Yaşar

Mustafa Akış

Uğur Kızılca

Vedat Ali Tektaş

Çalışmalarıyla kurula önemli katkılar sağlayan ve 26 Ekim 2021 tarihinde vefat eden Kurul üyelerinden Prof. Dr. Burhan Kuzu'yu rahmetle ve minnetle anıyoruz.

Hukuk Politikaları Kurulunun Görev ve Sorumlulukları

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 27. maddesinde Hukuk Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 27- (1) Hukuk Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Adalet, hak ve özgürlükler, eşitlik ilkesi, hukukun üstünlüğü ve çoğulcu demokrasinin geliştirilmesine yönelik politika önerileri oluşturmak,
- b) Yargı sisteminin adil, hızlı ve etkin şekilde işlemesi için politika önerileri oluşturmak,
- c) Ulusal ihtiyaçlar ve evrensel ilkeler göz önünde tutularak hukuk sisteminin iyileştirilmesi ve mevzuatın güncellenmesine yönelik reform önerilerinde bulunmak,
- d) Haklar ve hak ihlalleri ile ilgili araştırmalarda bulunmak ve ihlallerin önlenmesine yönelik çözüm yolları aramak ve önerilerde bulunmak.
- e) Suç oranlarının azaltılmasına yönelik araştırmalar yapmak,
- f) Kadınlara ve çocuklara karşı şiddet, aile içi şiddet ve çocuk istismarını önlemek amacıyla araştırma ve çalışmalar yapmak.

Kurumsal İstişari Yapı

Hukuk Politikaları Kurulu (HPK), yeni sistemde, hukuk alanında icracı yapı ve organlara fikrî asistanlık sağlamak üzere oluşturulmuş, istişarenin kurumsal hâle getirildiği en özgün yapılardan biridir.

Hukuk Politikaları Kurulunun ana misyonu; hukuk ve sistem reformu, yargı sisteminin işleyişi, hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesi gibi çalışma alanlarında makro bir bakış açısıyla faaliyet yürütmektir. Bu bağlamda, kurulun öncelikli görevi, hukuk düzenini yetkinleştirmeye ve esaslarını geliştirmeye yönelik sistematik, ilke ve değer odaklı, iradeye dönüşmeye elverişli, objektif ve ileriye dönük köklü reformlar içeren politika/öneri/sonuç ve değerlendirme belgeleri oluşturarak Kurul Başkanı Sayın Cumhurbaşkanının tensiplerine arz etmektir.

Belge taslaklarında yer alan öncelik ve hedeflerden Sayın Cumhurbaşkanı'nca uygun görülenler, tüm ilgili/sorumlu icracı kurum ve kuruluşlar için bağlayıcı hâle gelir ve Cumhurbaşkanı programının bir parçasını oluşturur. Ayrıca HPK, Cumhurbaşkanı programının kendi faaliyeti ile ilgili uygulama mecralarını izlemek ve raporlamak konusunda da görevli kılınmıştır.

Faaliyet Alanları

Hukuk Politikaları Kurulu, 7 Kasım 2018 tarihinde gerçekleştirilen kurul toplantısında faaliyet alanlarını şu şekilde belirlemiştir:

- » Hukuk ve Sistem Reformu: Yeni hükümet modeli ve bu bağlamda demokratik siyasal sistemin güçlendirilmesi ile anayasal ve yasal seviyede yapılacak diğer değişiklikler çerçevesinde hukuk reformu çalışmalarına katkı sunmak,
- » Yargı Reformu: Yargısal yapıda, alternatif çözüm yollarında, hukuk eğitiminde, hâkim savcı ve avukatların; adaylık, mesleğe kabul ve mesleki ilerleme, hâkimlik teminatı hususlarındaki reform çalışmalarına katkı sunmak,
- » Hak ve Özgürlükler Hukuku: Hak ve özgürlüklerin korunması, geliştirilmesi ile eşit ve adil koşullarda düzen ve güven içinde kullanılmasının sağlanması, hak ve özgürlük ihlallerinin tespit edilmesi ve giderilmesine yönelik önlemlerin alınması çalışmalarına katkı sunmak, Program İzleme ve Raporlama: Cumhurbaşkanı programına uygunluk açısından ilgili kurum ve kuruluşların uygulamalarını izlemek ve raporlamak.

5.2. Hukuk Politikaları Kurulunun Faaliyetleri

Hukuk Politikaları Kurulu, faaliyetlerine başladığı 7 Kasım 2018 tarihinden 2023 yılı ocak ayına kadar

- » 83 Kurul Toplantısı,
- » 36 Genişletilmiş Kurul Toplantısı,
- » 52 Çalıştay,
- » 10 Çalışma Grubu Toplantısı olmak üzere toplam 181 faaliyet gerçekleştirmiştir.

Ayrıca Kurul, 72 Çalışma Raporu, 50'den fazla bilgi notu, öneri ve sonuç belgesi ile politika belge taslakları hazırlamıştır.

Kurulun Katkı Sunduğu Çalışmalar

- » Yüksek Hakem Kurulunun teşkilat yapısına ilişkin değişiklik taleplerinin yer aldığı sonuç belgesi hazırlanmıştır.

- » Yargı Reformu Stratejisi Taslağı ile İnsan Hakları Eylem Planı'na katkı sunulmuştur.
- » Kurul tarafından çalışma hayatına ilişkin mevzuatın, sosyal koruma yönü de dikkate alınarak, günümüz gereklerine, yeni çalışma ilişkilerine ve sosyal devletin gelecek vizyonuna uygun olarak güncellenmesi, yenilenmesi ve yeknesak hâle getirilmesi amacıyla “Temel İş Kanunu” çalışması yapılması bir hukuk politikası olarak benimsenmiş ve bu konuda kapsamlı bir politika öneri belgesi hazırlanmıştır.
- » Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne ilişkin temel tartışma konularının çözümlenmesinde Kurul tarafından net ve kavrayıcı fikrî yaklaşımlar geliştirilmiş ve kurul başkanımız Sayın Cumhurbaşkanımıza sunulmuştur.
- » Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin gereği gibi işleminde büyük önem taşıyan kanun/kararname alanına giren konuların tespiti ile kural ihtiyaçlarının doğru mevzuat türü ile yürürlük kazanması konusunda öneri belgesi hazırlanmıştır. Ayrıca, anayasal normların öngördüğü şekilde; Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin mahfuz düzenleme alanlarının korunması, yürütme görev ve yetkisi kapsamında kalan konular ile kanun konusunu oluşturan alanların netleştirilmesi ve kanun/kararname ayrımını yapan mekanizmanın etkin çalışmasının sağlanması hususlarında değerlendirme belgeleri hazırlanmış ve Kurul başkanımız Sayın Cumhurbaşkanımıza sunulmuştur.
- » Kurul tarafından, muhalefet partilerinin güçlendirilmiş parlamenter sistem önerisi ile anayasa değişikliği önerisi hakkında ayrıntılı hukuki analizler yapılmıştır.
- » Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının Türkiye aleyhine siyasi bir operasyon aracına dönüştürülmesini engellemek amacıyla AİHM kararlarının usulden bağlayıcı olduğuna ilişkin yaklaşım hukuki açıdan temellendirilmiş ve ön alıcı bir pozisyon alınmıştır.
- » Kurul, Cumhurbaşkan Yardımcısı başkanlığında toplanan mevzuat teklif taslaklarının görüşüldüğü Tekamül Komisyonu

çalışmalarında aktif rol almış, kanun/kararname ayrımı konusunun anayasal düzenlemelere uygun şekilde sisteme yansıtılmasına katkı sağlamıştır.

- » Kurul, Türkiye'nin temel kuruluş felsefesine ve halkın güçlü ve güven dolu bir gelecek inşa etme idealine yaraşır, vatandaş ve birey odaklı bir anayasa hazırlanması sürecine fikrî destek sağlamak üzere "21. Yüzyılda Yeni Anayasa Perspektifi" konusunu gündemine almıştır.
- » Kurul tarafından; internette ifade özgürlüğü ve kişilik haklarının korunması konusu kural, kurum ve fonksiyon bütünlüğü kapsamında, ifade özgürlüğünün yanı sıra bireyi ve toplumu koruma hedefi çerçevesinde ele alınmıştır.
- » Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu ve Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile üniversite hastanelerinde tam gün hizmete ilişkin öneriler geliştirilmiştir.
- » İstinaf kanun yolu denetiminin etkinliği, mevzuattan ve uygulamadan kaynaklanan sorunlar ve çözüm önerileri bağlamında ele alınmıştır. Ayrıca kanun yolu denetiminde temyiz edilebilen kararlar ile sebebe bağlılık konularında çalıştaylar düzenlenmiştir.
- » Kadına karşı şiddetle mücadele konusunda hazırlanan Meclis Araştırma Raporu çalışmalarına katkı sağlanmıştır.
- » Çalışma hayatında ve avukatlık mesleğinde Kişisel Verileri Koruma Kanununun uygulanması konusunda çalışmalar yapılmıştır.

Kurul Toplantıları

Hukuk Politikaları Kurulu, belirlemiş olduğu çalışma alanları ve öncelikleri çerçevesinde bugüne kadar 83 kurul toplantısı gerçekleştirmiştir.

Genişletilmiş Kurul Toplantıları

Yeni sistemin inşası sürecinde oluşturulacak teamülün; etkin iş birliği ve tecrübe paylaşımı ortamının daha sonraki uygulamalara yol

gösterici nitelikte olacağı hatırdâ tutularak, Kurul toplantılarından 36'sı Genişletilmiş Kurul Toplantısı olarak düzenlenmiştir. Yakın iş birliği ve eşgüdüm hâlinde birlikte faaliyet yürütülen; yargı organları, bakanlıklar, kurumlar, üniversiteler, sendikalar, barolar, diğer meslek kuruluşları, hukukçu örgütleri ve diğer sivil toplum kuruluşları temsilcileri bu toplantılara katılmışlardır. Bu çerçevede aşağıda listelenen genişletilmiş kurul toplantıları yapılmıştır:

- » Adalet Bakanlığı temsilcileri ile 21 Kasım 2018 tarihinde Adalet Bakanlığı Stratejik Planı ile Yargı Reformu Stratejisi Hazırlık Çalışmaları konulu genişletilmiş kurul toplantısı yapılmıştır.
- » Adalet Bakanı, 12 Aralık 2018 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » Dışişleri Bakanı, 19 Aralık 2018 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » Kurul Üyeleri, 19 Aralık 2018 tarihinde Yargıtay Başkanı'nı ziyaret etmişlerdir.
- » İçişleri Bakanı, 9 Ocak 2019 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » Kamu Baş Denetçisi, 9 Ocak 2019 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » Devlet Denetleme Kurulu Başkanı, 23 Ocak 2019 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » OHAL İnceleme Komisyonu Başkanı, 13 Şubat 2019 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » Türkiye Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu, 27 Şubat 2019 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır. Bu toplantıda, yargı reformu ve avukatlık hukuku konularında görüş alışverişinde bulunulmuştur.
- » Hukukçu derneklerinin temsilcileri 6 Mart 2019 tarihinde hukuk çalışmalarına ilişkin görüş alışverişi konulu toplantı düzenlenmiştir.

- » Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir ve Trabzon baro başkanlarının katıldığı toplantı 13 Mart 2019 tarihinde gerçekleştirilmiştir.
- » Hak ve özgürlükler hukuku alanında faaliyet gösteren yüksek yargı ve ilgili kamu kurumlarının katılımıyla 21 Mart 2019 tarihinde toplantı düzenlenmiştir.
- » Adalet Bakanlığı temsilcileriyle, yoksulluk nafakası, icra yoluyla çocuk teslimi, küçük yaşta yapılan evlilikler bakımından cezaların kaldırılması konularındaki mevzuat değişikliği önerileri hakkında görüş alışverişinde bulunmak üzere 15 Mayıs 2019 tarihinde toplantı gerçekleştirilmiştir.
- » Adalet Bakanlığı temsilcileriyle, hukuk mesleklerine giriş sınavı, hâkim-savcı yardımcılığı müessesesi ve infaz hukuku alanında görüş alışverişinde bulunmak üzere 19 Haziran 2019 tarihinde toplantı gerçekleştirilmiştir.
- » Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi öğretim üyeleri ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve Türkiye Hukuk Enstitüsü kurulması konusunda 17 Temmuz 2019 tarihinde toplantı gerçekleştirilmiştir.
- » Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile çalışma hayatında uluslararası yaklaşımlar konusunda görüş alışverişinde bulunmak üzere 18 Eylül 2019 tarihinde genişletilmiş kurul toplantısı gerçekleştirilmiştir.
- » Adalet Bakanlığı yetkilileri ile İnsan Hakları Eylem Planı hazırlık çalışmaları kapsamında 22 Ekim 2019 tarihinde genişletilmiş kurul toplantısı düzenlenmiştir.
- » Kişisel Verileri Koruma Kurumu ile kişisel verileri koruma hukuku konusunda 15 Ocak 2020 tarihinde toplantı yapılmıştır.
- » Adalet Bakanlığı yetkilileri ile adli sicil ve istatistikler konusunda görüş alışverişinde bulunmak üzere 29 Ocak 2020 tarihinde toplantı gerçekleştirilmiştir.
- » Adalet Bakanlığı yetkilileri ile “İdarenin Taraf Olduğu Bazı Uyuşmazlıkların Sulh Yoluyla Çözülmesine Dair Kanun” teklif

taslağı konusunda 28 Ekim 2020 tarihinde toplantı yapılmıştır.

- » Adalet Bakanlığı yetkilileri ile Yargı Reformu Strateji Belgesi ve İnsan Hakları Eylem Planı Çalışmaları konusunda 25 Kasım 2020 tarihinde toplantı yapılmıştır.
- » Yargıtay Temsilcileriyle suçüstü hükümleri konusunda görüş alışverişinde bulunmak üzere 24 Şubat 2021 tarihinde toplantı yapılmıştır.
- » Adalet Bakanlığı yetkilileri ile “İyi Hal Sistemi” konusunda 22 Eylül 2021 tarihinde toplantı gerçekleştirilmiştir.
- » Adalet Bakanlığı yetkilileriyle “5. Yargı Paketi” konusunda 06 Ekim 2021 tarihinde toplantı yapılmıştır.
- » Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilileriyle “OHAL Kapsamında Kapatılan Şirketler” konusunda 06 Ekim 2021 tarihinde toplantı düzenlenmiştir.
- » Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Heyeti ile insan haklarında güncel gelişmeler konusunda 17 Kasım 2021 tarihinde toplantı yapılmıştır.
- » EGM Siber Suçlar Dairesi Başkanlığı yetkilileriyle “Siber Suçlar Alanında Yürütülmekte Olan Çalışmalar” hakkında görüş alışverişinde bulunmak üzere 01 Aralık 2021 tarihinde toplantı düzenlenmiştir.
- » Ankara 2 Nolu Baro Heyeti ile avukatlık hukuku konusunda 26 Ocak 2022 tarihinde toplantı gerçekleştirilmiştir.
- » Adalet Bakanı, 9 Mart 2022 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » İçişleri Bakanı, 22 Mart 2022 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » Türkiye Adalet Akademisi heyeti ile “Hâkim Savcı Eğitiminin Değerlendirilmesi” konusunda 23 Mart 2022 tarihinde toplantı yapılmıştır.

- » Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, 6 Nisan 2022 tarihli genişletilmiş kurul toplantısına katılmıştır.
- » Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı, 20 Nisan 2022 tarihli Genişletilmiş Kurul Toplantısına katılmıştır.
- » Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu ve Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile Hekimlikte Tam Gün Hizmet konusunda 20 Nisan 2022 tarihinde toplantı düzenlenmiştir.
- » Adalet Bakanlığı yetkilileriyle “Arabuluculuk” konusunda 11 Mayıs 2022 tarihinde toplantı yapılmıştır.
- » İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı heyeti ile “Göç Mevzuatı” konusunda 25 Mayıs 2022 tarihinde toplantı yapılmıştır.
- » Ankara Üniversitesi Deniz Hukuku Ulusal Araştırma Merkezi heyeti ile “Türk Deniz Egemenlik ve Yetki Alanları ve Esasları” konusunda 19 Ekim 2022 tarihinde toplantı düzenlenmiştir.

Hukuk Politikaları Kurulu’nun Düzenlediği Çalıştaylar

Kurul faaliyet alanları kapsamında; “21. Yüzyılda Türkiye’nin Yeni Anayasa Perspektifi”, “Siyasi Partiler Hukuku”, “Seçim Hukuku”, “Ceza Hukuku”, “Çalışma İlişkileri Hukuku”, “Avukatlık Hukuku” ile “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Tanıtımına Yönelik Diplomatik Temaslar” konulu alt çalışma grupları oluşturmuş, bu alanlarda 52 çalıştay, 10 çalışma grubu toplantısı düzenlenmiştir.

21.Yüzyılda Türkiye’nin Yeni Anayasa Perspektifi Konusundaki Çalıştaylar

Çalıştaylarda çok taraflı ve mümkün olduğunca tüm paydaşların katıldığı toplantılar yapılmasına özen gösterilmiştir. Aşağıda yer verilen görüşler çalıştaylarda ortaya çıkan genel eğilimleri ifade etmektedir. Yeni anayasa perspektifine ilişkin çalıştayların tamamı 2022 yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir:

1. Yeni Anayasa İhtiyacı ve Yeni Anayasanın Politik Hukuk Yaklaşımı Konulu Çalıştay

Türkiye'nin yeni, sivil ve özgürlükçü bir anayasa ihtiyacının, aktüel siyasi tartışmaların ötesinde Türkiye'nin olağan gündemini oluşturduğu tespiti yapılmıştır.

1982 Anayasası'nın yürürlüğe girmesinden sonra, 1987 yılından itibaren sivil, demokratik bir anayasa talebinin yükseldiği, mevcut anayasa bu güne kadar toplam 19 kez, 184 konuda değişiklik yapıldığı, anayasanın üçte ikisinin yenilendiği ancak buna rağmen yeni ve sivil bir anayasa ihtiyacının ortadan kalkmadığı ifade edilmiştir.

Türkiye'nin temel kuruluş felsefesine, medeniyet değerlerine ve halkımızın güçlü ve güven dolu bir gelecek inşa etme idealine yaraşır, vatandaş ve birey odaklı bir anayasa yürürlüğe girinceye kadar; sivil, demokratik, kuşatıcı ve özgürlükçü anayasa ihtiyacının devam edeceği katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından vurgulanmıştır.

Cumhuriyet'in 100. kuruluş yıl dönümünün kutlanmaya hazırlandığı 2023 yılında, millet tarafından hazırlanan, ruhunda millî iradenin olduğu, esasını millî egemenliğin oluşturduğu bir toplumsal sözleşmenin hazırlanmasının, Türkiye'nin en önemli hedeflerinden biri olduğunun altı çizilmiştir.

Toplumun tüm kesimlerince benimsenme seviyesi yüksek bir metin oluşturma amacına uygun olarak, şeffaf ve katılımcı bir hareket tarzının kıymetli olduğu belirtilmiştir.

Özgün ve toplumun her kesimi için güvenceli bir hak ve özgürlükler sistemini içeren, coğrafi bütünlüğümüzü ve siyasî birliğimizi koruyan, bağımsızlığımızı kurum ve kural bütünlüğüyle güçlendiren yeni bir anayasa hazırlanması gerekliliği dile getirilmiştir.

Farklı kurum ve platformların bugüne kadar gerçekleştirdiği çalışmalar bağlamında 'nin yeni bir anayasa konusundaki fikrî müktesebatının çok geliştiği tespit edilmiştir. Yeni anayasa hazırlığı sürecinde bu müktesebattan faydalanmanın önemi vurgulanmıştır.

2. Yeni Anayasanın Esasları; Anayasanın Başlangıç, Millî Egemenlik ve Kuvvetler Ayrılığı İlkeleri Çalıştayı

Yeni Anayasa’da “Başlangıç” bölümüne yer verilmesi gerektiği, bu bölümün yürürlüktekinin aksine kapsayıcı, edebi ve özlü bir biçimde ele alınmasının mühim olduğu belirtilmiştir. Başlangıç bölümünün ölçü norm olmaması konusunda da genel bir uzlaşa sağlanmıştır. Başlangıç bölümünde, vesayete karşı bir duruş sergilenerek kurucu değerlere referans verilmesinin, demokrasi için şehit olanların anılmasının ve pozitif bir dil kullanılmasının kıymetli olduğu ifade edilmiştir.

“Millî egemenlik” kavramının “cumhuriyet”, “çoğulculuk”, “demokrasi”, “hukukun üstünlüğü” ile birlikte ele alınabileceği, halk inisiyatifini güçlendiren yolların açılabilceği, egemenliğin seçim/halkoylaması ve seçilmiş organlar eliyle ve sadece halk tarafından kullanılabileceğine dair bir vurgunun olması gerektiği belirtilmiştir.

Kuvvetlerin, millî egemenliğin fonksiyonları olduğu, dolayısıyla kuvvetler ayrılığının yapısal değil işlevsel (fonksiyonel) bir ayrıma tekabül ettiği görüşü paylaşılmıştır. Yasama, yürütme ve yargı yetkisi kullanılırken millettten yetki alınmasının ve bu yetkinin millet adına kullanılmasının önemi vurgulanmıştır. Yargının demokratik meşruiyetini sağlamanın tek yolunun yargı idaresi kurulunun meşruiyetinin sağlanması olduğu, dolayısıyla yargı idaresi kurulu üyelerinin halkın seçtiklerine seçtirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

3. Yeni Anayasanın Hak ve Özgürlükler Yaklaşımı Çalıştayı

Siyasal sistemle ilişkisi bakımından odağına bireyi koyan bir anlayışla kaleme alınacak yeni anayasada, hak ve özgürlüklerin devlet teşkilatından önce düzenlenmesi gerektiği görüşü paylaşılmıştır. “İnsan onuru ve haysiyeti” kavramına bu başlıkta yer verilmesinin önem arz ettiği belirtilmiştir.

Anayasada özgürlüğün asıl, sınırlamanın istisna olacağı, tereddüt hâlinde ise özgürlük lehine yorum yapılacağına dair bir yaklaşım geliştirilebileceği ifade edilmiştir. Mevcut anayasada tercih edilen “Haklar ve ödevler” şeklindeki yazımın terk edilerek “Haklar ve özgürlükler” ekseninde bir normatif düzenlemenin benimsenmesinin

yerinde olacağı, gerekli görülen hâllerde ve ayrı bir başlıkta ödevlere ilişkin düzenleme yapılabileceği belirtilmiştir.

Yeni anayasada düzenlenecek hak ve özgürlükler için genel bir sınırlama nedeni öngörülmemesi gerektiği, bunun yerine her bir hak ve özgürlük için özel sınırlama nedeni belirlenmesinin yerinde olacağı ifade edilmiştir.

Mevcut anayasamızda hak ve hürriyetlerin başında kullanılan “Temel” kavramının yerinde olduğu zira tüm insanlara tanınanlara “temel” dendiği, bazılarının ise sadece vatandaşlara tanındığı (askerlik yapma, seçme seçilme gibi), bu isimlendirmenin uygun olacağı ifade edilmiştir. Yeni nesil hak ve özgürlüklere yeni anayasada yer verilebileceği vurgulanmıştır.

4. Yeni Anayasada Yer Alacak Siyasi Haklar ve Özgürlükler Çalıştayı

Anayasada halk girişiminin düzenlenebileceği, bu kapsamda belirli sayıda imzayla halkın yasama süreçlerine katılımına imkân tanınabileceği, yine geri çağırma hakkı ile itiraz edici referanduma (halk vetosu) yer verilebileceği önerisi getirilmiştir.

Siyasi partilere üyelik bakımından memurlarla ilgili genel bir yasak getirilmesinin uygun düşmediği, tarafsız kamu hizmetinin yürütülmesini temin edecek önlemler alınmak suretiyle katılım hakkının güçlendirilebileceği ifade edilmiştir.

Dilekçe hakkının toplu olarak kullanılabileceğinin açıkça anayasada belirtilmesinin yerinde olacağı ifade edilmiştir.

5. Yeni Anayasada Devletin Temel Organları: Yasama ve Yürütme Çalıştayı

Meclisin yasa yapma yetkinliğinin, tecrübesinin ve uzmanlığının artırılması gerektiği, bu kapsamda komisyonların güçlendirilerek yetkilerinin artırılabilmesi (bilgi-belge isteme yetkisi verilmesi, tanıkların korunması ve dokunulmazlık sağlanması gibi), bir yasama akademisi kurulabileceği, esas komisyonların çıkardığı kanunları izlemesinin fayda sağlayabileceği ve bu kapsamda mecliste yasama izleme ve raporlama birimi kurulabileceği görüşleri paylaşılmıştır.

TBMM'nin denetim yetkisiyle ilgili olarak, yürütmenin parlamento-yu bilgilendirme ve sözlü olarak soruları cevaplama yönteminin tartışılabileceği belirtilmiştir.

Bakanların görevleriyle ilgili suçlardan dolayı görevden alınmasında aranan meclis çoğunluğu ile cumhurbaşkanının görevden alınması çoğunluğunun birbirinden farklı olması gerektiği ifade edilmiştir.

Cumhurbaşkanı ile Meclis'in mutabık kalması hâlinde bir konunun referanduma götürülmesine imkân tanınabileceği önerisi getirilmiştir. Ayrıca, referandum talep etme yetkisinin halka tanınabileceği yönünde bir öneri de sunulmuştur.

Cumhurbaşkanının siyasi partili olma hususunun bir imkân olarak varlığını sürdürmesinin yerinde olduğu belirtilmiştir.

Kanun ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin alanının netleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Kamu yönetimine ilişkin olarak adalet, istişare, hesap verebilirlik, emanet bilinci gibi kendi değerlerimizde de yerini bulmuş ilkelere anayasada da yer verilebileceği, mevcut kamu yönetimi sisteminin çağın gereklerini karşılamaması nedeniyle reforma ihtiyaç duyduğu görüşü paylaşılmıştır.

6. Yeni Anayasada Devletin Temel Organları: Yargı Çalıştayı

Yeni anayasada yargı ile ilgili bir değerlendirme yaparken iki temel yaklaşımla konunun ele alınabileceği, bunlardan ilkinin anayasal perspektif, ikincisinin ise anayasal mimari olduğu ifade edilmiştir.

Anayasal perspektif açısından bakıldığında beş temel ilkenin göz önünde bulundurulması gerektiği, ilkinin “egemenlik” olduğu ve Cumhuriyetin esasını oluşturan millî egemenlik ilkesine göre yargının, egemenliğin üç kuvvetinden birini teşkil ettiği dikkate alınarak bir düzenleme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Yargının da diğer kuvvetler gibi millî egemenliğin sahibi olan halka ait olduğunun altı çizilmiştir.

İkinci ilkenin ise “kuvvetler ayrılığı” olduğu, bu ilkenin sınırlandırılmış kuvvetler manasına geldiği ve karışmazlık esasına dayandığı belirtilmiştir. Yargının, meclisin ve hükümetin işlemlerini denetleyeceği

ancak onların yerine geçerek karar veremeyeceği (dış karışmazlık) vurgulanmıştır. Ayrıca gerek hiyerarşik gerekse de yönlendirici denetimle, denetleyici hiçbir yargı mercinin kararını denetlediği yargı mercinin yerine geçemeyeceği (iç karışmazlık) tespiti yapılmıştır.

Üçüncüsünün “yargı bağımsızlığı” olduğu, bu ilkenin kurumsal değil fonksiyonel bir bağımsızlığa tekabül ettiği ifade edilmiştir.

Dördüncü ilkenin ise “yargının tarafsızlığı” olduğu, bundan kastın karar verme sürecinde hiçbir güç ve çıkar odağının etkisinde olmaktan hareket edilmesi manasına geldiği, diğer taraftan tarafsızlığın, yargının kendi ülkesine karşı tarafsızlığı olarak anlaşılamayacağı belirtilmiştir. Her egemen devletin yargısının milli egemenliğin korunmasını esas aldığı ve ülkesinin ulusal yargı politikasına göre hareket ettiği görüşü paylaşılmıştır.

Anayasal perspektif açısından son ilkenin “demokratik meşruiyet” olduğu, yargı kuvveti de yasama ve yürütme gibi millî egemenliğin sahibi halka ait olduğu için, yargı kuvveti ile halkın iradesi arasında bağ kurulması gerektiği, bunun için de yargı idaresi kurulunun kuruluşu ve yenilenmesinin dolaylı olarak halk iradesine bağlanmasının şart olduğu ifade edilmiştir.

Anayasal mimari açısından bakıldığında ise beş temel düzenleme alanının yer aldığı, bunlardan birincisinin yargı yetkisinin, ikincisinin mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığının, üçüncüsünün hâkimlik/savcılık mesleği ve teminatının, dördüncüsünün yargı idaresinin ve beşinci alanın da yüksek mahkemelerin düzenlenmesi olduğu açıklanmıştır.

Yeni anayasanın hak ve hürriyetler kısmında “adalet hakkı” başlığında bir hak tanımlanmasına ihtiyaç bulunduğu tespit edilmiştir. Bu hakkın alt başlığı olarak; adil yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının, hükmün denetlenmesini talep hakkının ve lekelenmeme hakkının yer alabileceği ifade edilmiştir. Kanunsuz suç ve cezanın olamayacağı, kanunların geriye yürüyemeyeceği gibi ilke ve güvencelerin de adalet hakkını merkeze alarak ve hak temelli biçimde düzenlenebileceği belirtilmiştir.

Yargı başlığı altında hâkim ve savcılarla ilgili olarak, mevcut anayasadaki güvencelere ek bazı hususların getirilebileceği (coğrafi temi-

nat ve görev süresi teminatı gibi), hâkimlik ve savcılık mesleklerinin birbirinden ayrılabilceğı, Hâkimler Kurulu ve Savcılar Kurulu şeklinde ikili bir yapılanmaya gidilebileceğı önerilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin organizasyon yapısının norm denetimine göre kurgulandığı ve güncel ihtiyaçları karşılamaktan uzak olduğı, dolayısıyla yapının gözden geçirilebileceğı değerlendirilmiştir.

Mevcut anayasamız gereğince Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasa'nın ortak koruma alanında olan hakların bireysel başvuruya konu edilebildiğı, bunun yerine Anayasa'da yer alan hakların tamamına karşı bireysel başvuruda bulunulabilmesi önerisi getirilmiştir. Yüce divan yargılamalarıyla ilgili farklı bir usul benimsenebileceğı ve kararlara karşı itiraz yolunun açık olabileceğı ifade edilmiştir.

Yeni anayasada, savunma hakkı ile birlikte, avukatların yargının asli unsurlarından olan savunmanın temsilcisi sıfatıyla yargı başlığı altında yer almasının önem arz ettiğı ifade edilmiştir.

7. Yeni Anayasada Yer Alacak Sosyal Haklar Çalıştayları

Çalıştaylarda, çalışma hayatına ilişkin sosyal haklar üzerinde yoğunlaşmıştır. Asgari gelir güvencesi, yeni endüstri ilişkileri sisteminde toplu pazarlık süreci, canlı iş gücüne duyulan ihtiyacın giderek azalması ve buna karşı alınabilecek tedbirler, yeni istihdam politikaları, temel gelir hakkı, yeni çalışma ilişkileri gibi konular yeni anayasa perspektifinde ele alınmıştır. Ayrıca aile, gençlik, çocuk, eğitim, sağlık, çevre konularında görüşler paylaşılmış, yeni anayasanın bu konulardaki birikim üzerine hazırlanacağı, ancak sosyal politikalar sistematığının yenilenebileceğı ifade edilmiştir.

Anayasa'da yer alacak sosyal haklar ele alınırken endüstri ilişkilerindeki yeni gelişmeler ve değerlendirmelerin de dikkate alınması zorunluluğı ifade edilmiştir. Bu bağlamda daha güçlü sendikal örgütlenmeler ve daha gelişkin bir endüstri ilişkileri sistemini teşvik edecek bir anayasal yaklaşımın olması gerektiğı vurgulanmıştır.

8. Anayasa Değişikliğinin Esasları ve Yeni Anayasada Kurumlar Sorunu Çalıştayı

Yeni anayasada, yasama, yargı ve yürütme dışında, millî egemenliğin paylaştırıldığı izlenimi verecek şekilde bir anayasal kurum bulunmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Yine ihtiyaç olarak görülen ve kanun seviyesinde düzenlemesi yeterli olan meslek kuruluşları, konsey, kurul gibi yapılara anayasada yer verilmemesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bu bağlamda tarihsel ve toplumsal duyarlılıklar sebebiyle anayasal seviyede korunması gereken kurumlar hususunun meclis tarafından belirlenmesinin daha isabetli olacağı ifade edilmiştir.

Yeni anayasanın teklif, görüşülme ve kabul usulünün mevcut pozitif hukuka göre yapılmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Yeni anayasada, mevcut anayasada bulunan değişiklik usullerinin (serinleme süresi, gizli oy ve bağlayıcı karar almama gibi) korunması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, yeni anayasanın mecliste 400 ve üstünde bir oyla kabul edilmesi hâlinde dahi mutlak surette referanduma sunulması gerektiği vurgulanmıştır. Halka anayasa değişikliği teklif etme hakkının da verilebileceği önerisi getirilmiştir.

Kurulun Diğer Faaliyet Alanlarına İlişkin Çalıştayları

Hukuk ve Sistem Reformu Konusundaki Çalıştaylar

- » Akademisyenler ile Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin işleyişi hakkında çalıştay
- » Avukatlar ve akademisyenlerin katılımıyla Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin işleyişi konusunda çalıştay
- » Genç akademisyenler ile "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin İşleyişi İle Çalışma Usul Ve Esasları" konulu çalıştay

Siyasi Partiler Hukuku Alanındaki Çalıştaylar

- » Yargıtay cumhuriyet başsavcılığı, siyasi parti temsilcileri ve akademisyenler ile siyasi partiler mevzuatının yenilenmesi çalıştayı

- » Siyasi partiler hukuku konulu çalıştaylar

Hak ve Özgürlükler Hukuku Alanındaki Çalıştaylar

- » Yüksek yargı ile kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileriyle hak ve özgürlükler alanının geliştirilmesi konulu çalıştay
- » Necmettin Erbakan Üniversitesi ev sahipliğinde “2000’den Günümüze Hak ve Özgürlüklerin Gelişimi” konulu çalıştay
- » Bölge adliye mahkemelerinin ve istinaf kanun yolunun değerlendirilmesi konulu çalıştaylar
- » İnternette ifade özgürlüğü ve kişilik haklarının korunması konulu çalıştay

Çalışma İlişkileri Alanındaki Çalıştaylar

- » Çalışma ilişkileri alanında faaliyet gösteren yargı makamları, kamu kurumları ve sivil toplum temsilcileri ile başlangıç çalıştay
- » İş kodu/kodifikasyon konulu çalıştay
- » Bireysel iş hukuku konulu çalıştay
- » Toplu iş hukuku konulu çalıştay
- » İş sağlığı ve güvenliği konulu çalıştay
- » Sosyal güvenlik hukuku konulu çalıştay
- » İş yargılamaları ve barışçıl çözüm yolları konulu çalıştay
- » İstihdamın korunması ve gelir güvencesi bağlamında esnek çalışma ilişkileri konulu çalıştay
- » İş kolları ve yetki süreci konulu çalıştay
- » İş sağlığı ve güvenliği teşkilatlanmasında yeni modelin değerlendirilmesi konulu çalıştay
- » Medya çalışma ilişkileri konulu çalıştay
- » Kamu personel rejimi konulu çalıştay

- » Bireysel iş mevzuatının tekleştirilmesine ilişkin politika belge taslağı hazırlığı konulu çalıştay
- » Çalışma hayatında KVKK uygulamaları konulu çalıştay

Ceza Hukuku Alanındaki Çalıştaylar

- » Ceza ve ceza yargılaması hukuku alanında faaliyet gösteren yargı makamları, kamu kurumları ve sivil toplum temsilcileri ile başlangıç çalıştay
- » Ceza infaz rejimi konulu çalıştay
- » Suça sürüklenen çocuklar konulu çalıştay
- » Önleyici suç kolluğu konulu çalıştay
- » Ceza reformu konulu çalıştay
- » Ceza hukuku yaklaşımları konulu çalıştay
- » Önleyici suç kolluğu ve kamuya açık alanlarda bulunan kamera sistemleri hakkındaki mevzuat düzenlemeleri konulu çalıştay
- » CMK 286 temyiz edilebilen kararlar ile temyiz ve istinafta sebebe bağlılık konulu çalıştay

Avukatlık Hukuku Alanındaki Çalışma Grubu Toplantıları ve Çalıştaylar

- » Kamu avukatları konulu çalıştay
- » Kişisel verileri koruma kanunu kapsamında avukatlık mesleği uygulaması konulu çalıştaylar
- » Duruşma ve e-duruşma uygulama sorunları konulu çalıştay

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin Yabancı Ülkelere ve Yabancı Ülke Kamuoylarına Doğru Bir Şekilde Aktarılması İçin Bilgilendirici Diplomatik Temas ve Çalıştaylar

- » Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ile “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi” konulu çalıştay

- » Avrupa Birliği üye devletleri büyükelçilerine yönelik “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi” konulu çalıştay
- » “Anayasa Reformu ve Türkiye’nin İç, Bölgesel ve Dış Politika Dinamikleri” konulu çalıştay

Hukuk Politikaları Kurulu’nun Çalışma Grubu Toplantıları

- » İMEAK Deniz Ticaret Odası ile Sektöre ilişkin toplantı
- » İstanbul Deniz Otobüsleri A.Ş. ile Sektöre ilişkin toplantı
- » İş Hukuku Akademisyenleri ile İstanbul toplantısı
- » Türkiye İnşaat Sanayicileri İşveren Sendikası (INTES) ile Sektör İhtiyaçlarına İlişkin toplantı
- » Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Tahkim Heyeti ile toplantı
- » Ege İş Sağlığı ve Güvenliği Federasyonu YK ile İSG konulu toplantı
- » Denizciler Sendikası ile Deniz-İş Kanunundaki Sorunlar konulu toplantı
- » HAK-İŞ Heyeti ile Sendikal Haklar ve Çalışma Hayatı Konulu toplantı
- » Adaletin Yapı Taşı Avukatlar Derneği Heyeti ile toplantı
- » Birlik Haber Sendikası ile toplantı

5.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu

Küresel Arenada Mevcut Hukuki Durum

Günümüz dünyası radikal bir dönüşüm içindedir. Dünyanın, her alanda ciddi krizler yaşadığı bir dönemden geçmekteyiz. Bu süreçte, ulusal ve uluslararası ekonomik yapılara, siyasal sistemlere ve hukuk düzenlerine ilişkin sorunlar giderek artmakta, ulusal, bölgesel ve küresel bunalımlar nedeniyle daha da kronikleşen bir hâl almaktadır.

Yaşadığımız bu dönemde uluslararası ilişkilerde hukukun etkisi sürekli azalmaktadır. Her geçen gün artan güç savaşları artık diplomasi

ve hukuk gibi araçlara ihtiyaç duyulmadan açıktan yapılmaktadır. Bu durum, uluslararası toplum açısından güven veren ve bağlayıcı olan kurumların, normların ve değerlerin anlamını ve önemini yitirmesine yol açmaktadır. Sonuçta inanç, hukuk, vicdan, ahlak gibi her türlü insani değerler araçsallaştırılmaktadır. Bu gidişatta ya dünyanın daha adil bir şekilde yeniden yapılanması için yollar bulunacak veya insanlık, kaosun hâkim olduğu, orman kanunlarının işlediği bir karanlığın içine sürüklenmeye devam edecektir.

Türkiye'nin Yeni Bir Çağ İhtiyacına Katkısı

Dünyanın adil bir şekilde yeniden yapılanması âdeta yeni bir çağ başlatmak anlamını taşımaktadır. Gelişme dinamikleri ve gelecek vizyonu açısından Türkiye Yüzyılında “yeni bir çağı başlatmak” iddiası konusunda Türkiye'nin esinlendirici bir rol oynayacağı öngörülmektedir.

Yeni bir çağı inşa sürecine yönelik değerlendirmelerde;

- » Siyasal sistemin temelini ve esaslarını belirleyen devlet-toplum ilişkisinin,
- » Haklar ve özgürlükler yaklaşımıyla şekillenen ve işleyen devlet-birey ilişkisinin,
- » Ulusal aidiyet, yurtseverlik ve millet bilinciyle belirlenen devlet-ulus ilişkisinin,
- » Küresel sistem içinde ülkelerin yerine ve rolüne göre ortaya çıkan ülke-dünya ilişkisinin

yeni çağ perspektifinde ne şekilde ele alınacağı meselesi temel fikrî mecralar olarak öne çıkmaktadır. Bu fikrî çalışmalarda hukukun düzenleyici rolü büyük önem taşımaktadır. Küresel güç savaşlarına kendi bağlamında ve doğru bir şekilde hazırlanabilmek ancak böylesi bir düşünce faaliyetini gerçekleştiren ülkeler için mümkün olacaktır. Bu bakımdan önemli avantajları olan Türkiye sadece kendisi için değil tüm dünya için yeni bir perspektif geliştirme kapasitesine sahiptir.

Yeni Evrenseli İnşa Etmek

Yeni bir çağ perspektifi geliştirebilmenin temeli ancak yeni bir evrensel inşa sürecini başlatmakla atılabilir. Bu inşa süreci yerelden küresele yükselen bir özellik taşımalıdır. Batı merkezli değil dünyayı her yönden kuşatan çoklu merkezler oluşturarak evrenselin kurucu unsurlarının ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Yeni evrensel, insanlığa dayatılmış olan; sömürü, savaş ve kaos esaslı ve güvensizlik üzerine kurulu ve karmaşayı kalıcılaştıran mevcut küresel sistemi tasfiye etmelidir. Batı merkezli küresel egemenliğin yerini ulusal ve bölgesel güçler arasında paylaşılan bir küresel sistemin alması gerekmektedir. Doğu, batı, kuzey ve güney tüm coğrafyaların ulusal ve toplumsal iradeleri “eşit haklı ve eşit seviyeli” bir şekilde küresel sistemin asli aktörleri haline getirilmelidir.

Bu nedenle “Yeni Bir Evrensel”; dünyanın gidişatını sermaye esaslı güç odaklarının ihtiyaçları üzerinden değil, insanlığın yerel parçalarının öz ihtiyaçları ile insanlığın ortak ihtiyaçlarını birlikte gözetken adil bir küresel sistem kurulmasıyla sağlanabilir. “Dünya Beşten Büyüktür” ve “Adil Bir Küresel Düzen Mümkündür.” vizyonları tüm bu sebeplerle içinde bulunduğumuz yüzyılın en önemli ekonomik, siyasi ve hukuki açılımlarıdır.

Beka ve Hukuk

Yeni evrenselin inşasında devletlerin bekasının korunması, beka sorunlarının yaşanmaması en can alıcı konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Devletlerin egemenliklerini, maddi ve manevi varlıklarını koruması, yaşama haklarını güvenli koşullarda kullanması, bekadır. Beka, devletlerin kalıcılığı ve devamlılığıdır. Devletlerin egemenliklerinin, maddi ve manevi varlıklarının ve yaşama haklarının tehdit altında olması ise beka sorunudur.

Beka konusu ve sorunu sadece coğrafi, siyasi, ekonomik, askerî olarak ele alınamaz. Beka hukuk ilişkisi de son derece önem taşımaktadır. Her egemen devlet, pozitif hukukunu oluştururken ve uygularken beka esaslı bir politik hukuk anlayışıyla hukuk üretimini yapar ve bunu beka anlayışıyla uygular.

Beka tehdidi oluşturacak ya da beka tehditlerine zemin ve güç kazandıracak bir hukuk uygulaması evrensel hukuk adına olsa bile egemen bir devlet açısından meşru değildir ve asla kabul edilemez. Dolayısıyla yeni bir evrensel sistematik içinde hiçbir devletin kendini tehdit altında görmemesi belirleyici unsurdur.

Haklar ve Özgürlükleri Emperyalizmin İstismar Alanından Çıkarma İhtiyacı

Yeni evrenseli inşa süreci başlatmak açısından hak ve özgürlükleri esaretten kurtarmak en önemli hedeflerden biridir. Hak ve özgürlükleri, küresel egemenlik savaşının elverişli ve kullanışlı araçları olmaktan kurtarmadan insanlık gerçek anlamda evrensel geçerliliği olan haklara ve özgürlüklere sahip olamaz.

Batının egemen güçleri özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren haklar ve özgürlükleri ekonomik ve siyasi egemenlik alanlarını genişletmek ve korumak için bir savaş aracı olarak kullanmış ve kullanmaya devam etmektedir. Ancak Batı ülkelerinin içine düştüğü demokrasi ve özgürlükler krizi, hak ve özgürlüklere ilişkin aldatıcı samimiyetlerini aşındırmaya ve sahte yaklaşımlarını teşhire sebep olmaktadır.

Günümüzde ülkelerin bağımsızlıklarını sağlamadan, kendi toplumları için güvenceli hak ve özgürlükler sistemi kurmalarının mümkün olmadığı gerçeği giderek belirginlik kazanmaktadır. Batının egemen güçlerine dayanarak, onlarla iş birliği içinde, güvenceli bir hak ve özgürlükler sistemi kurulabileceği iddiasının tam bir aldatmaca ve sinisi bir tuzak olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu konuda başta ABD olmak üzere diğer Batı devletlerinin Latin Amerika ülkelerinde, Afrika'nın neredeyse tamamında, Afganistan'da, Irak'ta ve Suriye'de yaptıklarından, Arap Baharı adı altında Orta Doğu'da yapılan operasyonlardan çok çarpıcı ve yıkıcı sonuçları çok net görülmüştür. Sovyet blokunun dağılmasından sonra Doğu ve Orta Avrupa'da da demokrasi, hak ve özgürlükler adına yapılanlardan insanlık düşmanı pratikler çıktığı aşikardır.

Görüldüğü gibi, haklar ve özgürlükler konusu bugün, ülkesel tam bağımsızlıkla ayrılmaz bir şekilde ele alınması gereken niteliğe sahiptir.

Dolayısıyla Türkiye'nin hak ve özgürlükler yaklaşımı da her alanda "Tam Bağımsız Türkiye" hedefine uygun bir şekilde yapılandırılmalı ve kalıcı hâle getirilmelidir. Aksi hâlde, haklar ve özgürlükler retorliğini Türkiye'yi zayıf düşürmek için savaş aracına dönüştüren ve Türkiye üzerinde hesabı olan küresel ekonomik ve siyasi güçlerin operasyonlarına engel olmak güçleşir. Bu nedenle kapsayıcı bir hak ve özgürlükler vizyonunu yurtseverlikle bağdaştıran bir demokratik düzen işleyişi temel koşuldur.

Demokrasi Hukuku

Demokrasi toplumsal ve siyasal açıdan bir pratik olmakla birlikte hukuki normlardan oluşan bir hukuk düzenidir. Demokrasi toplumsal ve siyasal sistemin/yapının işleyiş hukukudur. Demokrasi gerek Batı'da gerekse Batıcılığın etkisi altında Türkiye'de hep bir siyasi teori olarak ele alınmış ve dolayısıyla toplumsal ve siyasi olgulara göre değerlendirilmiştir. Batı toplumlarının sosyal ve siyasi olgularına göre demokrasi teorisi geliştirilince, Batıcı tercihler ve çeşitli değerler açık ya da örtük demokrasi kavramını oluşturan asli unsurlar olarak kabul edilmiştir. Böylelikle; Batıcı olmayan toplumlarda gerçek anlamda demokrasi gelişmeyeceği varsayılmış ve ayrıca demokrasi ile hukuk arasındaki ilişki de bu bağlam üzerine kurulmuştur. Batıcı değerleri güvence altına alan hukuk anlayışı, demokrasi için gerekli hukuk olarak kabul edilmiştir. Bu anlayış, Batı'nın demokrasi ve hukuk yaklaşımları üzerinden; emperyal, dayatmacı ve baskıcı pratikleri dünya geneline yaymıştır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren yeni sömürgecilik ve emperyalizm hem Batı tarzı demokrasiyi hem de Batıcı hukuku bu ideolojik taban yoluyla sömürgecilik araçlarına dönüştürmüştür.

Ancak yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreği dolmadan bu emperyal-faşist ideoloji teşhir olmuş, ne evrensel geçerliliği olan bir demokrasi konsepti ne de evrensel hukuk kabulü kalmıştır. Bunların geçmişte de bir gerçeklik olarak yaşanmadığı ortaya çıkmış sadece bir aldatma/yanılsamadan ibaret olduğu aşikâr hâle gelmiştir. Küresel emperyalizmin artık ekonomik ve finansal egemenlikle yetinmek istemediği, küresel seviyede bir otoriter siyasal sistem kurma hedefiyle hareket ettiği açıktır.

Bu noktada Cumhurbaşkanımız liderliğinde yirmi birinci yüzyılın başından itibaren gelişen Türkiye pratiği ve dünyanın bu gidişatını değiştirme amacı güden “Dünya Beşten Büyüktür” vizyonu gelecek açısından küresel bir umut oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de gelişen ve demokrasiyi siyasal sistemlerin işleyiş ilkesi olarak ele alan yaklaşım son derece yenilikçi bir yoldur.

Eğer demokrasi aslında bir siyasal sistemin nasıl işleyeceğine ilişkin kurallar bütünü ise demokrasi, siyasi teori konusu olmaktan çok bir hukuk teorisi konusu olur. Bu durumda, demokrasiyi içinde bulunan toplumun değer sistematığı ne olursa olsun bütün toplumlar için geçerli bir işleyiş hukuku olarak ele almak mümkün hâle gelir. Bu açıdan bakıldığında demokrasi konusunda Batı’nın bir tekel oluşturmadığı veya Batıcılığın demokrasinin kurucu ve belirleyici unsuru olmadığı açığa çıkar.

Demokrasiyi Koruma İhtiyacı

Demokrasiyi bizzat seçimin kendisiyle değil kabul edecekleri veya etmeyecekleri seçim sonucuyla değerlendirenlere demokrat, savundukları rejime de demokrasi denemez. Demokrasiyi kendi tercihlerine göre araçsallaştıran bu zihniyet elitist faşizm olarak kabul edilmektedir. Bu zihniyete göre halk iradesi çıkarlarına uygun düşmezse, halkı devreden çıkaracak bir rejim arayışında olmak meşrudur.

Elitist faşistler “fonksiyonel demokrasi” ve nihai olarak da “holonik demokrasi” isimleri verilen; hiyerarşiye ve toplumsal evrim basamaklarına dayanan yeni bir kast sistemi oluşturma gayesindedirler. Bu sistemde, herkesin oy hakkına sahip olmasının artık sorunları çözmediği hatta halkın yanlış tercihleri sebebiyle tehlikeli sonuçlar doğurduğu savları da tartışma konusu yapılmaktadır. Dolayısıyla genel oy hakkı yerine herkesin kendi çemberinde oy hakkına sahip olması tezleri de ileri sürülmektedir. En üstte bulunanların, bütün çemberleri kapsayan, tepe çemberde yer alanların ise küresel hükümeti seçmesi gibi farklı olasılıklar dile getirilmektedir. Nihai amaç ise seçkinler yönetimine geçmek, yani küresel elitist bir faşist yönetime geçmektir.

Batı’da demokrasi ve hukuk alanında yaşanan bu ve benzeri krizler demokrasiyi koruma ihtiyacını elzem hâle getirmiştir. Bu gerçeklik

karşısında bugün insanlığın en önemli mücadele alanlarından birinin demokrasiyi korumak olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin demokrasi krizinden uzak olması, tam tersine demokrasiyi geliştirme konusunda sahip olduğu yüksek kapasite bu mücadele alanında da Türkiye'yi öne çıkarmaktadır.

Demokrasi hukuku bakış açısıyla başta genel oy hakkı olmak üzere demokrasiyi tüm boyutlarıyla savunmak ve geliştirmek yeni bir evrensel inşası bakımından giderek daha önemli hâle gelmektedir.

Türkiye’de Darbeciliğe Karşı Bir Hukuk Politikası Yaklaşımı ve Uygulaması

Hukuk, evrensel bir birikim olmakla birlikte aynı zamanda tercih edilmiş bir amaca yönelik işlev gören bir sistemattir. Dolayısıyla darbecilik eğilimleri bakımından nasıl bir amaç tercih edilirse hukuk da o amaca göre işlev görmektedir. Bu noktada hem darbeciliği engelleyecek, hem de darbeciliği cazip olmaktan çıkaracak hukuki düzenlemeler ve yaklaşımlar geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Cumhuriyet tarihindeki darbelere bakıldığında 1960 darbesini tahrik darbeciliği olarak nitelendirmek mümkündür. Çünkü 60 darbesinde belli siyasi aktörler ve bürokratik kurumlar orduyu tahrik ederek darbe sürecinde ilerlemelerini sağlamışlardır. Fakat 1960’tan sonraki darbe ve muhtıralar ise tahrik darbeciliğinden ziyade teşvik darbeciliğidir. Çünkü 1960 sonrası kurulan sistem ve hukuk düzeni darbeciliği teşvik etmiştir.

Darbecilik lehine yorumlanan ve darbeciliği teşvik eden ilk düzenleme, Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu’nun çıkarılması ve İç Hizmet Kanunu’nun 35. maddesinde yer verilen düzenlemedir. Bindiği üzere bu düzenlemenin ilk hâli; “Silahlı kuvvetlerin vazifesi Türk Yurdu’nu ve anayasayla tayin edilmiş Türkiye Cumhuriyeti’ni kollamak ve korumaktır” hükmünü içermekteydi. Bu hüküm sonraki darbe pratiklerine; 1971 Muhtırasında, 12 Eylül Darbesi bildirisinde, 28 Şubat 1997 Muhtırasında, 27 Nisan E-muhtırasında bir referans olarak kullanılmış, bir nevi darbecilik zihniyeti kanunileştirilmiştir.

Bu noktada, İç Hizmet Kanunu’nun 2013 yılında değiştirilmesi ve söz konusu maddenin “Silahlı kuvvetlerin vazifesi yurt dışından gelecek

tehdit ve tehlikelere karşı Türk Vatanını savunmak” şeklinde düzeltilmesi önemli ve doğru bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geçmişte, bir diğer önemli darbecilik teşviki ise egemenlik ilkesi üzerinden kurgulanmıştır. 1921 Anayasası’nda ve 1924 Anayasası’nda millî egemenlik başka bir egemenlik ile paylaşılmazken, 1961 Anayasası, millî egemenliği kurumsal egemenlik ile paylaşmıştır. Kurumsal egemenlik, anayasada “yetkili organlar” denerek tanımlanmış böylece anayasa ile ihdas edilmiş bazı organlara egemenlik kullanma gücü verilmiştir. Bu organların başında kuşkusuz ilk olarak Millî Güvenlik Kurulu gelmekteydi. Nitekim 1961’de ihdas edilen Millî Güvenlik Kurulu eliyle birçok darbeci operasyonun yapıldığına tarih içerisinde şahit olunmuştur. Yine benzer yaklaşımlar, anayasal kurum olarak nitelendirilme bahanesiyle başka kurum ve kurullarca da ifade edilmiştir.

Bu örnekler göstermiştir ki, hukuk; millî egemenlik ilkesini eksiz-siz güvence altına almazsa, kurumsal egemenlikle millî egemenlik arasında bir paylaşım ortaya çıkarsa söz konusu kurumsal iradeler (ordu veya başka kurumsal yapılar) imkân bulduklarında bir anayasal yetki olarak dahi darbeciliği savunacak pozisyona gelebilmektedir.

Benzer şekilde sıkıyönetimin varlığı, genelkurmay başkanlığının statüsü ve sivil iradedden bağımsız istihbarat yapılarının varlığı darbecilik eğilimini teşvik eden hukuksal mekanizmalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Darbecilikle mücadele açısından son yıllarda; İç Hizmet Kanunu değişikliği, sıkıyönetim ve askerî yargının kaldırılması, genelkurmay başkanının statüsünün anayasadan çıkarılması, ordu içi terfi ve atamalarda sivil iradenin belirleyici hâle gelmesi, sivil iradeden bağımsız istihbarat servislerinin kaldırılması, darbecilerle ceza hukuku bağlamında etkin mücadele edilmesi ve darbeciliğe meşruiyet kazandıran diğer uygulamalara son verilmesi çok önemli gelişmelerdir.

İlave olarak, hukuk sistemi içerisinde darbecilik eğilimini baskılayan tamamlayıcı düzenlemelerin yapılması da hayati önem taşımaktadır. Dolayısıyla, yeni anayasada millî iradeyi temsil eden seçilmiş yönetimleri savunmanın ve korumanın her vatandaşın doğal hakkı olduğuna ilişkin bir yaklaşım mevcut olmalıdır. Yani 15 Temmuz’da fiilen kullanılan bu hakka yeni anayasanın başlangıç kısmında net

ve açık şekilde yer verilmesi gereklidir. Buna göre yeni anayasanın başlangıcında; vatandaşın kendi iradesine ve seçilmiş iradeye sahip çıkma hakkı vurgulanmalıdır.

Yine anayasada hâkimiyetin kayıtsız şartsız millete ait olması, kurumsal egemenliğe dayanak oluşturabilecek başka bir düzenleme olmaması gereklidir. Millî egemenliğin halk tarafından seçimler ve anayasanın öngördüğü hâllerde referandum ve halk inisiyatifleriyle kullanılması, millî egemenliğin tek sahibinin halk olduğu, egemenlik yetkisinin sadece halk tarafından kullanılacağı hususlarını güvence altına alacak hükümler olmalıdır.

Türkiye Yüzylında Bir Hukuk Politikası Olarak Türkiye Ortak Paydası

Türkiye'nin tüm demokrasi güçlerinin, demokratik siyasi rekabet içinde hangi pozisyonda olurlarsa olsunlar millî bir perspektife sahip olması zorunludur. Siyasi farklılıklar ortak bir Türkiye fikrinde buluşmaya engel olmamalıdır. Türkiye, hangi kesimden, hangi görüşten, hangi kökenden olursa olsun bütün çevrelerin, bütün vatandaşlarımızın ortak paydasıdır. Bu nesnelliğin bir fikri ortaklığa da dönüşmesi son derece önemlidir. Başka bir deyişle bir ortak payda; politik, sosyolojik, psikolojik, kültürel hatta stratejik zorunlu bir ihtiyaç olarak kendini göstermektedir. Bu da ancak Türkiye ortak paydası olabilir. Bu zihin yapısı dışında kalmak doğal olarak kendini dışarda tutmak anlamına gelir.

Bu bağlamda aşağıdaki temel yaklaşımlar “Türkiye Ortak Paydası” için fikri bir çerçeve, en azından başlangıç için bir fikri dayanak kabul edilebilir:

- » Kurtuluş ve kuruluşun kapsayıcı ve koruyucu felsefesine sahip çıkmak.
- » Cumhuriyeti ve Kurucu Lider Atatürk'ü ülkesel ve millî değerler olarak sahiplenmeyi güçlendirmek.
- » Türkiye'nin coğrafi bütünlüğünü ve siyasi birliğini koruma ve güçlendirme mücadelesini tavizsiz sürdürmek.
- » Devleti demokratik yoldan ve demokratik devlet olarak güçlendirmeye devam etmek.

- » Devlet ve ülke karşıtı ideolojik siyasetle kararlı ve ödünsüz bir şekilde ideolojik, siyasi ve hukuki mücadele yapmak.
- » Demokrasiyi, hak ve özgürlükler alanını yurtseverlik esasına dayalı geliştirmek.
- » Sınırları belirsiz liberalizmden değil “Yurtsever Demokrasi”-den yana olmak.
- » Siyasi ve hukuki sistemi; tarihsel, kültürel, yerel, toplumsal ve manevi tüm yapıcı değerlere uyumlu kılacak bir yaklaşıma sahip olmak.
- » Türkiye ve insanlığa güvenli bir gelecek sağlamak için şiddet siyasetiyle, terörle ve terör örgütleriyle kesintisiz ve kararlı mücadele içinde olmak.
- » Türkiye’ye karşı ve Türkiye içindeki şiddete ve teröre dayalı her türlü siyasetin gayri meşruluğunu deşifre edip bunlarla te reddütsüz mücadele etmek.
- » Uluslararası ilişkilerde “Eşit Seviyeyi ve Eşit Haklı” bir pozisyonu sürekli kılmak.
- » Küresel toplum içinde merkez aktörlerden biri olmak için gösterilen çabaları güçlendirmek.
- » Yeni tipte emperyalist saldırılara ve küresel faşizm oluşturma çabalarına karşı demokratik dünya toplumuyla birlikte mücadele etmek.
- » Bu bağlamda İslam düşmanlığıyla, ırkçılıkla ve bağımsızlığını korumaya çalışan ülkelere yapılan emperyalist saldırılarla mücadele içinde olmak.
- » Türkiye’nin siyasal icrasının merkezi olan cumhurbaşkanlığını ülke liderliği olarak kabul etmek ve konumlandırmak. Ülke liderliğine kişi esaslı değil konum esaslı bakmak.
- » Cumhurbaşkanının hükümet etme görevinin yanı sıra devletin başı olma ve devleti temsil etme ödevi kapsamında ülke liderliği olarak yürüttüğü faaliyetleri desteklemek ve güçlendirmek.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ülkemizin tarih içindeki demokratik birikiminin sonucunda oluşan taleplere karşılık gelen bir anayasal mimaridir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, güçlendirilmiş parlamenter sistem adı altında geriye dönüşü öne çıkaran siyasi gericilik karşısında, millî egemenliği tamamen ve sadece halkın iradesiyle kullanmanın güvencelerini oluşturmuş bir modeldir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin esasları ve güçlü kapasitesi demokrasiyi çok daha gelişkin seviyelere çıkarma imkânlarına sahiptir. Sistemsel sorun olarak ifade edilen unsurların neredeyse tamamının uygulamaya ilişkin olması, esasa münhasır hiçbir sistemsel sorunun ortaya çıkmamış olması, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ne kadar güçlü ve gelişkin bir model olduğunu ortaya koymaktadır. Başlıca eleştirel yaklaşımlar şu şekilde ele alınabilir:

Cumhurbaşkanının yüzde 50+1'le seçilmesi: Buna yönelik itirazlar, toplumsal ve siyasi meşruiyete karşıtlık anlamına gelmektedir ve demokrasiyle bağdaşan bir yanı bulunmamaktadır. Yüzde 50+1 sosyolojik ve siyasal istikrarın güvencesidir, ülkesel birliğin demokrasi açısından temel ilkesidir.

Cumhurbaşkanının partili veya bir partinin genel başkanı olması: Bu durum, sistemin ve cumhurbaşkanının yürütme/hükümet olmasının bir gereğidir, siyaset yapma özgürlüğünün ve siyasi katılım hakkının sonucudur. Demokratik düzende partilerin hükümet olma iddiasının doğal gereklerinden biri de başkanlık sistemlerinde başkanın partili olma imkânıdır. Ayrıca bu tartışma hukuk alanının konusu değildir. Cumhurbaşkanının siyasi partiyle ilişkisinin seviyesi toplumsal eğilimlerin ve siyasi dinamiklerin belirleyeceği bir husustur. Bu konuda hukuki bir düzenleme yapılması ise anti-demokratik olur. Ayrıca cumhurbaşkanının parti üyesi olabilmesi bir imkândır, sistemsel bir zorunluluk değildir.

Cumhurbaşkanının tarafsızlık yemini: Yemin seçilmiş statünün gereği bir ödevdir. Seçilmiş yerel veya merkezî her kişi, seçildiği statünün gerektirdiği hizmetleri vermek bakımından tarafsız olmalıdır. Tarafsızlık yemininin siyasi kimlikle ilgisi yoktur. Seçilen statünün tarafsız hizmet vermesine ilişkindir. Dolayısıyla cumhurbaşkanının

siyasi kimliğiyle yürütme hizmetlerinde ve devleti temsilde tarafsız olması arasında bir çelişki bulunmamaktadır.

Meclisin zayıflaması: Sistemsel olarak meclisi zayıflatan bir kural yapısı yoktur. Tam tersine meclis anayasal olarak güçlenmiştir. Esas olan meclisin anayasal gücüne uygun iç hukukunu (iç tüzüğünü ve hukuki teamüllerini) ve siyasi davranış kültürünü oluşturmaktadır.

Denge denetleme için bakanların, üst düzey yöneticilerin, büyükelçilerin meclisin onayına sunulması: ABD modeli ülkemizdeki Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne bu anlamda örnek teşkil edemez. ABD modeli, federal sistemin bir gereğidir ve ABD'de onay merci eşit temsile dayanan senatodur. ABD modeli esasında bir kongre hükümeti sistemi olarak eyaletleri güvence altına almak için başkanı sınırlamak üzerine kurulmuştur. Üniter devlet yapısına sahip Türkiye'nin böyle bir modele geçmesinin yürütmenin işleyişi açısından mümkün olmadığı açıktır.

Tek Adam Yönetimi Eleştirisi: Bu eleştiri başkanlık modellerinin esasına aykırıdır. Çünkü başkanlık sistemleri başkanın yürütme yetkisini kullandığı hükümet modelleridir. Her başkanlık sisteminde yürütme görev ve yetkisi halk tarafından seçilen cumhurbaşkanına aittir. Bunun aksine yapılacak düzenleme anayasa hükmünün ihlali anlamına gelecektir. Başkanlık sistemlerinin anti demokratik olduğunu iddia etmek demokrasiyi inkâr etmek demektir. Parlamenter ve yarı-başkanlık sistemleri ne kadar demokratikse başkanlık sistemleri de en az onlar kadar demokratiktir. Hatta başkanlık sistemi parlamenter sisteme göre demokratik meşruiyet açısından daha üstün ve halk iradesine daha bağlı bir sistemdir. Başkanlık sistemlerinde başkan doğrudan halk seçip hükümet görevi vermektedir yani halkın seçimi ile hükümet kurulmaktadır. Bu da doğrudan demokratik meşruiyet demektir. Oysa parlamenter sistemde halk hükümeti doğrudan seçemez. Seçtiği meclis hükümeti kurar, bu da dolaylı demokratik meşruiyettir.

Bunların ötesinde başkanlık sistemi tüm hükümet modelleri içinde kolektif yönetim yönü en güçlü olandır. Çünkü tek başına siyasi sorumluluğu olan başkan, başarılı olabilmek için en üst seviyede ekip çalışması yapma yetkisine sahiptir. Oysa diğer modellerde yürütme içi güç savaşları ve karar alma süreçlerindeki çatışmalar ekip çalışmalarını sık sık zaafa uğratmaktadır.

Yeni Anayasa Hedefi ve Cumhuriyet Vatandaşlığı

Yeni anayasanın kaidesinin temel kazanımlar ve korunacak birikimler olduğu tartışmasızdır. Devletin temel esasları, Millî Mücadele'yle başarılan kurtuluşun ve Cumhuriyet'in ilanıyla başlayan kuruluşun kazanımlarıdır. Cumhuriyet'in, üniter yapının, adalet ve insan haklarına dayanan, demokratik, laik, sosyal devlet ve hukuk devletinin yeni anayasanın kaidesi olduğu açıktır. Devletin resmî dilinin Türkçe olmasının, bayrağının ay yıldızlı al bayrak, millî marşının İstiklal Marşı, başkentinin Ankara olmasının temel kazanım, korunacak birikim olduğu ve tartışmaya açık olmadığı nettir.

Egemenlik ilkesi devletin şeklini belirlemektedir. Türkiye'de millî egemenlik esas olduğundan, devletin şekli de cumhuriyettir. Merkez ile yerel/taşra arasındaki ilişkinin düzenleniş şekli devletin yapısını belirler, Türkiye'de üniter yapının esas alındığı ve bu kazanımdan vazgeçilmesinin mümkün olmadığı da açıktır.

Yeni hükümet modeli 15 Temmuz direnişinin ve 16 Nisan halk iradesinin getirdiği temel kazanımlardan olduğu için yeni anayasa içinde başkanlık sisteminin korunması ve geliştirilmesi halkın demokratik kazanımlarını korumak anlamına gelmektedir.

Yeni anayasada iyi bir başlangıç yazılması son derece önemlidir. Başlangıç kısmında; tarih bilincinin, Türkiye'nin her ferdinin asli unsuru olduğu kapsayıcı Türk milleti tanımının ve millî iradeyi temsil eden seçilmiş yönetimlerin korunması vurgusuyla demokrasiye sahip çıkma hakkının yer alması temel ihtiyaçlar arasındadır.

Millî egemenliğin kurumsal egemenlikle asla paylaşılmayacağının vurgulanması ve millî egemenliğin sadece halkın iradesine dayanan egemenlik olarak tanımlanması zorunludur.

Ülkemizde uzun yıllar boyunca kuvvetler ayrılığının yapısal ayrılık olarak anlaşıldığı bunun da egemenliğin parçalanması sonucunu doğurduğu tecrübe edilmiştir. Aslında kuvvetler ayrılığı fonksiyonel ayrılıktır ve millî egemenliğin işlevleri olarak ele alınmalıdır.

Yeni anayasada çok daha gelişkin bir hak ve özgürlükler sisteminin olacağı, esas olanın hak ve özgürlüklerin korunması, tali olanın sınır-lama olduğu bir yaklaşımın benimseneceği de vurgulanmalıdır.

Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür" yaklaşımının yeni anayasanın perspektiflerinden bir diğeri olacağı nettir. Buna göre Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli etnisiteye ve ırka dayanmaz, Anadolu'daki bin yıllık ortak tarihten ve kültürden oluşur. Bin yıllık Türk tarihi olarak referans verilen olgu Selçuklu ve Osmanlı'yı ifade eder. Selçuklu ve Osmanlı'nın ürettiği ve bize bıraktığı miras millî kültürün ve geleneğin yapı taşlarındandır. Selçuklu ve Osmanlı'nın, Türk milletinin Anadolu'daki bin yıllık tarihî geçmişini ve millî kültürün yapı taşlarını oluşturduğu gerçeğini, büyük şair Yahya Kemal'in "kökü mazide olan atiyim" şeklindeki veciz ifadesiyle de tanımlamak mümkündür. Bu yapı taşlarının oluşturduğu duygudaşlık, İstiklal Savaşı ve Millî Mücadele ile ulusal bilince taşımış Cumhuriyetle birlikte bu bilinç Türkiye Cumhuriyeti'nin eşit ve onurlu vatandaşlığında somutlaşmıştır.

Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti bu anlamda ayrılmaz bir bütündür. Kurtuluştan sonra bir bütün olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna gönüllü olarak katılan milletin bütün unsurları Misak-ı Millî sınırları içinde ve bağımsız Cumhuriyet vasıtasıyla kendi millî devletinde kendi kaderlerini birlikte tayin etmişlerdir. Bu anlamda Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye Halkına Türk Milleti denir" veciz ifadesi aslında bu gerçeğe yani Türk, Kürt, Çerkez

ve diğer kökenlerden gelen bütün unsurlarının Misak-ı Millî sınırları içinde ve Cumhuriyet vatandaşlığı paydaşlığında kendi kaderini tarihsel olarak ve ebediyen tayin etmiş olduğu gerçeğine işaret eder.

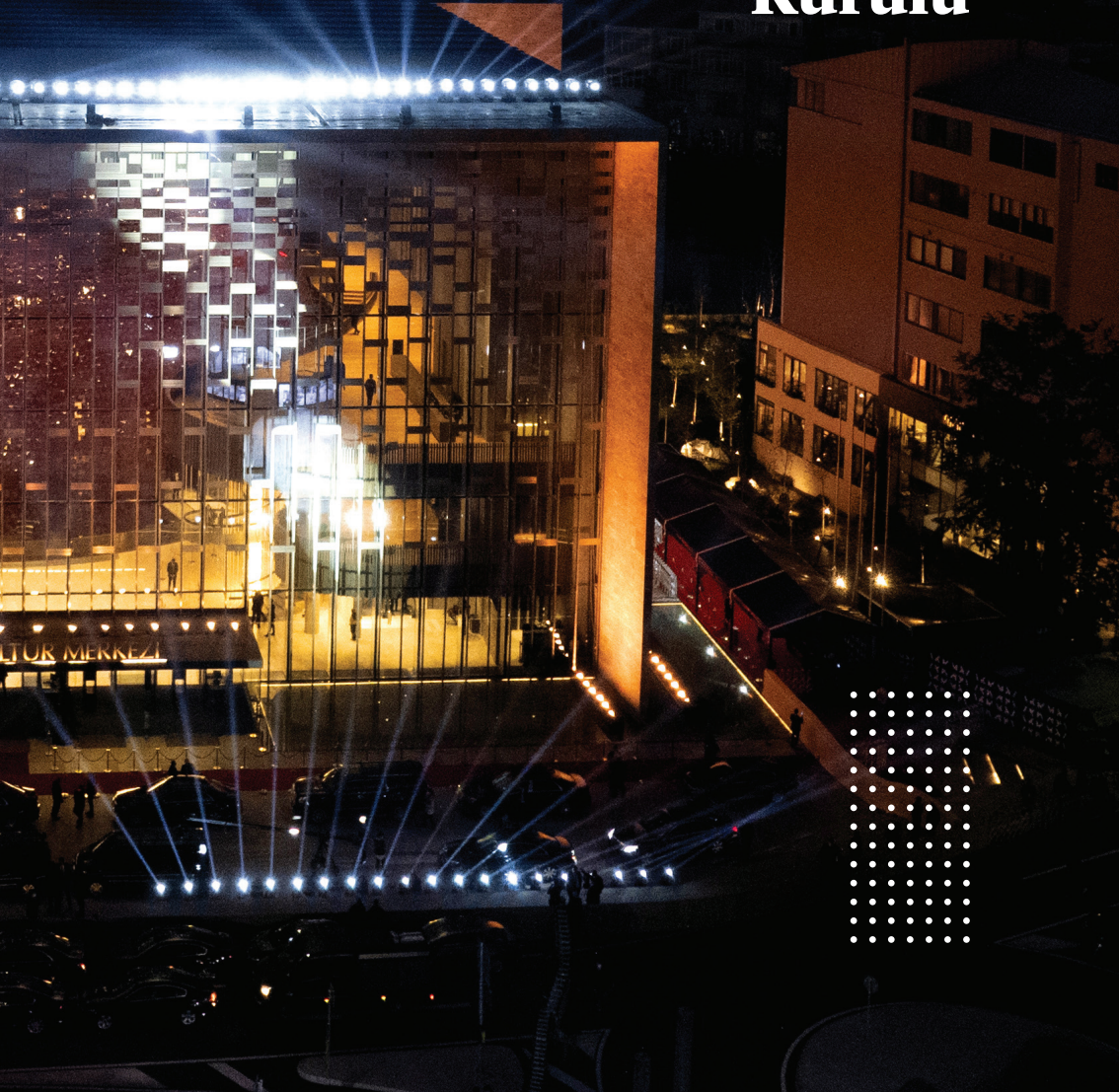
Böyle olduğu için Cumhuriyet vatandaşlığı Türkiye’de her türlü ayrılıkçılığa karşı, ülkenin coğrafi bütünlüğü ve siyasi birliğinin korunmasının temel güvencelerinden biridir. Cumhuriyet vatandaşlığı, kuruluş ve kurtuluş sürecinin ürettiği mücadeleyle kazanılmış bir vatandaşlıktır. Anayasal vatandaşlıktan daha kapsayıcı ve kurucu özelliği olan bir vatandaşlık yaklaşımıdır. Cumhuriyet vatandaşlığı vatana ve ulusa sadakati de içeren millî bir vatandaşlık kavrayışıdır. Sadece kurtuluş mücadelesine ve hukuka değil manevi bir temele de dayanır. Cumhuriyet vatandaşlığı kozmopolitizmin millîliği belirsizleştiren ve değersizleştiren ideolojisine karşı millî ve manevi değerler oluşturan, sınırlar koyan ve bunlara bağlılığı talep eden bir vatandaşlıktır.

Sonuç olarak Türk vatandaşlığı hukukla tesis edilen değil, Cumhuriyet’le gerçekleşmiş, Cumhuriyet’le millî ve manevi içerik kazanarak hukukla teşhis ve tescil edilmiş Cumhuriyet vatandaşlığıdır.

06

Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu

06

Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu

6.1. Kurul Hakkında

Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. İskender Pala (Başkanvekili)

Prof. Dr. Ümit Meriç

Orhan Gencebay

Hülya Koçyiğit Soydan

H. Hümeysra Şahin Oktay

Fecir Alptekin

Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun Görev ve Yetkileri

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 28. maddesinde Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 28- (1) Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- Kültür ve sanatın toplumun her kesimine yayılması, kültürel ve tarihi mirasımızın korunması ve kültür turizminin geliştirilmesi amacıyla politika önerileri oluşturmak,

- b) Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının sorunlarının tespiti, soydaş ve akraba topluluklarla sosyal, kültürel, iktisadî ve diğer alanlarda ilişkilerin korunup geliştirilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesine yardımcı olmak.

Bilahare Kurula, Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri Yönetmeliği'nin üçüncü maddesi gereğince ödül verilecek kişi veya kurumları değerlendirme görevi verilmiştir.

Kurul, yukarıdaki yasal çerçeve içerisinde, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin hayata geçmesiyle birlikte, İstanbul'daki ofis merkezli olarak Türk kültür ve sanatının muhafaza ve ihyasına yardımcı olacak, yurt içinde ve yurt dışında tanıtılmasına katkıda bulunacak politikalar geliştirmiştir. Kurul, kuruluşundan itibaren çalışılan konuların ve mesai saatlerini etkileyen salgın sürecinin gerektirdiği hassasiyetleri gözeterek ekseriyetle haftada bir olmak üzere toplanmış ve görev alanındaki konuları öncelik sırasına göre gündeme alarak müzakere etmiştir.

Kurul, Türkiye'nin kültür ve sanat kapasitesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarını, kültür ve sanat alanında icraat yapan bakanlıkların ilgili birimleri, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel şirketler, dış temsilcilikler, basın vb. diğer paydaşlarla bilgi alışverişi dâhilinde yürütmeye özen göstermiştir.

Bu çerçevede Kurula davetli katılımcı olarak 48 yönetici ve kültür sanat insanı davet edilmiş, ilgili konularda görüşleri alınarak politika önerileri hazırlanmıştır. Bu bağlamda görüşme yapılan kişi ve kurumlar arasında bakanlar, sivil toplum yöneticileri, kültür ve sanat insanları yer almış, her birerinden edinilen bilgi ve tecrübeler ışığında muhtelif politika önerileri hazırlanarak periyodik olarak Cumhurbaşkanlığı makamına arz edilmiştir.

Kurul, bu birikim çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılı olan 2023'te, kültür ve sanatın geleceğini yerel ve evrensel düzlemde şekillendirecek hedef ve ülkülere zemin hazırlamaya yönelik olarak, teşekkülünden bugüne kadar 140 toplantı gerçekleştirmiş, Türk kültür ve sanatının ihyasına yönelik politika öneri belgeleri hazırlamıştır.

Ayrıca Kurul, Anadolu'yu kültür sanatla kuşatma, Anadolu'nun kültür sanatını evrensele taşıma azmiyle muhtelif Anadolu şehirlerinde toplantılar düzenlemiştir. Gidilen il valiliğinin ev sahipliğinde yapılan bu toplantılara ilin kültür-sanat alanlarıyla ilgili yöneticileri, belediye başkanları, üniversite rektörleri ve ilgili STK temsilcileriyle ortak çalışmalar yürütmüştür. Türkiye'nin kültür-sanat birikimini tespit, geliştirme, yereli evrensele taşıma vb. amaçlarla yapılan bu toplantılar sayesinde Türkiye'nin kültür ve sanatına ilişkin rehberlik, uygulama, öneri ve iş birlikleriyle çalışmalarını yürütmüştür. Bu çalışmada yer alan bilgiler Eylül 2018 ila Nisan 2023 arasında ekseriyeti İstanbul Kültürköşk'te gerçekleştirilen 140 Kurul toplantısıyla sınırlandırılmıştır.

Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun Misyonu

Kurulun misyonu, Türk kültür ve sanatının muhafaza ve ihyasına yardımcı olacak, yurt içinde ve yurt dışında tanıtılmasına katkıda bulunacak en üst düzeyde politikalar geliştirmektir. Buna göre Kurul, Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde kurulduğu topraklarda izleri bulunan kültür sanat birikimini yaşatarak, yeni nesillere aktarır.

Kurul, tarihin ve coğrafyanın merkez ülkelerinden biri olan Türkiye'nin, farklı inanç ve düşüncelerle asırlar boyu bir arada yaşama tecrübesini insanlığın dikkatine sunar.

Tarih içinde Türk toplumu üzerinde vesayet kurma çabasındaki ideolojilerin etki ve baskısından uzak, bağımsız, millî, yerli ve özgün bir kültür sanat ortamı inşa eder.

Bu süreçte, insanlığın birikimi ile çatışma içine girmeden, 21. yüzyılın taleplerini gözetir. Türk sanatını dünya ölçeğinde tanınır hâle getirebilecek sanatçılar yetiştirmeye ve bu çerçevede çağdaş eserler vermeye zemin hazırlar.

Yaşam tarzlarını, toplumsal ilişkileri, değer sistemlerini, gelenek ve inançları tehdit eden ithal kültür ürünleri ile rekabet edebilecek kültürel ve sanatsal etkinlikleri destekleyen politikalar geliştirir.

Türkiye'nin uluslararası sanat ve kültür ortamlarında yer edinmesini sağlamak üzere uluslararası iletişim, temsil ve iş birliği ağlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapar.

Neoliberal politikaların yücelttiği küreselleşme olgusunun kültür alanında açtığı hasarı tamir edecek politikalar üretir.

Düşünsel ve duygusal özellikleri şekillendiren anadilimiz Türkçenin muhafaza, müdafaa ve ihyasına yönelik çalışmalar yapar.

Türkiye'nin sanat ve kültür açısından küresel rekabette yer edinmesini desteklemek üzere uluslararası ilişki, iletişim, temsil ve iş birliği ağlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapılmasını teşvik eder.

Kültür ve sanat alanında çalışan insanların bilgi, tecrübe ve faaliyetlerini harmanlayarak; uluslararası kültür ve sanat etkileşimine açmak, bunun için bölgesel ve yerel gelişmeyi hızlandırmak maksatlı araştırmalar yapar, proje ve politikalar geliştirir ve etkinlikler düzenler.

Bu çerçevede, Cumhurbaşkanlığına doğrudan bağlı diğer politika kurulları ile "Vizyon Birliği ve Tesevüt" sağlayacak iş birlikleri geliştirir. Kültür ve sanat alanında icraat yapan bakanlıkların ilgili birimleri, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel şirketler, dış temsilcilikler, basın vb. diğer paydaşlarla bilgi alışverişi içinde olur.

6.2. Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun Faaliyetleri

Kültür ve Sanat Algısının Güçlendirilmesi Konulu Politika Önerisi

Kurul, Türkiye'nin kültür sanat mirası ve güncel üretimi çok zengin olmasına rağmen siyasetin ve siyasetçilerin öncelik sıralamasındaki yerinin, konunun gerektirdiği hassasiyetler nispetinde olmadığını ve ülke sathında da kültür ve sanat algısının benzer problemler içerdiğini tespit etmiştir. Bu tespitten hareketle devlet protokolü ve sıralı listede kültür ve sanatın öncelikli bir mesele olarak görülmesi; kültür ve sanata bakış açısı ile kültür ve sanat algısının güçlendirilmesinin temel bir politika olarak daha güçlü bir şekilde benimsenmesi amacıyla ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve diğer ilgililerin görüşleri doğrultusunda yürütülmesine zemin hazırlamıştır.

100. Yıl Kutlamaları ve 100. Yıl Komitesi Konulu Politika Önerisi

Kurul, yıl dönümlerinin toplum hafızasının tazelenmesinde önemli rolü olduğunu düşünmektedir. Cumhuriyet'in kuruluş sürecinin ve bizatihi Cumhuriyet'in kendisinin tarihî önemi haiz bir kazanım olması sebebiyle her aşamasının ayrıca kutlanmaya layık olduğu; Cumhuriyet'in geçmişteki Türk devletlerinin de devamı olarak tarih, medeniyet ve kültürel anlamdaki Türk varlığının bilinçli ve kimlikli biçimde devamı açısından tekrar ve tekrar vurgulanmaya değer bir zemin olduğu düşüncesiyle çeşitli politika önerileri hazırlamıştır. Türkiye'nin coğrafi, tarihsel ve jeopolitik gücünün ortaya konulması, devlet nezdinde, çeşitli alanlarda 100. yıl hedefleri motivasyonunun oluşturulması ve Türkiye'nin uluslararası alanda değerini ve önemini artırmak üzere hazırlanacak güçlü bir kutlama programının ve bu programı yürütecek komitenin teşekkül ettirilmesi ve faaliyete başlamasına yönelik müzakereler yürütmüş, hazırladığı politika önerileriyle diğer çalışmalara zemin hazırlamıştır.

Kültür ve Sanat Politikaları Kurulunun Cumhuriyet'in kuruluşunun 100. yılının, kurumsal hafızaya ve tarihe iz bırakacak bir şekilde, geniş toplumsal katılım ve nitelikli faaliyetlerle hem yurt içinde hem de yurt dışında kutlanması ve idrak edilmesini sağlamak üzere hazırladığı politika öneri belgesinde yer alan önerilerden bazıları aşağıda yer almaktadır:

- » Etkinlik içeriğinin ve bu içeriğe bağlı olarak tüm programın belirlenmesi.
- » Temel etkinliklerin oluşturularak, bunlara bağlı proje görevlerinin dağıtılması.
- » Sürecin yönetimi, koordinasyonu ve takibi; bunun için gerekli düşünce, kadro ve uygulama sisteminin düzenlenmesi.
- » Düzenli ve kayıt altına alınan, belirli bir takvime bağlanmış “2023: 100. Yıl Projesi” bazlı bir perspektife dâhil olarak sürecin yürütülmesi.
- » Her etkinliğin, mikro derinlikten makro genişliğe değin belirlenmesi, ekibinin oluşturulması, alt-projelerin işlenmesi için

gerekli adımların takip edilmesi; zamanında ve doğru biçimde alt-projelerin tamamlanması.

Cumhuriyet'in kuruluşunun 100. yılı kapsamında ulusal ve uluslararası düzeyde etkinliklerin düzenlenmesi de önerilerde yer almaktadır. Bu çerçevede Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu;

Ulusal düzeyde

- » 100. yıl sergileri, konferansları, sempozyumları, kültür, sanat, fen ve sosyal bilim alanlarında ödüllü yarışmalar. Animasyon, film, belgesel vb. her türlü üretimin desteklenmesi. 100 yılın muhasebesini çok boyutlu olarak yapan kültür, sanat ve bilim işlerinin yapılması,
- » 100. Yıl Logo Yarışması'nın düzenlenmesi,
- » 100. yılda Türkiye'nin geldiği yeri anlatacak bir belgesel film yarışmasının düzenlenmesi,
- » 100. Yıl Türkiye Marşı Beste Yarışması'nın düzenlenmesi,
- » 100. Yıl Parası'nın basılıp tedavülde kalması,
- » İstanbul'un 100'leri kitap serisi gibi Türkiye'nin 100'leri kitap serisinin yapılması,
- » 100. yıl logosunun olduğu çanta, tişört, bere vd. hediyeelik ürünlerin Türk firmalarınca yapılmasının sağlanması,
- » Müze dükkânlarında 100. yıl ürünlerinin satılması,
- » Kırtasiye ürünlerinde 100. yılın kullanılması,
- » 100. yıl logosunun kamu binalarına vb. yerlere yerleştirilmesi,
- » Devlet arması yapılması,
- » Sözlü Tarih Çalışması; 75 yaş üstü vatandaşların (Cumhuriyetin kuruluş yılları, Cumhuriyet Bayramları ve çeşitli millî temalar çerçevesinde) fotoğraf, ses ve görüntü gibi hatıraları ekleyebilecekleri 'Millî Hafıza' veri bankasının oluşturulması,
- » Kültürel Varlık Envanteri'nin çıkarılması,
- » Yurt dışındaki kültürel varlıkların tespiti, mümkünse geri dönüşünün sağlanması, aksi halde "Yurt Dışındaki Türkiye" müzesinin gerçek ve/veya sanal olarak kurulması,

- » 100. Yıl Müzesi kurulması,
- » 100 Yıllık Markalar sergisi açılması,
- » Sinema, tiyatro, müzik, edebiyat alanlarında 100. yıl eserlerinin ortaya konması,
- » Yerli ve yabancı tarihçilerin ortak çalışmasıyla bir “Cumhuriyet Tarihi” yazılması,
- » Türkçe Seferberliğinin etkin şekilde yürütülmesi,
- » Etimoloji sözlüğü hazırlanması,
- » Türkiye Cumhuriyeti’nin tarihsel devamlılığını gösteren turistik güzergâhlar belirlenmesi, (Bursa, Edirne, İstanbul hattında Osmanlı gibi... Benzeri Selçuklu, Roma vb. kültür-medeniyet haritalarının oluşturulması)
- » Türkiye’nin endemik bitki zenginliğinin ortaya çıkarılması, çeşitli sanatsal faaliyetlerle koruma bilincinin yaygınlaştırılması,
- » Cumhurbaşkanımız tarafından seçilecek 100 Türk yazarının eserlerinin özel baskısının yapılması,
- » Kısa film, fotoğraf, el işi yarışmaları düzenlenmesi,
- » İstanbul Modern’de 1 yıl sürecek olan bir Modern Sanat Sergisi: Türk sanatçıların resim, heykel, plastik sanatlarda öne çıkan eserlerinin sergilenmesi,
- » Kaliteli bir Türk bayrağının tasarlanarak 100. yıl logosu ile birlikte hane sayısı kadar üretilerek dağıtılması,
- » Spor müsabakalarının yapılması,

Uluslararası düzeyde

- » Türkiye’ye dair ön yargıların tespit edilip bunlarla mücadele için bir strateji belgesi hazırlanması,
- » Dünyadaki Türk algısının tarihsel ve güncel tespitinin yapılması ve buna yönelik faaliyetler planlanması,
- » Yurt dışında yaşayan Türklere yönelik ve onlarla yapılacak faaliyetlerin planlanması,

- » Türkiye'nin yurt dışındaki akademik, sanatsal insan kaynağını buluşturabilecek bir iletişim ağı kurulması,
- » Uluslararası faaliyetlerin her bölge ve ülke için, farklı hedef kitlelere uygun tasarlanması,
- » Türkiye'nin güçlü olduğu 'İnsanî Yardım' konusunun marka değeri üzerinde çalışılması,
- » Osmanlı bakiyesi coğrafya başta olmak üzere tüm dünyada Türkiye'nin tarihî, kültürel izlerinin tespiti ve oluşturulacak envanterler üzerinden katalog çalışması yapılması,
- » Türk kültürüne dair sembollerin çağdaş yorumlarının üretilmesi,
- » Viyana Senfoni Orkestrası, Kraliyet Operaları gibi marka değeri yüksek uluslararası kurumlarla ortak çalışmalar yapılması,
- » 23 dünya başkentinde sanatsal etkinlik planlanması, (Louvre Museum, Smithsonian Museum, Hermitage Museum, Malaysia Islamic Art Museum, Acropolis Museum, British Museum, Pergamon Museum vb. iş birliği ile...)
- » Sidney'den başlayarak dünyanın önemli mimari yapılarının Türkiye renkleriyle aydınlatılması,
- » Uluslararası 100. Yıl Tarih Sempozyumu düzenlenmesi,
- » Türkiye'nin global markaları ile çeşitli ortak çalışmaların yapılması,
- » 100. yılda kitap diplomasisi ile dünyanın seçkin kütüphanelerine 100 eserden oluşan bir kitap seti hediye edilmesi,
- » 29 Ekim 2023 Cumhuriyet Bayramı'nın yurt dışındaki Türkiye temsilciliklerinde özel ve ortak bir faaliyetler dizisiyle kutlanması,
- » Türkiye'nin yurt dışındaki büyükelçilikleri hakkında mimarî başta olmak üzere, farklı izlekler üzerinden kitap setinin hazırlanması,

- » Bütün dünya cumhurbaşkanlarının ve başkanlarının davet edilerek bir 100. Yıl Açılışı'nın yapılması. Bu kuruluşların faaliyet ve etkinlik alanlarını içeren kitap serisinin hazırlanması,
- » Uluslararası periyodik yayınlarda Türkiye sayısının hazırlanması ve 100. Yıl Ödülleri'nin ihdas edilmesi gibi önerileriyle çalışmalarına rehberlik etmiştir.

Yurt Dışı Kültür Ataşesi/Müşaviri Atamaları Konulu Politika Önerisi

Kurul, Türk kültür ve sanatının bilinçli, profesyonel, uzmanlaşmış ve ehil kişilerce en üst düzeyde uygulanması, kültür ataşesi ve kültür müşaviri olacak insanlarda aranacak ölçülerin yeniden belirlenmesi, Dışişleri Bakanlığı ve Kültür Bakanlığınca görevdeki personele yönelik hizmet içi eğitim başlatılması, üniversitelerin kültür yönetimi bölümlerinin yaygınlaştırılıp bu bölümler ile uluslararası ilişkiler bölümlerine “kültürel diplomasi” dersinin konulması, misyon amirlerinin kültür ve sanata ağırlık vermelerinin teşviki, yurt dışındaki kültürel ve sanatsal etkinliklerin prestijli mekânlar ve ortamlarda icrasına özen gösterilmesi, kültür ataşelerinin yılda en az 3-4 adet yüksek nitelikli etkinlik hazırlamak üzere yıllık program ve takvim hazırlaması, Türkiye'deki önemli sanat olaylarına yabancı basın davet edilmesi ve bu etkinliklerin yurt dışı tanıtımının yapılması, kültür ataşelerinin bulundukları ülkede yaşayan Türk ve yabancı sanatçılar ile düzenli bir iletişimde bulunularak bu kişilerin kültür elçisi olarak konumlandırılmalarının sağlanması, bulundukları ülkedeki önemli festivallerin programına Türkiye'den ilgili sanatçıların ve eserlerinin girmesinin sağlanması, bulundukları ülkelerin sanat kurumları ile ilişkiler geliştirilerek Türkiye'deki önemli etkinlikler konusunda kendilerinin bilgilendirilmesi, bulundukları ülke ile Türkiye arasındaki tarihi ve kültürel kesişme noktalarını vurgulayacak etkinlik, sergi ve projeler geliştirilmesine yönelik müzakereler yürütmüş ve bu doğrultuda İletişim Başkanlığına rehberlik edecek politika önerileri hazırlamıştır.

Türkçe Seferberliği Konulu Politika Önerisi

Kurul, Türk dünyasının en değerli ortak varlığı olan Türkçe hakkında oluşacak mutabakatın Türk dilini ve insanını daha güçlü kılaca-

ğının aşikâr olduğu düşüncesinden hareketle, kaynağı aynı olmakla birlikte ağızlar, şiveler ve lehçelerle zenginleşmiş Türk dilinin öncelikle tüm Türk dünyasını birleştiren, ardından da dünyanın ölçeğinde öncelikli bir dil olabilmesi için akademik, kültürel veya sosyal bağlamda atılacak adımları öncelikli meseleleri arasında değerlendirmiştir. Bu amaçla Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu “Türk dünyasının ortak değeri Türkçe”nin dünyada hak ettiği küresel gücü kazanması ana fikriyle Türkçenin bir dünya dili olabilmesi için yapılması gerekenlerin bütüncül bir anlayışla tespit edilmesini amaçlamıştır. Bu doğrultuda daha evvel yapılan benzer çalışmaları yürüten özel ve resmî kurumların temsilcileriyle, konuya katkı sağlaması düşünülen kişi ve kurumların temsilcileriyle, medya ve STK’ların üst düzey yöneticileriyle, Türkçe seferberliğinin yürütülebilmesi için iletişim uzmanlarıyla müzakere süreci yürütmüştür. Bu bağlamda Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde iki oturum halinde kamunun Türkçe Seferberliği ile alakadar bulunan kurum ve kuruluşlarının yetkilileri fikir teatisinde bulunmuştur. Söz konusu toplantılara katılım sağlayan kurumlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı
- Türk Dil Kurumu Başkanlığı
- Yunus Emre Enstitüsü Başkanlığı
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
- TİKA Başkanlığı
- RTÜK Başkanlığı
- TOBB Genel Sekreterliği
- Ankara Üniversitesi TÖMER Müdürlüğü
- TRT

Yapılan oturumlarda başta seferberliğin mahiyeti, süreci, felsefesi, lüzumu üzerine görüşmeler ve öneriler ile katılımcıların Türkçe Seferberliği sürecine yapabilecekleri katkılar ve paydaşlıklar üzerine

müzakereler yürütölmüş, yapılacak çalışmalar ve sağlanacak katkı-
lar hususunda mutabık kalınmıştır.

Yapılan müzakereler neticesinde elde edilen kazanımlar, Türkçenin
sıhhati ve geleceğı meselesinin bir seferberlik halinde devletin tüm
kademelerinde bir üst ve ana politika olarak sahiplenilmesine, bu po-
litikanın sürekliliğinin sağlanarak ısrarlı bir şekilde takip edilmesi-
ne yönelik politika belgeleri hazırlanıp ilgili mercilere sunulmuştur.

Yunus Emre ve Türkçe Yılı Etkinlikleri Konulu Politika Önerisi

Kurul, Yunus Emre'nin mirası olan duru Türkçe kullanımının öne-
minin vurgulanması ve "Dünya Dili Türkçe" adıyla bir seferberliğı
yurt genelinde ve yurt dışında faaliyette olmasının zaruri görüşü ve
Türkçe seferberliğı için yürüttüğü ana çalışmalar çerçevesinde politi-
ka öneri belgesi hazırlamıştır. Bu belgede Yunus Emre ve mirasının,
Türkçe için önemine atıfta bulunarak ilgili kavrayışı güçlendirecek ve
etki alanını genişletecek etkinliklerin yapılması için kurumlara göre
düzenlenmiş etkinlik önerilerinin genel çerçevesine yer vermiştir.

Kurul, bu bağlamda 30 Ocak 2021 tarihli 31380 sayılı *Resmî Gaze-
te* 'de "2021 Yılıının Yunus Emre ve Türkçe Yılı Olarak Kutlanması"nı
sağlamış ve adı geçen genelge doğrultusunda Yunus Emre'nin şiirle-
rinde insan ve doğa sevgisi, hoşgörü, kardeşlik ve barış kavramlarını
en duru Türkçeyle işlediğine ve bu şiirlerle tüm insanlığa seslendiğı-
ne dikkat çekilmiştir. Yunus Emre'nin hem dünya beşeriyetine ortak
bir değer olarak takdim edilmesi hem de ölkemize bir kez daha hatır-
latılması maksadıyla 2021 yılının Bizim Yunus Yılı olarak anılmasını
sağlamıştır.

Türkçenin bilinçli ve doğru kullanımının sağlanması bütün yurt ge-
nelinde bir ihtiyaçtır. Bu doğrultuda 2021 yılından itibaren tertiple-
necek etkinliklerin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan her türlü
destek, yardım ve kolaylığın tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca ge-
ciktirilmeksizin öncelikli olarak yerine getirilmesi Cumhurbaşkan-
lığı makamınca tensip buyurulmuştur. Cumhurbaşkanımız Sayın
Recep Tayyip Erdoğan, Yunus Emre Yılı Görsel ve İşitsel Medyada
Doğru Türkçe Kullanımı Ödöl Töreni'nde "anadilimiz, ata mirasımız,
istikbal güvencemiz" nitelemesinde bulunarak Türkçenin güzelliğı-
ne ve değerine ilişkin şu hususları dile getirmiştir:

“Hiç şüphesiz kendi dilimiz Türkçemiz bir başka güzeldir, çünkü Türkçe bizim anadilimizdir, ata mirasımızdır, istikbal güvencemizdir. Türkçenin her bir kelimesi bizim için paha biçilmez bir mücevher gibidir. Orhun Abideleri’nin yazıldığı dönemden günümüze kadar bu dille ifadesini bulmuş nice eser Türkçenin zenginleşmesine ve güzelleşmesine hizmet etmiştir. Medariiftiharımız, bitmez tükenmez sevdamız Türkçemizle insanlığa armağan ettiğimiz her eseri mukaddes bir emanet sayarız. Üstelik Türkçe, öyle kıyıda köşede kalmış bir dil de değildir. Bugün Adriyatik’ten Çin Seddi’ne uzanan geniş bir coğrafyada en çok kullanılan lisan Türkçedir. Kaşgarlı Mahmud, Yusuf Has Hacib, Hoca Ahmed Yesevi gibi büyük üstatlar ana yurttan Anadolu istikametine yürüyen milletimizin yoluna Türkçenin güzellikleriyle ışık tutmuşlardır. Ebedi vatanımız Anadolu’da da gönül ve fikir ehli olarak milletimizin hafızasında silinmez izler bırakan Yunus Emre Türkçemizin bayrak isimlerinden birisi olmuştur.(...) Terör, sadece insanların canına, malına, özgürlüğüne kastetmekle olmaz, milletlerin varlığının ve devamlılığının teminatı olan dilini, edebiyatını, kültürünü bozmak da bir çeşit terördür. Türkiye maalesef her iki teröre birden maruz kalmıştır. Dilini yaşatamayan bir milletin önünde sonunda inancı dâhil benliğini oluşturan değerlerini birer-birer kaybederek yok olması kaçınılmazdır. Bunun için hep önce dil, diyoruz. Türkçemizi yaşatmadan milletimizin geleceğine güvenle bakamayız.”

Sayın Cumhurbaşkanımız bu görüşleriyle Kurul politikasının uygulanmasına rehberlik etmiştir. Türkçeyi korumak, geliştirmek ve zenginleştirmek için verilen mücadele esasında bir millî mücadeledir, bir beka mücadelesidir.

Hacı Bektaş Veli Yılı Konulu Politika Önerisi

Kurul, Türk medeniyetinin zirvelerinden olan, barış insanı Hacı Bektaş Veli’yi Türkiye’ye bir kere daha hatırlatmanın, onun mirasındaki hoşgörü ve sevgiyi yeniden oluşturmanın, dünyaya ise beşeriyetin ortak bir değeri olarak takdim etmenin, tanıtmanın gereğine duyduğu inançla ve UNESCO kabulleri doğrultusunda 2021’in Hacı Bektaş Veli Yılı ilan edilmesi amacıyla bir politika öneri belgesi hazırlamıştır.

Kurul, 2021 Hacı Bektaş Veli'nin vefatının 750. yılı olması hasebiyle onun mirası olan Anadolu irfanı ve medeniyet birikiminin yeniden hatırlanmasına, yetişen nesillerin onu layıkıyla tanıyıp rehber edinmesine, "Sevgi, Hoşgörü ve Barış" ilkesi doğrultusunda milleti birleştirici rolünün halka yayılmasına ve Hacı Bektaş Veli ile öğretisi hakkındaki kavrayışı güçlendirecek, etki alanını genişletecek etkinliklerin yapılmasına zemin hazırlamıştır.

Hacı Bektaş Veli Yılı münasebetiyle 2021 itibarıyla farklı illerde düzenlenen yüzü aşkın etkinlikten bazıları şunlardır:

- » Kültür ve Turizm Bakanlığınca nisan ayı içerisinde 2021 UNESCO Hacı Bektaş Veli Yılı toplantısı,
- » Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (NEVÜ), Hacı Bektaş Veli Araştırma ve Uygulama Enstitüsü Hünkâr Hacı Bektaş Veli'yi anma programları,
- » TİKA tarafından Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin manevi mirası ve öğretilerini ele alan 4 ayrı panel,
- » Gazi Üniversitesi, vefatının 750. yılında "Hünkâr Hacı Bektaş Veli'yi Anma Ulusal Sempozyumu"
- » Bolu Anadolu Lisesi öğretmenleri ve öğrencileri tarafından 2021 Hacı Bektaş-ı Veli Yılı kutlama programı,
- » Nevşehir Valiliğince Hacı Bektaş Veli'nin "Yaşadığın yeri pak et!" düsturundan hareketle "4 Kapı Hatıra Ormanı" kuruluşu.

Ahî Evran Konulu Politika Önerisi

2021, Ahî Evran'ın doğumunun 850. yılıdır. Kurul, Anadolu'nun manevi mimarları arasında önemli yeri bulunan, sosyal, iktisadi ve siyasi hayatımızın kökleri açısından Türk-İslam tarihine önemli ilke ve pratikler kazandıran Ahilik teşkilatının kurucusu kabul edilen Ahî Evran'ın, daha iyi anlaşılması gerekliliğinden hareketle ve UNESCO kabulleri doğrultusunda 2021'in Ahî Evran Yılı ilan edilmesi amacıyla politika öneri belgesi hazırlamıştır. Bu belgede, Ahî Evran ve mirasıyla ilgili kavrayışı güçlendirecek ve etki alanını genişletecek etkinliklerin yapılması için başta Ticaret Bakanlığı olmak üzere kurumlara göre düzenlenmiş etkinlik önerilerinin genel çerçevesine de yer verilmiştir.

Bu bağlamda 20 Şubat 2021 tarihli 31401 sayılı *Resmî Gazete*'de "2021 Yılı'nın Ahî Evran Yılı Olarak Kutlanması" konulu Genelge ile Ahî Evran'ın çok yönlü bir ilim ve fikir insanı olduğuna, ahilik teşkilatı ile sosyal, iktisadi ve siyasi hayata yön verdiğine, Anadolu'nun vatanlaşmasında, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda ve bir cihan devleti olmasında büyük rol oynadığına, tefsir, hadis, fıkıh, kelam ve tıp alanlarında derin bir âlim, tasavvuf yolunda yüksek makam sahibi bir veli olduğuna dikkat çekilmiştir. Ahi Evran yüzlerce yıldır bu topraklarda Ahilik geleneğini yaşatmıştır. Kurul, Ahi Evran ve benzeri değerlerin tüm esnaf ve sanatkarlarını rahmetle yâd edecek şekilde bilginin hikmetle, ticaretin ahlakla buluştuğunun idrakiyle Ahilik müessesini dünya milletlerine en doğru şekilde anlatmak, bu kutsal emaneti sonraki nesillere aktarmak amacıyla yurt genelinde ve yurt dışında etkinlikler düzenlenmesine zemin hazırlamıştır.

Genelge çerçevesinde, 2021 yılı boyunca bakanlıklar ve ilgili birimleri, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil inisiyatifler tarafından ülke sathında etkinlikler düzenlenmiştir. Yıl boyunca farklı illerde düzenlenen yüzü aşkın etkinlikten bazıları şunlardır:

- » Ticaret Bakanlığı ve Erciyes Üniversitesi iş birliğiyle düzenlenen "Ahilik" paneli,
- » Erciyes Üniversitesi tarafından düzenlenen "Anadolu'da İnsan Halleri: Tasavvuf Geleneğinde İnsan Felsefesi" konulu söyleşi,
- » Kırşehir Valiliğinin kentin tarihi ve kültürel alanları hakkında resim çalışmaları,
- » Ardahan Valiliği ve Ardahan Üniversitesi iş birliğiyle düzenlenen Ardahan Esnaf ve Sanatkârları İçin Ahilik Eğitim Programı,
- » Kırşehir'de Ahi Evran Külliyesi'nde düzenlenen "Ahi Evran Yılı" dolayısıyla Ahilik tanıtım etkinlikleri,
- » Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali.

Mehmet Âkif ve İstiklal Marşı Konulu Politika Önerisi

2021'in İstiklal Marşı'nın kabulünün yüzüncü yılı olmak hasebiyle Kurul, Mehmet Akif Ersoy'un "Allah bu millete bir daha İstiklal

Marşı yazdırtmasın” temennisinin ülke sathında bütün milleti şamil olarak millî benlik ve kimlik haline dönüşmesi ve İstiklal Marşı’nın millî kimliğimiz içinde anlam kazanması gerektiği düşüncesinden hareketle adı geçen yılın Mehmet Âkif ve İstiklal Marşı Yılı olarak anılması amacıyla politika öneri belgesi hazırlamıştır.

Öneri üzerine 6 Mart 2021 tarihli 31415 sayılı *Resmî Gazete*’de “2021 Mehmet Âkif ve İstiklâl Marşı Yılı” konulu Genelge yayımlanmış ve yıl boyunca kamu kurum ve kuruluşları tarafından etkinlikler yapılması, ayrıca etkinliklerin en iyi şekilde gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulacak her türlü destek, yardım ve kolaylığın tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca geciktirilmeksizin öncelikli olarak yerine getirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Genelge çerçevesinde, 2021 yılı boyunca başta Cumhurbaşkanlığı olmak üzere bakanlıklar ve ilgili birimleri, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil inisiyatifler tarafından ülke sathında etkinlikler düzenlenmiştir.

Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi’nde düzenlenen İstiklal Marşı’nın Kabulünün 100. Yılı ve Mehmet Akif Ersoy’u Anma Programı’nda ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan;

“Dünyanın birçok ülkesinde hüküm süren sömürü düzeninin sarsılmasında İstiklal Harbi’mizin ve İstiklal Marşı’mızın önemli payı bulunuyor. ‘Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak’, diye başlayan ‘Hakkıdır Hakk’a tapan milletimin istiklal’ diye biten İstiklal Marşı’mızın 10 kıtası bizim millî anımızdır”

diyerek konunun önemini vurgulamıştır. Yıl dolayısıyla yurdun çeşitli yerlerinde İstiklal Marşı ve Mehmet Akif ile alakalı programlar yapılmıştır.

Süleyman Çelebi Yılı Konulu Politika Önerisi

2022, Süleyman Çelebi’nin vefatının 600. yılıdır. Kurul, Türk medeniyetinin zirve isimlerinden olan Süleyman Çelebi’yi ve onun düşüncesini insanımıza yeniden hatırlatmak, dünyaya ise beşeriyetin ortak bir değeri olarak takdim etmek ve tanıtmak gerektiği düşüncesinden hareketle 2022’nin “Süleyman Çelebi Yılı” ilan edilmesi amacıyla

politika belgesi hazırlamıştır. Bu belgede, Süleyman Çelebi ile ilgili kavrayışı güçlendirecek ve etki alanını genişletecek etkinliklerin yapılması için kurumlara göre düzenlenmiş etkinlik önerilerinin genel çerçevesine de yer verilmiştir.

3 Haziran 2022 tarihli 31855 sayılı *Resmî Gazete*'de "2022 Yılı'nın Süleyman Çelebi Yılı Olarak Kutlanması" konulu bir Genelge yayımlanmış ve yıl boyunca etkinlikler ve anmalar tertiplenmesi, tertiplecek etkinliklerin en iyi şekilde gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulacak her türlü destek, yardım ve kolaylığın tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca geciktirilmeksizin öncelikli olarak yerine getirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Genelge çerçevesinde, 2022 yılı boyunca bakanlıklar ve ilgili birimleri, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil inisiyatifler tarafından ülke sathında etkinlikler düzenlenmiştir.

Tabela Kirliliği Konulu Politika Önerisi

Kurul, yurt genelinde tabela kirliliği konusunda bir rapor hazırlama kararı almış ve bu minvalde daha evvel yapılan benzer çalışmaları yürüten belediye birimleriyle görüşmeler gerçekleştirmiş, özellikle İstanbul'da muhtelif tarihî mekân ve caddelerde incelemeler yapmıştır.

Temas ve araştırmalar neticesinde "Tabela Kirliliği" konusunda yapılabilecekler konusunda belediye başkanlarının konuyla ilgili kanun ve yönetmeliklerin uygulaması hususunda hassasiyet göstermelerinin teşvik edilmesi, denetim birimlerinin önündeki engellerin kaldırılması, kendilerine gerekli manevi desteğin sağlanması, reklam ilan ve tanıtım yönetmelikleri bulunmayan belediyelerin bu yönetmelikleri hazırlayıp hayata geçirmeleri, belediye zabıta birimlerince uygulanmakta olan denetimlerin ve yönetmeliklere aykırı uygulamalara yönelik maddi yaptırımların artırılması, gerekli hallerde cezai tedbirlerin alınması, belediyeler tarafından cadde bazında örnek projeler hazırlanıp uygulamaya geçirilmesi, iş yeri açacakların ruhsat işlemleri esnasında kanun ve yönetmeliklerle ilgili olarak belediyeler tarafından bilgilendirilmesi, reklam ve tanıtım uygulamalarının tasarımı ve imalatını yapan firmaların yönetmelik maddeleri hakkında bir genelgeyle belediyeler tarafından bilgilendirilmesi, başarılı örnek uygulamaların teşviki ve ödüllendirilmesi yönünde politika önerisi hazırlanmıştır.

Politika önerisi Yerel Yönetim Politikaları Kurulu'yla müzakere edilmiş, ortak politika önerisi olarak sunulması mutabakatına varılmıştır. Bu bağlamda Türkiye Belediyeler Birliği, "Tabelalarda Estetik Tasarım ve Güzel Türkçe Kullanımı Yarışması" düzenlemiş ve söz konusu yarışmaya 100'den fazla belediye yeni tabela tasarımlarıyla katılmıştır, ayrıca söz konusu tasarımları şehirlerinde uygulamaya geçirmişlerdir.

Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi Konulu Politika Önerisi

Kurul, üstün, özel yetenekli bireylerin tespitine yönelik etkili, kaliteli, çeşitli ve kapsamlı uygulamaları daha güçlü hayata geçirebilecek bir eğitim sisteminin günün ve konunun gerektirdiği ihtiyaçları gözeterek bir perspektifle geliştirilerek kalıcı hâle getirilmesi amacıyla ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve diğer ilgililerin görüşünü alarak müzakereler yürütmüş ve politika önerisi hazırlamıştır. Hazırladığı politika önerisini Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu ile paylaşmış ve mutabakat ile sunulması için çalışmalar yürütmüştür.

Telif Hakları ve Müzik Eğitimi Konulu Politika Önerisi

Türkiye'de müzik eğitiminin günün ve konunun gerektirdiği ihtiyaçları gözeterek bir perspektifle geliştirilerek daha olgun bir noktaya taşınması zaruridir. Salgın döneminde müzik insanlarının yaşadığı sıkıntılar herkesin malumudur. Bu bağlamda Kurul, ülke genelinde müzik eğitiminin uluslararası seviyede karşılık bulması, müzik eğitimi imkânlarının ve müzik eğitimcilerinin çalışma koşullarının, bilahare telif mevzuatının konunun gerektirdiği hassasiyetler çerçevesinde daha da iyileştirilmesi amacıyla ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve diğer ilgililerin görüşünü alarak müzakereler yürütmüş ve politika önerisi hazırlamıştır.

Müziğin evrensel geleceği, Türk müziğinin dünyaya açılımı, alınması gereken tedbirler ve hazırlanması gereken müzik ortamına ilişkin önerilerin yer aldığı politika önerisi üst makama sunulmuştur.

Geleneksel Sanatlar Konulu Politika Önerisi

Kurul, son çeyrek yüzyılda yaşanan gelişmeler çerçevesinde geleneksel sanatlar alanının Türkiye'nin ve Türk kültürünün tanıtımına ve

temsiline önemli katkılar sağladığı düşüncesinden hareketle Türkiye'nin geleneksel sanatlar alanındaki birikiminin açığa çıkarılarak bu alandaki zenginliğimizin görünürlüğünün artırılması, geleneksel sanatlar konusunda yeni nesillerin bilinçlendirilmesi ve farkındalık oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılması, nitelikli sanatkarların yetişmesi ve ekonomik olarak ayakta kalmaları için gerekli ortamın oluşturulması ve desteklerin sağlanması hususunda ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve diğer ilgililerin görüşünü alarak müzakereler yürütmüş ve politika önerisi hazırlamıştır.

Müzeler ve Müzecilik Konulu Politika Önerisi

Türkiye müzelerinin mevcut durumu, başarı oranlaması, dünya müzelerine göre yapısı, olması gerekenler, güncel gelişmeler vs. açısından daima geliştirilmeye muhtaçtır. Bu bağlamda Kurul, günün ve konunun gerektirdiği ihtiyaçları gözeten bir perspektifle ve Türkiye Yüzyılı'na yakışacak surette bir müzecilik anlayışının geliştirilmesi adına ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve diğer ilgililerin görüşünü alarak müzakereler yürütmüş ve politika önerisi hazırlamıştır.

Sahne Sanatları Konulu Politika Önerisi

Türkiye'de sahne sanatlarının gelişmesi, eser üretiminin nitelikli şekilde hızlanması, dünya sanat ortamına katkı sağlayacak eserlerin daha sık ve etkin biçimde ortaya çıkması, Türkiye'nin köklü tarih ve medeniyet birikiminin sahnelere taşınması, amatör tiyatrolara ve sanata yönelen gençlere yol açıcı imkânlar sunulması gibi konularda mevcut şartların iyileştirilmesi ve kalıcı hâle getirilmesi amacıyla ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve diğer ilgililerin görüşünü alarak müzakereler yürütülmüş ve konuyu çeşitli yönlerinden irdeleyen bir politika önerisi hazırlamıştır. Söz konusu öneri, sektöre dönüşen sahne sanatları alanında geçmişten bu yana yaşanan sorunlar ve alanın gelecekte nasıl olması gerektiğine dair teklifler ekseninde bir vizyon belgesi niteliğindedir.

Sinema, Radyo ve Televizyon Konulu Politika Önerisi

Türk sinemasının ve dizi sektörünün ülke adına gösterdiği başarı ve dünyanın pek çok yerinde vizyon alması gibi gayretlerin desteklenmesi, çoğaltılması, iyileştirilmesi ve daha etkin bir yumuşak güç haline dönüştürülmesi hemen herkesin hemfikir olduğu bir husustur.

Bu bağlamda Kurul, yaratıcı emeğin korunması ve telif hakları konusunda mevcut şartların daha da geliştirilmesi, sinema, radyo ve televizyon alanının sürdürülebilir kalkınma planıyla daha da olgunlaştırılması, kamera önünde ve kamera arkasında görev alan bireylerin sosyal güvenliklerinin günün ve konunun gerektirdiği ihtiyaçları gözetken bir perspektifle iyileştirilmesi amacıyla ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve diğer ilgililerin görüşünü alarak müzakereler yürütmüş ve kapsamlı bir politika önerisi hazırlamıştır.

Yayıncılık Konulu Politika Önerisi

Türkiye’de kitap yayıncılığı ister kültürel olsun ister bilimsel olsun birtakım imkânları ve sorunları barındırmaktadır. Okuma oranının arttırılması, kitaba ulaşma imkânının kolaylaştırılması, satın alma gücünün dengelenmesi vb. konular başta olmak üzere Türk yayıncılığı pek çok açıdan irdelenmek ve iyileştirilmek zorundadır. Kitabevlerinin desteklenmesi, yayıncılık sektörünün yapısal sorunları, Ar-Ge çalışmaları, telif hakları konusundaki hukuki düzenlemeler, çocuk yayıncılığı, sahaflık vb. konularda mevcut düzenlemelerin sektörün güncel ihtiyaçlarının giderilerek güçlendirilmesi ve daha iyi bir noktaya taşınabilmesi gerekmektedir. Bütün bunların yanında kor-san yayınların sektöre verdiği zararın da hesaba katılması gerekmektedir. Kurul, bu bağlamda ilgili bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar, sivil toplum ve sektör temsilcileri, alanında uzman kişiler ve diğer ilgililerin görüşünü alarak müzakereler yürütmüş ve etkili bir politika önerisi hazırlamıştır.

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri

Cumhurbaşkanlığı nezdinde, hizmet ve eserleri ile Türk kültür ve sanat hayatına önemli katkılarda bulunan, Türkiye’nin kültür ve sanatının yücelmesine çalışan, özgün eserleri veya hizmetleriyle üstün

kabiliyet gösteren Türk vatandaşlarını devlet adına onurlandırmak ve özendirmek üzere Kültür ve Sanat Büyük Ödülü ihdas olunmuştur. Ödüle ilişkin usul ve esasları kapsayan bir yönetmelik mevcuttur. Yönetmelik gereği ödülün verileceği isimlerin belirlenmesi Kurulun vazifeleri arasındadır. Kurul bu bapta bir “Değerlendirme Kurulu” olup Kurul başkan vekili başkanlığında Kurul üyelerinin salt çoğunluğuyla toplanıp kararlar alır. Değerlendirme Kurulu, çalışmalarını her yıl Cumhuriyet Bayramı’nda tamamlar ve ödüle değer bulunan isimler Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Cumhuriyet Bayramı’nda açıklanır. Kurul, ihdas edildiği yıldan itibaren beş yıl boyunca 19 kültür ve sanat dalında 44 değerli vatandaşın ödüllendirilmesine vesile olmuştur.

6.3. Türkiye Yüzyılı için Gelecek Vizyonu

Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu Türkiye’de ve dünyada kültür ve sanatın sürdürülebilir, bütüncül ve kuşatıcı bir yaklaşımla siyasi, ekonomik, etnik ve benzeri unsurların üzerinde, toplumu birleştirici bir misyonun taşıyıcısı kılınması; kültür ve sanat insanların özgürce üretebildiği ve toplumun tüm kesimlerinin kültür ve sanata özgürce erişebildiği bir atmosferin ve gerekli imkânların oluşturulması hususunda Türkiye’yi Türkiye Yüzyılı’na hazırlayacak politikalar üretmeye devam edecektir.

Kurul, ürettiği her politika öneri veya belgesinde Türkiye'nin geleceği ve Türkiye Yüzyılı hedefine yönelik bazı prensipler gözetmektedir. Bu prensipler aynı zamanda Kurulun Vizyonunu da belirleyen prensiplerdir. Buna göre Kurul,

- » Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde kurulduğu topraklarda izleri bulunan kültür sanat birikimini yaşatarak yeni nesillere aktarmayı,
- » Tarihin ve coğrafyanın merkez ülkelerinden biri olan Türkiye'nin, farklı inanç ve düşüncelerle asırlar boyu bir arada yaşam tecrübesini insanlığın dikkatine sunmayı,
- » Tarih içinde Türk toplumu üzerinde vesayet kurma çabasındaki ideolojilerin etki ve baskısından uzak, bağımsız, yerli ve özgün bir kültür sanat ortamı inşa etmeyi,
- » Bütün çalışmalarında insanlığın birikimi ile çatışma içine girmeden, modern çağların ve Türkiye Yüzyılı'nın taleplerini gözetmeyi,
- » Türk sanatını dünya ölçeğinde tanınır hale getirebilecek sanatçılar yetiştirmeye ve bu çerçevede çağdaş eserler vermeye zemin hazırlamayı,
- » Hayat tarzlarını, toplumsal ilişkileri, değer sistemlerini, gelenek ve inançları tehdit eden ithal kültür ürünleri ile rekabet edebilecek kültürel ve sanatsal etkinlikleri destekleyen politikalar geliştirmeyi,
- » Türkiye'nin uluslararası sanat ve kültür ortamlarında yer edinmesini sağlamak üzere uluslararası iletişim, temsil ve iş birliği ağlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapmayı sürdürecektir.

07

**Sağlık ve
Gıda Politikaları
Kurulu**

07

Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu

7.1. Kurul Hakkında

Sağlık ve Gıda Politikaları Kurul Üyeleri

Prof. Dr. Serkan Topaloğlu (Başkanvekili)

Dr. Sema Ramazanoğlu

Prof. Dr. Necdet Ünüvar

Dr. Ümmü Gülşen Öztürk

Dt. Zülfiye Füsün Kümet

Prof. Dr. Zümrüt Begüm Ögel

Prof. Dr. İbrahim Adnan Saraçoğlu

Ecz. Ahmet Selim Köroğlu

Nüket Küçükkel Ezberci

Dr. Hüsnüye Erdoğan

Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulunun Görev ve Yetkileri

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 29. maddesinde Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 29- (1) Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Sağlık sisteminin geliştirilmesi amacıyla politika önerileri geliştirmek, gıda sağlığı ve güvenliği konusunda araştırmalar yapmak, risk analizi yaparak gıda sağlığının korunması için politika önerileri geliştirmek,
- b) Bitkisel ve hayvansal ürün arzının, ürün kalitesinin artırılmasına yönelik politika önerileri geliştirmek,
- c) Su kaynaklarının etkin kullanılması, su israfının önlenmesine yönelik araştırmalar yaparak politika önerilerinde bulunmak,
- d) Sağlık ve gıdayla ilgili olarak üretim ve tüketim alışkanlıklarını iyileştirmek için araştırmalar yapmak,
- e) Tarım ve hayvancılıkta yerli gen kaynaklarımızın korunması, ıslahı ve çeşitlendirilmesi için araştırmalar yapmak ve politika önerileri oluşturmak, destekleme politikaları geliştirmek,
- f) Önleyici sağlık hizmetlerinin artırılarak sağlık hizmeti veren kuruluşların yüklerinin azaltılması ve etkinliklerinin artırılmasına yönelik araştırmalar yapmak ve önerilerde bulunmak,
- g) Tıbbi teknolojiler ve ilaç sanayinin yerileştirilmesi için politika önerileri oluşturmak,
- h) Sağlık hizmetleri ve teknolojilerinde uluslararası gelişmeleri takip ederek, sonuçları raporlamak,
- i) Toplumda artan hastalıkların önlenmesi ve azaltılmasına yönelik politika önerileri oluşturmak,
- j) Biyogüvenlik alanında politika ve stratejilerin geliştirilmesini, uygulamanın izlenmesini sağlamak.
- k) Bağımlılıkla mücadele konusunda politika önerileri ve stratejiler geliştirmek.

7.2. Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulunun Faaliyetleri

Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu (SGPK), 19 Kasım 2018 tarihinde yapılan ilk toplantısının ardından, beşi Cumhurbaşkanımızın başkanlığında olmak üzere, bugüne kadar 132 kurul toplantısı gerçekleştirmiştir.

Toplantı ve çalıştaylara alanında uzman akademisyenler, STK temsilcileri, iş insanları ve meslek örgütleri temsilcileri davet edilmiştir. Belli dönemlerde saha gözlemleri ve yerinde incelemelerde bulunularak kapsamlı çalışmalar yapılmıştır. Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Denizli ve Konya illerindeki hastaneler ve üniversitelerin Ar-Ge merkezleri, teknoparklar, gıda işletmeleri, sanayi merkezleri, tarımsal araştırma merkezleri yerinde incelenerek politika öneri belgeleri ve strateji raporları hazırlanmıştır.

Ortak çalışma alanına giren konularda diğer politika kurullarıyla da iş birliği ve çalıştaylar gerçekleştirilerek strateji raporları hazırlanmıştır. Pandemi ile birlikte, sağlık alanında yerli ve millî teknoloji geliştirme çalışmalarının hızlandırılması yönünde Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatları üzerine, Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kuruluyla yapılan ortak çalışmalarda Gıda Arz Güvenliği, İlaç ve Aşı, Tıbbi Cihaz Çalışma Gruplarının çalışmaları doğrultusunda politikalar geliştirilmiştir.

Eğitim ve Öğretim Politikaları ve Hukuk Politikaları Kurullarıyla üniversite hastanelerinin eğitim ve hizmet sunumuna yönelik ortak çalışmalar yapılmış ve politika öneri belgeleri hazırlanmıştır. Kurul üyeleri sektör ve meslek örgütlerinin düzenlediği kongre, sempozyum ve iş birliği toplantılarına katılarak politika geliştirilme süreçlerine katkıda bulunulmuştur. Kurul Başkan Vekilimiz aynı zamanda “Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu” üyesidir. Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında, 11 Bakan ve Başkan Vekilimizin üyesi olduğu yüksek kurulun çalışmalarına katkı sunulmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından uluslararası pandemi ilan edilmesi ile birlikte tüm dünyanın gündemini bir anda değiştiren koronavirüs salgını, Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulunun öncelikli gündemi haline gelmiştir. TÜBİTAK Covid-19 Türkiye Platformunca ve TÜSEB Aşı Bilim Kurulunca gerçekleştirilen çalışmalar Kurul tarafından

yakından takip edilmiştir. Henüz Türkiye’de vaka görülmemişken 3 Mart 2020 tarihinde Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu, Cumhurbaşkanımızın başkanlığında ilgili bakanların da katılımıyla Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde toplanmıştır. Bu toplantıda pandemi sürecinin yönetimi ve işleyişi ile alakalı önemli kararlar alınmıştır. Kurul 18 Mart 2020 tarihinde yine Cumhurbaşkanımız başkanlığında tüm Bakanlarımız ve ilgili kurum temsilcilerinin katılımıyla sürecekteki ikinci Kurul toplantısını gerçekleştirmiştir. Cumhurbaşkanımızın başkanlığında gerçekleştirilen bu iki önemli toplantının yanı sıra Kurul pandemi gündemli diğer toplantılarda da ilgili bürokrat, kurum temsilcisi ve akademisyenlerle iş birliği ve politika geliştirme çalışmalarına devam etmiştir.

2020 yılında Beyrut Limanı’ndaki patlama ve pandemi sebebiyle hastaneye olan ihtiyacın artması nedeniyle gelen talep üzerine, Sayın Cumhurbaşkanımızın özel temsilcisi olarak TİKA tarafından 2010 yılında yapımı tamamlanan Lübnan Sayda Türk Hastanesi’nin açılması ile ilgili olarak Lübnan’a resmî ziyarette bulunulmuştur. Sayda Türk Hastanesi’nin dost ve kardeş Lübnan halkına hizmet verebilmesi için Lübnan Sağlık Bakanlığı ile yeniden protokol oluşturulmuş ve hastanenin hizmete alınmasına yönelik süreç kurulumuz koordinatörlüğünde başlatılmıştır.

Kurulda özellikle sağlık ve gıda alanında sektör ve meslek örgütleri ile ilgili iş birliği faaliyetleri ve çözüm odaklı çalışmalar hassasiyetle yürütülmüştür. Kurul, işçi-işveren sendikaları, özel sağlık sektörünü temsil eden kuruluşları, sağlık ve gıda alanında çalışan tüm meslek dernekleri, ticaret ve sanayi odaları gibi birçok kurum ve kuruluş ile her dönem istişare ederek sorun ve taleplerin çözümüne yönelik politika geliştirme çabasında olmuştur.

Kurul hazırladığı politika öneri belgelerini Sayın Cumhurbaşkanımıza arz etmiştir. Bu kapsamda genel politika öneri belgesi çalışmalarının başlıkları şu şekildedir:

1. Bağımlılıkla Mücadeleye Yönelik Politika Önerileri
2. Sağlık ve Gıda ile İlgili Konularda Medyanın Doğru Kullanımına Yönelik Politika Önerileri
3. Sağlıkta Millileşme, Yerli ve Milli Sağlık Teknolojilerine Yönelik Politika Önerileri

4. Koruyucu Hekimlik ve Halk Sağlığına Yönelik Politika Önerileri
5. Aşı Reddi, Tereddüdüne Yönelik Politika Önerileri
6. Türkiye’de Gıda Güvenliğine Yönelik Politika Önerileri
7. Sağlıkta Finansman Modellerine Yönelik Politika Önerileri
8. Uzaktan Algılama Yöntemlerinin Tarımsal Üretim Planlanmasında ve Kriz Yönetiminde Kullanılmasına Yönelik Politika Önerileri
9. Üniversite Hastanelerinin Sorunları ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
10. Özel Hastanelerin Sorunları ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
11. Gıda Güvencesi Açısından Üretici Birlikleri ve Kooperatiflerin Rolü Konusunda Politika Önerileri
12. Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılıkta Yaşanan Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
13. Sağlık Turizminde Yaşanan Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
14. Yerli ve Millî Sağlık Endüstrisinde Savunma Sanayi Modelinin Geliştirilmesine Yönelik Politika Önerileri
15. Çiftçilerimizin Sahada Yaşadığı Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
16. Yaşlı Bakım ve Uzun Dönem Bakım Turizminde Yaşanan Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
17. Termal Sağlık Turizminde Yaşanan Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
18. Sağlık Turizmi Kapsamında Özel Sağlık Sektörünün Yaşadığı Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
19. Elektronik Sigara Kullanımının Önlenmesine Yönelik Politika Önerileri

20. Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Politika Önerileri
21. Tarım Şûrasına Yönelik Politika Önerileri
22. Trans Yağların Gıda Zincirinden Kaldırılmasına Yönelik Politika Önerileri
23. Tıp Merkezlerinin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Politika Önerileri
24. Eczacıların Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Politika Önerileri
25. Obezite ile Mücadeleye Yönelik Politika Önerileri
26. COVID-19 Pandemi Sürecine Yönelik Politika Önerileri
27. Pandemi Sürecinde Dijital Sağlık Uygulamalarına Yönelik Politika Önerileri
28. Yerli Sağlık Endüstrileri Üretim Faaliyetleri ve Pandemi Sürecinin Değerlendirilmesine Yönelik Politika Önerileri
29. Lübnan Sayda Türk Hastanesinin Faaliyete Geçmesine Yönelik Koordinasyonun Kurulumuz Tarafından Sağlanması
30. TÜBİTAK Covid-19 Türkiye Platformu Aşı Çalışmalarına Yönelik Politika Önerileri
31. Yerli Aşı Çalışmalarına Yönelik Politika Önerileri
32. 8. Sağlık Zirve'sine Yönelik Politika Önerileri
33. Kenevirin Endüstriyel ve Tıbbi Olarak Kullanılmasına Yönelik Politika Önerileri
34. Gıda Enflasyonuna Yönelik Politika Önerileri
35. Suyun Önemi, Bilinçli Kullanımı ve İsrafının Önlenmesine Yönelik Politika Önerileri
36. Biyoterörizme ve Biyosavunmaya Yönelik Politika Önerileri
37. Sağlık Çalışanların Yaşadığı Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri

- 38.** Tarımda İklim Değişikliği ve Ülkemiz Tarımı Üzerindeki Etkilerine Yönelik Politika Önerileri
- 39.** Türkiye’de Biyogazdan Yenilebilir Enerji ve Gübre Üretiminin Yaygınlaştırılması Konusunda Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
- 40.** Sektör Temsilcileri ile ‘Sağlıkta Ortak Akıl’ Çalıştayı
- 41.** Dermokozmetik ve Takviye Edici Gıdaların Onayı, Üretimi ve Dağıtımında Yaşanan Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
- 42.** Sağlıkta Yeni Trendler, Öngörüler ve Dijital Sağlıkta Lider Olmaya Yönelik Politika Önerileri
- 43.** Yenilikçi İlaçlara Erişimde Yaşanan Sorunlar ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
- 44.** Sağlık Okur-Yazarlığının Geliştirilmesine Yönelik Politika Önerileri
- 45.** Diyetisyenler, Fizyoterapistler ve Klinik Psikologların Sorunları ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri
- 46.** Türk Eczacılar Birliği ile Eczacıların Sorunlarına Yönelik Değerlendirme Çalıştayı
- 47.** Hayvancılık Sektörünün Sürdürülebilirliğine ve Yemde Dışa Bağımlılığın Azaltılmasına Yönelik Politika Önerileri
- 48.** 12. Kalkınma Planı Hazırlık Sürecine Yönelik Değerlendirme Çalıştayı
- 49.** Tarımda Türkiye Yüzyılına Yönelik Politika Önerileri
- 50.** Sağlık Endüstrileri Başkanlığının Kurulmasına Yönelik Politika Önerileri
- 51.** Hekimlerin Çalışma Koşullarına Yönelik Politika Önerileri
- 52.** Doçentlik Sınav Sisteminin Yeniden Ele Alınmasına Yönelik Politika Önerileri

- 53. MHRS’de Yaşanan Sorunların Çözümüne Yönelik Politika Önerileri**
- 54. İlaç Endüstrisinin Temsilcileri ile Sektörel Değerlendirme Çalıştayı**
- 55. Üniversite Hastanelerinin Sorunlarına Yönelik Çalıştay**
- 56. Asistan ve İntörn Hekimlerin Çalışma Koşullarına Yönelik Politika Önerileri**
- 57. Aile Hekimlerinin Çalışma Koşullarına Yönelik Politika Önerileri**
- 58. Türkiye’de Şeker Üretimi ve Şeker Üreticilerinin Sorunları ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri**
- 59. Şehir Hastanelerinin Mükemmeliyet Merkezleri Olmasına Yönelik Politika Önerileri**
- 60. Otomatik Eksternal Defibratörlerin Türkiye’de Mevzuat Çalışmalarının Tamamlanması ve Yaygın Kullanıma Yönelik Politika Önerileri**
- 61. Muayenehane Hekimlerinin Sorunları ve Çözümlerine Yönelik Politika Önerileri**
- 62. Türkiye’nin İlk Yerli Enzim Fabrikasının Kurulması ve Biyoteknoloji Alanında Gelişmelerin Sağlanmasına Yönelik Politika Önerileri**
- 63. Endüstriyel Biyoteknolojinin Geliştirilmesine Yönelik Politika Önerileri**
- 64. Sağlık Vadisi ve Yaşam Bilimleri Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Kurulmasına Yönelik Politika Önerileri**

Politika kurulu raporunda kamuoyu ile paylaşılmak üzere belirlenen konular 15 başlıkta özetlenmiştir:

Sağlık Endüstrileri Başkanlığı

Şehir Hastanelerinin Mükemmeliyet Merkezi Olması

Birinci Basamak Aile Hekimliği Yapısının Güçlendirilmesi

Sağlık Turizmi

Elektronik Sigara

Bağımlılıkla Mücadele

Sağlıkta Şiddet

Sağlık Okuryazarlığı

Hekim ve Sağlık Çalışanlarının Özlük Haklarındaki Kazanımlar

Dijital Sağlık

Trans Yağlar

Türkiye'nin İlk Yerli Enzim Fabrikasının Kurulması ve Biyoteknoloji Alanında Gelişmeler

Uzaktan Algılama Yöntemlerinin Tarımsal Üretim Planlamasında ve Kriz Yönetiminde Kullanılması

Gıda İsrafının Önlenmesi ve Gıda Artıklarından Hayvan Yemi Üretilmesi

Tarımsal Atıklardan, Yerli ve Milli, Yenilebilir Enerji ve Organik/ Organomineral Gübre Üretimi

Sağlık Endüstrileri Başkanlığı

İlaç, aşı, tıbbi cihaz, medikal ekipman ve biyoteknolojik ürünlere kadar pek çok stratejik malzemenin yerli ve millî imkânlarla rekabetçi bir şekilde geliştirilmesi ve üretilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye'nin 2022 yılında ithalat tutarları ilaçta 4,2 milyar dolar, tıbbi cihazda ise 1,7 milyar dolar seviyesinde olup dışa bağımlılık oranı, ilaç ve tıbbi cihaz alanında %85, sarf malzeme alanında ise %70 seviyesindedir. İleri teknoloji üretimi olan akıllı ilaç ve biyoteknolojik ürünlerde bu oran daha da artmaktadır. Dışa bağımlılığın azaltılması amacıyla savunma sanayiinde elde edilen başarının sağlık endüstrilerinde de yakalanması son derece önemlidir. Bu kapsamda farklı kurumlar arasında koordinasyonun sağlanabilmesi amacıyla 2015 yılında SEYK (Sağlık Endüstrileri Yönlendirme Komitesi) kurulmuş ancak beklenen ivme yakalanamamıştır.

Sağlık alanında ihtiyaçlara uygun planlamaların yapıldığı, Ar-Ge süreci ve üretim aşamalarının koordineli yürütüldüğü, hekim-mühendis-endüstri iş birliğinin sağlandığı bir yapının oluşturulması yerli ve millî sağlık endüstrisinin ana hedefidir. Bu hedefe ulaşmakta Cumhurbaşkanlığı'na bağlı kurumsal bir üst yapı olarak Sağlık Endüstrileri Başkanlığı'nın kurulması önemlidir. Doğrudan Cumhurbaşkanımıza bağlı bir başkanlığın kurulmasıyla sürecin hızlı işlemesi, sevk ve koordinasyonun etkin yapılabilmesi sağlanacaktır.

Sağlık Endüstrileri Başkanlığı'nda yenilikçi alanlar desteklenerek akıllı ilaçlar, dijital sağlık, yapay zekâ, gen tedavileri, nadir hastalıkların tedavisi, biyoteknolojik ilaç ile tıbbi ürünlerin üretimi ve geliştirmesinde hızlı ve etkin sonuç alınabilecektir. Sağlık harcamalarında büyük bir payı olan ve teknolojinin ilerlemesiyle daha da büyük bir yük oluşturacak ilaç ve tıbbi cihazların yerli ve milli olarak üretilmesiyle ülke ekonomisine katkı sağlanacaktır.

Sağlık Endüstrileri Başkanlığının kurulması "Türkiye Yüzyılı" vizyonu hedeflerine ulaşmada güçlü bir hamle olacaktır. Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 12 Mart 2021'de Ekonomi Reform Programı toplantısında bu konu kamuoyu ile paylaşılmış olup sürece yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Şehir Hastanelerinin Mükemmeliyet Merkezi Olması

Cumhurbaşkanımızın önderliği ve vizyonuyla şehir hastaneleri gibi muazzam projeler hayata geçirilmiştir. Dünyanın gıpta ile baktığı pandemi sürecinin başarılı bir şekilde yönetilebilmesinin en önemli unsuru olan şehir hastanelerinin sağlık sisteminin en üstüne konumlandırılması gerekmektedir.

Dünyada artık sağlık sisteminde yönetimi zor, alanında üst düzey bilgi ve deneyime sahip ekip gerektiren hastalıklarda mükemmeliyet merkezleri oluşturulmaktadır. Böylelikle hastaların en donanımlı hekime, en uygun tedaviye, en kısa zamanda ulaşmaları sağlanmaktadır.

Şehir hastanelerinin hem mükemmel altyapı hem de alanlarındaki en deneyimli hekimleri barındırması sebebiyle birer mükemmeliyet merkezi olmasında hiçbir engel yoktur. "Türkiye Yüzyılı" vizyonunda şehir hastanelerinde mükemmeliyet merkezleri oluşturularak

hem ileri tıbbi uygulamaların gerçekleştirilmesine hem de yeni ilaç ve cihazlar ile ilgili Ar-Ge çalışmalarının yapılmasına olanak sağlanmalıdır. Bulunduğu coğrafyada birçok alanda lider konumda olan Türkiye, mükemmeliyet merkezleri ile sağlık hizmetleri ve teknolojileri alanında da lider ülke haline gelecektir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın 14 Mart 2019'da Ankara Bilkent Şehir Hastanesi açılışında büyük bir vizyon olarak ortaya koyduğu hekim-mühendis-endüstri iş birliğinin sağlandığı sağlık vadilerinin kurulması, yetişmiş nitelikli insan gücünü destekleyecek ve tersine beyin göçünü hızlandıracaktır.

Nitelikli sağlık hizmeti ve yeni tıbbi teknolojilerin bulunduğu şehir hastaneleri sadece vatandaşa sunulacak sağlık hizmet kalitesini artırmakla kalmayacak sağlık turizminde de markalaşmaya katkı sağlayacaktır.

Birinci Basamak Aile Hekimliği Yapısının Güçlendirilmesi

“Türkiye Yüzyılı” vizyonu hedefleri doğrultusunda uygulanacak sağlıkta dönüşümün ikinci fazında ele alınması gereken en önemli konu birinci basamak sağlık hizmetleri ve aile hekimliği uygulamasıdır.

Mevcut sağlık sisteminde aile hekimlerine ortalama 5000 hasta düşmektedir. Aile hekimlerinin hastalara yeterli süre ayırabilmelerini ve kapsamlı değerlendirme yapabilmelerini sağlayacak şekilde hekim başı hasta sayısının 2000'e düşürülmesi, bu amaçla da aile hekimi sayısının artırılması gerekmektedir.

Aile sağlığı merkezlerinin hastaların sorunlarına çözüm bulabilecek şekilde yeniden planlanması ve vatandaşlara sunduğu hizmetlerin kapsamının genişletilmesi sağlanmalıdır. Bu bağlamda, aile sağlığı merkezlerinin gebelik takibi yapan ebe-hemşire, fizyoterapist, diyetisyen, psikolog ile desteklenerek, basit tahlillerin yapılabilmesine olanak sağlayan sağlıklı yaşam merkezlerine dönüştürülmesi faydalı olacaktır.

Aile hekimliği sistemi dijitalleşmeye uyum sağlamalı ve kronik hastalıkları bulunan vatandaşlarımız tele-tıp uygulamalarını kullanmaya teşvik edilmelidir. Ayrıca ilaç rapor sistemlerinin güncellenmesiyle aile hekiminin reçete yetkileri artırılarak hastaların reçete-rapor

gibi nedenlerle ileri basamak merkezlere gereksiz başvurmasının önüne geçilmelidir.

Aile sağlığı merkezlerinden sevk edilenlerden hastanelerde daha düşük muayene ücreti alınması, katkı payı alınmaması gibi düzenlemelerle vatandaşlarımızın öncelikli olarak aile hekimliğine başvurmaları özendirilmelidir.

Vatandaşlarımızın aile sağlığı merkezlerinde sorunlarına kolaylıkla çözüm bulabilmeleriyle hastanelere başvuru büyük oranda azalacaktır. Böylelikle Merkezî Hasta Randevu Sistemi'nde (MHRS) randevu bulamama sorunu ortadan kalkacak ayrıca uzman hekimlerimizin de hastalarına daha fazla zaman ayırabilmeleri sağlanmış olacaktır.

Sağlık Turizmi

Sağlık turizminde Türkiye'nin 2028 hedefi, 3 milyon sağlık turisti ve 10 milyar dolar sağlık turizmi gelirine ulaşmaktır. Diğer sektörlerle göre büyüme öngörüsü yüksek bir alan olan sağlık turizminde öncelikle medikal turizm, yaşlı ve engelli bakım turizmi, termal, spa ve wellness turizmi için Kurul kapsamlı bir strateji raporu hazırlamıştır. Bu raporda öne çıkan öneriler olarak tüm paydaşların katılımıyla, temel stratejileri, bunlara uygun hedefleri ve süreç takip mekanizmalarını oluşturacak ve en az 5 yıllık bir perspektif ortaya koyacak bir Sağlık Turizmi Şûrası yapılmalıdır.

Sağlık turizmi yılı ilan edilerek yurt dışında etkili kampanyalar yürütülmeli, fuar ve kongrelere güçlü şekilde katılım sağlanmalı ve Türkiye'de büyük çaplı kongre ve fuarlar düzenlenmelidir. Mevcut sorunları giderecek, kapsamlı mevzuat çalışması yapılmalıdır. Sağlık turizmi yapan seyahat acentelerinin ihtisaslaşması (medikal, yaşlı-engelli bakım, termal) sağlanmalı, özel ve kamu açısından sağlık turizmi taban fiyatları eşitlenmelidir. Global akreditasyonlar tarafından kabul görülmüş Türkiye'nin kendi akreditasyon sistemi kurulmalı, Türkiye Sağlık Hizmetleri Kalite ve Akreditasyon Enstitüsü'nün (TÜSKA) mevcut akreditasyon sistemine sağlık turizmi eklenmelidir. Uluslararası hastalar için Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş.'nin (USHAŞ) kuracağı mekanizmalarla etkin bir memnuniyet takibi/şikâyet yönetimi mekanizması kurulmalı, USHAŞ tarafından kurulacak veri ve gözetim altyapısı kanalıyla sağlık turizminde kayıt dışılığı asgariye indirecek bir mekanizma oluşturulmalıdır.

Sağlık turizminde istihdam edilecek kalifiye personelin yetiştirilebilmesi için, YÖK inisiyatifinde yabancı dilde ve en az ön lisans düzeyinde eğitim verecek bir düzenleme yapılmalıdır. Büyük ölçekli kamu hastanelerinde ve sağlık turizmi yapılan hastanelerde sağlık turizmi birimleri 24 saat açık olmalıdır. Teşvik sisteminin ölçülebilir hedef ve başarılarla göre hesaplanarak verilmesi planlanmalı, kaliteyi ve katma değeri ödüllendiren bir teşvik sistemi oluşturulmalı, aracı kuruluşlar teşviklerden yararlanabilmelidir. Özellikle branşlar için mükemmeliyet merkezleri oluşturulmalıdır.

“Türkiye Yüzyılı” vizyonu hedefleri doğrultusunda kamu ve özel sektör olarak güçlü sağlık altyapısı ve insan kaynağıyla sağlıkta dünya markası olma çabası kararlılıkla devam edecektir.

Elektronik Sigara

Elektronik sigara, sigarayı bırakma alternatifi olarak pazarlanmaktadır. Ancak elektronik sigara, normal sigaraya oranla çok yüksek miktarda nikotin alımına sebep olduğu için bağımlı haline gelme süresi daha kısa olup çoklu bağımlılığa neden olmaktadır.

Türkiye’de elektronik sigaranın üretimi, ithalatı ve satışı 2013 yılından bu yana yasaktır. Buna rağmen, elektronik sigara endüstrisinin Türkiye pazarına girme çabaları devam etmektedir. Elektronik sigara ve benzeri buharlı ürünleri kullanma ile oluşan akciğer hasarına EVALİ (E-Cigarette or Vaping, Product Use Associated Lung Injury) hastalığı adı verilmiştir. Bu cihazların üzerinde sağlığa zararlı olduğuna dair uyarılar yer almamaktadır.

Elektronik sigara satışı serbest olan ülkelerde tütün endüstrisinin özendirici reklamları özellikle çocuk ve gençler arasında bu cihazların kullanımını hızla artırmıştır. Ayrıca, elektronik sigara cihazları, içine çeşitli yasa dışı uyuşturucular konularak kullanılabilir. Bu durum özellikle gençlerde saldırganlık, kalp ritim bozuklukları, böbrek yetmezliği ve epilepsiye yol açmaktadır. Uyuşturucu ve uyarıcı birçok maddeyi aerosol haline getirmek suretiyle kullanma olanağı sunmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanımızın tütün ve mamullerinin kullanımı ile ilgili kararlı duruşuyla Türkiye’de bu konuda çok önemli, caydırıcı ve etkili önlemler alınmıştır. Dünya Sağlık Örgütü’nün (DSÖ) elektronik

sigaralar konusundaki önerisi; Türkiye’de olduğu gibi elektronik ve ısıtılmış sigaraların üretiminin, satışının ve ithalatının tamamen yasaklanması yönündedir. Elektronik sigaranın ve likitlerin Türkiye’ye girişi, ruhsat alması, üretimi ve internetten pazarlanmasına, elektronik sigara hammaddeleri ve cihaz satışlarına hiçbir şekilde izin verilmemelidir.

Bağımlılıkla Mücadele

Türkiye’de bağımlılıkla mücadele her boyutuyla ele alınmakta, bu alanda büyük mesafeler kat edilmesini sağlayan çalışmalar gerçekleştirilmektedir. 2019 yılında yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Genelgesiyle, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK), Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında 11 bakan (Adalet; Aile ve Sosyal Hizmetler, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği; Gençlik ve Spor; Hazine ve Maliye; İçişleri; Milli Eğitim; Sağlık; Tarım ve Orman; Ticaret; Ulaştırma ve Altyapı Bakanları) ve Cumhurbaşkanlığı Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Başkanvekilinin katılımıyla yeniden oluşturulmuştur.

Türkiye’de bağımlılıkla mücadele çalışmaları BMYK’nın belirleyeceği strateji ve eylem planları çerçevesinde görev icra etmek üzere oluşturulmuş olan Bağımlılıkla Mücadele Kurulu, Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu ve Bağımlılıkla Mücadele İl Koordinasyon Kurulları eliyle yürütülmektedir.

Bağımlılıkla mücadele kapsamında, tedavi-rehabilitasyon, eğitim-bilgilendirme ve arz ile mücadeleye yönelik çalışmalar gerek sahada paydaş kurumlarla gerekse ilgili STK’larla birlikte yürütülerek, Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kuruluyla görüşler paylaşılmaktadır.

Sağlıkta Şiddet

Türkiye’de sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin diğer sektörlerde kıyasla 16 kat daha fazla olduğu bilinmektedir. Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu, konunun uzmanları, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ve kamu kurumlarının yetkilileri ile yaptığı çalıştaylar neticesinde kapsamlı sağlıkta şiddet raporunu Sayın Cumhurbaşkanımıza 2020 yılında arz etmiştir. Bu raporda sağlıkta şiddet ve malpraktis konuları çok kapsamlı olarak ele alınmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımızın destekleriyle bu konuda önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bu çerçevede, 17 Nisan 2020’de Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu’nda değişiklik yapılmış, 12 Mayıs 2022 yılında ise sağlıkta şiddet katalog suçlar kapsamına alınarak malpraktis yasası hayata geçirilmiştir. Sadece yasal düzenlemelerle sınırlı kalınmayarak gerek sağlık hizmet sunumunda gerekse sağlık çalışanlarının çalışma ortamlarının iyileştirilmesine yönelik önemli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, gereken tüm tedbirlerin alınmasına yönelik kararlı çabalar da devam edecektir.

Sağlık Okuryazarlığı

Sağlık okuryazarlığı, “sağlıkta iyilik halini korumak ve geliştirmek için, bireylerin sağlık bilgisine erişim, bilgiyi anlama ve kullanma motivasyonlarını belirleyen bilişsel ve sosyal beceriler” olarak tanımlanmaktadır.

Sağlık okuryazarlığı yeterince geliştirilemediğinde; koruyucu sağlık hizmetlerini anlama ve uygulamada problemler, verilen hizmeti takdir ve tavsiyeleri anlamada ve yorumlamada güçlük, kronik hastalıklarla ilgili bilgi eksikliği ve yönetiminde aksaklık yaşama, hastaneye başvurularda gecikme ve hastanede kalış süresinde artış, acil servis başvurularında artış, erken ve artan ölümler, verilen tedaviye uyumda güçlük, bilinçsiz ve fazla ilaç kullanımı ve sağlık harcamalarında artışa neden olmaktadır. Sağlık yöneticileri ve politika yapıcılar açısından ise sağlık hizmeti kullanımının artması, dolayısıyla artan yatırım ve işletme maliyeti ve iletişim eksikliği sonuç olarak da artan şiddet vakaları gibi çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır.

Yetersiz sağlık okuryazarlığı sağlıklı nesillerin ve sağlıklı bir toplumun oluşmasına yol açmaktadır. Bu nedenle sağlık hizmetlerinin organizasyonu ve yapılandırılmasında küçük yaşlardan itibaren sağlık okuryazarlığı kültürünün kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de sağlık okuryazarlığı ilkökul 4. sınıftan başlayarak ortaokul, lise, sağlık meslek liseleri ve spor liselerinin müfredatında yer almaktadır.

Sağlık uygulayıcılarına yönelik sağlık okuryazarlığında farkındalık çerçevesinde bir pilot çalışma gerçekleştirilmiş ve sağlık çalışanlarının mezuniyet sonrası eğitim programlarında sağlık okuryazarlığı ile iliş-

kili konulara yer verilmesinin sağlık okuryazarlığının geliştirilmesine katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda, “Sağlık Okur Yazarlığı Ulusal Eylem Planı” hazırlanmış olup uygulama sürecini beklemektedir. Anaokulundan başlayarak her yaş grubuna bu becerinin kazandırılması, tüm paydaşların sorumluluğunu gerektirmektedir.

Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olaylarının önüne geçilmesi, hasta ve hastalık bilincinin oluşması, sağlıklı ve huzurlu bir toplumun oluşması ve sağlık giderlerinin azaltılarak bütçe yükünün hafifletilmesi, sağlık okuryazarlığı becerisinin ve bilincinin kazandırılması ile mümkündür.

Bu amaçla, “Sağlık Okuryazarlığı Ulusal Eylem Planı” hayata geçirilmeli, yazılı, görsel ve sosyal medya aktif kullanılmalı, toplumu etkileyen sağlık haberleri sağlık sertifikalı haberciler tarafından yapılmalı, hem sağlık hizmeti sunucu ve uygulayıcılarının hem de kullanıcılarının sağlık okuryazarlığı iletişim becerileri geliştirilmeli, anaokulundan başlayarak tüm eğitim kurumlarında uygulamalı sağlık okuryazarlığı becerileri kazandıracak eğitimler verilmeli, sağlık uygulayıcısı olacak bireylerin eğitim müfredatlarında sağlık iletişimini içeren ders ve uygulamalara mutlaka yer verilmeli, sağlık çalışanlarına hasta ile iletişimde en verimli sonuca ulaşmak için doğru iletişim metotlarını kazandıracak mezuniyet sonrası eğitimler düzenlenmelidir.

Sonuç olarak sağlıklı toplumun oluşturulması yüksek nitelikte sağlık okuryazarlığı bilinç ve becerisinin kazanılması ve kazanılan bu bilincin kültüre dönüşmesi ile mümkündür.

Hekim ve Sağlık Çalışanlarının Özlük Haklarındaki Kazanımlar

Kurulun en önemli gündem konularından biri de hekimlerin ve sağlık çalışanlarının çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve özlük haklarında yapılacak düzenlemeler konusu olmuştur. Özellikle pandemi sürecinde olağanüstü gayretle görev yapan sağlık profesyonellerinin özlük haklarında önemli kazanımlar sağlanmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımızın 14 Mart 2022’de verdiği müddetlerle hekimlerin ve sağlık çalışanlarının gelirlerinde önemli iyileştirmeler yapılmıştır. Sağlıkta şiddet ve malpraktis konusunda kanuni düzenlemeler ya-

pılmıştır. Tıp ve Diş Hekimliği Fakültelerinde intörn öğrencileri için asgari ücret tutarında ödeme yapılması sağlanmıştır. Lisans mezunu hemşirelere 3600 ek gösterge verilmiştir. Ayrıca, İlaç Fiyat Kararnesi'nde 2022 yılı Temmuz ve Ekim aylarında yapılan düzenleme ile serbest eczacıların kârlılık oranlarında önemli artışlar sağlanmıştır.

Dijital Sağlık

2004 yılında yayımlanan “Türkiye Sağlık Bilgi Sistemi Eylem Planı” ile başlayan sağlıkta dijitalleşme süreci özellikle 2014 yılından sonra büyük bir ivme kazanmıştır. Türkiye, güçlü bir vizyon ile geliştirilen ve kısa sürede yaygınlaşan projeler sayesinde dijital sağlıkta dünya da önde gelen ülkeler arasında yer almıştır.

Türkiye’de sağlık dijitalleşmesi ulusal sağlık hizmetlerinde doğrudan vatandaşların ve sağlık çalışanlarının iş ve işlemlerini daha kolay ve hızlı gerçekleştirmeleri için planlanmıştır. Bu durum sonucunda bireylerin tedaviye ve tedavi olanaklarına erişimini kolaylaştırmaya yönelik uygulama ve altyapılar hizmete girmiştir. Hastaların kişisel sağlık kayıtlarına ulaşabilmesi, dünya çapında önemli hâle gelen bir husustur. Sağlık teknolojileri konusundaki bu küresel gündem doğrultusunda sağlık kayıtlarının vatandaşların erişim ve kontrolüne açılması, bireylerin sağlık hizmet sunumuna dâhil edilmesi ile sağlık okuryazarlığı seviyesinin yükseltilmesi ve buna paralel olarak sağlık hizmetlerinde maliyet etkinlik kapasitesinin güçlendirilerek uzun vadede sağlık hizmetlerinde sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla “E-Nabız Kişisel Sağlık Sistemi” uygulamaya konmuştur.

“Türkiye Yüzyılı” vizyonunda sağlıkta dijitalleşme ve tele-tıp hizmetleri modern sağlık hizmetlerinin yeni kilometre taşı olacaktır. Türkiye’nin çalışmalarına çok önce başladığı ve uygulamaya aldığı tele-tıp hizmetleri teknolojinin katkısıyla sağlık hizmetinin hastanelerden çıkıp hayatın her alanında sunulabilir hâle gelmesini sağlayacaktır. Türkiye’nin hedefi, kamu ve özel sektör tüm paydaşların katılımıyla yapay zekâ merkezli sağlık çözümlerinin geliştirilmesinde lider ülke olmaktır.

Trans Yağlar

Trans yağlar, gıda endüstrisinde kullanılan yağların daha ucuz ve kolay kullanımı için çeşitli işlemlere tabi tutulması sırasında ortaya

çıkılmaktadır. Ayrıca, kızartma yağlarının birden fazla kullanımı ve yanlış pişirme yöntemleri de bitkisel yağları trans yağa dönüştürmektedir.

Trans yağ tüketimi dünyada her yıl 500.000'den fazla kardiyovasküler hastalık kaynaklı ölüme sebep olmakta, ayrıca diyabet, obezite, kanser gibi diğer önemli hastalıkların riskini artırmaktadır.

Gıda endüstrisinin üretim sürecinde yapılacak değişikliklerle, evlerde veya toplu yemek üretimi yapılan işletmelerde sağlıklı pişirme yöntemlerinin tercih edilmesiyle, trans yağların zararlı etkilerinden korunmak mümkündür. 2003 yılından itibaren bazı ülkelerde trans yağ miktarı %2 ile sınırlandırılmıştır. Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliği'ne göre, eğer sürülebilir yağ/margarinler, yoğun yağlar, bitkisel yağlar veya bu yağları içeren gıdalar, %2'den fazla trans yağ içeriyorsa, trans yağ miktarı etiket üzerinde belirtilmelidir. Ayrıca, ürün %1'den az trans yağ içeriyorsa, ürün etiketinde "trans yağ içermez" ifadesi firmalar tarafından gönüllü olarak kullanılabilir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yayımlanan "REPLACE-YERİNE KOY" raporunda 2023 itibarıyla tüm dünyada gıda zincirinde trans yağların %2'nin altında olması hedefi ortaya konulmuştur. Kurulumuz önerisi ve DSÖ-EvipNet-TÜSPE iş birliği ile Türkiye'de trans yağların eliminasyonuna yönelik bir "politika belgesi" hazırlanmıştır. Rapor, DSÖ ülkeleri arasında trans yağ konusunda hazırlanmış kanıta dayalı ilk politika belgesi olma özelliği taşımaktadır. Akabinde Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından mevzuatta yapılan düzenleme ile Türkiye'de gıdalarda trans yağ içeriği DSÖ'nün de önerdiği gibi "%2'yi geçmeyecektir" hükmü getirilmiştir. Böylece sağlıklı birey sağlıklı toplum hedefine ulaşmada önemli bir süreç daha tamamlanmıştır.

Türkiye'nin İlk Yerli Enzim Fabrikasının Kurulması ve Biyoteknoloji Alanında Gelişmeler

Türkiye'de kullanılan endüstriyel enzimlerin tamamına yakını ithal edilmekte olup, 2017 yılında 109 milyon ABD doları olan ithalat değeri, 2020 yılında 120 milyon ABD dolarına çıkmıştır. Türkiye'ye ithal edilen enzimler çoğunlukla AB menşelidir.

Cumhurbaşkanımızın bilim insanlarına tersine-beyin göçü davetine istinaden Türkiye’ye dönen bir girişimci tarafından Türkiye’nin ilk yerli enzim fabrikası açılmış ve üretime geçmiştir. Bugüne kadar, 6 adet endüstriyel amaçlı, 3 adet yem amaçlı olmak üzere, toplam 9 adet enzim üretimi Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. Türkiye’nin yerli ve millî kaynaklarla kurulmuş ilk ve tek endüstriyel enzim fabrikası üretime başlamış ve Türkiye’ye büyük katma değer sağlamıştır. Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu da sürecin tüm aşamalarının yakın takipçisi olmuştur. Mikrobiyal Biyo-Endüstri’nin bu ilk önemli girişiminin daha niceleri ile devam etmesi “Türkiye Yüzyılı” vizyonu hedeflerinden biridir.

Biyoekonominin “yenilenebilir bir şekilde” değerlendirilmesi yönünde oluşturulacak devlet stratejisine “Sürdürülebilir ve Döngüsel Biyoekonomi Stratejisi” denmektedir. AB’nin biyoekonomisi için en önemli sektör, toplam ciro ve katma değerde en başta ve açık-ara Gıda Sanayii’dir. Günümüzde, toplamda yaklaşık 60 ülkenin resmî olarak yayımlanmış “Sürdürülebilir ve Döngüsel Biyoekonomi Stratejisi” bulunmaktadır. “Türkiye Yüzyılı” vizyonu hedeflerimizden bir diğeri, Biyo-Endüstri’nin gelişmesi konusunda bir itici güç olacak olan “Türkiye Sürdürülebilir ve Döngüsel Biyoekonomi Stratejisi”nin hazırlanması çalışmalarını gerçekleştirmektir.

Uzaktan Algılama Yöntemlerinin Tarımsal Üretim Planlamasında ve Kriz Yönetiminde Kullanılması

Son yıllarda halkın temel gıda maddeleri başta olmak üzere birçok tarımsal üründe manipülatif dalgalanmalar gündeme gelmektedir. Bu dalgalanmalar arz-talep dengesizliğinden kaynaklanmakta ve dönemsel olarak üretici ve tüketicileri olumsuz etkilemektedir. Söz konusu manipülasyonların engellenebilmesi için “üretimin doğru planlanması”, “arz-talep dengesinin korunması”, “su ve enerjinin gereksiz kullanımının önlenmesi ve böylece maliyetlerin düşürülmesi” ve “üretimde kalitenin ve verimliliğin artırılması” temel ihtiyaçtır.

Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu, uzaktan algılama yöntemlerinin tarımsal üretim planlamasında ve kriz yönetiminde kullanılması ve yurt dışı uygulamaların değerlendirilmesi konusunu gündeme almıştır. Uydu görüntüleri, uzaktan algılama teknikleri ve bilişim teknolojileri kullanılarak ülke sathında üretimin planlanması ile üreti-

cinin en uygun üretim teknikleri ile doğru ürünü yetiştirmesi sonucu kazancının maksimize edilmesi, tüketicinin de temel ihtiyacı olan ürünlere en uygun şekilde ulaşabilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma 4 faz olarak tasarlanmıştır. Fazlar boyunca elde edilen birimler ve bilişim sistemleri ile ülkesel üretim planı dijital ortamda belirlenmiş olacaktır. Bu çalışmalar sırasında elde edilen veriler ışığında parselde ait unsurlar değerlendirilerek, parselde hangi ürünün en uygun, ekonomik ve verimli şekilde yetiştirileceği belirlenmiş olacaktır. Ürün listesi yapay zekâ uygulamaları tarafından hazırlanacak, üreticiler e-devlet sistemi üzerinden yetiştirmek istediği ürünleri bu listeden seçecektir. Tercihler doğrultusunda parsellere ekilecek ürünler, ülke ihtiyacına göre yerleştirilecektir. Nihayetinde yetiştirilecek ürünler en büyük alanı oluşturacak şekilde komşu parsellere atanmaya başlayacak ve tarımsal üretim “mantıksal olarak toplanlaştırılmış” büyük üretim alanlarında yapılmaya başlanacak ve bu alanda parseli olan üreticilerin ortak iş birliği de sağlanmış olacaktır.

Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu, “Türkiye Yüzyılı” vizyonu çerçevesinde bitkisel üretim başta olmak üzere tarımın tüm faaliyet alanlarında uzaktan algılama yöntemleri ve bilişim sistemlerinin etkin ve aktif kullanımıyla, tarımsal üretimde verimlilik, kalite ve kârlılığın artırılmasına, üreticilerin korunmasına, toplumun sağlıklı ve yeterli gıdaya ekonomik erişimine ve tarımsal hasıla ile ihracatın artırılmasına güçlü bir şekilde katkı sağlamaya devam edecektir.

Gıda İsrafının Önlenmesi ve Gıda Artıklarından Hayvan Yemi Üretilmesi

Dünyada insan tüketimi için üretilen gıdaların yaklaşık 3'te 1'i israf edilmektedir. Yıllık gıda israfının değeri yaklaşık 1 trilyon dolara denk gelmektedir. BM Gıda İsrafı Raporu'na göre her yıl; dünya genelinde 931 milyon ton, AB'nde 88 milyon ton, Türkiye'de 19 milyon ton gıda israf edilmektedir. Rapora göre, Türkiye dünya genelinde en fazla gıda israfının yapıldığı ülkeler arasında yer almaktadır. 2030 yılında gıda israfının yıllık 2,1 milyar tona çıkacağı ve parasal olarak 1,5 trilyon dolara tekabül edeceği tahmin edilmektedir.

Gıdanın çöpe atılmasıyla su, enerji, toprak, emek ve sermaye gibi değerler yok olmakta, çevre sağlığı ve iklim olumsuz etkilenmektedir.

Gıda israfının büyük bir kısmını; yemek üretim tesisleri, toplu tüketim yerleri, oteller, gıda üretim işletmeleri, zincir marketler, haller oluşturmaktadır. Dünyada gıda artıklarının yem olarak değerlendirilmesi ile ilgili çeşitli uygulamalar mevcuttur. Türkiye’de gıda artıklarının yem olarak değerlendirilmesiyle ilgili kısıtlamalar, iki yönetmelik hükümlerinde değişiklikler yapılarak ortadan kaldırılmıştır. Böylece gıda artıklarının işlenmesiyle üretilen yemlerin gıda amaçlı olmayan hayvanların (petler, sokak, barınak ve yaban hayatı hayvanları ile yem amaçlı üretilen böcek, solucan ve kurtçukların) beslenmesinde kullanılmasının önü açılmıştır.

Gıda artıklarının yem olarak kullanılması ile gıda israfının önlenmesine katkı sağlanmış ve artık gıdalar değerlendirilmiş olacaktır. Belediyeler barınak ve sokak hayvanları için yem satın almak yerine artık gıdalardan yem üretecek ve tasarruf edilen ödenekler vatandaşlar için başka alanlarda kullanılabilecektir.

2020 yılı verilerine göre Türkiye’nin kedi-köpek maması dış ticareti; 30,5 milyon dolar ihracat 86,7 milyon dolar ithalat olup, dış ticaret dengesi -56,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Gıda artıklarından “Pet Maması” elde edilmesiyle ithalat için harcanan dövizden önemli ölçüde tasarruf edilmiş olacaktır.

Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu “Türkiye Yüzyılı” vizyonu hedefleri, bu çalışmaların devamında, israfa konu gıdaların oluşumunu azaltacak ve tekrar gıda haline dönüşebilmesini sağlayacak politikaların oluşturulmasıdır. Fazla gıdanın değer zincirinde tümüyle yönetilebildiği ve ekonomiye geri kazandırılabilirdiği, dünyaya örnek niteliğinde yerli ve millî bir model hedeflenmektedir. Türkiye’de bütüncül bir yaklaşımla, gıda israfının önlenmesi ve yeniden değerlendirilmesi ortak payda olarak ele alınmalıdır.

Tarımsal Atıklardan, Yerli ve Milli, Yenilebilir Enerji ve Organik/Organomineral Gübre Üretimi

Biyogaz üretimi hem sürdürülebilir enerji arzını hem de sürdürülebilir atık yönetimini sağlamaktadır. Dünyada tükenen enerji kaynaklarına alternatif çözümler aranmakta ve biyogaz tesislerinin sayısı giderek artmaktadır. Örneğin Almanya’da yaklaşık 10 bin tesis olduğu belirtilmektedir. Türkiye’de biyogaz tesisinin sayısı yalnızca 90

adettir. Biyometan tesisi yan ürünlerinden, katı ve sıvı organik ve organomineral gübre elde edilebilmektedir. Tamamen dışa bağımlı olunan 7 milyon ton gübre kullanımının maliyeti 2021 Aralık itibarı ile 8,4 milyar ABD doları olmuştur. Organomineral gübre üretimi ile bu ihtiyacın 3 milyon tonu yerli olarak karşılanabilecektir. Bu da yaklaşık 3,8 Milyar ABD dolarına karşılık gelmektedir.

Her türlü tarımsal ve diğer organik atığın fermentasyon yolu ile metan gazına ve elektrik enerjisine dönüştürülebildiği ve yan ürün olarak kontrollü ve denetimli bir şekilde, katı ve sıvı atıktan organik ve organomineral gübre üretiminin “Sıfır Atık” prensibi ile üretilebildiği biyogaz tesislerinin sayısı artırılarak Türkiye’nin organik ve organomineral gübre ihtiyacı karşılanacaktır.

Tesislerden elde edilecek metan ve amonyak gibi gazların ileri teknoloji kullanımı ile şu anda tamamen dışa-bağımlı olunan kimyasal gübre yerli olarak üretilebilecek, amonyak üretimi için, en son teknolojik ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda tesisler kurulacaktır. Bu tesisler hem Türkiye’ye alternatif enerji kaynağı sağlayacak hem de organik atık miktarı fazla olan Türkiye’de, sürdürülebilir atık yönetimine katkı sağlayacaktır.

“Türkiye Yüzyılı” vizyonu çerçevesinde Türkiye’de biyogaz tesisi sayısının 1000’e çıkarılması ve bu tesislerin hammadde açısından birbirlerine rakip olmayacak şekilde planlanarak belirlenecek lokasyonlarda kurulmasının sağlanması hedeflenmektedir.

7.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu

Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde sağlık ve gıda politikalarında çok önemli başarılarla imza atılmıştır. Sağlıkta dönüşüm uygulamaları ile dünyada örnek gösterilen bir sistem inşa edilmiştir. İnsanı merkeze alan bu uygulamalarla vatandaşların sunulan sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı %74’e çıkmıştır. Sağlıkta Dönüşüm Programı’nın hayata geçtiği 2003 yılından bu yana Türkiye’nin temel sağlık göstergeleri önemli ölçüde iyileşmiştir. Sosyal devlet olmanın bir gereği olarak bütün bu kazanımlar vatandaşlara ilave mali yük getirmeden gerçekleştirilmiştir.

Cumhuriyetin 100. yılında “Türkiye Yüzyılı” vizyonuna uygun olarak sağlıkta dönüşümün ikinci fazının başarıyla uygulanması temel

gaye olacaktır. Temel sağlık göstergelerinin korunması ve daha iyi seviyelere yükseltilmesi için gösterilecek çabalar yine bu doğrultuda devam edecektir. Uygulanan politikalar, sağlık çıktıları ve memnuniyet alanlarında kat edilen mesafenin yanı sıra finansal olarak sürdürülebilir olması yönüyle de çok önemlidir. Türkiye kişi başı sağlık harcamasında, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ortalamasının yarısından daha az harcama payı ile daha yüksek bir memnuniyet düzeyi yakalamıştır.

Birey ve toplum sağlığını güvence altına almanın esas öğelerinden biri de vatandaşların yeterli ve sağlıklı gıdaya erişiminin sağlanmasıdır. Özellikle yakın dönemde yaşanan pandemi, tüm dünyaya gıdanın en stratejik konulardan biri olduğunu göstermiştir.

Bu çerçevede Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde üretilen politikalar, geliştirilen stratejiler, belirlenen hedefler ve atılan adımlarla Türkiye’de etkin, verimli ve sürdürülebilir tarımsal üretim konusunda önemli bir ivme kazanılmıştır. Tarımsal üretim ve tarımsal hasılda dünyada önemli bir konuma gelinmiş, bitkisel ve hayvansal üretim arzı ve kalitesinin artırılmasıyla katma değeri yüksek gıda üretiminde önemli gelişmeler yaşanmıştır.

‘Türkiye Yüzyılı’ vizyonu hedefleri kapsamında; giderek önemi artan iklim değişikliği, toprak ve suyun verimli kullanımı, gıda arz güvencesi, tarımda dijitalleşme ile teknolojinin etkin kullanımı, kırsal kalkınma ile yerinde yaşam ve üretiminin devamının sağlanması, tarımsal üretim artırılırken pazarlama kanallarının etkinleştirilmesi sayesinde üretici gelirinin korunması aynı zamanda tüketicinin uygun fiyatla gıdaya erişiminin sağlanması ve bu değer zincirinde kooperatiflerin etkin rollerinin geliştirilmesi, kısacası altyapı sorunlarını çözmüş, uluslararası rekabet gücünü elde etmiş, modern teknolojiye dayalı, her alanda sürdürülebilir yapısıyla etkin bir tarım ve gıda sektörünün oluşturulması temel amaçtır.

Bu hedefler doğrultusunda, toplumun sağlık ve refahı için sağlık ve gıda alanında politikalar geliştirmenin sorumluluğuyla Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Kurul, azim ve kararlılıkla çalışmalarını sürdürmeye devam edecektir.

08

Sosyal Politikalar Kurulu

08

Sosyal Politikalar Kurulu

8.1. Kurul Hakkında

Sosyal Politikalar Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Vedat Işıkhane (Başkanvekili)

Prof. Dr. Edibe Sözen

Dr. İbrahim Altan

Prof. Dr. Lütüfihak Alpkan

Dr. Murat Yılmaz

Kurulun Görev ve Sorumlulukları

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 30. maddesinde Sosyal Politikalar Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 30- (1) Sosyal Politikalar Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Toplumun ihtiyaç sahibi kesimlerine yönelik yapılan çalışmaların etkinliği için politika önerileri oluşturmak,
- b) Aile kurumunun korunması, güçlendirilmesi; iş ve aile hayatı uyumunun sağlanması için politika önerileri oluşturmak,
- c) Çalışma şartlarının iyileştirilmesine yönelik politika önerileri geliştirmek,
- d) Gelir güvencesi ve gelir adaleti sağlamaya yönelik politika önerileri geliştirmek,
- e) Sosyal refahın oluşturulmasına yönelik politika önerileri geliştirmek,
- f) Dezavantajlı gruplara yönelik politika önerileri oluşturmak,
- g) Göç ve göçmen sorunlarının çözümüne ilişkin politika önerileri geliştirmek.

8.2. Sosyal Politikalar Kurulunun Faaliyetleri

Sosyal Politikalar Kurulu tarafından, 8 Ekim 2018 ile 12 Ocak 2023 tarihleri arasında sosyal politikaların odağını oluşturan dezavantajlı gruplar ve çalışma hayatı başlıkları altında 79 çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu toplantılara, başkan vekili, kurul üyeleri, uzmanlar, akademisyenler, kamu ve özel sektör yöneticileri ile çeşitli sivil toplum kuruluşları temsilcileri katılmışlardır.

Kurul, ayrıca 2023 vizyonunda Güneydoğu'nun Sosyal Politikaları, Sosyal Politikalarda 7 Bölge ve 7 İl Programı ve 2023 Vizyonunda Sosyal Yardımlara Yönelik Politika Stratejileriyle ilgili toplamda 3 rapor ve Yüzyılın Sosyal Politikaları adlı kitap hazırlamıştır. Tüm belge ve dokümanlar değerlendirilmek üzere bir üst makama iletilmiştir.

Sosyal Politikalar Kurulunun Gerçekleştirdiği Çalıştay ve Toplantı Gündemleri

1. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında ilk toplantı
2. Yerel yönetimlerde sosyal politika uygulamaları

3. Ankara Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi, Sosyal ve Kültürel İşler Dairesi ile BELPA tarafından yürütülen faaliyetlerin değerlendirilmesi
4. Sosyal yardım programları
5. Yerel seçim çalışmalarına yönelik tespit ve öneriler
6. Çalışma hayatının sorunları
7. Kamu çalışanlarının sorunları
8. Millî savunma teşkilatı mensuplarının ve yakınlarının sosyal hakları ve bu alanda yaşanan sorunlar
9. 1. Yaşlılık Şûrası: “Yaşlılık ve Yaşlı Sorunları” adlı komisyona katılım
10. Kentsel insani sorunlar ve mahalli idarelere yönelik sosyal projeler
11. Ankara Valiliğinin, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile diğer kurumlar üzerinden yürüttüğü sosyal hizmet ve sosyal yardım çalışmalarının değerlendirilmesi
12. 100 Günlük Eylem Planına dair görüş ve öneriler
13. Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki sosyal politika uygulamaları
14. Kırsal kalkınmada Tarım Kredi Kooperatiflerinin rolü
15. Gaziantep Bölgesel Sosyal Politikalar toplantısı (Gaziantep Valiliği, yerel yönetim başkanları, sivil toplum kuruluşları, Gaziantep iş dünyası temsilcileri)
16. Suriye ve göç gündemi
17. Çalışma hayatının aktüel sorunları
18. Özel yetenekli çocukların eğitim sorunları ve eğitim politikaları
19. Kırsal kalkınma, ormancılık, orman işçiliği ve çevre sorunları

- 20. ILO'nun Türkiye çalışmaları**
- 21. Şiddet olayları ve kadına şiddetin toplumsal psikolojisi**
- 22. İşitme engellilerin yaşadığı çok yönlü sorunlar**
- 23. Bağımlılık, sosyal problemler ve Yeşilay'ın hizmetleri**
- 24. Göç, sosyal sorunlar (İçişleri Bakanı Sayın Süleyman Soy-lu'nun katılımıyla)**
- 25. Sosyal belediyeçilik gündemi**
- 26. Sağlık sorunları ve sosyal politikalar**
- 27. Ticari hayatın sosyal sorunları**
- 28. Esnaf ve sanatkârların sosyal ve ekonomik sorunları**
- 29. Vakıf Yatırım Stratejisi 2020**
- 30. Ankara sanayinin yapısı ve sanayicilerin sorunları**
- 31. Çalışma hayatı ve sendikal hayatın güncel sorunları**
- 32. Pandemi sürecinde sosyal devlet uygulamaları**
- 33. Normalleşme sürecinin sosyal boyutunun değerlendirilmesi**
- 34. Covid-19 Pandemisinin çalışma hayatında neden olduğu sosyal sorunlar**
- 35. Kızılay tarafından gerçekleştirilen “yeni koronavirüs salgın süreci algı ve tutum araştırması” sunumu**
- 36. Pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının sorunları**
- 37. Yusufeli Barajı'nın sosyal politika perspektifi: Sorunlar, fırsatlar ve beklentiler**
- 38. Esnek ve uzaktan çalışmanın iş hukuku açısından değerlendirilmesi**
- 39. 2023 vizyonunda Güneydoğu'nun sosyal politikaları**
- 40. Türkiye nüfusuna demografik bir bakış**

41. Sosyal politika yazarları ile çalışma hayatı sorunlarının değerlendirilmesi
42. Türkiye Arı Yetiştiricileri Merkez Birliği ile Türkiye’de arıcılık ve arıcılığın sorunları
43. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünün sosyal hizmet uygulamaları
44. Vodafone Türkiye Vakfı sosyal projeler sunumu
45. Bağımsız Kamu Görevlileri Sendikaları Konfederasyonu (BASK) ile kamu görevlilerinin sorunları hakkında bilgilendirme ve çözümlerine dair önerilerin değerlendirilmesi
46. Kadın İşveren ve Sanayiciler Derneği (KAİSDER) ile derneğin faaliyetleri ve projeleri hakkında bilgilendirme, sorunlar üzerine tespit ve öneriler
47. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) temsilcileri ile iş dünyasındaki yeni gelişmeler, işin geleceği ve yeni çalışma ilişkileri kapsamında bilgi alışverişi talep ve önerilerinin değerlendirilmesi
48. Memur Sendikaları Konfederasyonu (Memur-Sen) temsilcileri ile sözleşmeli personelin kadroya geçirilmesine dair gerçekleştirilen şuranın ve sonucunda hazırlanan raporun kapsamlı değerlendirilmesi, örgütlenme sorunları, yaklaşan kamu toplu iş sözleşmeleri
49. TOHUM: Türkiye Otizm Erken Tanı ve Eğitim Vakfı – Eker A.Ş. iş birliğinde yürütülen projenin tanıtımı: ‘Otizmliler Eker ile İşgücünde’
50. Limitsiz Spor Platformu temsilcisi ile yürütülen çalışmalar hakkında bilgilendirme toplantısı ve proje sunumu: ‘Engelli Sporları Farkındalık Projesi’
51. Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ile emeklilikte yaş şartını yerine getirmeyenlerin emekli olmamaları nedeniyle yaşadıkları sorunlar

- 52.** EYTADER (Emekleri Yasalara Takılanlar Derneği) ile 8 Eylül 1999 tarihli 4447 sayılı yasayla emeklilik yaşını bir kademeye bağlayan değişiklikler nedeniyle ortaya çıkan sorunların değerlendirilmesi
- 53.** Emeklilik için yaşı bekleyenler hususunun aktüel tartışmalar, sosyal politika ve sosyal güvenlik çalışmaları yapan akademisyenler ile değerlendirilmesi, sorunların tespiti ve çözüm önerileri
- 54.** Rehberlik, Eğitim, Toplumsal Yardımlaşma ve Kalkınma Derneğinin (RET) proje ve faaliyetleri hususlarında bilgi alışverişi ve değerlendirme
- 55.** Özel Yaşlı Bakım Kuruluşları Dayanışma ve Yardımlaşma Derneğinin faaliyetleri, yaşanan sorunlar, çözüm önerileri ve pandemi sürecine ilişkin düzenlemeler
- 56.** 9-11 Nisan 2020 tarihlerinde Selçuk Üniversitesi iş birliğiyle düzenlenmesi planlanan “Türkiye’de Toplumsal Değişim Sorunları ve Geleceğin Türkiye’si” konulu 1. Uluslararası Sosyal Bilimler kongresinin çalışmaları
- 57.** 180 Günlük İcraat Planı (1 Temmuz-31 Aralık 2020) için 5 (gerçekleşme 3), Covid-19 Salgın Kapsamında Normalleşme Planı için 10 öneri (gerçekleşme 7) ve pandemiyle mücadelede dair çeşitli öneriler geliştirilmiş ve üst makama iletilmiştir. Bu önerilerin çoğu icracı kurum ve bakanlıklar tarafından hayata geçirilmiştir.

Kurul öneri ve çalışmaları ağırlıklı olarak aşağıdaki hususlar çerçevesindedir;

- 696 sayılı KHK ile TİS’e eklenen geçici 7. Madde, toplu iş sözleşmesinin esasları ve sendikal örgütlenme
- Tamamlayıcı emeklilik sistemi ve kıdem tazminatı hakkı
- Covid-19 salgınının ekonomik ve sosyal hayata etkileri
- Pandemi süreci ve sonrasında istihdamın korunması ve sürekliliğinin sağlanması

- Esnek çalışma ve uzaktan çalışma modelleri
 - Pandemiden en çok etkilenen sektörlerin belirlenmesi ve düşük faizli destek kredileri
 - *İşçi ve işveren kuruluşlarının mücadele sürecine katkılarının sağlanması*
 - Kısa çalışma ödeneğinden faydalanma şartları ve süresi
 - Sağlık çalışanlarının karşılaştığı yeni durum ve sorunlar
 - Salgından dolayı ve doğrudan etkilenen gruplar (özellikle çocuk, genç ve yaşlılar) için psikososyal danışma merkezleri ve hatlarının oluşturulması
 - Ayrıca taraflar (TİSK, TOBB, HAK-İŞ, TÜRK-İŞ) ile yapılan kapsamlı görüşmeler sonucu hazırlanan Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi, *Kıdem Tazminatı ile Ekonomik ve Sosyal Konseyin yeniden toplanmasına dair görüşler* Sayın Cumhurbaşkanına arz edilmiştir.
- 58.** Sosyal hizmet uzmanlarının alanda, istihdamda ve kariyerde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri
- 59.** Engellilerin yaşadığı psikolojik, ekonomik ve sosyal sorunlar
- 60.** Göç, göç sorunları ve göç yönetimi
- 61.** Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisinin 2023 ve 2053 vizyonunda Türkiye'nin istihdam politikaları
- 62.** Engelli ve yaşlıların yaşadığı sorunlar
- 63.** Türkiye İşveren Sendikasının çalışma hayatının geleceğine yönelik vizyon ve değerlendirmeleri
- 64.** Sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarının yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri
- 65.** Sosyal güvenlik sisteminde yaşanan sorunlar, riskler ve çözüm önerileri

- 66.** Gençlik ve Spor Bakanlığının gençlere yönelik faaliyetleri ve vizyonu
- 67.** Yaşlıların sorunları, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının geliştirdiği yeni yönetmelik taslağına yönelik öneri, talep ve yaşanan sorunlar
- 68.** Otizmli ve engellilerin yaşadığı sorunlar, talep ve önerileri
- 69.** ASHB’de ASDEP kapsamında çalışan sendika üyelerinin yaşadığı sorunlar
- 70.** Cumhurbaşkanlığı Sosyal Politikalar Kurulu üyelerinin, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ziyareti ve 2023 sosyal politika ve sosyal hizmet vizyon toplantısı
- 71.** ASHB Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünün çalışmaları ve 2023 hedefleri hakkında bilgilendirme
- 72.** Yaşlıların dijital becerilerinin geliştirilmesi amacıyla M.E.B. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Avrupa Yetişkin Öğrenimi Gündemi-6 Projesi sunumu
- 73.** Koruyucu aile ve evlat edinme sürecinde yaşanan sorunlar Koruyucu Aile ve Evlat Edinme Derneği’nin (KOREV) koruyucu ailelik ve evlat edinme sürecinde yaşanan sorunlara yönelik sunumu
- 74.** Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) Derneği’nin (4D işçileri) sorun ve talepleri
- 75.** Hemşirelerin çalışma hayatında yaşadıkları sorunlar
- 76.** Şehit yakınları ve gazilerin yaşadıkları sorunlar
- 77.** 2023 vizyonunda sağlık politikalarının ana çerçevesini belirleyen faktörler
- 78.** Sosyal hizmet sektöründe faaliyet gösteren özel teşebbüsün Türkiye Yüzyılı Vizyonu kapsamında hazırlanan projelerin sunumu ve sektörel sorunların değerlendirilmesi

Sosyal Politikalar Kurulu Tarafından Hazırlanan Raporlar

2023 Vizyonunda Güneydoğu'nun Sosyal Politikaları

Sosyal hizmet mesleği, insan hakları ve sosyal adalet ilkelerini temel alan; sosyal değişimi destekleyen, insanların iyilik durumunun geliştirilmesi için insan ilişkilerinde sorun çözmeyi ve güçlendirmeyi amaçlayan bir meslektir. Yaşanan salgınlar, ekonomik krizler ve bölgesel düzeydeki gelişmişlik farkları; güncübirlik, kayıt dışı çalışanlar ve sosyal güvenlik şemsiyesi altında bulunmayan, sosyal yardım ve sosyal hizmetlere geçici ya da sürekli ihtiyaç duyan kişi ve grupları daha fazla etkilemiştir. Bu çerçevede birey, aile, grup ve toplumun refahını artırmaya amaçlayan sosyal hizmet mesleği ve mesleğin uygulayıcısı olan sosyal hizmet uzmanları (SHU), yaklaşık 62 yıldır Türkiye'de üzerine düşen toplumsal sorumluluğu başarıyla yerine getirmiş, birçok bireyin ve ailenin sorunlarını çözmüş ve bugün de çözmeye devam etmektedir.

Sosyal politikanın genel kalkınma içindeki en önemli hedefi; tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de toplumu oluşturan bireyler ve sosyal gruplar arasındaki sosyal yardım ve hizmetlerden faydalanmada ve ekonomik olanaklara ulaşabilmede ortaya çıkan farkları azaltmaktır. Özellikle bu hizmetlerden en az düzeyde faydalanan nüfusun ağırlıkta olduğu kırsal alanlara, gecekondu semtlerine ve az gelişmiş bölgelere kamu hizmetlerinin yoğun olarak götürülmesi gerekmektedir.

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI
SOSYAL POLİTİKALAR KURULU

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

2023 VİZYONUNDA GÜNEYDOĞU'NUN SOSYAL POLİTİKALARI (GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ RAPOR)

HAZIRLAYAN

PROF. DR. VEDAT İŞİKHAN
SOSYAL POLİTİKALAR KURULU
BAŞKAN VEKİLİ

ANKARA-OCAK-2023

Görsel: Sosyal Politikalar Kurulu Rapor Örneği

Doğal olarak en gelişmiş toplumlarda bile, bireyler ve toplumsal kesimler arasında her alanda tam bir eşitlik ve denge sağlanamamaktadır. Buna karşın, sosyal devlet için toplumda sosyal ve ekonomik dengesizliklerin azaltılması, vazgeçilemez bir hedef niteliğindedir. Sosyal politikalar, Türkiye'nin refah düzeyinin artmasında önemli bir yere sahiptir.

Türkiye'de dezavantajlı gruplar başta olmak üzere tüm sosyal grupların karşılaşılabileceği risklerin önceden belirlenmesi, nedenlerinin

önlenmesi, bu risklerin sosyal grupların yaşamlarını nasıl etkilediği ve bu olumsuzlukların azaltılmasına yönelik çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla yeni politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. “2023 Vizyonunda Güneydoğu’nun Sosyal Politikaları” adlı rapor böyle bir ihtiyacı karşılamak amacıyla hazırlanmıştır. Raporda bölgede yaşanan sosyal hizmet ve sosyal politika sorunlarının ve çözüm önerilerinin neler olabileceği üzerinde odaklanılmıştır.

Raporda; sosyo-ekonomik yapı kapsamında sadece sosyal hizmet ve sosyal politika konuları mercek altına alınmıştır. Raporun sınırlılığı nedeniyle sağlık, eğitim, konut vb. diğer sosyal politika konularına yer verilmemiştir. Rapor, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan dokuz ilde dezavantajlı gruplara-çocuklara, engellilere, kadınlara, yaşlılara- yönelik sunulan sosyal hizmetlerin genel görünümünü ve 2023 vizyonu için bölgenin sosyal sorunlarını ve olası sosyal politika stratejilerinin neler olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Hazırlanan rapor Cumhurbaşkanlığı makamına iletilmiştir.

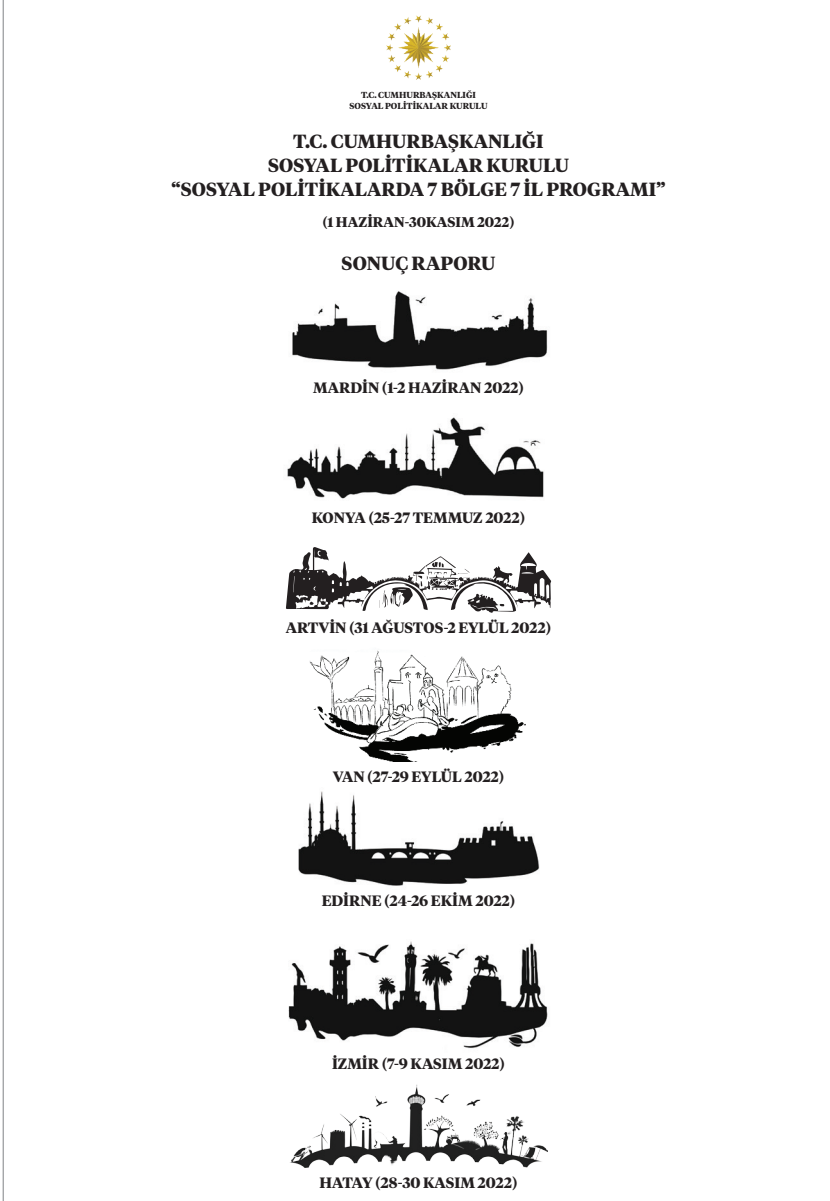
“Sosyal Politikalarda 7 Bölge 7 İl Programı” (1 Haziran-30 Kasım 2022)

Türkiye’de sosyal politika alanında son yirmi yılda köklü değişimler yaşanmıştır. Başta sağlık ve eğitim olmak üzere sosyal güvenlik, sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanında önemli gelişmeler olmuştur. Tüm bu gelişmeler, Türkiye’nin refah düzeyinin artmasına önemli katkılar sağlamıştır. Sosyal politikaların temelinde, medeniyetin “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” felsefesinde vücut bulan “sosyal devlet” anlayışı yatmaktadır.

Son yirmi yıldır, hükümetler ilk günden bugüne kadar sosyal eşitliği ve sosyal adaleti temel alarak vatandaşların yaşam standartlarını geliştirmek için hak temelli sosyal politikalar ortaya koymaktadır. Sosyal politikaların en önemli hedefi, vatandaşların yaşadığı sosyal sorunları çözmek, sosyal adaleti ve sosyal refahı sağlamaktır.

Vatandaşların ve yerel aktörlerin sorunlarını yerinde belirleyerek geleceğe yönelik sosyal politika stratejileri geliştirilmesinin önemi büyüktür. Bu amaca ulaşmak için Sosyal Politikalar Kurulu, toplantılarını Türkiye’nin 7 bölgesini temsilen 7 şehirde gerçekleştirmeyi planlamıştır. Bu çerçevede vatandaşlar ile bir araya gelerek, mevcut

sosyal politikaları değerlendirmek, uygulamadan kaynaklanan sorunları yerinde tespit etmek, vatandaşların bu konudaki talep ve önerilerini dikkate alarak Türkiye'nin Sosyal Politika Strateji Belgesi'ni hazırlamak kurulun öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır.

Görsel: Sosyal Politikalar Kurulu Sonuç Rapor Örneği

Sosyal Politikalar Kurulu tarafından hazırlanan “Sosyal Politikalar-da 7 Bölge 7 İl” programı kapsamında; Mardin, Konya, Artvin, Van, Edirne, İzmir, Hatay illeri ziyaret edilmiştir. Yerelde yaşanan sosyal sorunları ve politika önerilerini vatandaşlardan dinleyerek ve onların temsilcisi olan STK’larla görüşmeler yaparak gerçekleştirmeyi ve sonuçta politika stratejilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu programın amacı şu şekilde belirlenmiştir:

- » Son 20 yılda hükümetler tarafından uygulanan sosyal politikaları vatandaşlarla ve yerel aktörlerle istişare etmek,
- » Bu istişareleri, 7 Bölgeden 7 İl’e ziyaretlerde bulunarak tüm paydaşların sorunlarını ve çözüm önerilerini yerinde (yerelde) dinlemek,
- » Bu durum ve tespitlerden yola çıkarak hem ilin hem de bölgenin sosyal sorunlarının çözümüne yönelik politika stratejileri geliştirmek,
- » 2023 ve 2053 hedeflerine ulaşmak için teknolojik gelişmelerin hız kazandığı bir dönemde ihtiyaç duyulan yeni sosyal politika alanlarını ve gelecekte risk oluşturacak sorunları belirlemek,
- » İl temsilcilerinin kendi alanlarıyla ilgili dile getirdikleri sorunlara yönelik ortak bir anlayışı ve kurumlar arası eşgüdümü sağlamak,
- » Türkiye’nin “Sosyal Politikalar Strateji Belgesi”nin ana çerçevesi için bilimsel bir temel oluşturmak.

Bu kapsamda;

- 1-2 Haziran 2022 tarihleri arasında Mardin’e,
- 25-27 Temmuz Konya’ya,
- 31 Ağustos -2 Eylül 2022 Artvin’e,
- 27-29 Eylül 2022, Van’a,
- 24-26 Ekim 2022 Edirne’ye,
- 7-9 Kasım İzmir’e,

- 28-30 Kasım Hatay’a ziyaretler gerçekleştirilmiştir.

Program sonunda, sosyal politikaların genel çerçevesinin çizilmesi ve gelecekte ortaya çıkabilecek önemli sosyal sorunların öngörülmesi açısından her ile özgü veriler elde edilmiştir. Bu program sonucunda her ilin kendine özgü sosyal sorunlar yaşadığı gözlenmiştir. Sosyal Politikalarda 7 Bölge 7 İl Programı kapsamında ziyaret edilen illerde yapılan görüşmeler ve toplantılar sonucunda önemli veriler elde edilmiştir.

7 Bölge 7 İl kapsamında belirlenen sosyal sorunların çözümüne yönelik olarak Sosyal Politika Kurulu olarak sosyal politika önerileri geliştirilmiş ve Rapor’da ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

Görsele: Sosyal Politikalar Kurulu Politika Stratejileri Örneği

Program sonunda; 19 üniversite yöneticisi; 67 kamu kurum ve kuruluş yöneticisi; 33 özel sektör yöneticisi (Esnaf ve Sanatkarlar Odaları, Sanayi Odaları, Ziraat Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, MÜSİAD) ve 98 STK yöneticisi ile toplantılar gerçekleştirilmiştir. (Sendikalar, Kızılay, Yeşilay, Engelli ve Yaşlı Dernekleri, Kadın Dernekleri, KADDEM, Şehit Yakınları ve Gazi Dernekleri, Çocuk-Genç Dernekleri ve Vakıfları, Kent Konseyleri, Muhtar Dernekleri ve diğer dernekler). Bu toplantılara toplamda 217 yönetici katılmıştır.

“Sosyal Politikalarda 7 Bölge 7 İl Programı” kapsamında ziyaret edilen illerde yapılan görüşmeler ve toplantılar sonucunda önemli görülen eksiklikler belirlenmiş ve bunlar il raporları ve sonuç raporu şeklinde ayrıntılı olarak hazırlanmıştır. İllere ait tüm raporlar ve sonuç raporu Cumhurbaşkanlığı makamına sunulmak üzere üst makama iletilmiştir.

2023 Vizyonunda Sosyal Yardımlara Yönelik Politika Stratejileri

ASHB Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü ile birlikte hazırlanan 2023 vizyonunda sosyal yardımların genel yapısına yönelik raporda aşağıda yer alan çalışmalara yer verilmiştir:

1. 2022 Sayılı Kanun Kapsamındaki Yaşlı ve Engelli Aylıklarının Ödenmesi Konusunda Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri
2. 2022 Sayılı Kanun’da “Nafaka Konusunda” Değişiklik Yapılması
3. Vefa Projesinin Ulusal Program Haline Dönüştürülmesi
4. Ulusal Aşevi Programı
5. Aile Destek Programı
6. Roman Vatandaşların Yoğun Olarak Yaşadıkları Yerlerde Barınma Sorununun Giderilmesine Yönelik Yapılan Çalışmalar
7. Sosyal Dayanışma Merkezi (SODAM) Projeleri
8. Türkiye’de Bulunan Yabancı Uyruklu Kişilere Fon Kaynakları ile Yapılan Yardımlar
9. Yabancılarla Yönelik AB Kaynakları ile Yürütülen Yardım Programları
 - Yabancılarla Yönelik Sosyal Uyum Yardım (SUY) Programı
 - Yabancılarla Yönelik Şartlı Eğitim Yardım (YŞEY) Programı
 - En Savunmasız Mültecilerin Yaşam Standartlarının Temel İhtiyaç Desteği ile İyileştirilmesi/Tamamlayıcı Sosyal Uyum Yardımı (T-SUY) Projesi

Sosyal Politikalar Kurulu Tarafından Hazırlanan “Yüzyılın Sosyal Politikaları” Adlı Kitap

Son yirmi yıldır, Türkiye’nin uyguladığı tüm sosyal politikalar, vatandaşları, ailevi, ekonomik ve sosyal risklere karşı korumak (âdeta sosyal koruma şemsiyesi oluşturarak) ve vatandaşların sosyal refahını artırmak için geliştirdiği sistemli politikalara dönüşmüştür.

Türkiye’de tarihsel süreç içerisinde sosyal hizmet ve sosyal politikaların gelişimini değerlendirebilmek için son 20 yılda Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin sunmuş olduğu sosyal politika uygulamalarının ve geliştirilen yeni hizmet modellerinin tanıtılmasına, yaşanan sosyal politika sorunlarının belirlenmesine dolayısıyla Türkiye’ye ışık tutabilecek genel ve çağdaş bir paradigmanın temel bileşenlerinin açıklanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla Yüzyılın Sosyal Politikaları adlı kitap hazırlanmıştır.

Görsel: Yüzyılın Sosyal Politikaları Kitabı

Yüzyılın Sosyal Politikaları adlı kitapta Türkiye'nin 2002-2022 yılları arasında uyguladığı sosyal politika uygulamalarına yer verilmiştir. Bu kapsamda; ailelere, çocuklara, gençlere, yaşlılara, engellilere, kadınlara, şehit yakınları ve gazilere, göçmenlere, hükümlü ve eski hükümlülere, bağımlılığın önlenmesine, mevsimlik tarım işçilerine, yurt dışında yaşayan vatandaşlara, Roman vatandaşlara, dar gelirli vatandaşlara, afetlere ve çalışma hayatına yönelik bazı sosyal politika uygulamaları ele alınmıştır. Kitabın sonunda dünyada ve Türkiye'de sosyal hizmetlerin ve sosyal politikaların geleceğini şekillendirecek etmenler tartışılmış, "Türkiye Yüzyılı" sosyal politikalarının şekillenmesinde, gelecekte makro düzeyde ortaya çıkabilecek önemli sosyal politika ve sosyal hizmet konularının neler olabileceği ele alınmıştır.

8.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu

Türkiye Yüzyılında Sosyal Politika Stratejileri

Bugün, insanlığın karşı karşıya kaldığı yoksulluk, işsizlik, adaletsizlik ve eşitsizlik, engellilik, yaşlılık, şiddet, göç, bağımlılık, çatışmalar, savaşlar, küresel ısınmayla bağlantılı olarak ortaya çıkan iklim değişikliği, açlık, su kaynaklarının giderek azalması, sel baskınları, deprem ve salgın hastalıklar gibi sorunlar, iktisadi kalkınmaya dayanan refah devletlerinde ciddi riskler oluşturmaktadır. Ne yazık ki bu sorunlar, günümüzde sosyal politikaların hedefleri olan; sosyal adalet, sosyal eşitlik, sosyal kalkınma, sosyal denge, sosyal barış, sosyal güvenlik, demokrasi ve hak temelli yaklaşımları gün geçtikçe tehlikeye sokmaktadır.

2019 Aralık ayından bugüne kadar; sağlık sistemlerine önemli yükler getiren, oluşturduğu belirsizlikten ötürü ekonomik sistemlere zarar veren, dolaylı olarak sosyal düzeni bozan ve psikolojik olarak insanları derinden etkileyen Covid-19 pandemisine karşı Türkiye'nin geliştirdiği sosyal politikalar, BM ve Dünya Sağlık Teşkilatı başta olmak üzere birçok ülke ve uluslararası kuruluşun takdirini kazanmıştır.

Yaşanan temel sorunlara bağlı olarak Türkiye'de sosyal politikalar, 20. yüzyılın sonundan itibaren dünyada yaşanan sosyal, politik, ekonomik, teknolojik gelişmeler ve değişmelerle birlikte çeşitlenmiş ve farklılaşmıştır. Kapsamı sürekli genişleyen sosyal politikaların

hedefi bugün artık tüm toplumdur. Güçlü ve müreffeh bir Türkiye için ekonomik politikalar, sosyal politikaların sunumu için hayati bir öneme sahiptir. Ekonomi politikaları ne kadar güçlü olursa; eğitim, sağlık, tarım, adalet, konut, güvenlik, enerji, çevre ve şehircilik, alt yapı, ulaştırma ve sosyal politikalarımız da o kadar güçlü olacaktır.

“Türkiye Yüzyılı”nın sosyal politikaları; insan hak ve özgürlüklerinin sürekli geliştiği, insanı odak alan, yeşil ekonomik kalkınmayı destekleyen, eşitliği ve sosyal adaleti sağlayan, bireyi, aileyi ve toplumu güçlendiren, çoğulcu, bütünleştirici ve katılımcı demokrasiyi esas alan, toplumsal dayanışmayı güçlendiren, toplumun tüm kesimleri arasında güven ve birlik tesis eden sosyal devlet anlayışıyla vatandaşların refah düzeyini sürekli artırarak geleceğe taşıma misyonuna sahiptir.

“Türkiye Yüzyılı”nın sosyal politikaları açısından Türkiye’nin hedefi, kadim bir geçmişten refah ötesi uygulamalara ulaşmaktır. Bunun için tüm toplumu kapsayan, tam istihdamı sağlayan, sosyal adaletten, insan haklarından, hak temelli yaklaşımdan ve eşitlikten asla ödün vermeyen, refahı tabana yayan, gelirin adaletli dağılımını ve çalışma yoluyla refaha erişimi önceleyen politikaların sürdürülmesi ve geliştirilmesi önemli bir hedef olacaktır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın liderlik ettiği Türkiye Yüzyılı sosyal politika uygulamaları, geçmişte, şimdi ve gelecekte sadece Türkiye için değil, tüm insanlığa daha adil bir dünyanın mümkün olabildiğini göstermiştir. Bu manifesto; insan haklarını geliştirme, insana dokunma, sosyal adaleti, eşitliği sağlama ve sosyal sorunların çözümü sürecinde oldukça önemli bir vizyon ortaya koymaktadır.

Sosyal Politikalar Kurulu tarafından geliştirilen ve sosyal politikaların hem evrensel ve hem de Türkiye’ye özgü temel sorun alanları, gelişmeye açık olan ve gelecek yüzyıla şekil verebilecek makro düzeydeki bazı sosyal politika stratejileri şu şekilde belirtilebilir:

- » Türkiye dâhil tüm dünyada insanların karşı karşıya kaldığı temel sorunların çözümünün belirlendiği BM Sürdürülebilir Kalkınma amaçlarına ulaşılması,

- » Küresel düzeyde ortaya çıkan ve çıkabilecek ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlara karşı ülkelerin kendi vatandaşlarını korumaları amacıyla risk analizlerinin gerçekleştirilmesi,
- » Günümüzde, göç ve mülteci sorunu gelecekte önemli sosyal sorunların ortaya çıkmasına neden olabilecek güçlü belirtiler göstermektedir. Çevresel felaketler, iklim değişiklikleri, çatışma ve savaşlar tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de hızlı bir nüfus hareketliliğine yol açmaktadır. Tüm dünyada yaşanan bu göç hareketlerine, disiplinler arası ve bütüncül bir yaklaşımla müdahale edilerek göç sürecinin başarıyla yönetilmesi amacıyla gerekli eğitim, istihdam ve sosyal hizmet projelerinin geliştirilmesi,
- » Küresel ısınma ve çevresel felaketler, giderek daha fazla sosyal ve ekonomik eşitsizlik ve adaletsizlik üretmektedir. İklim değişikliğinin yarattığı sorunların çözümü amacıyla, öncelikle iklim mültecilerinin ve dezavantajlı grupların korunmasına ve yaşamlarının sürdürülmesine yönelik sosyal politika stratejilerinin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi,
- » Madde bağımlılığı ve teknoloji bağımlılığı başta olmak üzere tüm bağımlılık türlerine yönelik koruyucu-önleyici tedbirlerin geliştirilmesi ve söz konusu bağımlılıklarla mücadelede gerekli adımların atılması,
- » Covid-19 pandemisiyle birlikte Türkiye başta olmak üzere birçok ülke çevrim içi uygulamalarını kendi sistemlerine başarıyla adapte edebilmişlerdir. Bu deneyim, ülkelerin gelecekte; e-sosyal politika, e-sosyal hizmet ve e-sağlık uygulamalarına olan ihtiyacı artıracaktır. Gittikçe dijitalleşen dünyada artan çevrim içi hizmetler için ülkelerin kendi teknolojik altyapı sistemlerini güçlendirmesi,
- » Covid-19 pandemisiyle ortaya çıkan dijital göçmenler, güvenceli esnek çalışma gibi yeni iş türlerinin ülkelerin sosyal güvenlik sistemlerine ve mevzuatına uyumlu hâle getirilmesi,
- » Kamu ve özel sosyal sektörün dijital dönüşüme hazırlanması yönünde her türlü desteğin sağlanması,

- » Şimdi ve gelecekte vatandaşların karşılaşabileceği ailevi, ekonomik, sosyal ve mesleki risklerin önceden belirlenmesi, koruyucu - önleyici tedbirlerin alınması ve gerekli hizmetlerin planlaması,
- » Ortaya çıkabilecek her türlü riske karşı aile bütünlüğünün korunması ve aile refahının artırılmasına yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve bunların sürdürülebilir kılınması,
- » Ekonomik, sosyal ve kültürel yapıdaki zorlanmalara karşı aile yapısının ve değerlerinin korunarak gelecek nesillere sağlıklı biçimde aktarılmasını sağlamak amacıyla her türlü tedbirin alınması,
- » Sosyal medya mecraları başta olmak üzere, çocukların ve gençlerin her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimini temin etmek amacıyla gerekli koruyucu ve önleyici hizmetlerin geliştirilmesi, birimler kurularak bunların işleyişinin gerçekleştirilmesi,
- » Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkânlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak amacıyla gerekli düzenlemeleri içeren politika uygulamalarının hayata geçirilmesi ve bunların sürdürülebilir kılınması,
- » Engellilerin ve yaşlıların her türlü engel, ihmal ve dışlanmaya karşı toplumsal hayata, ayrımcılığa uğramadan ve etkin biçimde katılmalarını sağlamak için olası tüm risklerin belirlenerek bu yönde politikaların gelişimine önem verilmesi,
- » Çocuk, engelli ve yaşlıların bakımını sağlayacak bakım personelinin yetiştirilmesi için gerekli istihdam politikalarının geliştirilmesi,
- » Tüm dünyada yaşlı nüfus oranı ve doğuştan beklenen yaşama ümidi gittikçe artmaktadır. Bu nedenle yaşlanmaya ve diğer sağlık sorunlarına bağlı ortaya çıkan uzun süreli kronik hasta-

lıkların bakım ve tedavisinin gerçekleştirilmesi amacıyla bakım sigorta sisteminin hayata geçirilmesi,

- » Bakım politikalarını etkileyebilecek ve şekillendirebilecek faktörlerin belirlenmesi amacıyla ülkeler düzeyinde ulusal, uluslararası kongreler ve bilimsel çalışmaların gerçekleştirilmesi,
- » Yoksulluğa karşı mücadele edebilmek için toplumun sosyal yardım ve korumaya ihtiyaç duyan kesimlerine yönelik sosyal yardım ve dayanışma faaliyetlerinin düzenli, etkin ve sürdürülebilir biçimde yürütülmesi,
- » Çocuğun, engellinin, kadının ve yaşlının üstün yararı gözetilerek yaşadıkları ortamlarda bakımlarını, korunmalarını ve desteklenmelerini amaçlayan politika uygulamalarına öncelik verilmesi,
- » Engelli, yaşlı ve çocuklar başta olmak üzere tüm nüfus gruplarının ihtiyaçlarına uygun kent ortamlarının tasarlanması ve yaş dostu belediyeçilik uygulamalarının yaygınlaştırılması ve desteklenmesi,

- » Nüfusun genelinde sağlık okuryazarlık oranının artırılması,
- » Sağlıklı ve kaliteli bir yaşam için önem teşkil eden sporun yaşlı ve çocuklar da dâhil olmak üzere tüm nüfus grupları arasında yaygınlaşması yönünde çalışmalarda bulunulması,
- » Sosyal politika uygulamalarının sosyal etkilerinin (etkinlik analizleri) yapılması,
- » Sosyal alanda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının güçlendirmesi,
- » Sosyal politikalarda, sürekli kendini değerlendiren ve geri dönüşlerle hizmet kalitesini sürekli yenileyen bir mekanizmanın oluşturulması,
- » Vatandaşın sosyal refah hizmetlerine (sosyal hizmet, sosyal yardım, konut, sosyal güvenlik vb.) erişiminin kolaylaştırılması ve
- » Özel sektörün sosyal sorumluluk girişimlerine destek verilmesinin önemli olduğu kabul edilmektedir.

Kısaca Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Türkiye'nin sosyal politikalarının en önemli hedefi; toplumun farklı kesimleri arasında ortaya çıkabilecek toplumsal çatışmaları ve huzursuzlukları azaltarak, toplumsal adaleti, eşitliği, kalkınmayı, barışı ve huzuru inşa etmektir.

Cumhurbaşkanlığı Sosyal Politikalar Kurulu yakın zamanda aşağı yer alan çalışmaların gerçekleştirilmesini planlamaktadır:

- » Ankara'da yerel yönetimlerin sosyal politika sunumlarını yerinde incelemek, değerlendirmek ve politika stratejileri geliştirmek amacıyla ziyaretlerin gerçekleştirilmesi
- » Gelecekte önemli bir sorun ya da fırsat olabilecek nitelikte olan yaşlanma konusuna yönelik bakım sektörünün mevcut yapısı, sorunları, istihdam ve kalite konularının ele alınacağı ve Gazi Üniversitesi ile ortaklaşa "Türkiye Yüzyılı Bakım Politikaları" adlı Şuranın yapılması
- » İŞKUR'un dezavantajlı gruplara yönelik sunduğu hizmetlerin ele alınacağı çalıştayın düzenlenmesi
- » TÜİK'in sosyal politikaların hedef gruplarına yönelik demografik vizyonunun değerlendirileceği çalıştayın düzenlenmesi.

09

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu

09

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu

9.1.Kurul Hakkında

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Şükrü Karatepe (Başkanvekili)

Asım Aykan

Azize Sibel Gönül

Fazlı Kılıç

Dr. Hayri Baraçlı

Prof. Dr. Lütü Akça

Oktay Saral

Prof. Dr. Tarkan Oktay

Kurul ilk üyeleri arasında yer alan Hayrettin Güngör 2019 yılında Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı seçilmiştir, kurula yapmış olduğu katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz. Çalışmala-

rıyla Kurula önemli katkılar sağlayan ve 23 Temmuz 2022 tarihinde vefat eden Rasim Özdenören'i rahmetle ve minnetle anıyoruz.

Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun Görev ve Yetkileri

1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 31. maddesinde Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

MADDE 31- (1) Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kentleşme ve yerel yönetim alanında politika ve strateji önerileri geliştirmek,
- b) Türkiye'nin toplumsal, ekonomik ve siyasal gerçekliklerine uygun olarak yerel yönetim politikalarına ilişkin strateji önerileri sunmak,
- c) Göç ve iskân konularında politika önerileri geliştirmek,
- d) Çevre, orman, su ve benzeri alanlarda koruyucu ve geliştirici politika önerileri geliştirmek,
- e) Türkiye'nin kültürel mirasından beslenerek kentleşme politika önerileri geliştirmek,
- f) Akıllı şehircilikle ilgili araştırmalar yaparak strateji önerilerinde bulunmak,
- g) Boğaziçi imar uygulama programları gereği kamu yatırımlarının planlanmasına ilişkin çalışmalar yapmak,
- h) Etkin bir çevre yönetiminin sağlanması için politika ve strateji önerileri geliştirmek.

9.2. Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun Faaliyetleri

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, iki haftada bir düzenli şekilde toplanarak, görev alanına giren konuları görüşmektedir. Salgın riskinin azaldığı ve kamuda normal mesainin başladığı tarihten itibaren, Kurul toplantılarından biri Külliye'de, diğeri şehir ziyareti olarak bir belediyede gerçekleştirilmektedir. Toplantı gündemine alınan konularda

politika önerileri ve raporlar hazırlanırken, ilgili bakanlık, kamu kurumu, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarından sunumlar alınmakta, çalıştay ve sempozyum gibi bilimsel toplantılar yapılmaktadır.

Yerel Yönetim Politikaları Kurulunda istişare edilerek hakkında politika ve strateji önerisi geliştirilen çalışmalar ile Kurulun görev alanına giren konularda hazırlanan faaliyetlerden bazıları şunlardır:

- » Şehirlerde Görüntü Kirliliğinin Önlenmesi Politika Önerisi
- » Kentsel Tasarım Standartları Politika Önerisi
- » İtfaiye Hizmetlerinin Geliştirilmesi Politika Önerisi
- » Belediye Zabıtasının Geliştirilmesi Politika Önerisi
- » Şehir Ziyaretleri: Yerinde İzleme Raporları
- » İklim Şûrası Yerel Yönetim Politikaları Raporu
- » Marmara Denizi'nde Müsilaj Temizliği İzleme Raporu
- » Cumhurbaşkanlığı Sistemi'nde Yerel Yönetimler Sempozyumu
- » Altıncı Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu
- » Şehir ve Güvenlik Sempozyumu
- » Millî Su Politikası Geliştirilmesi Hazırlık Çalıştayları
- » Akıllı Şehirler Fikir, Proje ve Uygulama Yarışması
- » Belediyeler için Hizmet Rehberleri Kitap Seti
- » Salgında Geliştirilen Belediye Uygulamaları Kitabı
- » Çok Yazarlı "İklim Adaleti" Kitabı Projesi
- » Arkeoloji Enstitüsü Kuruluş Çalışmalarına Katkı
- » Millet Bahçeleri Tanıtım Programları
- » Yerel Yönetimlerin Türkiye Yüzyılı Vizyonuna Uyumu

Cumhurbaşkanlığı Sisteminde Yerel Yönetimler Sempozyumu

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu ile Türkiye Belediyeler Birliği, 9-10 Ocak 2019'da Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde, "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yerel Yönetimler Sempozyumu" gerçekleştirildi. İki gün süren sempozyumda sunulan bildiriler, kitap halinde yayımlanarak belediyeler, il özel idareleri ve ilgili akademisyenlere gönderildi. Açılış oturumu Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Sayın Cumhurbaşkanımızın hitaplarıyla başlayan sempozyum iki gün sürdü. Konuşmasında mahalle kültürünün önemini vurgulayan Sayın Cumhurbaşkanımız, yatay mimari konusunda şunları söyledi:

"Merkezinde insanın olmadığı hiçbir işin hayırlı neticeler doğurması mümkün değildir. Bildiğiniz gibi uzunca bir süredir en küçüğünden en büyüğüne kadar tüm yerleşim birimlerimizde yatay mimari konusunda ısrar ediyorum. Hayatın her alanında insanların karşılıklı etkileşimini ve dayanışmasını mümkün kulan yerleşimlere ancak bu şekilde kavuşabileceğimize inanıyorum. Aksi takdirde ortaya çıkacak sosyal maliyet, bu modelin yükleyeceği maddi bedelin çok üzerinde olacaktır. Böyle gelmiş, böyle gider diyemeyiz. Yeni dönemde kendi medeniyet birikimimize ve özlemimize uygun şehircilik anlayışının gelişip yaygınlaşması için her türlü çabayı göstereceğiz."

Sempozyumda, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, kamu politikalarının uygulanmasında sağlayacağı imkân ve kolaylıklar açısından belediyelerle karşılaştırılarak tartışıldı. Yapılan konuşmalarda, yerel yönetimlerde 1950'den beri belediye başkanı ve meclis üyelerinin ayrı seçilmesi nedeniyle, halkın başkanlık sistemine zaten aşına olduğu vurgulandı. Sempozyumda yoğun olarak dile getirilen, şehirlerde tarihi semtlerin silüetini bozan çok katlı ve yüksek yoğunluklu yapılaşma ile bina ve parsel ölçeğindeki imar planı değişikliğinin sebep olduğu adaletsizliklere son verilmesi politika önerisi olarak sunuldu.

Sayın Cumhurbaşkanımızın yatay mimari üzerinde ısrarla durması ve Sempozyum tebliğlerinde yüksek katlı yoğun yapılaşma konusunda yapılan uyarılar uygulamada etkili oldu. 2020'de 3194 sayılı İmar Kanunu'nun Ek 8.maddesinde yapılan değişiklikle, bina ve parsel bazında plan değişikliğine son verildi. Ada bazında yapılan plan değişikliğinde ise meydana gelen değer artışının kamuda kalması hükme bağlandı. İmara yeni açılan alanlarda binaların yüksekliği beş katla sınırlandırılarak yatay mimari uygulaması zorunlu hâle getirildi. Artık TOKİ tarafından yapılan afet konutları da dâhil olmak üzere, gelecekte mahalle tarzı yerleşime önem verilmekte, yeni imara açılan alanlarda beş kattan yüksek bina temeli atılmamaktadır.

Şehirlerde Görüntü Kirliliğinin Önlenmesi Politika Önerisi

Hızla büyüyen şehirlerdeki aşırı tüketim ve mekânların hoyrat kullanımı, doğal çevreyle beraber yapılı çevrenin de bozulmasına yol açmaktadır. Çevre sorunları artık solunan havayı, içilen suyu, ekilen toprağı kirletmenin ötesine geçmiştir.

Mekânları sorumsuzca kullanmanın sebep olduğu kirlenmeden hava, su, toprak gibi doğal çevre yanında, yapılı çevre ve yerleşimler de payına düşeni almaktadır. Cadde ve sokaklar, kültür ve sanat anıtlarını sergileyen meydanlar, şehrin algılanmasını zorlaştıran çirkinliklerle kirlenmektedir. Binaların cephelerinde, hayati öneme sahip donatılarda ve kent mobilyalarında kullanılan malzemelerin doku, form ve renklerindeki uyumsuzluklar yaşam kalitesini zayıflatan çirkinlikler oluşturmaktadır.

Görsel kirlilik, kentsel fiziki çevrenin, insan eliyle doğal çevreye uyumsuz hâle getirilmesi ve insanı rahatsız edici görünüm alması-

dır. Yapılı çevrede konumlanan ve insan hafızasında olumsuz etkiler bırakan düzensiz, tutarsız, uyumsuz ve çirkin olan her şey görüntü kirliliğini oluşturmaktadır. Düzensiz ve sağlıklı şehirleşme sorunu olan görsel kirlilik şehirleri çirkinleştirmekte, insanın çevreye bakma istek ve yeteneğini zayıflatmaktadır. Şehir hakkında olumsuz imaj oluşturan görüntü kirlilikleri her zaman fiziksel bir engel teşkil etmese de çirkin görünümüyle insan davranış ve psikolojisi üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır.

Belediyelerin ihmal ve ilgisizliği, yaşayanların şehirlerini koruma konusundaki duyarsızlığı, görüntü kirliliği oluşturan çirkin uygulamaları teşvik etmektedir. Oysa belediyelerin elinde şehirleri temiz ve düzenli tutmaya yetecek oldukça geniş araç ve imkân mevcuttur. Kanun ve yönetmeliklerin şehir yönetimlerine tanıdığı bu yetki ve görevler, kamu yararını temin etmek amacıyla uygulanırsa şehirlerde çirkin görüntü azalacaktır.

Yapı başlama ve kullanma ruhsatları, işyeri açma ve çalışma izinleri verilirken, görsel kirlilik unsurlarının bertaraf edilmesi dikkate alınmalıdır. Planlama ile çevre tasarımı birlikte yapılarak çevre düzenleme ve temizleme zorunlu hâle getirilebilir. Estetik tasarım, 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarından başlayıp, 1/500 ölçekli kentsel tasarım ve 1/1 ölçekli detay tasarımlarda dikkate alınabilir. Böyle bir uygulamada, tasarım kurallarına uymadan meydana getirilen kentsel görüntü kirliliği, aynı zamanda plan ihlali teşkil edeceği için yaptırımı ağır ve caydırıcı olacaktır.

Kentsel Tasarım Standartları Politika Önerisi

Şehirlerde kaldırım, yaya yolu, kavşak, yaya geçidi, ağaç dikimi gibi kentsel tasarım hizmetleri ile aydınlatma direkleri, trafik ışıkları, elektrik, internet, telefon kutuları ve kabloları gibi teknik hizmetler, genellikle teknik ilke ve standartlar fazla dikkate alınmadan rastgele yapılmaktadır. Teknik standartlara uyulmadan karşılanan bu hizmetler, can ve mal güvenliği açısından tehlike doğurduğu kadar görüntü kirliliği de oluşturmaktadır.

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, belediyelerin yürüttüğü tasarım hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi ve kentsel mekânlara estetik görünüm kazandırılması için “Kentsel Tasarım Standartları” geliş-

tirme ve uygulama çalışması başlatmıştır. Mühendis ve mimar olan kurul üyeleri ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından görevlendirilen uzmanlar, mevcut durum hakkında bir rapor hazırlamışlardır. Hazırlanan rapor, üniversitelerin peyzaj bölümü hocalarının da katıldığı toplantılarda tartışılarak olgunlaştırılmıştır. Türk Standartları Enstitüsünde bu amaçla görevlendirilen uzmanlar, uluslararası kentsel tasarım standartlarından Türkiye şartlarına uyarlanan ve Türkiye’de geliştirilen millî standartları tespit etmişlerdir.

Şehir içinde taşıt, bisiklet ve yayalar için yapılan her türlü yolun boyutuna ve yapım esaslarına ilişkin standartlar tespit edilmiştir. Standartlara göre, yoğun yaya trafiğinin olduğu semtlerde kaldırım genişliği minimum 3 metre olmak zorundadır. Ancak, yaya trafiğinin yoğun olduğu caddelerde, yürümeye engel teşkil edeceği için eni 3 metreden dar olan kaldırımlara ağaç dikilmemektedir. Yaya kalabalığı olmayan sokakların 3 metre genişliğindeki kaldırımlarına ise yaşlanınca fazla irileşmeyen ağaçlar dikilebilmektedir. Yürümeye engel teşkil etmemesi için, ağaç dikilecek cadde kaldırımının en az dört metre genişlikte olması gerekmektedir. Dört metre enindeki kaldırımlara da ancak gövdesi ve dalları fazla genişlemeyen ağaçlar dikilmelidir.

Kentsel mekânlara ağaçlar, trafik ışığı ile elektrik ve telefon havai hat direklerinden minimum 4 metre aralıklı dikilmelidir. Ağacın konumu, yeraltına döşenmiş atık su kanalından 2 metre, gaz ve su borusundan 2 metre, yağmur ızgarasından 2 metre uzakta olmalıdır. Daha duyarlı olan ve tehlike arz eden elektrik ve telefon kablolarıyla ağaç arasında 3 metre mesafe bulunması zorunludur. Yaya ve taşıt trafiğinin birbirinden ayrılması ve insan güvenliğinin sağlanması için, ağaçlar her durumda, kaldırım ile caddeyi ayıran sınır taşından (bordür) bir metre içeride olmalıdır. Kaldırım ağaçları bir metre kare genişliğindeki çanağa dikilmeli, yaya trafiğinin yoğun olduğu caddelerde, çanağın içindeki toprağın çiğnenerek sertleşmesini önlemek için, ağaçların dibi beton veya metal ızgarayla kapatılmalıdır.

Akıllı Şehirler Fikir, Proje ve Uygulama Yarışması

Akıllı şehir, sürdürülebilir şehirleşme ve kentsel yaşam için, coğrafi bilgi teknolojisinin hizmetlerde geniş boyutlu olarak uygulanmasıdır. Coğrafi bilgi teknolojilerinin kablosuz platformlarda geliştirilmesiyle mekânsal ve ilişkisel veri, şehir hayatına yeni açılımlar getirmiştir. Artık şehirlerdeki elektrik ve su dağıtım şebekeleri, trafik akışı, kentsel hareketlilik ve sosyal ilişkilerin yakınlığı uzaktan kontrol edilebilmektedir. Dijital teknolojinin kullanılması, hizmetin kalitesini artırırken aynı zamanda maliyetini de düşürmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın, Ulusal Akıllı Şehirler Strateji ve Eylem Planı genelgesinde, yerel yönetimlerin görev alanlarındaki kamusal hizmetlerin yürütülmesinde akıllı şehir uygulamaları zorunlu hâle getirilmiştir. Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, Cumhurbaşkanımızın tavsiyeleri doğrultusunda belediyelerin akıllı teknolojileri kullanarak kamusal hizmetlerde yenilikçi çözümler üretmelerini desteklemek amacıyla Türkiye Belediyeler Birliği ile “Akıllı Şehirler Proje ve Uygulama Yarışması” düzenlemiştir. 15-16 Ocak 2020’de yapılan Akıllı Şehirler Kongresinde, akıllı şehir teknolojileri ile belediyelerin akıllı şehir proje ve uygulamaları sergilenmiştir. Yarışmada dereceye giren belediyelere ödülleri Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından takdir edilmiştir.

Kongrede yaptığı konuşmada, akıllı şehir teknoloji ve programlarının yerli ve milli imkânlarla üretilmesinin önemini vurgulayan Sayın Cumhurbaşkanımız, son çeyrek asırda şehirleşmede sağlanan gelişmeyi örneklerle şöyle açıkladı:

“Türkiye 1990’ların ortalarına kadar süren yarım asırda kaçırdığı kayıplarının bir bölümünü son çeyrek asırda telafi etmeyi başardı. Çünkü meselemiz toplanmayan çöplerdi, patlayan çöplüklerdi, bugünkü meselemiz sıfır atık yönetimidir. Çünkü meselemiz ulaşımın bizatihi kendisiydi, bugünkü meselemiz ulaşım araçlarının entegre edilmesidir. Çünkü meselemiz çevre kirliliğiyle mücadeleleydi, bugünkü meselemiz çevreyle uyumlu şehirler kurmaktır. Çünkü meselemiz altyapının yokluğuydu, bugünkü meselemiz altyapıyı en verimli şekilde işletebilecek sistemleri geliştirmektir. Çünkü meselemiz şehirlerde parkların hiç olmamasıydı, bugünkü meselemiz yeşil kalkınma ve 80 vilayette 80 millet bahçesi yapmaktır.”

Şehir ve Güvenlik Sempozyumu

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, Türkiye Belediyeler Birliği ve Polis Akademisi ile beraber 2-3 Ocak 2020’de “Şehir ve Güvenlik Sempozyumu” düzenlemiştir. Açılış oturumu Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde yapılan Sempozyum iki gün sürmüştür. Konuşmacılar, Şehir Güvenliğinde Planlamanın Rolü; Kentsel Mekânı Güvenlikle Birlikte Düşünmek, Güvenlik, Şiddet ve

Kitlesel Olayların Yarattığı Sonuçlar; Toplum, Yerel Yönetimler ve Şehir Güvenliği; Güvenlik Bağlamında Göç ve Suç İlişkisi, Teknoloji ve Şehir Güvenliği; Kentsel Alanda Suç ve Korku İlişkisi kapsamında tebliğler sunmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımız açılış oturumundaki hitaplarında şehir güvenliği konusunda şunları söylemiştir:

“Günümüzün büyük şehirlerinde, milyonlarca insan bir arada yaşamaktadır. Bu kalabalık nüfusun ihtiyacını karşılamak için gelişen teknolojinin kullanılmasıyla şehirlerin altyapı ve üstyapı ağları oldukça karmaşık hale gelmiştir. Şehir ne kadar büyükse, güvenlik sorunları da o derece yüksek ve fazladır. Nitekim Sempozyumun konu başlıklarına baktığımda bu çeşitliliği gördüm. Artık şehirlerimizin dış güvenliğini surlar ve hendeklerle, içerideki düzeni de sadece kolluk gücüyle sağlamanın mümkün olmadığı bir yere gelmiş durumdayız. Öyleyse bu yeni duruma karşı farklı yaklaşımlar, yeni fikirler, yeni yöntemler geliştirmemiz gerekiyor. Bu tür çalışmaların şehirlerimizin geleceğinde ihtiyacımız olan güvenlik düzeninin oluşturulmasına katkı sağlayacağına inanıyorum. Her ülke ve toplum kendi ihtiyaçlarına uygun güvenlik çözümlerini kendisi üretmelidir. Başka toplumların, kendi

ihtiyaçları için geliştirdiği çözümlerin kullanılması, beraberinde pek çok uyum sorununu getiriyor. Her alanda olduğu gibi şehirlerimizin güvenliği konusunda da dünyadaki tüm örnekleri inceliyoruz, ama sonuçta kendi güvenlik sistemimizi kendimiz geliştiriyoruz.”

İnsan ve mekân etkenlerine bağlı olarak karmaşık nitelikler kazanan şehir güvenliği, sonradan uygulanacak polisiye tedbirlerle sağlanamaz hâle gelmiştir. Artık güvenliğin planlama aşamasında dikkate alınması, güvenli şehir mekânlarının oluşturulmasında yönetici, planıcı, tasarımcı ve güvenlik uzmanlarının birlikte karar vermesini gerektirmektedir. Nitekim Politika Kurulunu düzenleyen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi de politika önerilerini geliştirirken ilgili bakanlık, kamu kurumu, akademik çevre, meslek teşekkülü, sivil toplum kuruluşu ve piyasa aktörleriyle birlikte çalışmayı öngörmektedir.

Şehir ve Güvenlik Sempozyumu; Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin öngördüğü doğrultuda ilgili bakanlık, kamu kurumu, üniversite ve piyasa aktörlerinin katılımıyla hazırlanmıştır. Sempozyumda dünyanın bütün büyük şehirlerinin önemli sorunu olan güvenlik kaygısı çeşitli yönleriyle tartışılmıştır. Sempozyum sunumları kitap hâlinde yayımlanmış ve tebliğlerde ortaya konulan görüşler, şehir güvenliği konusunda uygulanabilir politika önerileri geliştirilmesinde yol gösterici olmuştur.

Şehir Ziyaretleri: Yerinde İzleme Raporları

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, hükümet politikalarının uygulanmasını yerinde gözlemek ve şehirlerin sorunlarını konuşmak amacıyla, her ay bir şehirde toplantı yapmaktadır. Belediye başkanının ev sahipliğinde gerçekleştirilen toplantılara vali, ilçe belediye başkanları, Cumhurbaşkanlığı'nın il ve ilçe başkanları ile belediyelerin üst düzey idare amirleri katılmaktadır. Basına kapalı olarak yapılan toplantılarda, katılımcılara öncelikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin gerekliliği ve ülke yönetiminde sağladığı imkân ve kolaylıklar anlatılmaktadır.

Şehir toplantılarında belediye mevzuatındaki değişiklikler ve belediyelere ilişkin hükümet kararları hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca, belediye başkanlarının şehirleri için talep ve beklentileri dinlenerek,

önemli bulunan talepler rapor edilmektedir. Belediyelerde yapılan kurul toplantılarında, belediyelerin strateji ve politika uygulamaları yerinde incelenmekte, çarşı ve esnaf ziyaretleri yapılarak şehir hakkında doğrudan bilgi edinilmektedir.

Kurulun görev alanına giren konular yerinde incelenerek, uygulamalar hakkında bilgi alınmakta, her şehrin kendine özgü şartları dikkate alınarak raporlar hazırlanmaktadır. Bu kapsamda; Balıkesir, Bursa, Muğla, Kayseri, Samsun, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyeleri ile İstanbul Beyoğlu, İstanbul Esenler, Amasya ve Tokat Belediyeleri ziyaret edilmiştir. Şehir toplantılarında edinilen bilgi ve izlenimler ile belediyelerin talepleri dikkate alınarak hazırlanan rapor Cumhurbaşkanımıza arz edilmektedir.

Belediyeler İçin Hizmet Rehberleri Kitap Seti

Teknolojideki yeni gelişmelere ve iklim değişikliğine bağlı olarak şehir hizmetlerinin sayısı giderek artmakta ve niteliği sürekli değişmektedir. Hizmetlerin, Cumhurbaşkanımızın açıklamış olduğu “yeşil dönüşüm” programı çerçevesinde üretilerek sunulabilmesi için değişimin yakından takip edilmesi gerekmektedir. Bu durum, belediye hizmet birimlerinin yönetici ve görevlilerinin doğal dengeyi gözetme konusunda, araştırmaya dayanan yeni bilgilerle donatılmasını zorunlu hâle getirmiştir.

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, özellikle yeterli uzman ve teknik eleman istihdam edemeyen küçük ve orta büyüklükteki belediyelerin ihtiyaç duyduğu bilgileri karşılamak üzere Belediyeler İçin Hizmet Rehberleri kitap seti hazırlatmıştır. Belediyelerin temel hizmet alanlarını kapsayan ve 21 kitaptan oluşan Belediyeler İçin Hizmet Rehberleri projesi, Kurulun himayesinde konuyla yakından ilgili 10 bakanlığın katkısıyla Kent Araştırmaları Enstitüsü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Alanında uzman akademisyenler tarafından hazırlanan taslak metinler, ilgili bakanlık, kamu kurumu, belediye ve piyasa aktörlerinin aktif olarak katıldığı atölye çalışmalarında tartışılarak olgunlaştırılmıştır. Rehberlerdeki görüş ve önerilerin kolay anlaşılmasını ve doğru uygulanmasını sağlamak için, kitaplar özel olarak hazırlanan görsellerle zenginleştirilmiştir. Akademik çevrelerin de yararlan-

bilmesi için konulara ilişkin güncel literatür bilgisi de özlü biçimde verilmiştir.

Rehberler, insan hareketlerinin sınırlandığı Covid-19 salgın döneminde, akademisyen, uzman ve yöneticilerden oluşan geniş bir kadronun özverili çalışmalarıyla hayata geçirilmiştir. Bütün belediyelere takım halinde ücretsiz gönderilen rehberlere, internet üzerinden de erişim imkânı sağlanmıştır. Belediyelerin birim amirleri ve diğer okuyucular kitapların dijital kopyalarına www.belediyehizmetrehberleri.org adresi veya Belediye Hizmet Rehberleri mobil uygulamasından ulaşabilmektedir. Kullanıcıların bu adreslere yazdıkları görüş ve öneriler dikkate alınarak, rehberler sürekli gözden geçirilerek geliştirilmektedir.

Salgına Karşı Geliştirilen Belediye Uygulamaları Kitabı

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, salgın sürecinde yerel hizmetlerinin değişimini, ortaya çıkan yeni ihtiyaçları, bu ihtiyaçları karşılamak için belediyelerin ortaya koyduğu yeni uygulamaları yakından izlemiştir. Salgının yerel hizmetlerde meydana getirdiği değişimin belediyeler için avantaj ve dezavantajları, belediyelerin halkın değişen ihtiyaç ve beklentilerini karşılama düzeyi gibi konularda bilimsel araştırma ve toplantılar düzenlenmiştir. Belediye başkanları ve uzmanlarla yapılan toplantılarda salgın sürecinin sorunları ve çözüm yolları üzerine fikir alışverişlerinde bulunulmuştur.

Prof. Dr. Azize Serap Tuncer'in, belediyelerin uygulamaları üzerine yaptığı araştırma, *Salgın Sürecinde Dünyada ve Türkiye'de Belediye Uygulamaları* adıyla kitap olarak basılmıştır. Tuncer'in kitabında, COVID-19 sürecinde belediyelerin özellikle sağlık ve sosyal hizmetler alanında üstlendikleri yeni görevler kayda geçirilmektedir. Araştırmanın gerçek durumu yansıtabilmesi için dünyanın ve Türkiye'nin farklı bölgelerinden, her ölçekten belediyenin çalışmalarından örnekler seçilmiştir. Seçilen tüm örnekler renkli fotoğraf, broşür ve haber resimleri gibi görsel belgelerle desteklenmiştir.

Araştırmaya göre, tabii afet ve salgın döneminde yerel yönetimlerin sosyal hizmet ve yardım uygulamaları öne çıkmaktadır. Yaşlılar başta olmak üzere, yoksullar, kadınlar, gençler, çocuklar, engeliler gibi toplumun görece daha kırılgan kesimlerine verilen kamusal destekler önem

kazanmaktadır. Belediyelerin salgın döneminde yürüttüğü hizmetler, halkın bilgilendirilmesi, hijyen kurallarına uyulması, doğayla uyumlu mekânsal düzenlemeler yapılması, toplu taşıma araçları ve diğer kamusal alanlarda sosyal mesafenin korunması, çevreyi gözeten yapılaşmanın teşvik edilmesi, geleneksel mahalle yaşamının yeniden canlandırılması gibi konular geniş boyutlu olarak ele alınmaktadır.

Yazar, sağlık ve sosyal yardım uygulamalarını değerlendirerek, şehirlerin gelecekte afet ve salgınlara karşı daha dirençli olmasında belediyelerin rolü üzerine uygulanabilir çözümler önermektedir. Salgın sürecinde belediyelerin başarılı sosyal hizmetler yürütmesinde, Hükümetin vergi ve SGK borçlarını erteleme, İller Bankası paylarından kesinti yapılmaması, haciz uygulamasının durdurulması gibi destekler büyük rahatlık sağlamıştır. Hükümetin destekleri ve belediyelerin özverili çalışmaları, halkın yardımlaşma ve dayanışma duygusunu teşvik etmiştir. Vatanseverlik ve hayır duygusunun harekete geçirdiği gönüllü katılımlarla, salgın döneminde dünyaya örnek olan proje ve uygulamalar hayata geçirilmiştir.

Marmara Denizi'nde Müsilaj Temizliği İzleme Raporu

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, Marmara Denizi'ndeki aşırı kirlenmeyle, deniz yüzeyinde müsilajın görüldüğü ilk günlerden itibaren yakından ilgilenmiştir. Kirlenmenin önlenmesi ve deniz yüzeyini kaplayan müsilajın temizlenmesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının koordinasyonunda yürütülen çalışmalar Prof. Dr. İzzet Öztürk, Prof. Dr. Lütfü Akça ve Prof. Dr. Tarkan Oktay'dan oluşan teknik ekip tarafından yakından takip edilmiştir. Bakanlıktan alınan bilgiler ile Yerel Yönetim Politikaları Kurulu adına görev yapan teknik ekibin araştırma ve gözlemleri birlikte değerlendirilerek hazırlanan izleme raporu Cumhurbaşkanımıza sunulmuştur.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının hazırladığı eylem planı kapsamında, 8 Haziran 2021 tarihinde müsilaj temizleme çalışması başlatılmıştır. Bakanlığın koordinasyonunda 1500 personel ile yürütülen temizleme operasyonunda 23 yüzey temizleme teknesi, 2300 engelleme bariyeri, 24 pompa, 9 jeneratör, 45 vidanjör, 18 pikap, 3 amfibi araç, 1 gemi ve 1 deniz uçağı kullanıldı. Marmara Denizi'nde 620 noktada gerçekleştirilen çalışmalarda 12 bin metreküp müsilaj toplanarak bertaraf edilmiştir.

Deniz yüzeyinde yapılan temizleme çalışmaları kısa sürede tamamlanarak Temmuz ortalarında müsilajın alan büyüklüğü sıfır seviyesine indirilmiştir. Deniz havadan, karadan ve denizden sürekli taranmakta ve yüzeyde müsilaj görülmesi hâlinde derhâl müdahale edilmektedir. Yüzey temizliğinin yapılmasıyla denizin içinde hava ve oksijen akışı sağlanmıştır. Denizde yaşayan canlı miktarı yavaş bir tempoyla artmakta ve sahillerde vatandaşlarımız denize girebilmektedir. Ancak, sorunun tam olarak çözüldüğü söylenememektedir. Yapılan incelemelere göre, müsilaj deniz dibindeki varlığını azalarak korumaktadır.

Araştırmalardan, son iki yılda, başta İstanbul olmak üzere Marmara'ya atık su deşarj eden şehirlerde yeterli denetim yapılmadığı anlaşılmaktadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, bu konudaki açığı kapatmak ve kirlenmeyi önlemek için Marmara Denizi'ne kıyısı bulunan illerde karadan ve denizden denetimlerini aralıksız sürdürmektedir. Deniz sürekli gözetlenmekte ve yüzeyde sınırlı olarak meydana gelen müsilaj derhâl bertaraf edilmektedir. Denetimlerde, çevre mevzuatına aykırı faaliyet yürüten işletmelere ve gemilere yüksek para cezaları uygulanmaktadır.

Marmara Denizi'nde, aşırı kirlenmeye bağlı olarak meydana gelen müsilağın temizlenmesi konusunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının koordinasyonunda yürütülen faaliyetlerin analizine dayanan önerilerimiz, ana başlıklar hâlinde birer cümleyle şöyle sıralanabilir:

- » Yüzeydeki müsilağı temizleme çalışması başarıyla yürütülmüştür.
- » Temizlik için ilgili kurumların koordinasyonu ve üniversitelerle iş birliği yapılması faydalı sonuç vermiştir.
- » Atık su deşarjları daha sıkı denetlenmeli ve sonuçları kamuoyu ile paylaşılmalıdır.
- » Kirlenmede büyük payı olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin deşarjları daha yakından izlenmelidir.
- » Marmara'ya Karadeniz yoluyla gelen kirlenmeyi durduracak uluslararası önlemler alınmalıdır.
- » Müsilağ temizliği için yapılan hizmetlerin iletişim boyutu daha etkin bir seviyeye çıkarılmalıdır.

Altıncı Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu

İnsanın içinde yaşadığı yapılı çevrede öncelikli güvensizlikler doğadan gelmektedir. Bu nedenle, yerleşim birimleri ve kentsel mekânlar oluşturulurken, güvensizlikleri azaltmak için, doğal çevreye zorunlu olarak müdahale edilmektedir. Bina, cadde, meydan, park, su kanalı, dere ıslahı, enerji hattı gibi kentsel mekân ve ihtiyaçların tasarım ve düzenlenmesinde, öncelikle şehrin güvenliği için tehdit oluşturan doğal afetlere karşı önlemler alınmaktadır. Salgın hastalıklar da doğadan gelen güvensizlik riskleridir. 21. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşanan domuz gribi, ebola, kuş gribi, mers, sars ve son olarak da Covid-19 salgınları, virüs çağına girildiğinin işaretlerini vermektedir. Kısa sürede küreselleşen ve kitlesel ölümlere neden olan Covid-19 salgını sürecinde, önceki salgınlarda görülmeyen ölçüde çaresizlikler yaşanmıştır. Bu durum, modern şehircilik ve fiziki mekân anlayışına yönelik sorgulamaları güçlü biçimde tekrar gündeme taşımıştır.

Virüsün ortaya çıkması ile ekosistemin bozulması arasında sıkı ilişki kurulmuştur. Yetkili bilim çevrelerinin yaptığı açıklamalara bağlı

olarak, salgının nedeninin doğanın tahrip edilmesi olduğu yönünde güçlü bir algı oluşmuştur. Salgın sürecinde, temiz doğal çevre ve açık alanlarda yaşamanın kalabalık şehirlerde yaşamaktan daha güvenli olduğu anlaşılmıştır. Salgına dayanıklı yaşama mekânları üzerine yapılan araştırmalar, yeni şehir yaklaşımının öncelikle çevre tahribatına son veren, doğayla barışık bir yaklaşımla geliştirilmesini zorunlu hâle getirmiştir.

İdeal olan, doğal afet riski yüksek alanlarda yapılaşmadan kaçınan ve nüfusun ülke genelinde ve bölgeler arasında dengeli dağılımını sağlayan şehirleşmedir. Afet riski yüksek alanlarda yapılaşmanın sınırlandırılması veya özel şartlara bağlı olarak düşük yoğunluklu yapılaşmaya izin verilmesi riski azaltmaktadır. Ne var ki, dünya ölçeğinde yarım yüzyıldan beri, büyük şehirler planlanırken yüksek yoğunluklu yapılaşma idealize edilmektedir. Ekonomik ve sosyal nedenlere bağlı olarak metropoller diğer yerleşimlerden daha hızlı ve yüksek yoğunluklu olarak büyümektedir.

Üç yılda bir düzenlenen geleneksel Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu'nun altıncısı Kurul himayesinde Türkiye Belediyeler Birliği ve Ankara Üniversitesi iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. "Afet ve Salgınlarla Karşı Dirençli Kentler" temasıyla gerçekleştirilen Sempozyum 3 gün sürmüştür. Konu yelpazesinin ve katılımın oldukça yüksek olduğu Sempozyum'da salgın süreci, afetler, iklim değişikliği gibi pek çok faktörlerle kentlerin dirençlilik düzeyi konusunda görüş ve öneriler paylaşılmıştır. Sempozyum bildirileri kitap halinde basılarak ilgili kişi ve kurumlara gönderilmiştir.

İtfaiye Hizmetlerinin Geliştirilmesi Politika Önerisi

Günümüzde itfaiyenin görev alanı oldukça genişlemiştir. İtfaiye teşkilatları, yangın söndürmenin yanında, kaza, çökme, patlama, mahsur kalma, doğal afet ve olağanüstü olaylarda arama ve kurtarma, sel baskınına müdahale; nükleer, biyolojik ve kimyasal maddelerden arındırma gibi geniş yelpazede faaliyetler yürütmektedir. Şehirlerde hızlı sanayileşme, yüksek yapılaşma, yanıcı madde üretim ve taşımacılığından kaynaklanan yangın riskleri, afetlerin artması, iklim değişikliği nedeniyle dengesi bozulan yağışların neden olduğu doğal afetler, itfaiyecilik hizmetlerini daha da önemli hâle getirmiştir.

Sıcak yaz aylarında nem oranı düşen güney bölgelerimizde yaşanan orman yangınları, hızla sanayileşen Türkiye’de stratejik üretim yapan tesislerin yangına karşı korunması, dengesiz yağışlar nedeniyle şiddetli doğal afetlerin yaşanması Türkiye’de itfaiye hizmetlerinin önemini artırmaktadır. Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, dünyanın başlıca ülkelerindeki itfaiye uygulamalarını inceleyerek, Türkiye’de itfaiye hizmetlerinin daha verimli yürütülmesini sağlamak amacıyla İtfaiye Hizmetlerinin Geliştirilmesi Hakkında Politika Önerisi raporunu hazırlamıştır.

Dünyada itfaiye hizmetleri, sadece yönetim şekli açısından bakıldığında, merkezî yönetim içinde örgütlenmiş merkezî model, merkezî idarenin bazı rollerinin olduğu karma model, yerel yönetim birimlerince yürütülen “yerel model” olmak üzere üç farklı şekilde sunulmaktadır. Ayrıca, askerî, gönüllü, özel itfaiye teşkilatları da bulunmaktadır. Riskli kamusal hizmetleri yürüten itfaiyecilik mesleğinde görev alan personelin, kullanılan araç ve gereçlerin standartları ile yönetim ilkelerinin belirlenmesi itfaiye hizmetlerinin merkezî idareye bağlı bir birim tarafından kontrolünü gerektirmektedir.

Türkiye’de yerel düzeyde itfaiye hizmetleri, büyükşehir belediyelerinde itfaiye daire başkanlıkları, il ve ilçe belediyelerinde itfaiye müdürlükleri tarafından yürütülmektedir. Merkezî düzeyde yangına müdahale, arama ve kurtarma, acil müdahale koruyucu önlem ve hizmetleri, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Tarım ve Orman Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü ile Sahil Güvenlik Komutanlığı gibi merkezi kurumlar ve bunlara bağlı taşra teşkilatları tarafından karşılanmaktadır.

2021 yılında yaşanan tabi afetler ve orman yangınlarında büyük hasarlar meydana gelmesi nedeniyle, Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, itfaiye hizmetlerinin geliştirilmesini gündemine almıştır. İtfaiyecilik mesleğinde eğitim, araç ve malzeme standartları gibi konularda çeşitli toplantılar gerçekleştirilmiştir. Alanında uzman kişiler dinlenmiş, belediyelerin itfaiye teşkilatları incelenmiş ve dünyadaki gelişmeler dikkate alınarak İtfaiye Hizmetlerini Geliştirme Politika Önerisi hazırlanmıştır.

Belediye Zabıtasının Geliştirilmesi Politika Önerisi

Belediye zabıtası, belediyenin yetkili organları tarafından alınan kararları uygulayarak şehrin düzenini, halkın esenlik, sağlık ve huzurunu koruyan özel nitelikli idari kolluk kuvvetidir. Yönetmelikle tanımlanan resmî üniforma giyen belediye zabıta teşkilatı, daire başkanı, müdür, şube müdürü, amir, komiser, memur gibi makam ve unvanlar taşır.

Belediyelerin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, gelişme potansiyeli dikkate alınarak, zabıta teşkilatı için norm kadroya uygun birimler kurulabilir. Büyük şehirlerde hizmetin gereğine ve yoğunluğuna göre, sabit, gezici veya toplu olarak görev yapan zabıta teşkilatı; çevre, imar, deniz, sağlık, trafik, turizm, işyeri ruhsatı, toptancı hali, tüketici hakları gibi kısımlara ayrılabilir.

Belediye zabıtası, belediye başkanına bağlı olarak görev yapar. Başkan zabıta teşkilatı üzerindeki yetkilerini büyük şehirlerde genel sekretere, il ve ilçe belediyelerinde başkan yardımcısına devredebilir. Zabıta, özel kanunların yetkili kıldığı hâllerde vali veya kaymakamların emrinde görevlendirilebilir. Belediyenin karar organlarınınca alınan emir ve yasakları ihlal edenlere ceza uygulayan zabıta

teşkilatı, silah taşıma ayrıcalığı dışında polisle benzerlik gösterir. Belediyelerin boş zabıta kadrolarına, kural olarak KPSS puanlarına göre belirlenen adayların katıldığı sözlü ve yazılı sınavla atama yapılır. Belediyelerde zabıta teşkilatı norm kadro sayısının yarısı kadar personelle hizmet vermekte, eksik kadrolarda memur olmayan personel istihdam edilmektedir.

Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun belediyelerde yaptığı toplantılarında ve Zabıta Federasyonu ile yürütülen müşterek faaliyetlerde, zabıta teşkilatlarında, eğitim ve sınav şartı dikkate alınmadan her statüden personel istihdam edildiği gözlenmiştir. Kolluk kuvveti olması ve gerektiğinde ceza uygulaması nedeniyle, zabıta teşkilatında görev yapan tüm personelin devlet memuru statüsünde olması gerekir.

Millî Su Politikası Geliştirilmesi Hazırlık Çalıştayları

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, iklim değişikliği nedeniyle son yıllarda farkındalığı giderek artan su yönetimi konusunda inceleme ve araştırmalar yapmaktadır. Su yatırımı ve yönetiminde görevli kurumların uzman ve yöneticileri ile akademisyenlerin katıldığı çok sayıda çalıştay ve sempozyum yapılmıştır. Çalıştay metinleri 3 cilt kitap halinde basılarak ilgili kurumlara gönderilmiştir. Araştırmalardan edinilen ilk sonuçlara göre, Türkiye'nin millî su yönetimi çok başlıdır. Kurumlar arasındaki rekabetin sebep olduğu yetki ve sorumluluk çatışması, yer altı ve yer üstü su kaynaklarının korunması, verimli kullanılması ve kirlenmenin önlenmesi konularında gereken önlemlerin alınmasında sıkıntılara neden olmaktadır.

Üniversitelerin ilgili bölümleri kurul toplantılarına davet edilerek, su kaynaklarının korunması, kirlenmenin önlenmesi, suyun tasarruflu kullanılması, iklim değişikliğinin su kaynaklarına olumsuz etkileri konularındaki görüşleri alınmaktadır. Bu kapsamda son olarak Tarım ve Orman Bakanlığı ile 16-18 Eylül 2022'de "Taşkın Yönetimi Çalıştay", 25 Kasım 2022'de "Sulama Yönetimi Çalıştay" gerçekleştirilmiştir. Çalıştay'da taşkın ve sulama mevzuatı, süreçlerin yönetimi, düzensiz şehirleşme ve arazi kullanımı gibi temel konularda alınması gereken tedbirler istişare edilmiştir. Etkin taşkın ve sulama yönetimi için Yerel Yönetim Politikalar Kurulu, DSİ, AFAD ve ilgili üniversite bölümlerinin planlı olarak birlikte çalışmaya devam etmelerine karar verilmiştir.

Kurulun da katkılarıyla gerçekleştirilen Su Şûrası'nın sonuç bildirisinde, su yönetiminin koordinasyon, planlama, düzenleme, izleme ve denetim süreçlerinde bütünlük sağlayacak güçlü bir kurumsal yapılanmaya ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Küresel ısınma ve iklim değişikliğinin olumsuz etkileri, ilgili kurulların su konusundaki çalışmalarını daha da önemli hâle getirmiştir. Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, su kaynaklarının havzalar bazında yönetimi, su mevzuatındaki belirsizlik ve eksikliklerin giderilmesi, mevcut kurumların görev yetki ve sorumluluklarının netleştirilmesi ve milli su politikasını oluşturması çalışmalarını sürdürecektir.

İklim Şûrası Yerel Yönetim Politikaları Raporu

Küresel ısınma ve iklim değişikliği sorunlarını izleyerek uygulanacak kamu politikaları hakkında görüş geliştirmek Yerel Yönetim Politikaları Kurulunun görev alanına girmektedir. Bu alanda düzenlenen bilimsel toplantılar ve ilgili kurumların faaliyetleri yakından takip edilmektedir. İklim değişikliği sorunları hakkında yerel yönetimlerin algılama düzeyini geliştirmeye yönelik olarak ilgili bakanlıklarla müşterek faaliyetler yürütülmektedir.

İklim Değişikliğiyle Mücadele ve Yeşil Kalkınma hedefi doğrultusunda Tarım ve Orman Bakanlığının ev sahipliğinde gerçekleştirilen Su Şûrası'na Kurul olarak katkı sunulmuştur.

Şehirlerde iklim değişikliğinin tetiklediği olağanüstü durumlara yönelik yeni hizmet alanları oluşmaktadır. Belediyeler, altyapı, imar, su, ulaşım, temizlik gibi geleneksel şehir hizmetlerinin üretilmesi ve topluma sunulmasında köklü bir tecrübeye sahiptir. Ancak, hizmetlerin bilinen eski yaklaşımlarla yürütülmesi nedeniyle, küresel ısınmanın tetiklediği doğal afet ve salgın hastalıklar ile bunların sebep olduğu acil problemlerin çözümünde özellikle küçük ve orta ölçekli belediyeler yetersiz kalmaktadır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 21-25 Şubat 2022 tarihinde Konya’da gerçekleştirilen İklim Şûrası hazırlık çalışmalarına Yerel Yönetim Politikaları Kurulu aktif olarak katılmıştır. 7 komisyon hâlinde yürütülen Şûra’da kabul edilen Yerel Yönetim Politikaları Sonuç Raporu Kurul tarafından hazırlanmıştır. 25 maddeden oluşan sonuç raporunun ilk 5 maddesi 2022 yılında bakanlık tarafından uygulamaya konulmuştur. Buna göre, her ilde yetki ve sorumlulukları mevzuatla tanımlanan bir iklim koordinasyon kurulu oluşturulmuştur.

Şûrada kararları doğrultusunda, yerel iklim değişikliği eylem planlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında yararlanılmak üzere veri ve bilgi toplanmasını kolaylaştıracak bir iklim platformu kurulmuştur. Yerel iklim değişikliği eylem planlarının hazırlanmasını yönlendirecek bir kılavuz hazırlanmıştır. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması, iklim değişikliğinin sebep olduğu doğal afetlerden kaynaklanan zararların karşılanması için sigorta mekanizması önerilmiştir. Yerel yönetimlerce gerçekleştirilecek iklim değişikliği faaliyetlerine finansman kaynağı teşkil etmek üzere merkezi bir fon oluşturulması tavsiye edilmiştir. Aynı şekilde, yerel düzeydeki doğal afetlerde kriz yönetiminden risk yönetimi modeline geçilmesine karar verilmiştir.

Arkeoloji Enstitüsü Kuruluş Çalışmalarına Katkı

Türkiye’de ilk Arkeoloji Enstitüsü 1892’de Avusturya tarafından İstanbul’da kurulmuştur. Daha sonra kurulan Alman, Amerikan, Fransız, Hollanda, İngiliz, Japon ve Rus Arkeoloji Enstitüleriyle beraber bugün toplam 8 yabancı Arkeoloji Enstitüsü tarih araştırması ve kazı faaliyeti yürütmektedir.

Yabancı arkeoloji enstitülerinin, zengin kültür ve tarihimize gösterdikleri yakın ilginin arka planında, ekonomik, kültürel ve siyasi amaçların da olduğu bilinen bir gerçektir. Buna rağmen, sınırlarımız içinde ve dışındaki zengin kültür ve tarihimizi araştırarak kendi milli arkeoloji enstitümüz mevcut değildir. Devletin, çeşitli zamanlarda milli arkeoloji enstitüsü kurma girişimleri, yabancı enstitülerin lobicilik faaliyetleri ve özellikle de Bizans ekolüne mensup arkeologların engellemesi yüzünden bugüne kadar sonuçsuz kalmıştır.

Son olarak 2014'te Kültür ve Turizm Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin müşterek girişimleri ve Avrupa Birliği'nin mali desteği ile Milli Arkeoloji Enstitüsü kurulması tekrar gündeme gelmiştir. Müteşebbisler arasında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin bulunması nedeniyle, Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Enstitüsü'nün kuruluş çalışmalarına Yerel Yönetim Politikaları Kurulu da katkı vermiştir. Türkiye'nin yüzlerce seçkin bilim ve sanat insanının katılımıyla, Gaziantep merkezli olarak 8 yıldan beri sürdürülen çalışmalarda aşağıda sıralanan işler yapılmıştır.

- » Anadolu, Balkanlar, Kafkaslar, Orta Asya ve Orta Doğu arkeoloji arşivleri dijitalleştirilmiştir.
- » Türk ve İslâm Arkeoloji ve sanatı üzerine yazılmış 26 yeni kitap yayımlanmıştır.
- » Kitaplardan ikisinin editörlüğünü Yerel Yönetim Politikaları Kurulu üstlenmiştir.
- » 50 bin kitaptan oluşan Türkoloji İhtisas Kütüphanesi açılmıştır.
- » Arkeometri laboratuvarı ve eğitim merkezi kurulmuş, merkezin teknik donanımları tamamlanmıştır.
- » Gaziantep'te bulunan Kendirli Kültür Merkezi, Enstitünün faaliyetlerinde hizmet vermek üzere restore edilmiştir.
- » Uzman hukukçular tarafından hazırlanan Türk Arkeoloji Enstitüsü Kuruluş Kanunu teklifi milletvekillerimiz tarafından Meclis'e sunulmuştur.

Dünyada etkili olan arkeoloji enstitüleri genellikle, kamu imtiyazlarını haiz bir vakıf bünyesinde kamu-özel iş birliğine imkân veren bir

modelle yönetilmektedir. Hazırlanan Kanun Taslağında, Millî Arkeoloji Enstitüsünün yönetimi oluşturulurken de dünyadaki ve Türkiye'deki başarılı kamu vakfı uygulamaları örnek alınmıştır. Özellikle, Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle kurulan Maarif Vakfının yönetimine benzer şekilde, yurt içinde ve dışında kolay faaliyet gösteren bir kamu vakfı modeli öngörülmüştür.

2014'ten beri sürdürülen çalışmalarla, Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Enstitüsünün bilimsel ve teknik altyapısı tamamlanmıştır. Enstitünün hukuki kimlik kazanması için hazırlanan kanun teklifi Meclis'e sunulmuştur. Cumhuriyetin 100. yılı idrak edilirken, Millî Arkeoloji Enstitüsünün Maarif Vakfı benzeri kamu imtiyazlarını haiz bir vakıf bünyesinde hayata geçirilmesi, rakiplerle aradaki büyük açığın kapatılması yönünde atılmış tarihî bir adım olacaktır.

Çok Yazarlı “İklim Adaleti” Kitap Projesi

Küresel ısınma ve ona bağlı iklim değişikliğinin olumsuz etkileri sıkça gündeme getirildiği gibi sadece kuraklık, sel baskını, orman yangını gibi doğal afetlerle sınırlı değildir. Doğal afetler aynı zamanda kıtlık, yoksulluk, siyasi kargaşa, kitlesel göçler gibi küresel planda sıkıntı doğuran sosyal problemleri de tetiklemektedir.

İklim değişikliğinin temel nedeni, büyük ölçüde gelişmiş sanayi ülkelerinin atmosfere saldırdığı kirletici gazlardır. Buna karşılık iklim değişikliğinin olumsuz sonuçlarından, gelişmekte olan ülkeler daha fazla zarar görmektedir. İklim değişikliği krizinden daha az kirleten konumundaki ülkelerin zarar görmesi, ekonomik, sosyal, hukuki ve psikolojik boyutları olan “iklim adaleti” kavramını gündeme getirmiştir. İklim adaleti, son dönemde uluslararası ilişkilerde en fazla tartışılan konular arasında yer almaktadır.

Türkiye'nin de taraf olduğu Paris Anlaşması başta olmak üzere, küresel ölçekte sürdürülen girişimlerin iklim değişikliği ile mücadelede yetersiz kaldığı, özellikle eşitlik ve adalet noktasında göz ardı edilemez endişelerin söz konusu olduğu bilinmektedir. Küresel iklim sisteminin içinde yaşadığımız yüzyılda seyrettiği hızlı değişim, daha önce tecrübe edilmemiş boyutlarda olumsuzluklara sebep olmaktadır. İklim değişikliğine en az katkısı olan toplum kesimleri, en yüksek oranda külfetlere maruz kalmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanımızın dış politika konuşmalarında sürekli dile getirdiği gibi, gelişmiş ve zengin toplumların adaletsiz yönetimleri yüzünden az gelişmiş ve fakir toplumların maruz kaldığı haksızlıklar, iklim değişikliği ile bağlantılı konularda daha da belirgin hâle getirmektedir. Küresel planda temiz bir gelecek ve adil bir uluslararası düzen tesisi için, yüksek oranda kirletici konumundaki ülkelerin iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin söz konusu olduğu alanlarda, daha samimi ve sonuç almaya yönelik adımlar atmaları gerekmektedir.

Yerel Yönetim Politikaları Kurulu Başkanvekili Şükrü Karatepe'nin başkanlığında, Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi öğretim üyeleri Emre Kıyak, Hakan Kolçak, İlhan Bilici ve Korkmaz Yıldırım'dan oluşan bilim heyeti, geniş kapsamlı bir "İklim Adaleti" kitabı hazırlamıştır. Konusunda uzman 25 araştırmacının makalelerinin yer aldığı kitap, 'Kuramsal ve Kavramsal Açılardan İklim Adaleti', 'İklim Adaletinin Tesisinde Politik ve Yönetimsel Yaklaşımlar', 'İklim Adaleti ve Toplumsal Düzen', 'İklim Adaletine Erişimde Hukuki Korumalar' temalı dört bölümden oluşmaktadır.

İklim değişikliği bağlamında yeniden gündeme gelen adalet kavramının pratik yönleri uluslararası ilişkilerde canlılığını korurken, teorik boyutlarıyla da çok yönlü olarak incelenmektedir. "İklim Adaleti" kitabının amacı, küresel iklim değişikliği rejiminin daha adil ve eşitlikçi bir düzleme yönlendirilmesine katkı sunmaktır. Çalışmada, aktüalite planında öne çıkarılan güncel tespitler, eleştirel bir gözle değerlendirilerek, arka plana gizlenen temel sorulara teorik ve pratik cevaplar aranmaktadır. Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, iklim değişikliğinin değişik yönleri üzerine hazırlanmış kitaplar yayımlamayı sürdürecektir.

Millet Bahçeleri Tanıtım Programları

Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülük ettiği ve önemle üzerinde durduğu millet bahçesi yatırımları, şehirlerimize ekonomi, estetik, kültür, sağlık ve spor alanlarında çok yönlü güzellik ve fayda sağlamaktadır. Yeşil şehir vizyonu kapsamında yayımlanan Millet Bahçeleri Rehberi'ne uygun olarak 81 ilde planlanan toplam 81 milyon metre-kare genişliğindeki millet bahçelerinden yapımı bitenler gruplar hâlinde hizmete açılmaktadır. Kurul toplantısı yapılan belediyelerde,

işletmeye alınan millet bahçelerinin şehirlere her bakımdan seviye kazandırdığına yakından şahit olundu. Halkın kendi şehirlerinde yapılan millet bahçelerinden oldukça memnun kaldığı, fakat diğer il-lerde yapılan yüzlerce millet bahçesi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığını görülmüştür.

Toplunun, millet bahçeleri hakkındaki bilgi eksikliğini gidermek amacıyla, üniversitelerin Peyzaj Mimarlığı Bölümleri ile Millet Bahçeleri Tanıtım Programları düzenlenmiştir.

Tanıtım toplantılarına Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakan Yardımcısı başkanlığında katılan teknik ekip ülke genelinde yürütülen millet bahçesi projeleri hakkında bilgi vermiştir. Bir kısmı hizmete alınan, bir kısmının yapımı bitmek üzere olan millet bahçelerinin değerlerinin tam olarak anlaşılabilmesi için, düzenli bir programla tanıtımları yapılmalıdır. Tamamlanan millet bahçelerinin amacına uygun hizmet verilebilmesi için, belediyelere devirleri iyi hazırlanmış bir işletme şartnamesine bağlanmalıdır.

9.3. Türkiye Yüzyılı İçin Gelecek Vizyonu

Son yirmi yılda hükümetler, tüm alanlarda yaptığı somut icraat ve mega projelerin yanında aynı zamanda toplumun bütün kesimlerinin huzur ve güven içinde yaşaması için güçlü bir irade ortaya koy-

muştur. Eski Türkiye'nin yasakçı ve ötekileştirici vesayet kurumları bertaraf edilerek birlik, bütünlük, kucaklama gibi insani değerlere dayanan yeni bir siyaset anlayışı hâkim olmuştur.

Kimlikler çatışması yerine birlik siyaseti, kutuplaşma yerine bütünleşme siyaseti, inkâr yerine kucaklama siyaseti, tahakküm yerine özgürlük siyaseti, nefret yerine sevgi siyaseti hâkim kılınmıştır. Artık toplumun hiçbir kesimi kendisini dışlanmış ve ötekileştirilmiş hissetmemektedir.

Cumhuriyetin yüzüncü yılı idrak edilirken, Sayın Cumhurbaşkanıamızın ileri bir hedef olarak gösterdiği Türkiye Yüzyılı, millette büyük bir heyecan uyandırmıştır. Yerel Yönetim Politikaları Kurulu, Cumhurbaşkanımız tarafından açıklanan Türkiye Yüzyılı Vizyonu'na katkı sunabilmek için biri "tanıtım" diğeri "uyum" programı olmak üzere iki aşamalı faaliyet yürütmektedir. Birinci aşamada, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde gerçekleştirilen ve dünya çapında ilgi uyandıran büyük yatırım ve hizmetlerin yerel planda tanıtılmasına ağırlık verilecektir. Bu amaçla, Kurulun akademisyen üyelerinin katılımıyla Türkiye Belediyeler Birliği bünyesinde oluşturulan komisyon, tanıtımın nasıl yapılacağı konusunda geniş kapsamlı bir program hazırlamıştır.

İkinci aşamada, Türkiye Yüzyılı Vizyonu'nu meydana getiren büyük yatırım ve hizmetlerden, yerel yönetimlerin görev alanına girenlerin devlet yatırımlarıyla uyum kazanması için çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda, akıllı şehirler, sıfır atık, ağaçlandırma, afetlere dayanıklı şehirleşme, afet ve acil durumlara hazırlık, çocuk oyun bahçesi, gençlik ve bilim merkezi, millet bahçesi, yaşayan kültür mirasının korunması, yöresel mimari, yerel turizm, şehir müzesi gibi yerel özellikler taşıyan hizmet ve yatırımların her biri için ayrı birer tanıtım ve bilgilendirme programı düzenlenmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları

Faaliyetler ve Hedefler

Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları

Faaliyetler ve Hedefler

Kamu politikası, farklı faktörler ve aktörlerle şekillenen bir süreç olup toplumsal sorunların çözümü amacıyla kamu yönetimi disiplini altında ele alınmaktadır. Devletin yapısına ve hükümet sistemine bağlı olarak, politika yapım sürecinde rol alan aktörler değişkenlik gösterir. Başarılı politika uygulamaları için devlet ile toplum arasında nitelikli iletişimin sağlanması önemlidir.

Türkiye'de politika yapım sürecinde yer alan aktörler arasında yürütme, yasama, bürokrasi, siyasi partiler ve sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte, politika kurulları ve ofisler de bu sürece dahil olmuştur. Cumhurbaşkanlığı teşkilat yapısı içerisinde yer alan politika kurulları, politika uygulamalarında danışma ve tavsiye niteliğinde yapılar olarak tasarlanmıştır.

Bu kitapta, Cumhurbaşkanlığı teşkilat yapısında yer alan Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu, Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu, Ekonomi Politikaları Kurulu, Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu, Hukuk Politikaları Kurulu, Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu, Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu, Sosyal Politikalar Kurulu ve Yerel Yönetim Politikaları Kurulu hakkında genel bilgilere, 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile belirlenmiş olan görev ve yetkilerinin neler olduğuna ve kurulların "Türkiye Yüzyılı" bağlamında gelecek vizyonlarına ayrıntılı olarak yer verilmektedir.

CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI

ISBN: 978-625-7377-46-1

9 786257 377461